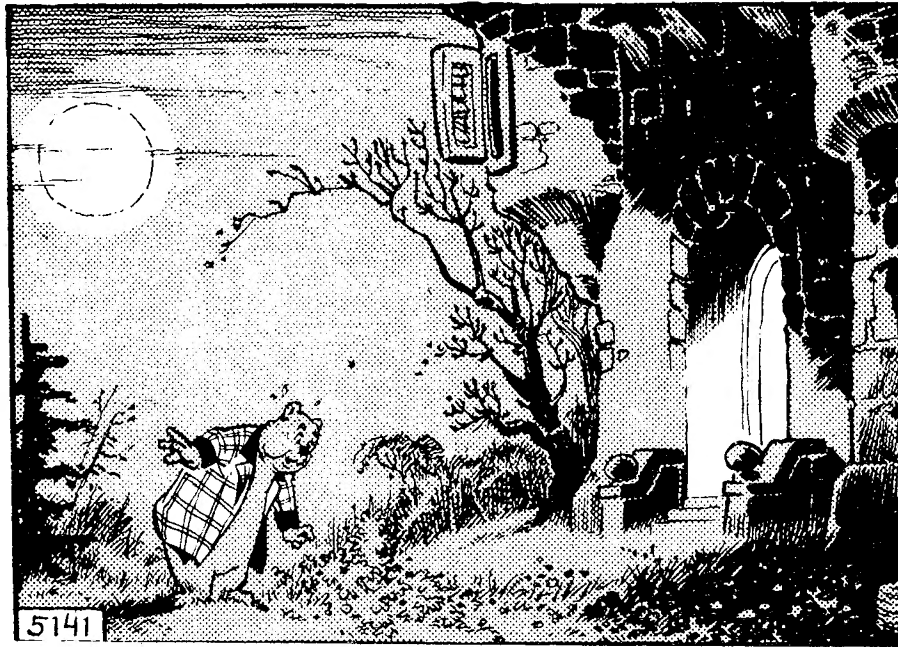
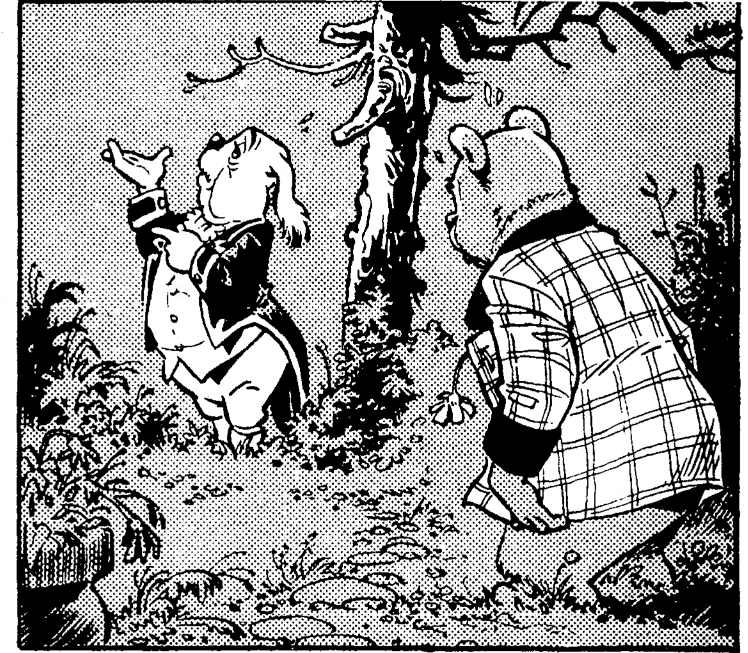
HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5141 Op een mooie avond in het voorjaar trad heer Bommel in zijn tuin en snoof met welbehagen de prille geuren in.

'Wat is de lente toch mooi', sprak hij ontroerd tot zichzelf. 'Men moet er oog voor hebben, natuurlijk. Maar als heer merkt men dingen op die eenvoudige lieden ontgaan. Dat had ik als knaap al. Ik weet nog hoe ik mijn goede vader de eerste ontloken paardebloem wees...'

Verzonken in oude herinneringen boog hij zich over enig groeisel terzijde van het pad en frutselde erin.

'Alles staat op uitkomen', vervolgde hij. 'Het gras - en warempel de bloemen ook. Kijk, een dahlia die precies bij mijn stemming past. Ach, ik geloof, dat ik een dichter zou kunnen zijn, als er niet altijd iets tussen kwam...'

Met een weemoedige glimlach plukte hij een knop en stak die zorgzaam in zijn knoopsgat. Op dat moment verbrak een mompelende stem de stille schemering en hij draaide zich gestoord om.

Op enige afstand stond de bediende Joost op het gazon naar de benevelde hemel te kijken. Hij had zijn hand opgeheven en sprak op sombere toon: 'Ik zing en spring - De maan die heeft een ring... Hoe was het ook weer? Iets van kwiskwe, als men mij toestaat...'

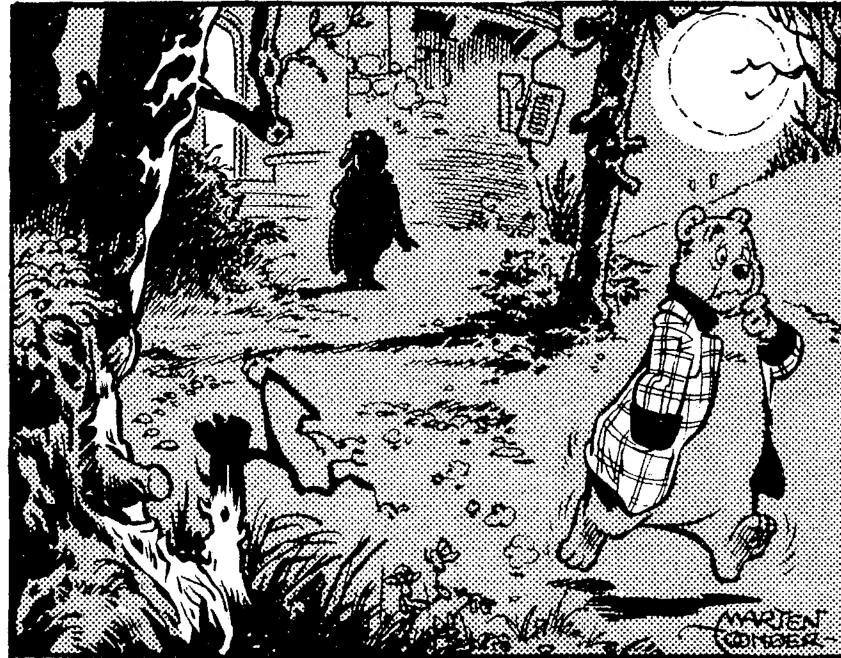
Heer Ollie stond op het punt de knecht terecht te wijzen, toen deze met stemverheffing hernam:

'Kwiske sibi proksimos. Bij de zevenboom in 't Savelbos Zijn vannacht de brekels los. Wie een ring ziet om de maan, Moet niet naar de brekels gaan!'

950916

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5142 Heer Bommel voelde een lichte rilling over de rug gaan en zijn gelaat bewolkte.

'Wat zei je daar?' vroeg hij.

'O, eh... excuseer, heer Olivier!' zei de knecht geschrokken. 'Ik zei een oud versje op, dat mijn grootmoeder placht te reciteren, wanneer er een ring om de volle maan was, met uw welnemen.'

'Zo, placht ze dat', prevelde heer Ollie bleek. 'En wat zijn brekels, Joost?'

'Dat weet ik niet', verklaarde de bediende. 'Slecht volk, wanneer ik mij zo mag uitdrukken. Want wie een ring ziet om de maan, moet niet naar de brekels gaan. Zo luidt het slot van het vers, heer Olivier!'

Heer Bommel luisterde al niet meer. Hij had zich afgewend en liep nu in het maanlicht de weg op om zijn mooie stemming te hervinden.

'Brekels! Bah!' sprak hij tot zichzelf. 'Wat een onzin! En dat op een avond als deze, nu de hele natuur tot blijdschap noodt, als iemand begrijpt wat ik bedoel.'

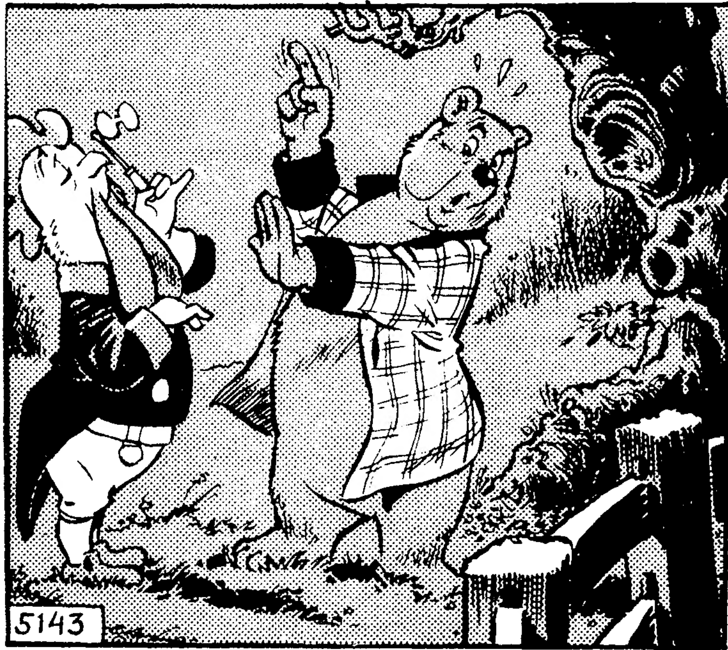
Op dat moment fladderde er een vleermuis om zijn hoofd en hij slaakte een kreet.

'Ooaah!' riep hij, opzijspringend. 'Een bre-brekel!'

De markies De Canteclaer, die peinzend zijn avondwandeling deed, werd opgeschrikt door het tumult en richtte verstoord zijn face-à-main.

'Parbleu!' sprak hij misprijzend. 'Waarom blijft ge niet thuis als de nacht gevallen is? Uw lallend geroep is hoogst hinderlijk, amice!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5143 Heer Bommel herstelde zich en nam een fiere houding aan.

‘O, eh... hallo, markies’, sprak hij. ‘Ik schrok even van een vleder of zo. U kent dat. Maar bang ben ik nooit. U moest dat weten; mijn moed is in onze kringen toch bekend, nietwaar?’

‘Ik ken uw kringen niet’, merkte de markies koeltjes op, doch heer Ollie, die nu in vuur geraakte, schonk er geen aandacht aan.

‘Denkt u soms dat ik een zier geef om zo’n ring om de maan?’ vroeg hij. ‘Of om die vampiers die daar vliegen? Nee, hoor!’

‘Een ring om de maan’, prevelde de edelman peinzend. ‘Parbleu, dat herinnert mij aan een oud versje. Hoe begon het ook weer? Quisque sibi proximus, geloof ik.’

‘Haha, ja, ja!’ riep heer Bommel uit. ‘Wat een onzin, niet? Over brekels en zo. In ’t Savelbos.’

‘Dat versje’, hernam de ander kil, ‘is zeer poetisch, amice. Ik ben toevallig doende het in een sonnet te transponeren. Er zit een sterke, sinistere dreiging in.’

‘Haha’, zei heer Ollie onzeker, ‘u bent een grappenmaker, hoor! Maar over dat bang zijn gesproken; laatst nog...’

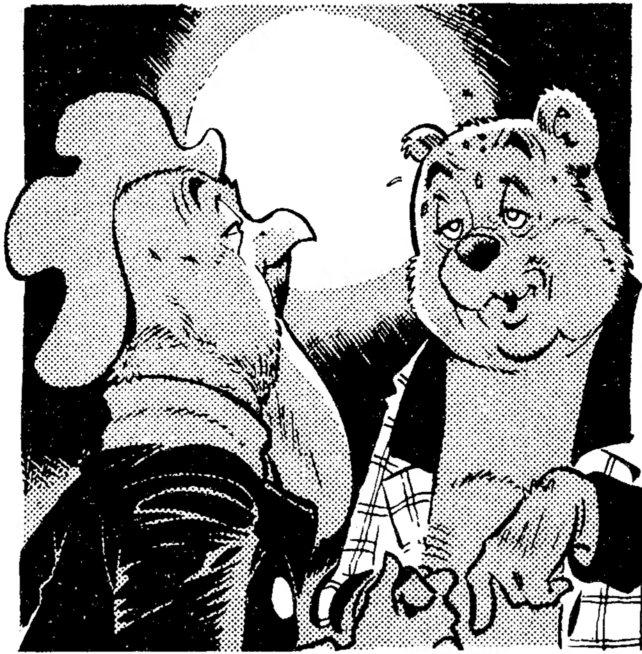
‘Juist!’ onderbrak de markies hem. ‘Als u dan geen vrees kent en als u dat poëem grappige onzin vindt, tart ik u om het te doen!’

‘W-wat te doen?’ vroeg heer Bommel geschrokken.

‘Naar ginds Savelbos gaan’, zei de edelman en hij wees naar het duistere woud, dat op een heuvel zichtbaar was.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5144 Heer Ollie keek de markies een beetje ontdaan aan.

'D-denkt u, d-dat ik dat niet durf?' vroeg hij.

'Sterker nog,' zei de markies, 'ik wed met u om duizend florijnen. In dat Savelbos, amice, zijn de brekels los! En wie een ring ziet om de maan, moet niet naar de brekels gaan! Kortom, ge durft het niet!'

Die laatste opmerking gaf heer Bommel kracht. Hij reikte de ander met een fier gebaar de hand en glimlachte gedwongen.

'Aangenomen!' sprak hij. 'Om d-duizend flo-florijnen. Ik ga naar het Zwavelbos, heel gewoon.'

'Aangenomen', bevestigde de edelman. 'En vergeet niet om de spreuk op te zeggen, anders zal het u slecht vergaan.'

'W-wah?' stamelde heer Ollie. 'Wat bedoelt u, als u begrijpt w-wat ikkik bedoel? Welke spreuk?'

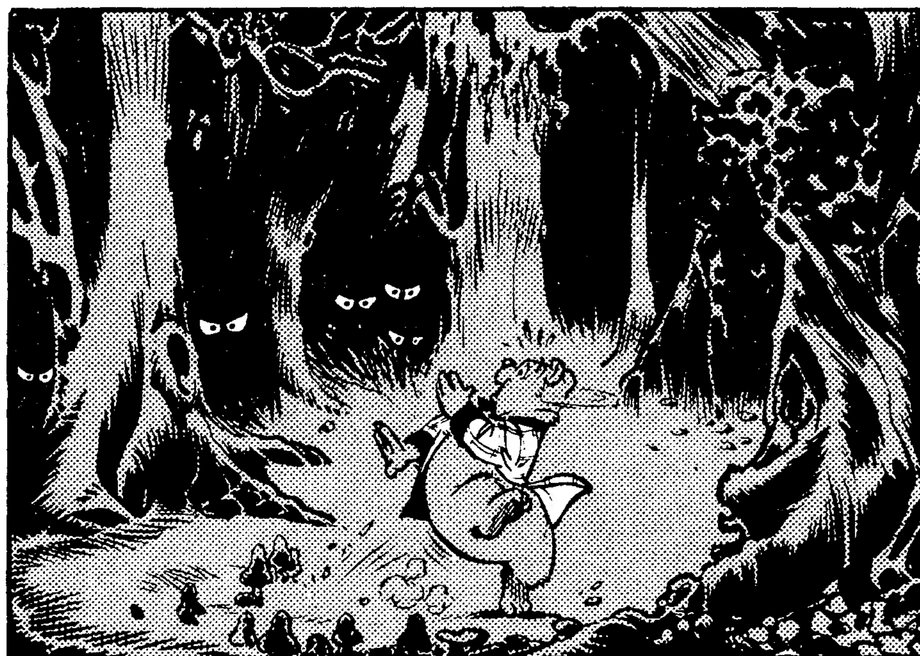
'Quisque sibi proximus', zei de markies, langzaam en duidelijk sprekend.

Heer Bommel wendde zich om en begon met zware tred naar het donkere woud op de heuvel te lopen. Onder het gaan zakten zijn schouders meer en meer en in de stille avondlucht was zijn dof gemompel 'K-kwiske sibi p-proproksimos' nog geruime tijd te horen.

'Een gemakkelijk gewonnen weddenschap', prevelde de markies. 'Zelfs wanneer er geen demonen in het bos huizen, zal de sukkel schrikken van zijn eigen schaduw. Fi donc, zo'n platte geest verstaat de poëtische gedachte van een oud gedicht niet.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5145 Heer Bommel had langzaam en met grote omwegen het bos bereikt en voordat hij het wist, liep hij in de duisternis onder de stammen.

Onder zijn voeten ritselden de bladeren, die daar sinds de herfst waren blijven liggen; een geur van rotting walmde op bij het gaan en van achter een boom klonk een klaaglijk geroep.

'Een n-nachtvogel, wed ik', prevelde heer Ollie zacht voor zich heen. 'K-kwiske sibi... Ach, wat ben ik begonnen? Wat doe ik hier? Thuis heeft Joost de koffie klaar.'

Hij bereikte een open plek waar de maan een vaal licht wierp en hij vatte weer wat moed.

'Niets daarvan', hernam hij. 'Ik zie de markies al lachen. Denkt, d-dat ik bang ben! Ha! Zal hem tonen!'

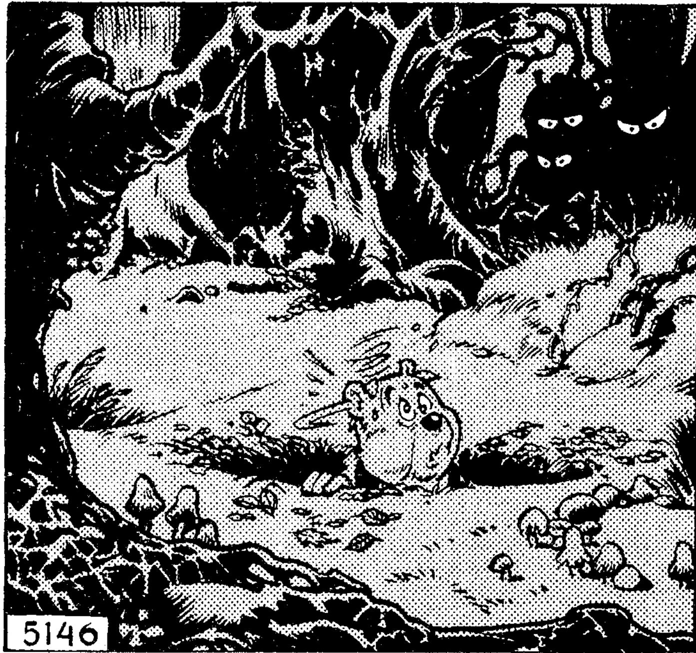
Op dat moment klonk het akelige geroep aan verschillende kanten tegelijk en het galmde zó hol en droevig tussen de woudreuzen, dat de eenzame wandelaar het hart in de voeten zonk.

Hij wendde zich om en staarde verstijfd naar de lichtgevende ogen die in de duisternis achter hem zichtbaar waren. Met een dunne kreet kwam hij in beweging.

'Proksimos!' piepte hij. 'Kwiskwissibiproksimos!' En met deze woorden snelde hij met reuzensprongen voort om uit het woud te geraken.

Helaas, in zijn verwarring sloeg hij geen acht op de bodem. Zodoende gleed hij uit en tuimelde in een gat, dat gedeeltelijk met vochtig en ontbindend loof bedekt was.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5146 Enkele ogenblikken heerste er een diepe stilte, die slechts verbroken werd door het geritsel van de nachtwind in de takken. Toen werd het geklapper van tanden hoorbaar en daar verscheen het gelaat van de ontredderde heer boven de bladeren uit. Met verwilderde blikken monsterde hij zijn omgeving en vol ontzetting merkte hij, dat de vurige ogen hem nog steeds aanstaarden. Er waren er nu echter meer dan daarnet.

'Br-br-brekels', lispelde heer Bommel. Hij knipte enige keren met de oogleden, maar het hielp niet. Integendeel, toen hij weer een helder beeld had, viel het hem op dat de zwarte schaduwen tegenover hem van vorm veranderd schenen.

'Tsijn maar bobomen', fluisterde hij tot zichzelf. 'Of br-br-brekels?'

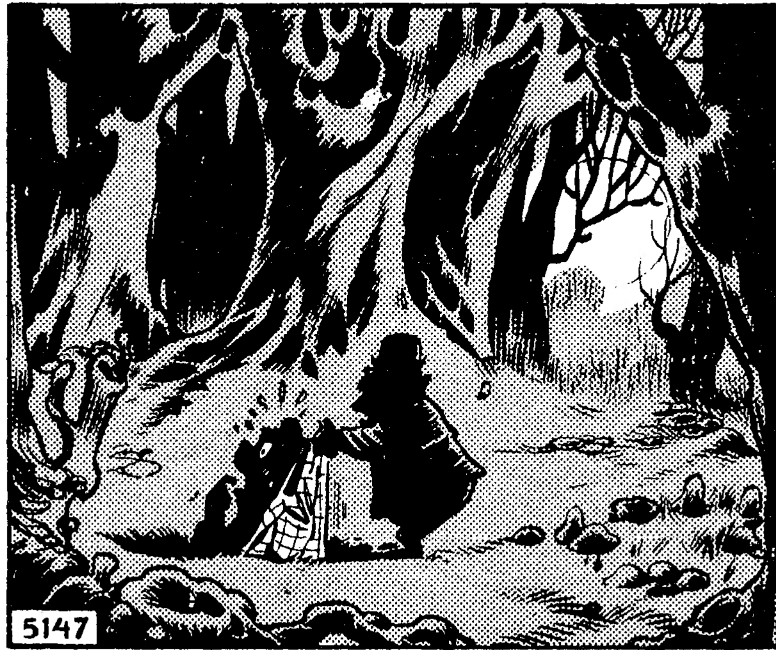
Toen zag hij, dat een van de schaduwen zich van de andere losmaakte en hem langzaam naderde. De gevallen wandelaar sloeg de handen voor de ogen en begon met schorre stem te prevelen.

'Kwiskwisbisbisproksimis', hoorde men hem zeggen. 'Ikkik ik heb niks gedaan... Kwilweg!'

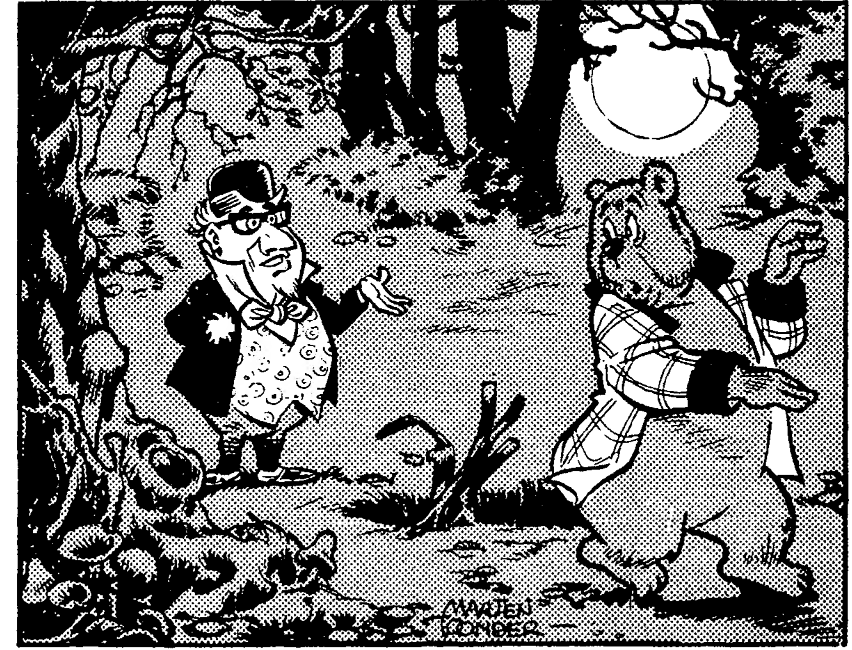
De duistere gedaante sloeg hier geen acht op. Langzaam en ritselend kwam hij voorwaarts en bleef aan de rand van de kuil staan. Toen boog hij zich voorover en greep heer Ollie bij de jas.

'Hahahoho!' riep hij met een dreunende stem, die hol door het woud galmde. 'We blijven lachen!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5147 Heer Bommel begreep, dat zijn laatste ogenblik gekomen was.

'Kwiske...' prevelde hij met bevende lippen, doch de rest van de bezwering ontschoot hem, zodat hij geheel machteloos aan zijn jaskraag hing. Een groot berouw overalleswathijfouthadgedaan,begonhemnutekwellen.

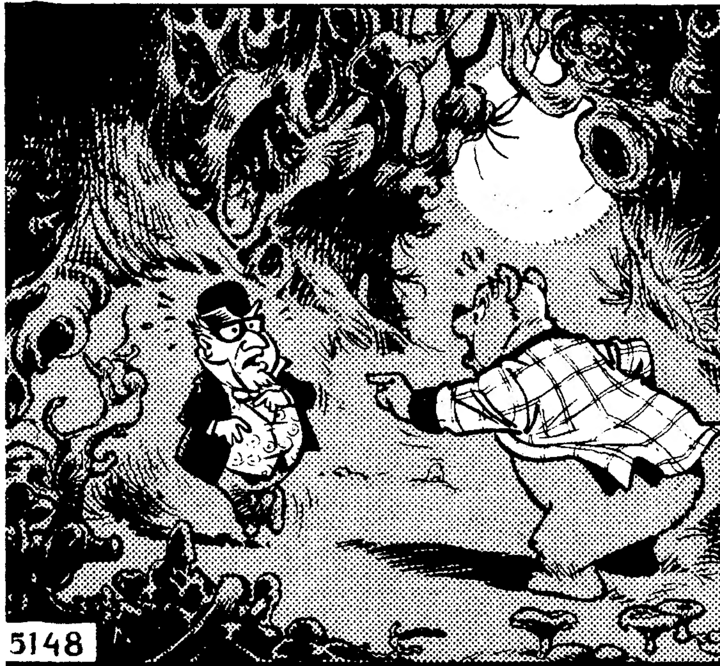
'L-laat me gaan', riep hij met piepende stem. 'Ik zal het weer g-goed maken... Het is allemaal de schuld van mijn v-vader! L-laat me gaan!'

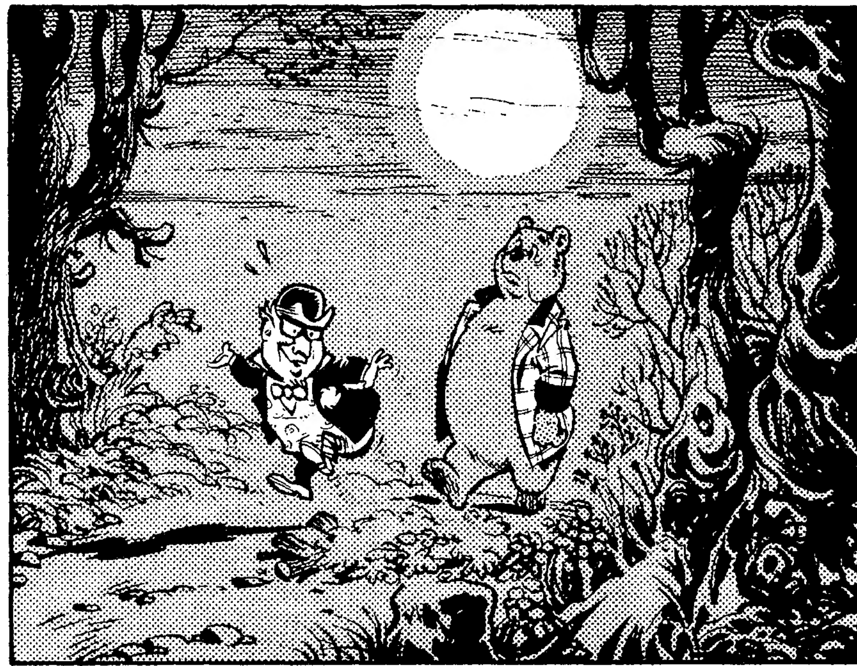
Op dat moment werd hij aan de rand van de kuil op zijn voeten gezet en de grijpende klauwen lieten zijn revers los. Heer Ollie sloot de ogen en kruiste zijn vingers, want hij had wel eens gehoord dat dit de demonen verdrijft. Maar veel vertrouwen had hij er niet in en het is dan ook geen wonder, dat de door en door beangste heer door de knieën begon te zakken.

'Is er iets?' vroeg een prettige stem achter hem. 'Voel je je niet goed? Zoek de zon op, vriend, ook als de maan schijnt, hahahoho. Ja, ja, we blijven lachen, niet?'

Heer Bommel sloeg de ogen op en keerde zich verward om. Tot zijn verbazing zag hij een keurige heer tegenover zich staan, wiens vriendelijke glimlach blinkerend door de maan beschenen werd.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5148 Een grote opluchting maakte zich van hem meester.

'B-bent u geen d-demon?' vroeg hij om zeker te zijn. 'U weet wel, uit dat kinderversje, als u begrijpt wie ik bedoel.'

De vreemdeling deinsde terug en er verscheen een ontdane uitdrukking op zijn gelaat.

'Een demon?' herhaalde hij bezeerd. 'Maar goede vriend, hoe heb ik het nu met je? We leven in een verlichte tijd en demonen bestaan niet; dat weet toch iedereen? Kom, de val in die kuil heeft je aangepakt, laten we doorlopen, dan knap je op.'

Zo sprekende geleidde hij de onzekere heer tussen de donkere stammen vandaan en trad met hem in het maanlicht.

'Dit is beter', hernam hij. 'Ik voor mij houd niet van de duisternis. Het leven is vol zonneschijn, als men er maar oog voor heeft. Ik, een demon? Stel je voor! Integendeel, ik ben altijd bezig met opbouwende gedachten. Beschavend werk - in dienst van de gemeenschap; dat is mijn doel.'

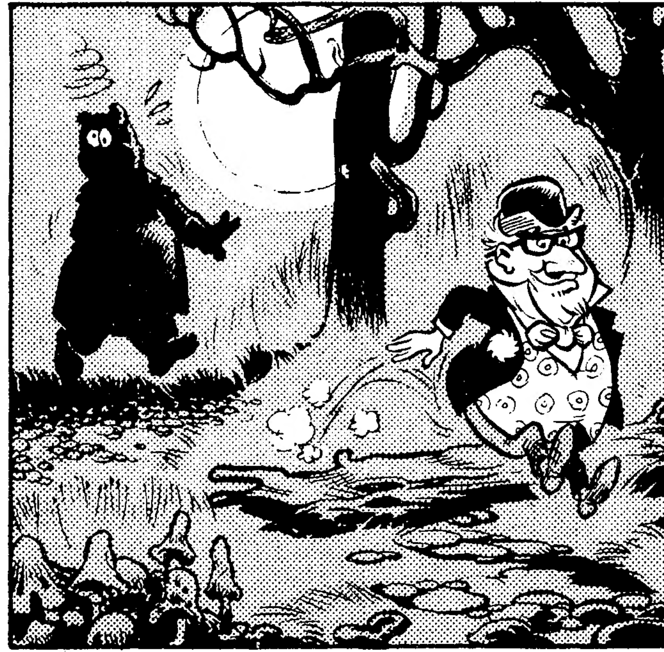
'O...' prevelde heer Ollie, die nog steeds doende was zich te herstellen. 'O, ja? Het mijne ook. Dat is toevallig...'

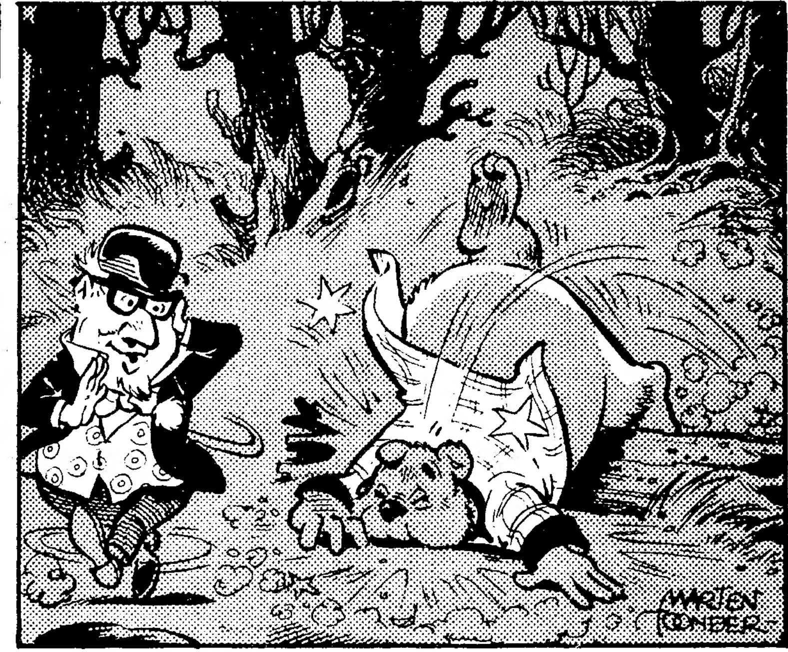
'Goed zo!' riep de ander uit. 'Dat mag ik horen. Het leven is vol zwart geloof en duistere denkbeelden. Daar moeten we tegen strijden. Laten we de handen ineenslaan, vriend! Mijn naam, tussen haakjes, is Brekel.'

Zo sprekende deed hij een pasje terzijde om een valkuil te ontgaan, die bijgelovige landlieden ook daar in het pad gegraven hadden om demonen te vangen. Heer Bommel was echter zo verrast, dat hij op de takken trapte en krakend tussen het gebladerte verdween.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5149 Zijn metgezel boog zich over de kuil en trok heer Ollie opnieuw uit de duisternis te voorschijn.

'Kom, kom!' riep hij uit. 'We blijven lachen, vriend! Dan doet het geen pijn. Bedenk, dat er een les verborgen is in alles wat je meemaakt. Zoek de lichtkant, dat is mijn motto.'

'J-ja, ja', stamelde heer Bommel. 'M-maar ik heb een teer gestel... en ik ben lelijk gekneusd, dat voel ik. Dit is nu al de tweede keer, dat ik vannacht gevallen ben... Ach, ik had nooit naar de brekels moeten gaan.'

Hij zweeg plotseling omdat hij door een invallende gedachte getroffen werd en hernam toen aarzelend: 'H-hoe zei u nog maar, dat u heet?'

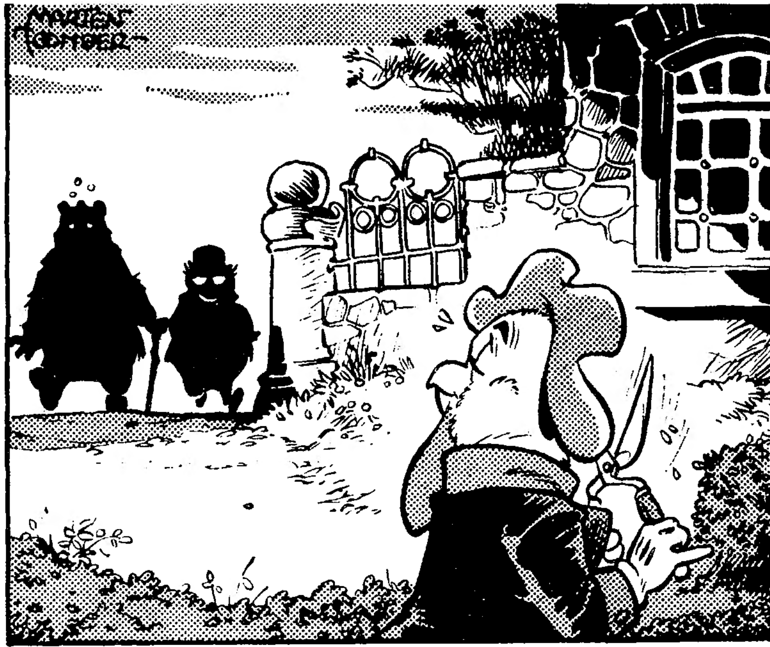
'Brekel', verklaarde de ander. 'Lieven Brekel. Een bekende naam, vandaag de dag. Je weet wel, de ontwerper van witter dan witte wasmiddelen, modder-afstotende vloeren, afwasmachines en andere huishoudelijke apparaten die het leven van de huisvrouw helpen verlichten. Want dat heb ik mij tot taak gesteld: zonneschijn en vrije tijd, ook voor de vrouw, die al te lang een sloof is geweest. Momenteel ben ik bezig met een automatische babyverzorger...'

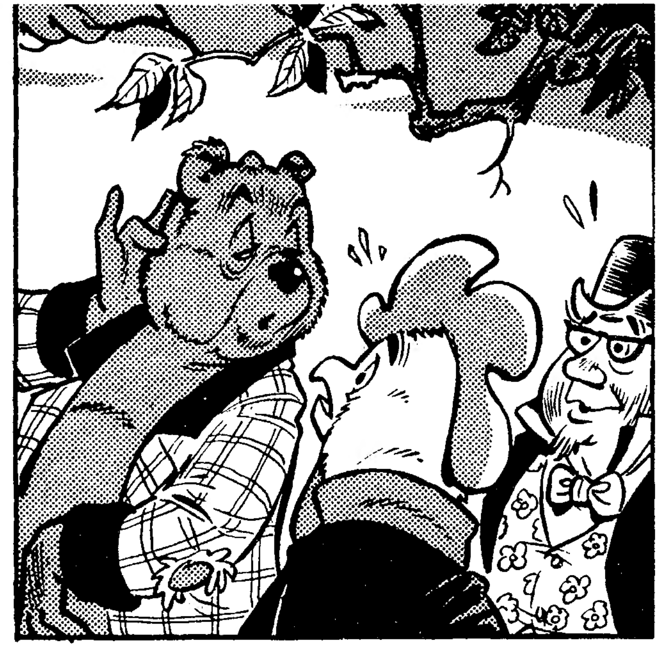
Zo babbelend sprong hij veerkrachtig over een gevallen tak die over het pad lag. Helaas, heer Ollie, die hem verward volgde, zag ook deze te laat en opnieuw stortte hij dreunend ter aarde.

'Haha, we blijven lachen!' riep de heer Brekel haastig uit. 'Maar jij moet wel een zwarte kijk op het leven hebben, vriend! Het wordt tijd, dat wij eens samen praten.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5150 Met die woorden hielp hij heer Ollie overeind, klopte zijn jas af, gaf hem een stok om op te steunen en deed kortom alles om hem een beetje op zijn gemak te stellen.

'Goed doen is een behoefte voor mij', verklaarde hij, toen ze ten slotte weer verder gingen. 'Het is geen verdienste, hoor; ik kan niet anders. Als ik een ongelukkige zie, zoals jij, wordt mijn betere ik wakker. We blijven lachen! roep ik dan. Is me dat vallen! Daar knapt een sukkelaar van op, wat jij? Hahaha!'

Zijn lach schalde smakelijk door de morgenstond en trof het oor van de markies De Canteclaer. De edelman placht vroeg op te staan om zijn dag te beginnen met licht tuinwerk, in de stille natuur. Hij keek dan ook gestoord op.

'Parbleu', sprak hij, 'als dat Bommel niet is! Huiswaarts na verlaat cafébezoek, wed ik?'

Heer Ollie schrok op en deed een krachtige poging om zich te herstellen.

'Dan wedt u verkeerd', zei hij koeltjes. 'Ik had wel wat anders te doen, vannacht. We hebben een weddenschap lopen, weet u dat niet meer?'

'Par exemple', prevelde de markies verrast. Hij hief zijn face-à-main en bekeek heer Bommel met nieuwe ogen.

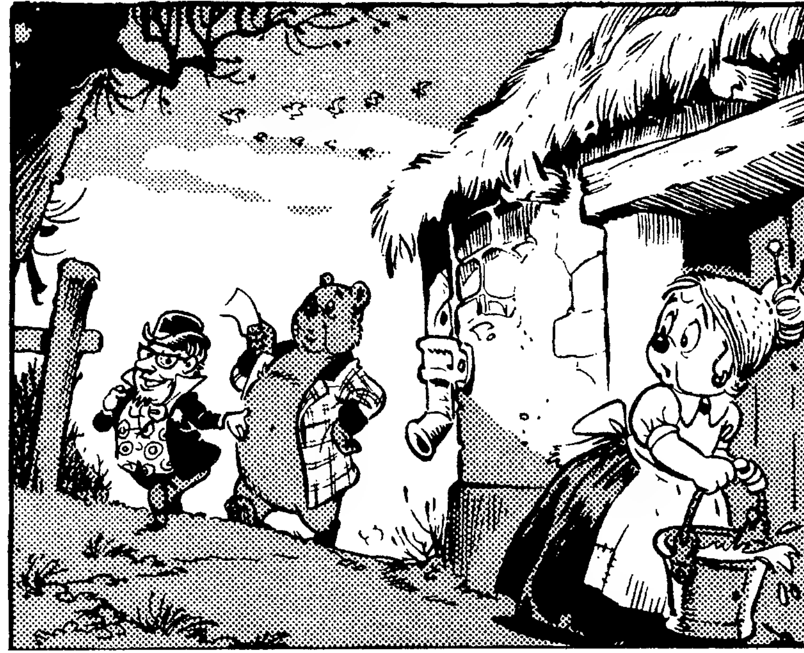
'Wilt u zeggen', hernam hij, 'dat u naar het Savelbos gegaan bent? Alleen, bij volle maan? Naar de zevenboom, zoals de afspraak was? En hebt ge daar het vers opgezegd, amice?'

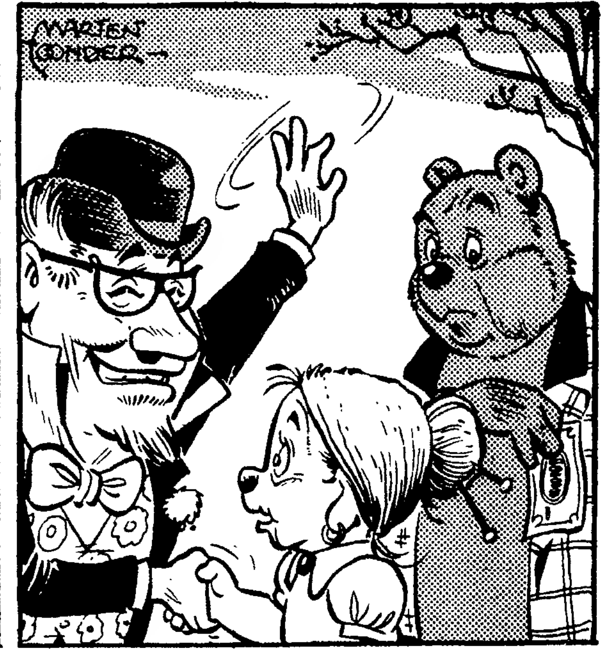
'Dat heb ik!' verklaarde heer Bommel fier. 'Deze heer hier kan het getuigen.'

'Ja zeker', gaf Brekel toe. 'Hoewel ik moet zeggen, dat ik niet van een dergelijke weddenschap houd. Er blijkt een zwartgallige kijk op het leven uit - en daar houd ik niet van.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5151 Toen de beide wandelaars even later hun tocht voortzetten, was heer Ollie erg opgeleefd.

'Daar keek die markies van op, hè?' sprak hij, terwijl hij voldaan met het bankbiljet zwaaide dat de edelman hem gegeven had. 'Duizend florijnen spelen natuurlijk geen rol voor lieden van onze stand. Maar hij had niet gedacht, dat ik het winnen zou. Ja, er was moed voor nodig, als u begrijpt wat ik bedoel.'

'Dat weet ik maar al te goed', gaf de heer Brekel toe. 'Als er een ring om de maan is, moet je niet naar het Savelbos gaan. Maar toch bevalt je bankbiljet me niet, vriend. Dat kan geen geluk brengen. Men moet licht zoeken in het leven - en niet op de duisternis wedden. Kom mee naar dat boerderijtje daar, dan zal ik je tonen hoe ik wat zonneschijn heb gebracht in het bestaan van die arme boerin.'

Zo sprekend betrad hij het erf van een vervallen boerenwoning en stapte met uitgestoken hand op de bewoonster toe.

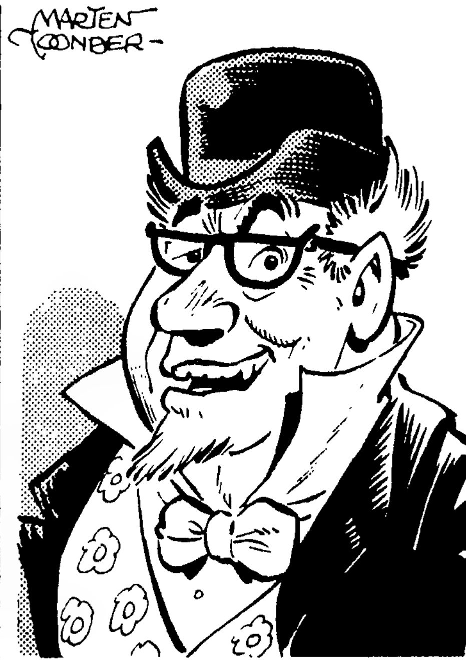
'Dag, vrouw Loen', sprak hij met een prettige glimlach. 'Hoe gaat het?'

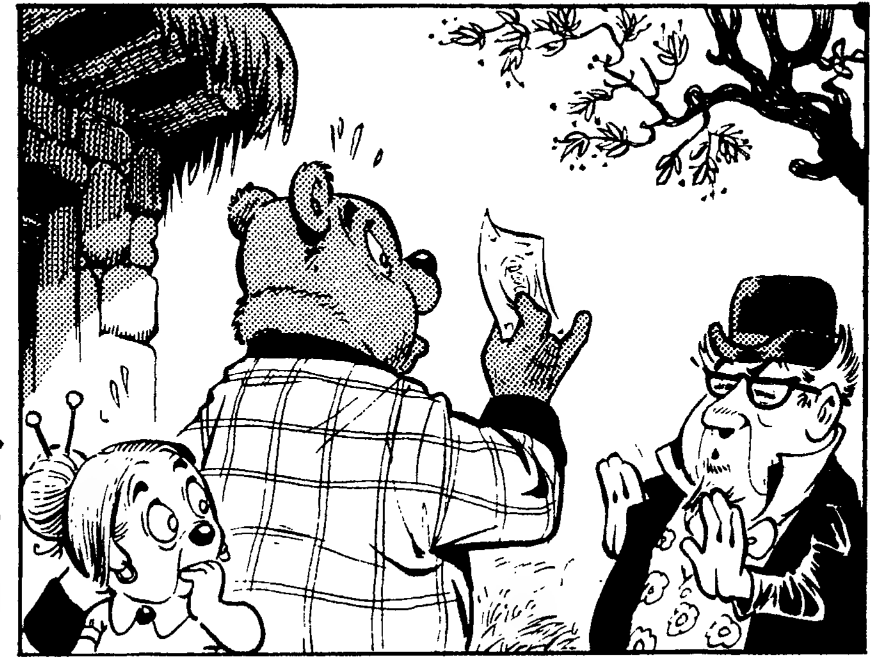
'Zo, zo, meneer Brekel', zei het vrouwtje verward. 'Moeilijk, hoor. Zoals altijd.'

'Ja, ik ken dat', riep de ander opgeruimd. 'Maar we blijven lachen, nietwaar? Hoe bevalt je wasmachine, vrouw Loen? En de ijskast? En de mooie televisie die ik je heb laten bezorgen? Die maken je leven toch een stuk prettiger, hè? Ja, ja, een beetje zonneschijn in het leven van de vrouw, dat is mijn motto. Daar werk ik voor, daar denk ik dag en nacht aan. En over de betaling hoef je je geen zorgen te maken, hoor! Daarvoor heb ik het afbetalingssysteem uitgevonden.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5152 'Ja', zei de boerin verslagen. 'Het is allemaal heel mooi, hoor. De wasmachine en de ijskast die u me geleverd hebt, zijn reuze. En van die televisie hebben we veel verzet, bij wijze van spreken. Maar eh...'

'Kom, kom', riep de heer Brekel opgeruimd. 'Kijk niet zo bedrukt, vrouw Loen! Ik ben er om je leven gelukkiger te maken! Wat scheelt eraan?'

'Wel', hernam het vrouwtje, 'ik heb het geld niet bij elkaar. Voor de afbetaling en zo...'

Het gelaat van de ander betrok enigszins en zijn glimlach kreeg iets mats.

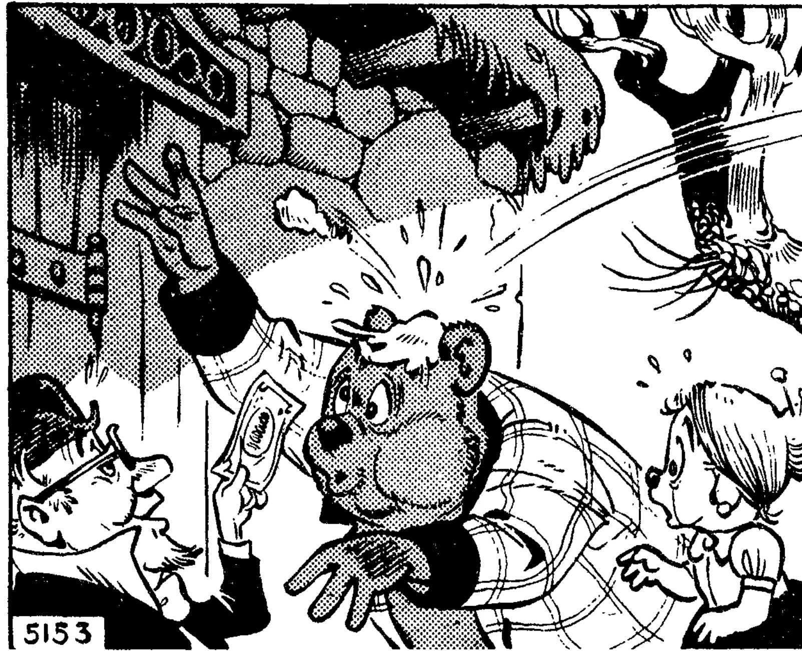
'Kijk', zei hij, 'dat vind ik nu jammer. Ik heb de afbetalingsregeling uitgevonden als een zegen. Als een poging om wat licht te brengen in het leven van de kleine man. Als een klein zonnetje in de duisternis. Maar wat zie ik? Men begrijpt het niet. Men laat mij in de steek. De afbetaling, vrouw Loen, is voor nette, ordelijke lieden, die eerbied hebben voor mijn en dijn.'

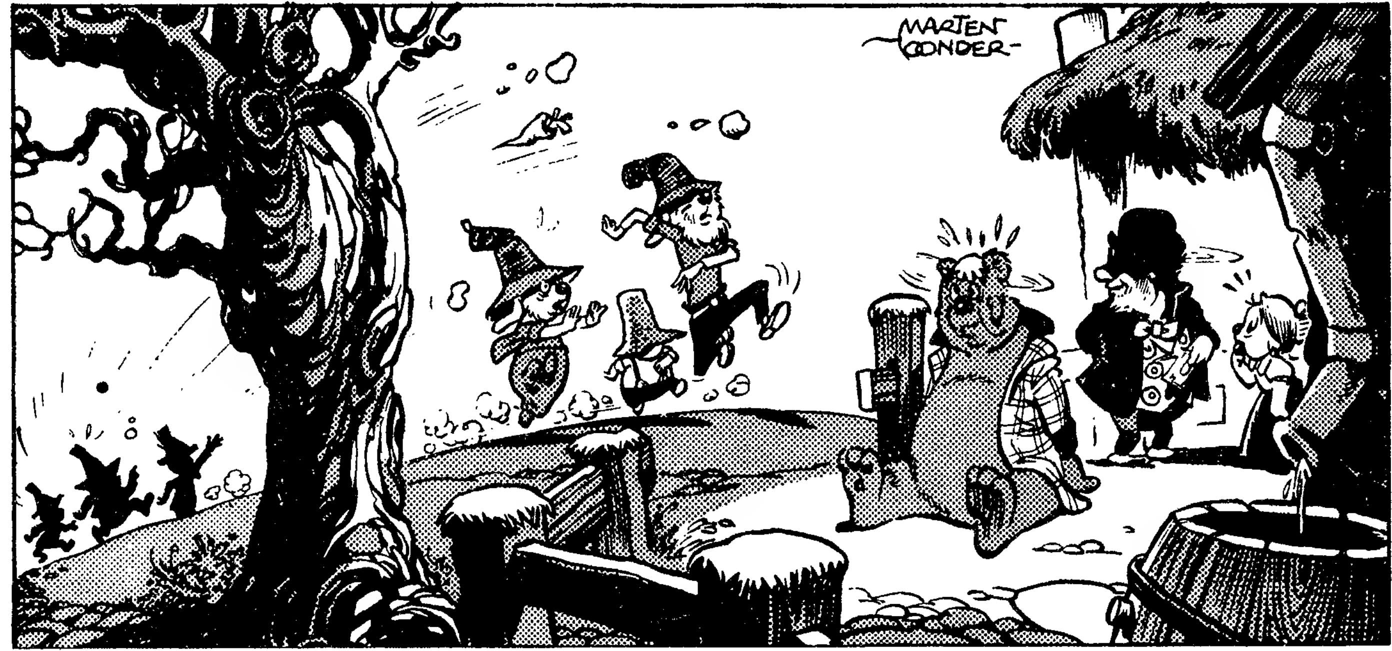
De boerin liet beschaamd het hoofd hangen, doch nu trad heer Bommel voorwaarts.

'Kom, heer Brekel', sprak hij, 'het schikt mevrouw niet, dat voel ik. En geld speelt tenslotte geen rol, zegt u nu zelf. Hier zijn de duizend florijnen die ik van de markies gewonnen heb. Neem ze, dan kunnen we verder gaan. Ik wil graag nog iets meer horen over de manier om het leven van anderen gelukkiger te maken...'

Doch de ander schudde het hoofd.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5153 'Dit bankbiljet kan ik niet aannemen', zei hij met een bitter lachje. 'Het is namaak. De markies heeft zijn weddenschap met een vervalsing voldaan! De guit, hahaha! Overal treft men toch grappige puntjes aan in het leven; als men er maar oog voor heeft.'

Heer Ollie lachte echter niet. Hij wilde juist zeggen, dat hij het helemaal niet leuk vond, toen hij nog onaangenamer getroffen werd door een stuk zachte klei op het hoofd.

'Hela!' riep de ander uit. 'We blijven lachen! Wat is dat?'

'Dat zijn de Richels!' stamelde de boerin. 'De buren, u weet wel. Altijd zijn ze bezig ons te sarren. Het is erg, meneer! Nu hebben ze vader en de jongens weer te grazen.'

Zo sprekend wees ze op een bejaarde landbouwer, die zich, gevolgd door twee jongere, in grote haast huiswaarts spoedde.

'Smeerpijpen!' riep het vrouwtje met schelle stem. 'Durven jullie wel? Stiekem met modder gooien als vader bieten rooit, hè?'

De achtervolgers waren echter nog te ver weg om deze woorden te horen en ze gingen dan ook ongeremd voort met het werpen van knollen, wortels en allerlei grondsoorten.

'Zo gaat het nu altijd!' hernam de boerin bijna schreiend. 'Altijd zijn de Richels ons aan het treiteren. Al honderd jaar, meneer! Sinds grootvader Loen het bietenveld ontgonnen heeft, zitten ze met hun vuiligheid achter ons aan. Het is hun grond, zeggen ze; het tuig!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5154 Ze moest roepen om zich verstaanbaar te maken, want de Loenen waren inmiddels ingehaald door hun buren - en nu ontstond er een hevige vechtpartij.

Te midden van opdwarrelende stofwolken waren rauwe kreten en doffe slagen hoorbaar en heer Ollie kwam snel overeind.

'D-doe toch iets!' stamelde hij. 'D-dit is vr-vreselijk!'

'Kom, kom', suste de heer Brekel. 'Niet zo somber! We blijven lachen, vriend. Zoek de lichtpuntjes!'

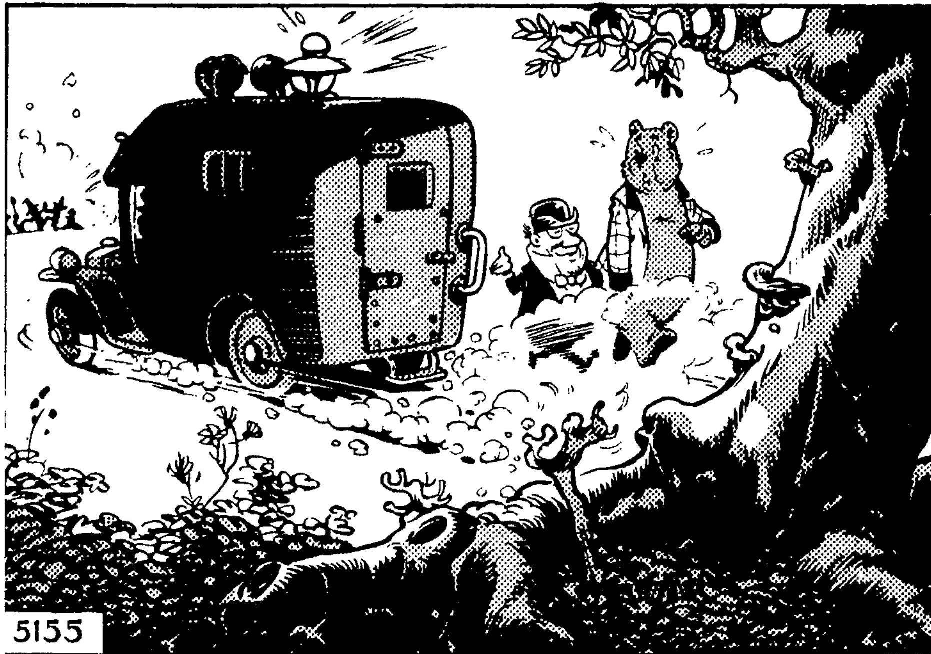
'U hebt gemakkelijk praten', hernam heer Bommel met bleke lippen. 'Ze gooien met stenen! Kijk nu toch eens! Die eenvoudige lieden zullen lelijke ongelukken maken als dit zo doorgaat. W-we moeten iets doen! U moet iets doen, bedoel ik, als u begrijpt wie ik bedoel. Dit kan zo niet doorgaan!'

'Het kan best', verzekerde de ander opgeruimd. 'Deze twee families hebben reeds honderd jaar lang een vete; ze zijn al begonnen toen ik de oude Loen het bietenveld verpachtte. Maar dat is vóór jouw tijd. Kom, in alle dingen is vreugde, als je het maar zien wilt!'

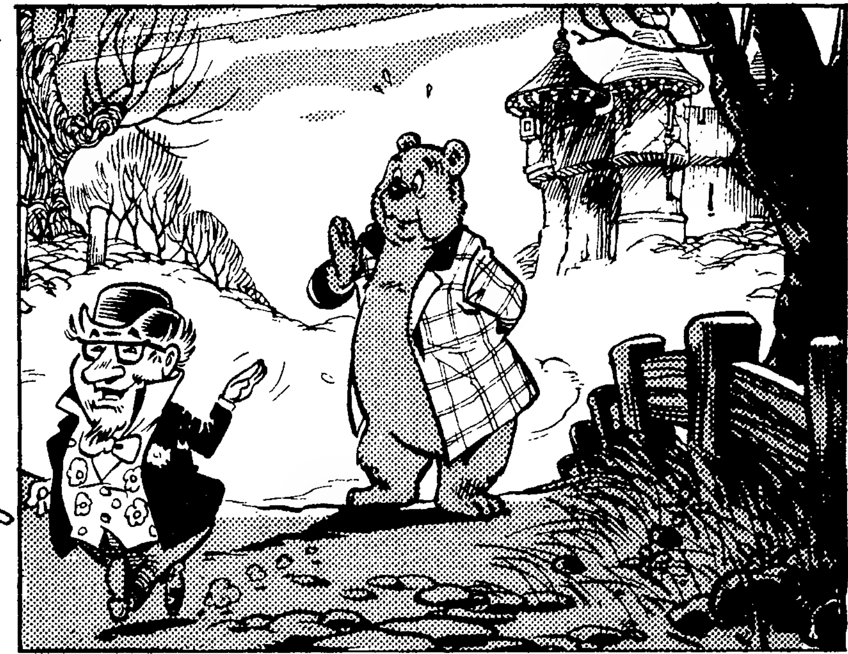
Op dat moment kwam de boerin met een bezem het huis uit rennen en het gevecht verplaatste zich nu naar de lege hooischelf, waar de toeschouwers stonden.

'Laten we gaan', sprak de heer Brekel, terwijl hij met ferme pas het erf verliet. 'Ik stel voor om de afbetalingsregeling een ogenblikje te vergeten. Want ik krijg daar ineens een prachtidee om wat vrede te brengen in het leven van deze tobbers. Breng een zonnetje, is mijn motto!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5155 Heer Bommel wierp een bekommerde blik achterom en volgde haastig zijn metgezel, totdat de geluiden van het gevecht in de verte weggestorven waren. Het bedrukte hem, dat hij niet tussenbeide was gekomen. Maar het zien van een overvalauto die naar het strijdtoneel reed, stelde hem gerust.

'De politie is paraat!' zei hij opgelucht. 'Relletjes en andere nieuwerwetsigheden worden hier goed in de hand gehouden!'

'Ach', zei de heer Brekel afkeurend. 'Wat doet de politie? Brengt die wat zon in het leven van arme landbouwers? Welnee! De tobbers worden opgesloten in een donker hok; alsof dat helpt. Ik zie het anders. We moeten blijven lachen, is mijn motto!'

'Maar er moeten orde en regel zijn!' wierp heer Ollie tegen. 'Men kan dit toch niet laten voortgaan?'

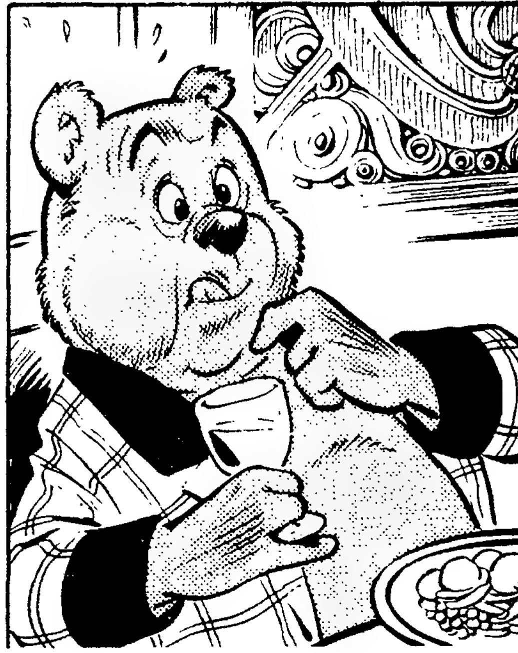
'Wel', hernam de ander, 'ik merk, dat je een goed hart hebt. Dat is prettig, want misschien kan je me helpen om iedereen gelukkig te maken. Wees gerust, ik ga de ruzie van die eenvoudige landbouwers bijleggen. Lichtpuntjes brengen, nietwaar?'

'J-ja, ja', mompelde heer Bommel. Hij hield de pas in, want de weg die naar slot Bommelstein leidde, was nu in het zicht gekomen en hij verlangde naar huis.

'Nee', zei de heer Brekel. 'Ik ga niet met je mee. Voor zitten en praten is er geen tijd. Wanneer je vreugde wilt verspreiden, heb je geen rust, hoor! Vandaag ga ik een nieuw type knalfiets op de markt gooien om het leven van de jongeren te veraangenamen.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5156 Toen het avond werd, was heer Bommel zijn ontberingen van de afgelopen nacht grotendeels te boven. Het middagslaapje na de lunch had hem goed gedaan - en nu maakte hij zich gereed om zich geheel te geven aan de maaltijd die Joost hem voorzette.

'Een mooi kippesoepje', sprak hij prijzend. 'Licht gebonden, zoals het hoort - en met net genoeg kruiderij.'

'Het doet me genoegen, dat te horen', zei de trouwe knecht. 'Misschien mag ik dan zo impertinent zijn om voor vanavond een uurtje vrij te vragen? Ik zou het op prijs stellen om een lezing bij te wonen in het Nut. Daar spreekt een zekere heer Brekel over het gelukkig maken van anderen, met uw goedvinden. Hij moet een bijzonder persoon zijn...'

Heer Ollie knikte afwezig, doch toen Joost de kamer verlaten had, keek hij verrast op.

'Brekel?' mompelde hij tot zichzelf. 'Zou dat dezelfde Brekel zijn, die ik vannacht ontmoet heb? Een bijzonder persoon, ja... maar ik weet niet... Ik bedoel: wat zou hij eigenlijk met dat rare versje te maken hebben, nu ik er nog eens over nadenk, bedoel ik? Kwiske proksimos...'

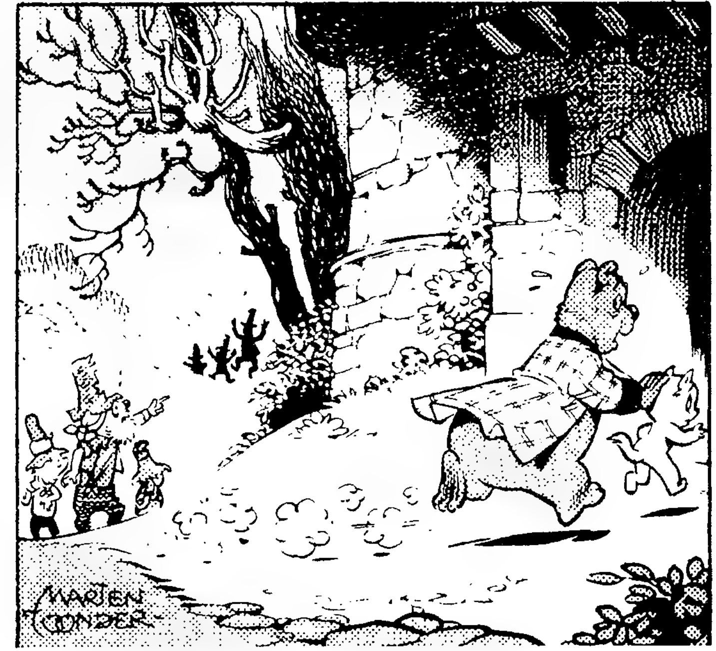
Zo denkende zat heer Bommel nog geruime tijd te genieten van de maaltijd, toen opeens Tom Poes zich door het open venster naar binnen boog, met een krant in de hand.

'Dag, heer Ollie', zei hij. 'Hebt u ooit gehoord van Lieven Brekel? Dat moet een rijk man zijn. Vanmiddag heeft hij een paar boerderijen hier in de buurt gekocht - en daar gaat hij een motel van maken!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5157 Heer Bommel stond verrast op en begaf zich naar buiten.

'Zeker', sprak hij, 'die ken ik, jonge vriend! In mijn strijd tegen het bijgeloof heb ik mij vannacht naar het Savelbos begeven. Je kent natuurlijk het versje van Kwiske? Wie een ring ziet om de maan, moet niet naar de brekels gaan, je weet wel...'

'Nee', zei Tom Poes.

'Goed', hernam heer Ollie. 'Je kent mijn moed en ik er dus op af. Het was donker en akelig, hoor! Vol oogjes en geroep. Ik zeg dat vers op en ja hoor! Daar verschijnt een heer, die Brekel heet. Maar nu vraag ik me af: is dat nu zo maar een heer Brekel, of is het een brekel, als je begrijpt wat ik bedoel En wat is een brekel?'

'Ik weet het niet', zei Tom Poes. 'Kijk die boeren daar er eens uitzien. Zouden ze een ongeluk hebben gehad?'

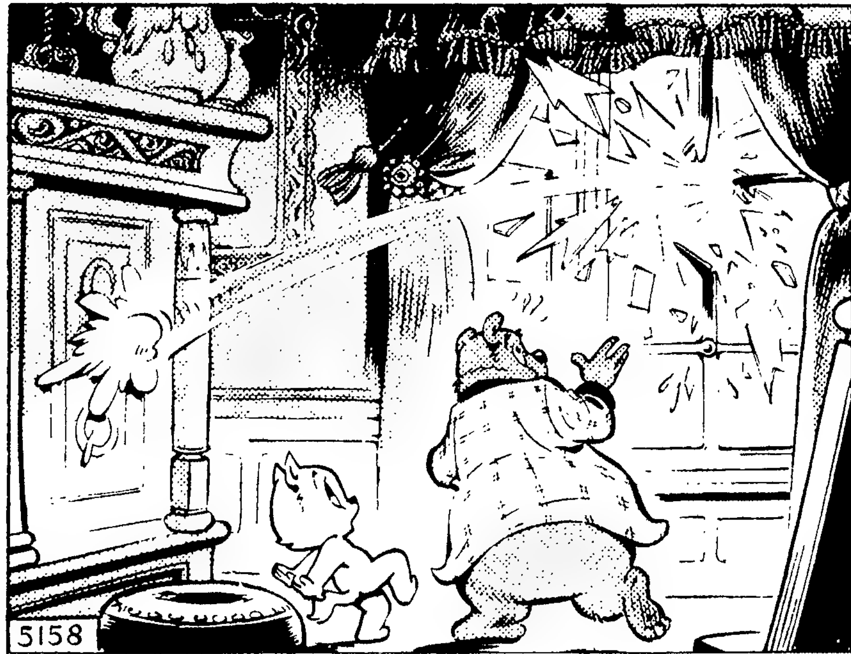
'Die boeren hebben gevochten', verklaarde heer Bommel afkeurend. 'Ruw volk. Het zijn de Loenen, die een vete hebben met de Richels. Maar de heer Brekel zal hen helpen, door wat licht op hun pad te brengen. Dat zei hij. Hij moet dus wel een goed iemand zijn, wat jij?'

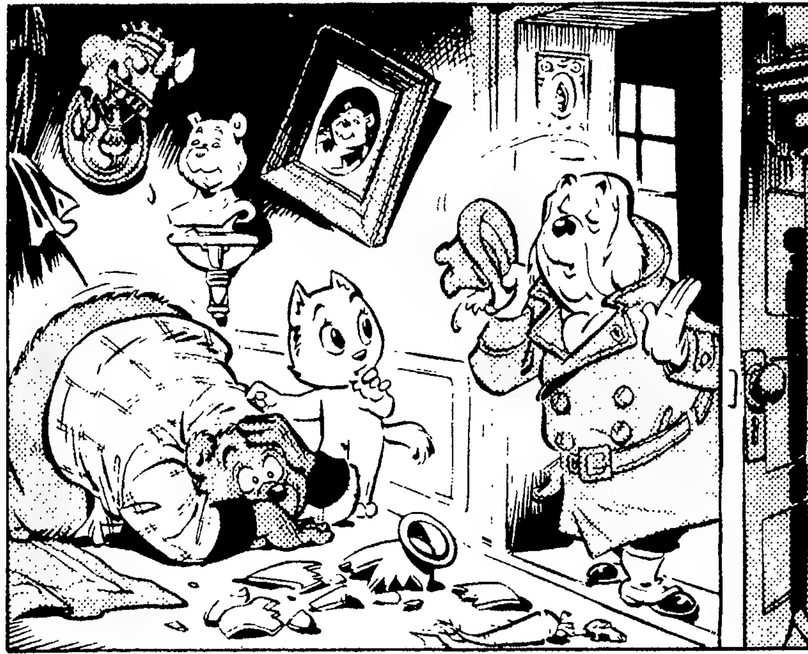
'Hm', hernam Tom Poes. 'Loen, zei u? Richel? Dan heeft die Brekel vanmiddag hun boerderijen gekocht...'

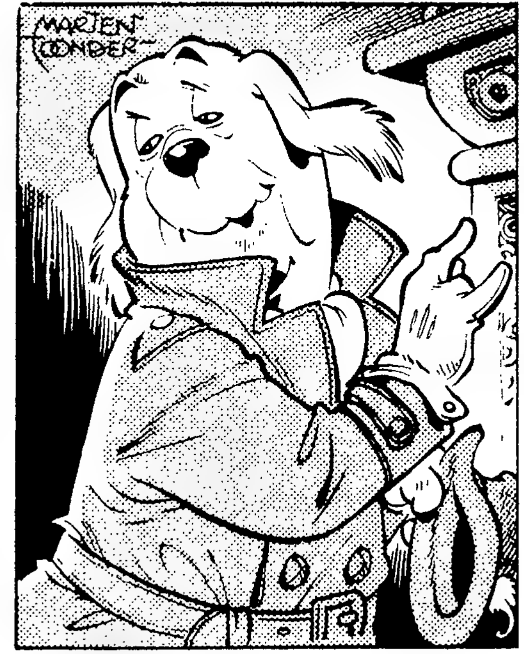
Heer Ollie had echter geen aandacht voor deze opmerking. In de verte had hij drie wandelaars opgemerkt, die de eersten volgden en hij haastte zich naar binnen, terwijl hij Tom Poes voor zich uit dreef.

'Gauw!' riep hij uit. 'Daar komen de Richels aan. De politie heeft ze allemaal weer losgelaten!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5158 Hij was maar net op tijd, want nauwelijks hadden ze de woonkamer betreden of buiten barstte het spektakel los. Geroep van rauwe stemmen werd afgewisseld door gekraak van afknappende takken - en daar vloog ook reeds het eerste brok klei door de gesloten vensterruit.

'Och, och!' riep heer Ollie uit. 'Daar beginnen die vlegels voor mijn deur hun ruzie verder uit te vechten. Niemand die eraan denkt, dat een heer daar volstrekt niet tegen kan. Dek je, jonge vriend! Bel de p-politie op, bedoel ik! D-doe toch iets!'

Met deze woorden liet hij zich snel op de grond zinken om het rondsuizend aardewerk te ontgaan en Tom Poes keek wat besluiteloos rond.

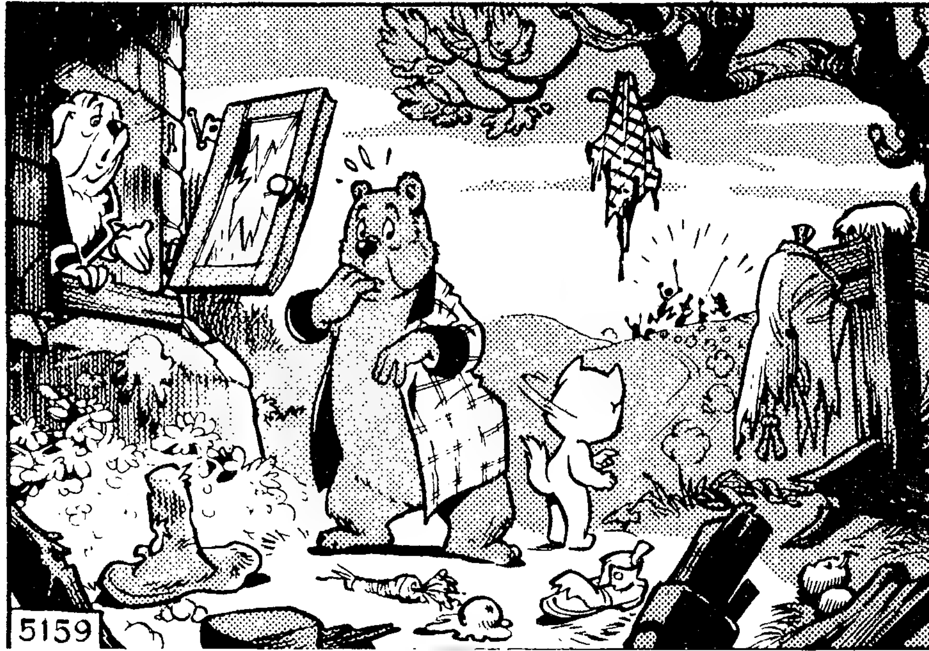
'Ik ken de Loenen en de Richels niet', zei hij, 'maar ze moeten wel een erge hekel aan elkaar hebben. Heeft die meneer Brekel daar soms iets mee te maken?'

'Sstt!' siste heer Bommel verwilderd. 'Ik h-hoor iets! D-daar k-komt iemand door de achterdeur hierheen! Jaag hem weg!'

Dit bleek echter niet nodig te zijn, want de binnentredende was de bediende Joost, die huiswaarts keerde na de genoten lezing.

'Goedenavond, heer Olivier', sprak hij, enigszins buiten adem. 'Men vecht buiten, als ik mij zo mag uitdrukken. Hoogst betreurenswaardig. Dag, jongeheer. Het valt mij wat rauw op het lijf, met uw welnemen. Na de voordracht van de heer Lieven Brekel had ik zo'n mooi gevoel van binnen. 'Breng zon in het leven van uw buurman en blijf lachen', zei hij. Héél gevoelig, werkelijk. En nu dit!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5159 Gelukkig stierf het getier na een poosje in de verte weg, maar heer Bommel wachtte totdat hij er zeker van was, dat de vechtenden zich huiswaarts hadden begeven. Toen trad hij naar buiten, waar de duisternis begon te vallen en een kille wind droefgeestig door de flarden van een achtergelaten colbert blies.

'Verschrikkelijk', prevelde hij. 'Hoe is het mogelijk, dat men zo diep kan zinken. Dit moeten slechte lieden zijn, jonge vriend. Ach, de wereld is vol kwaad.'

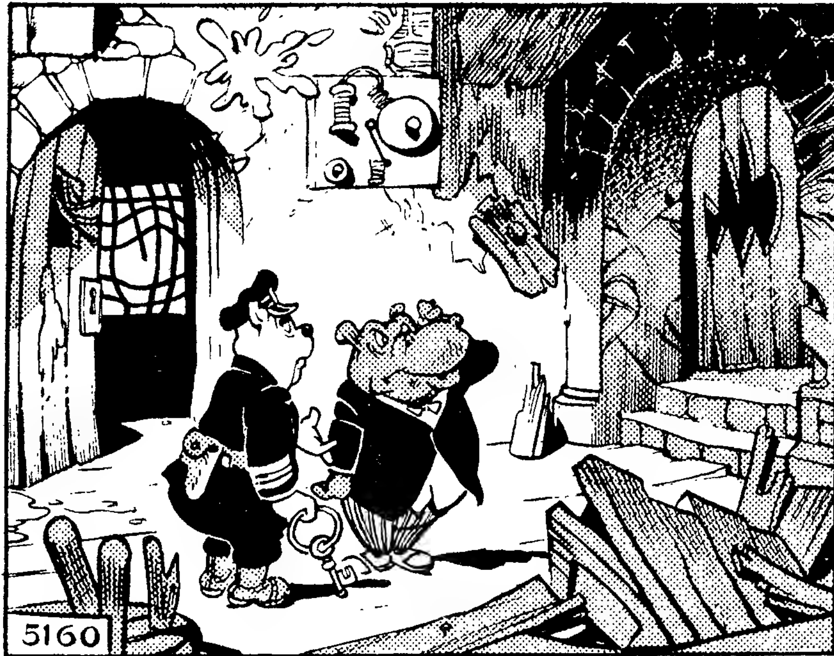
'Excuseer, heer Olivier', sprak Joost, het hoofd door een venstertje stekend. 'U ziet het te somber, als ik zo vrij mag zijn. De Loenen en de Richels zijn niet slecht, maar arm. Ze hebben geen andere lichtpuntjes op hun pad dan een vete - en dat is héél betreurenswaardig. Maar de heer Brekel is bezig hen te helpen, met uw goedvinden. Ze hebben al een wasmachine, een tv-toestel, een stofzuiger en een bromfiets op prettige betalingsvoorwaarden. En nu gaat hij hun een betere woning bezorgen. 'Breng zon in het leven van uw buurman en blijf lachen', zei hij. Héél fijn, werkelijk!'

'Hm', zei heer Bommel, 'ik weet het niet. Voor een heer van mijn stand...'

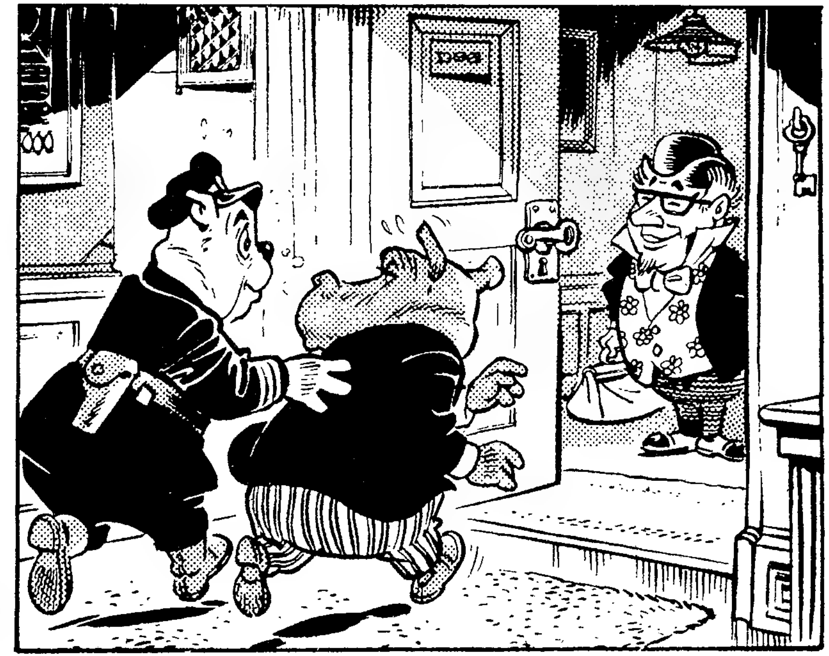
'O, er was een héél goed publiek op die lezing!' hernam de knecht haastig. 'Zelfs commissaris Bas was er - en die was er echt door gegrepen, met uw welnemen.'

'Gevaarlijk zo'n lezing', mompelde de politiechef, die op dat uur eenzaam achter zijn bureau zat. 'Als je er bent, lijkt het wel mooi allemaal. Maar in de praktijk sta je er anders tegenover. Ram erop en houd ze eronder; zo moet je wel denken, anders zit je met de brokken, zoals ik nu.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5160 De volgende morgen bracht burgemeester Dickerdack een bezoek aan het politiebureau, na een dringend telefoontje van de commissaris.

'Wat is dit voor een bende, Bas?' vroeg de magistraat onthutst. 'Je cellen liggen in puin en je gang is afbraak! Wat heb je uitgehaald?'

'Dat hebben de Richels en de Loenen gedaan', verklaarde de politiechef. 'Ik zit met die lui in mijn maag; altijd vechten en relletjes! En wanneer ik ze opbreng, breken ze hier de boel af.'

'Wat?' riep de burgemeester uit. 'Hoe heb ik het nu met je? Waar blijft je gezag?'

'Ik weet het niet', mompelde de ander betrokken. 'Sabels en knuppels zijn zo ruw, burgemeester! Men denkt tegenwoordig anders. Men moet zon in het leven van zijn buurman brengen en men moet blijven lachen. Dat is véél mooier dan erop rammen, wat u?'

De heer Dickerdack wierp hem een ongeruste blik toe. 'Dit', verklaarde hij hoofdschuddend, 'is het gekste dat ik ooit gehoord heb. Hoe kom je aan die opstandige gedachten, Bas?'

'Door een lezing van een zekere Brekel', zei de commissaris. 'Die heeft mij aan het denken gebracht. Wij van de politie lachen nooit, dacht ik. En dat gooide mij in een gewetensconflict.'

'Zo', hernam de burgemeester dof. 'En wie is Brekel?'

Nu klaarde de politiechef op.

'Deze kant op', verzocht hij, terwijl hij een deur opende. 'Hij is toevallig in mijn kamer en hij wil graag met u praten.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5161 ‘Zo is het!’ riep de heer Brekel uit, toen de magistraat binnentrad.

‘U voelt de dingen fijn aan, zoals ik gehoord heb. We blijven lachen, is uw motto! Kijk, met u kan ik praten!’

‘Eh, tja, haha’, zei de magistraat wat onzeker. ‘Mijn gevoel voor humor is bekend, ja. Maar eh... wie bent u?’

‘Mijn naam’, hernam de ander, ‘is Lieven Brekel. Altijd daar, waar wat licht en vrolijkheid gebracht moeten worden. Dag en nacht ben ik bezig met het oplossen van moeilijkheden van anderen. Zo heb ik bijvoorbeeld de parkeermeters uitgevonden - en het doorzichtige plakband.’

‘O, aha’, riep de burgemeester uit. ‘Bent ú dat? Prettig u eindelijk te ontmoeten! En nu wilt u ons helpen met die vechtersbazen? Dat zei de commissaris tenminste.’

‘Juist ja’, gaf de ander toe, ‘de Richels en de Loenen. Die staan niet op zichzelf, hoor! Hun probleem is algemeen, zou ik willen zeggen. Het is een huisvestingsvraagstuk, wat u?’

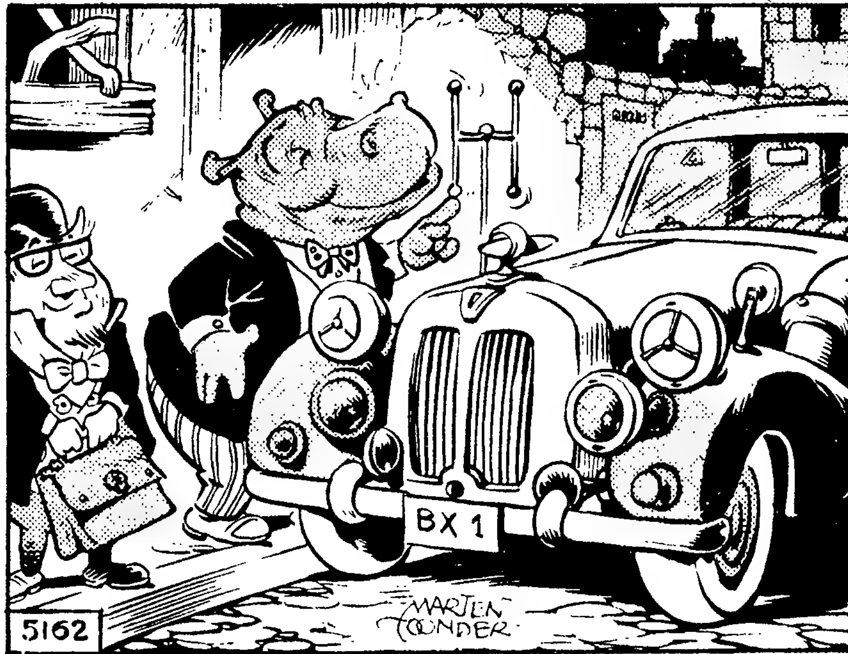
‘Netwatikaldacht!’ riep de magistraat uit. ‘Slechte huizen, slechte zeden!’ Hij wilde verder gaan, doch nu stapte de bezoeker voor hem uit naar buiten.

‘Eerst even iets anders’, verklaarde hij. ‘Om een begripvolle sfeer tussen ons te kweken, heb ik een klein geschenkje voor u meegenomen.’ Hij begaf zich naar de auto die voor het bureau geparkeerd stond en trok een soort toeter uit zijn tas.

‘U bent een liefhebber’, sprak hij. ‘Dat zie ik aan uw wagen. Daarom is dit voor u. Moet u eens luisteren!’

En hij stak de hoorn knijpend omhoog, zodat het instrument het geloei van een droevige koe liet horen.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5162 De heer Brekel ging enige tijd voort met het versieren van de burgemeestersauto. Hij bracht extra lampen aan met rode hoesjes (op een afstand net achterlichten, zoals hij verklaarde), monteerde een televisietoestelletje naast het stuur, maakte de toeter vast en deed toen voldaan een stapje terug.

'Kleine geschenkjes', zei hij bescheiden. 'Eigen vindingen om het leven te veraangenamen. Probeert u ze maar eens; ze zullen zeker vrolijkheid brengen!'

'Het is prachtig', mompelde de magistraat. 'Ik zie ze op de Kleine Club al kijken! Maar eh... wat kan ik nu eens voor u doen?'

'O, dat!' riep de ander uit. 'Niets hoor! Integendeel, ik ga nog meer voor u doen. Het huisvestingsprobleem bijvoorbeeld. De plannen zitten in mijn tas. Glazen flats, vol licht, met dunne wanden die een gesprek van buur tot buur mogelijk maken. U zult versteld staan!' Hij zweeg even en er twinkelde een mooi lichtje in zijn brilleglazen.

'Het enige dat ik van u vraag', hernam hij op gevoelige toon, 'is wat begrip en steun, zodat ik rustig mijn gang kan gaan.'

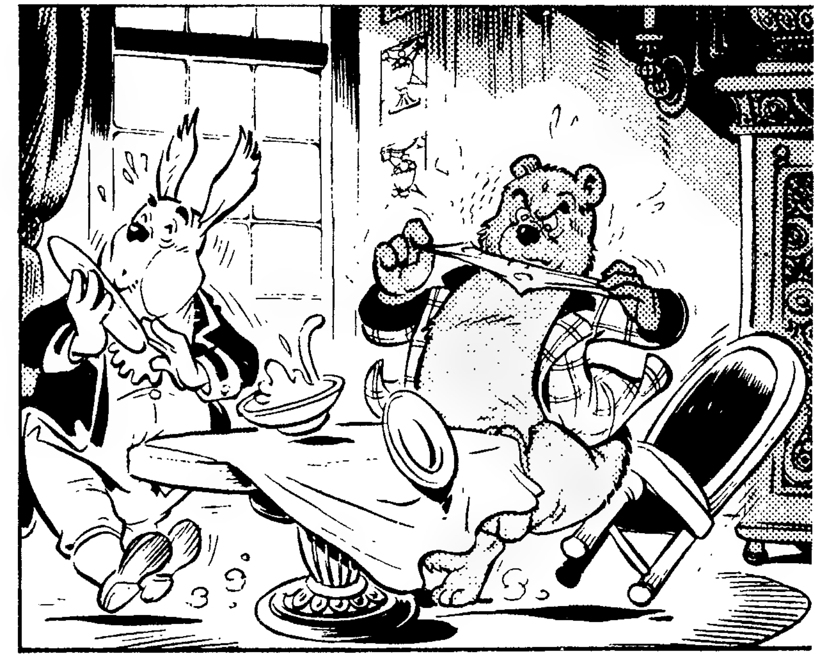
Nu, dat wilde de heer Dickerdack gaarne beloven. Hij nam ontroerd afscheid van de weldoener en scheurde de weg in zijn versierde wagen. Het hartverscheurende geloei, dat uit zijn nieuwe claxon kwam, trok sterk de aandacht, zodat hij geen last van voetgangers had.

'Enig', prevelde de heer Brekel, die de opgetogen eerste burger naoogde. 'We blijven lachen. Haha.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5163 Heer Bommel had die morgen in het geheel geen trek.

'Dank je, geen pap, Joost', sprak hij lusteloos. 'Die tocht naar het Savelbos heeft me sterker aangegrepen, dan ik vermoedde. De hele nacht heb ik van oogjes en brekels gedroomd. Wie is heer Lieven Brekel? Dat vraag ik me steeds maar af.'

'Een edel iemand', zei de knecht. 'Het is jammer, dat u zijn lezing niet hebt gehoord. U zou...'

'Kortom', hernam heer Ollie, 'ik heb hoofdpijn. Een schele steek, als je begrijpt wat ik bedoel.'

'Dan heb ik hier iets voor u, als u mij toestaat', zei Joost glimlachend. 'Hoofdpijntabletten in een nieuwe, frisse verpakking. Die heb ik gisteravond kunnen kopen, na de lezing. Ze zijn gemaakt door de Gezondmakende, Gelukbrengende Geneesmiddelen Industrie van de heer Brekel. Erg hygiënisch, heer Olivier!'

Heer Bommel nam met een lijdend gelaat het doorschijnende zakje aan en peuterde aan de rand om het open te maken. Doch dat viel niet mee.

'Er kunnen geen stofdeeltjes of bacillen bij komen', legde de bediende uit. 'De heer Brekel heeft dag en nacht gezocht naar een oplossing.'

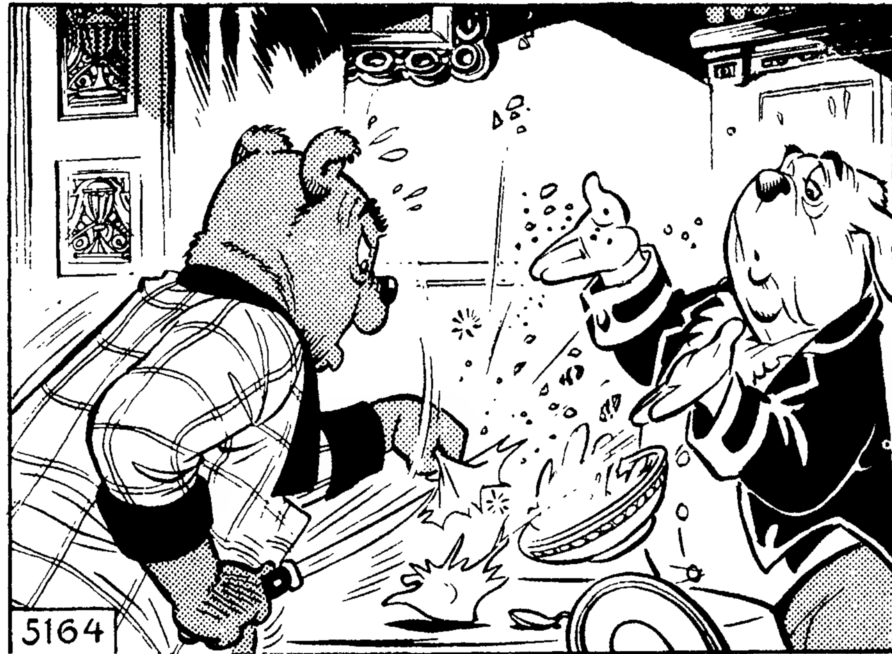
'Oempf', gromde heer Ollie. Hij rukte en trok aan de frisse verpakking en ging er ten slotte bij staan.

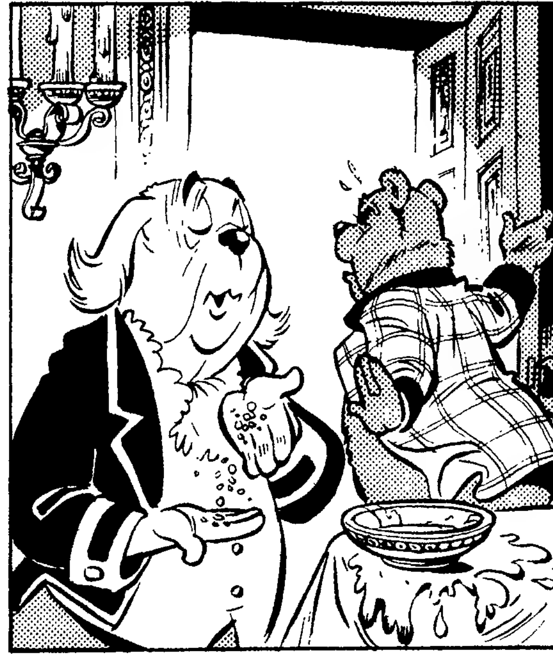
'Stof en vuil zijn schadelijk', voer Joost voort. "Neem zuivere medicijnen', zei de heer Brekel, 'dan blijft u lachen.'

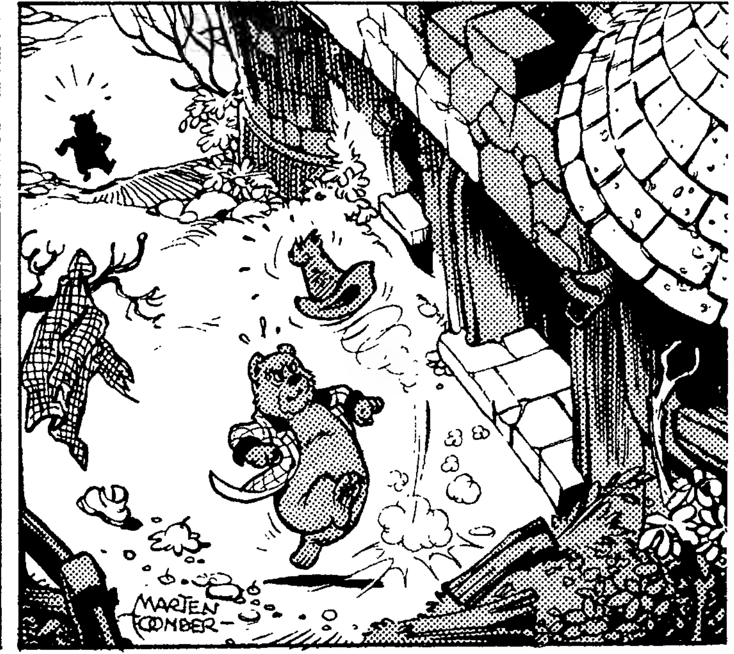
Hij zweeg, getroffen als hij werd door de poging van zijn meester om het smetteloze geneesmiddel aan de dag te brengen.

'Schei uit met dat lachen!' riep de lijder uit. 'Ik heb hoofdpijn, dat zie je toch?'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5164 Met deze woorden vatte hij buiten zinnen een broodmes en begon daarmee het zakje te bewerken.

'Voorzichtig, heer Olivier!' riep Joost nog. 'U zult de inhoud beschadigen. Dat omhulsel is juist om alles kiemvrij te houden!'

Maar de patiënt was door het dolle heen en hakte op de glimmende stof, totdat de medicijnen door de kamer vlogen.

'Zeer betreurenswaardig', prevelde de trouwe knecht. 'Op deze wijze doet u de mooie bedoelingen van de heer Brekel onrecht. Kijkt u nu eens; de tabletjes zijn geheel vergruisd, met uw goedvinden. De heer Brekel zei nog...'

'Houd op met je Brekel', riep heer Ollie. 'Zie je dan niet, dat mijn migraine verergerd is? Brekels frisse geneesmiddelen! Bah!'

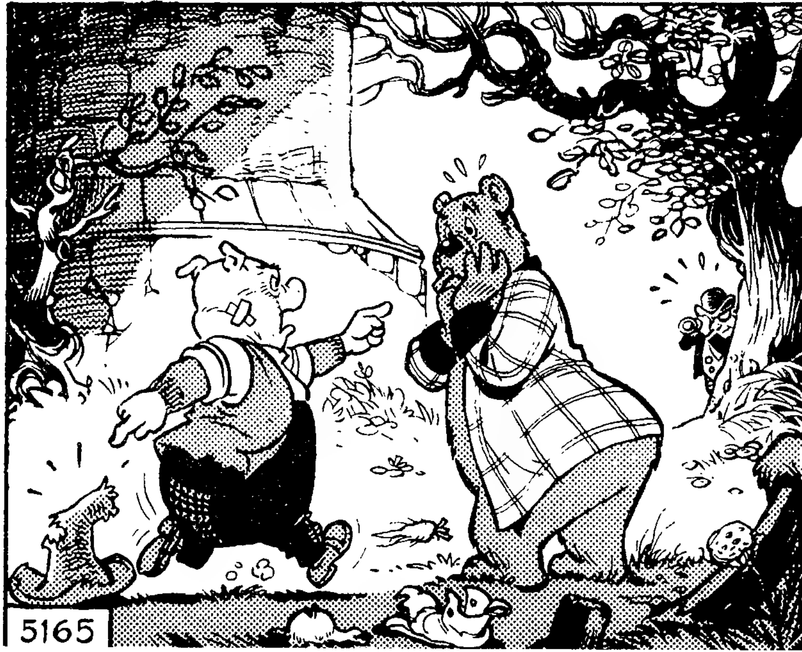
'Neem zuivere medicijnen en blijf lachen', mompelde de bediende, bedroefd naar het gruis kijkend.

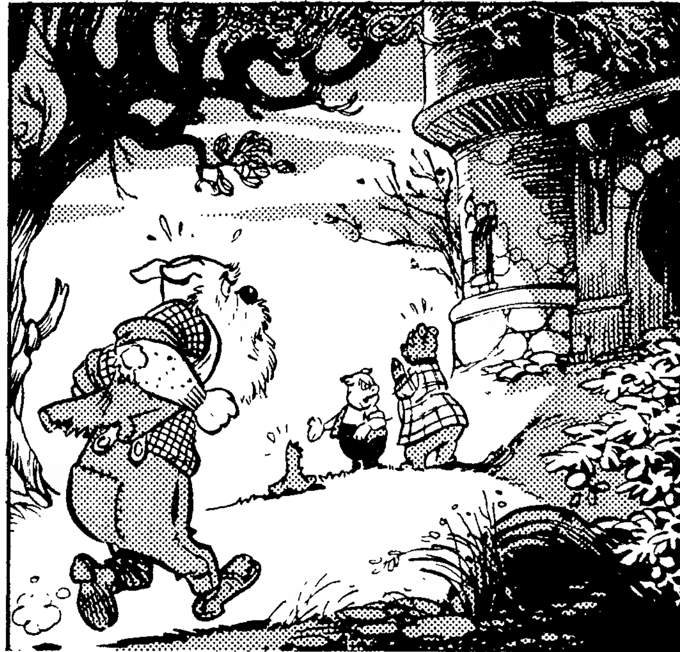
Heer Bommel lachte echter niet. Hij slikte enige korrels in en begaf zich met dreunende tred naar buiten.

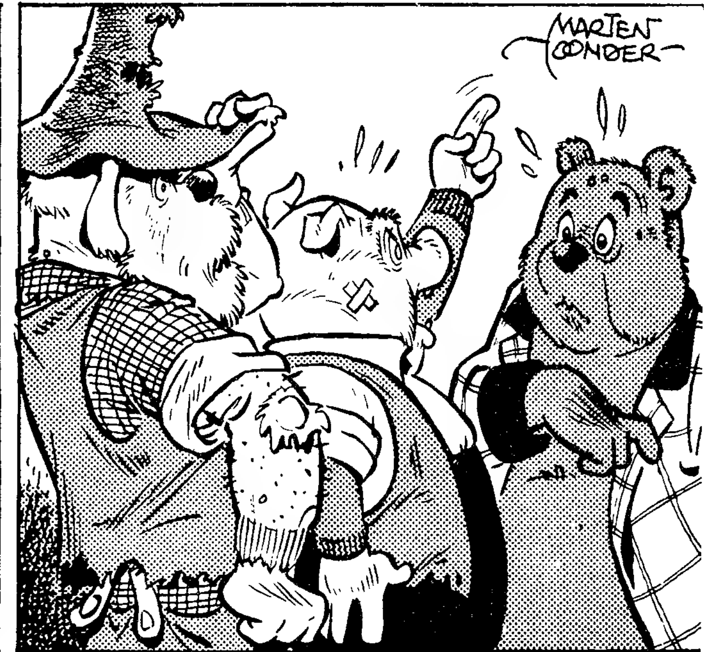
'Die Brekel', mompelde hij, 'hangt me de keel uit. Het kan best zijn dat hij beter is dan ik. Hoewel... nu ja. Het kan best zijn, bedoel ik. Maar ik heb niets dan ellende van die man beleefd. Valse bankbiljetten, vechtpartijen, Loenen en Richels op mijn gazon...'

Hij bleef staan en staarde grimmig naar de overblijfselen van de vechtpartij, die nog steeds in het gras zichtbaar waren. Toen schopte hij krachtig tegen de oude hoed, die daar lag.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5165 Met voldoening zag hij het verwaarloosde hoofddeksel door de lucht vliegen en een eind verder op de grond belanden.

'Dat lucht op', sprak hij voldaan tot zichzelf. 'De vlegels! Wat denken ze wel? Men kan niet ongestraft op het gazon van een heer komen vechten!'

Zijn voldoening duurde echter slechts kort. Er klonk een rauwe kreet en daar verscheen de jonge Richel dravend op het toneel.

'Wat mot dat?' riep de landbouwer driftig. 'Durf je wel? Achter mijn rug, hè? Doe het nog es als je het lef hebt!'

'W-wat?' stamelde heer Bommel geschrokken. 'Wat bedoelt u, bedoel ik?'

'Mijn hoed!' schreeuwde de ander. 'Ik zag je schoppen, pummel! Zoek je herrie?'

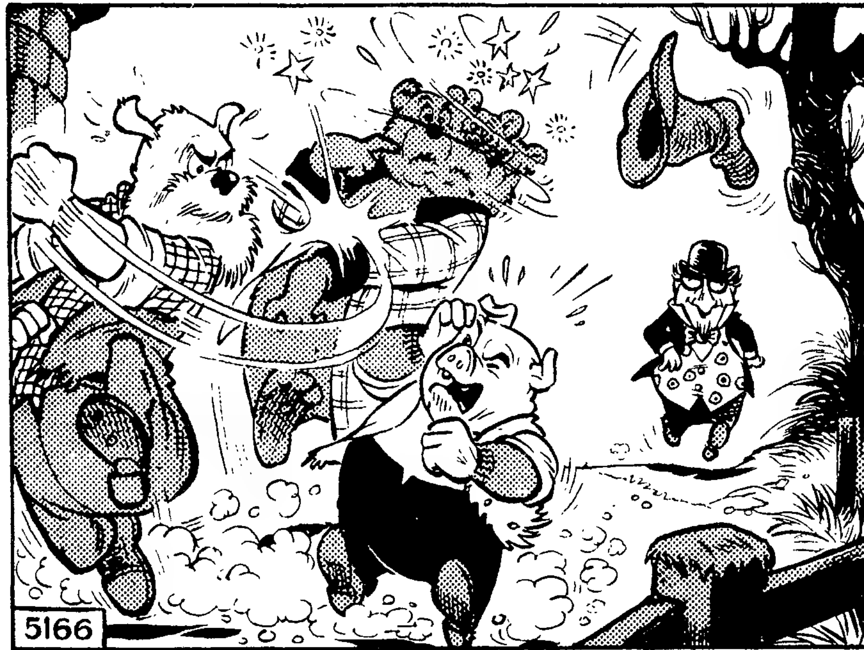
'Nee', zei heer Ollie met grote stelligheid. 'Maar ik eh... ik duld niet eh... ik vind het niet prettig, dat hier gevochten wordt. Mijn ramen zijn ingegooid en er liggen lompen in mijn tulpenbed. Daar houd ik niet van. Ga weg en neem uw hoed mee!'

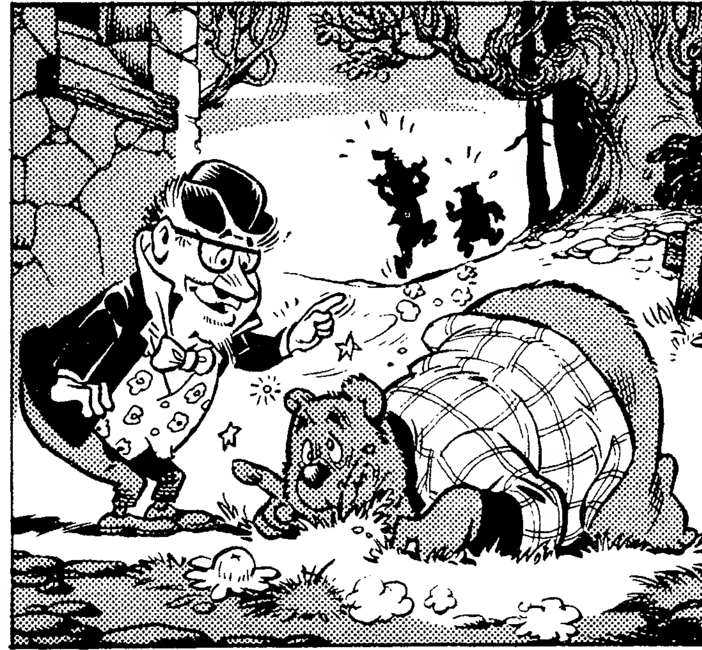
Deze woorden werden opgevangen door de bejaarde landman Loen, die eveneens in snelle pas naderde.

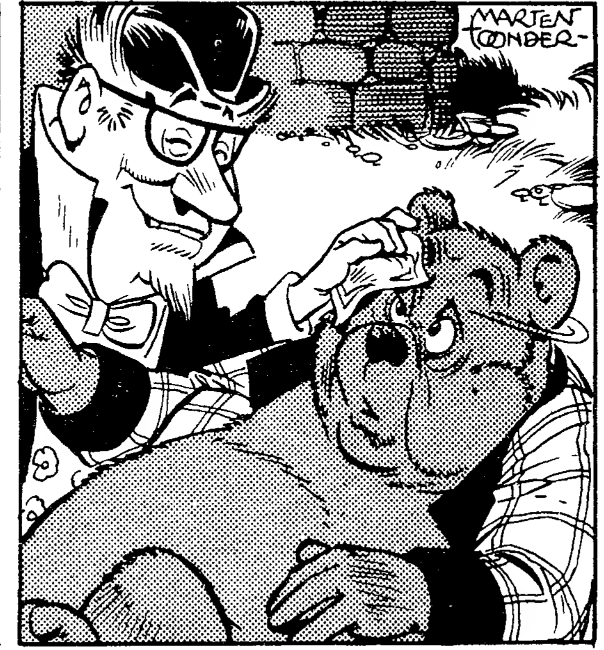
'Zíjn hoed?' riep deze reeds van verre. 'Míjn hoed. Mijn zondagse hoed! Wat hebben jullie met mijn goeie goed te maken, vlerken? Zoeken jullie soms ruzie?'

'Het is zijn schuld!' schreeuwde de jonge Richel. 'Deze mooie meneer was bezig te voetballen. Hij trapte tegen de hoed van een arme, vrije boer en dat neem ik niet. Wat denken die stadslui tegenwoordig eigenlijk?'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5166 De bejaarde landbouwer Loen had intussen snel het omstreden hoofddeksel op de schedel geplaatst. Dit prikkelde de jonge Richel en met een onbeheerste uitroep sprong hij op de ander toe.

'Blijf van mijn hoed af!' riep hij. 'Begin je weer?'

'Ik begin niks!' schreeuwde Loen afwerend. 'Wie begint hier?'

'Heren toch', klaagde heer Ollie. 'Neem uw kleding toch mee naar huis en overleg dan rustig...'

'Deze stadjer begon!' brulde Richel. 'Ik zag hem tegen onze hoed schoppen!'

Nu keerden de beide landslieden zich eensgezind tegen de ongelukkige heer, die dan ook al spoedig in de grasmat beet. Doch gelukkig naderde er hulp. Het was de heer Brekel, die het toneeltje reeds enige tijd vanachter een boom had gadegeslagen en nu glimlachend te voorschijn trad.

De boeren wachtten zijn komst niet af.

'De vent van de wasmachine!' mompelde Richel.

'De afbetaling van de t.v.!' prevelde Loen. Hij plaatste de vernietigde hoed op het hoofd en repte zich met de ander van het gazon af, zodat dit al spoedig weer vreedzaam met heer Bommel in de ochtendzon lag.

'Wat een herrie, nietwaar?' merkte de heer Brekel opgewekt op. 'Maar laat het je niet terneerslaan. Blijf lachen.'

'M-mpsbrrr', stamelde heer Ollie. Hij wentelde zich moeilijk om en richtte het hoofd wat op.

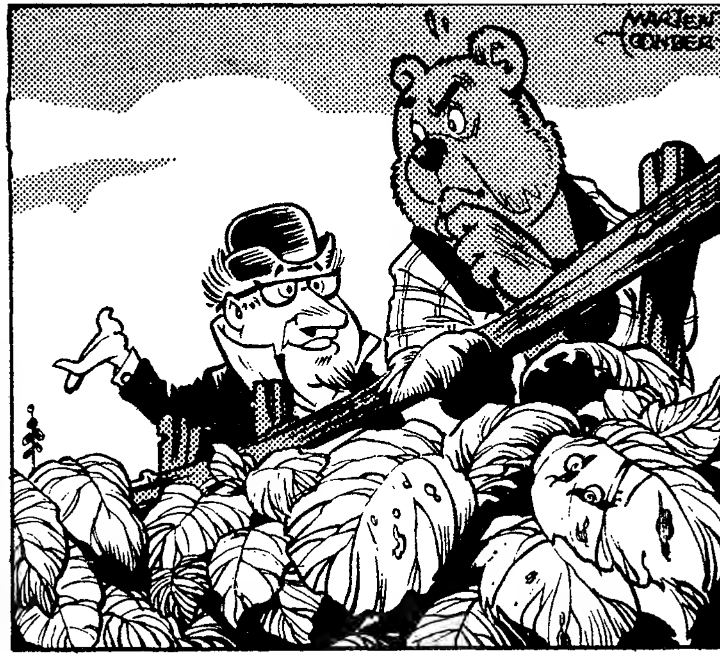
'Barbaren', sprak hij met dikke tong. 'T-tuig!'

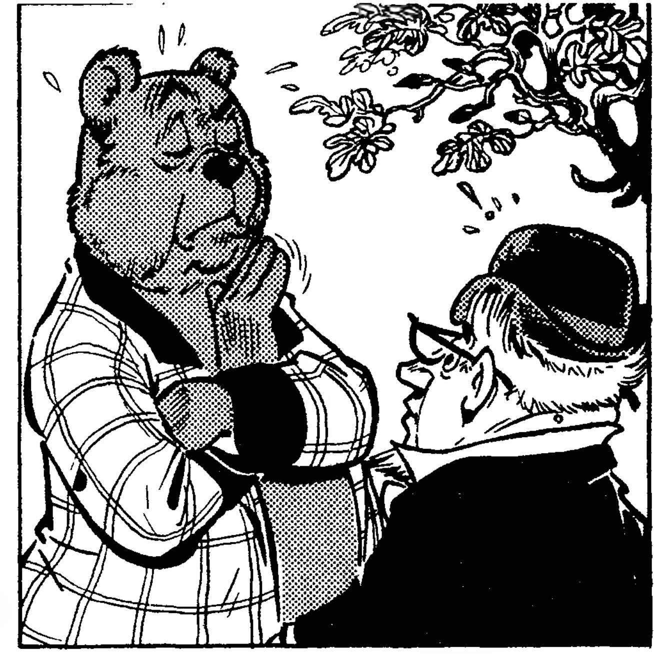
De ander trok een fijn zakdoekje en begon de slapen van de hoofdpijnlijder te betten.

'Je moet het breed zien', verklaarde hij. 'De oorzaak van dit ruw gedrag schuilt in de woningtoestanden. En daarvoor heb ik een fijne oplossing, jongen. Maar jij moet me helpen.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5167 Heer Bommel stond op en klopte zijn jas af.

'Helpen?' vroeg hij dof. 'Hoe kan ik helpen? Die lieden zijn geen heren. Het zijn vlegels en dat zullen ze blijven. Zo denk ik erover.'

'Kom mee', zei de heer Brekel. 'Ik zal je mijn plannetje uitleggen.'

Met deze woorden liep hij de weg op en toen heer Ollie hem met tegenzin volgde, hernam hij: 'Deze landlieden zijn niet slecht. Ze passen zich moeilijk aan, dat is de hele kwestie! Men ziet dat tegenwoordig in alle kringen. Maar de oplossing is niet moeilijk. Verander hun woningtoestanden - en de zaak is in orde. Zo zie ik het. Leer ze om aardig voor elkaar te zijn, en te lachen. Wat jij?'

'Lachen', herhaalde heer Ollie bitter. 'Mijn hoofd klopt en mijn tulpenbed is geknakt. Bah!'

'Juist', vervolgde de ander, 'je wilt graag helpen, dat wist ik wel. Als je me nu dit stukje bouwland verkoopt, zorg ik voor de rest. Ik zet daar een keurig, modern flatgebouw neer en dan zal je eens wat zien!'

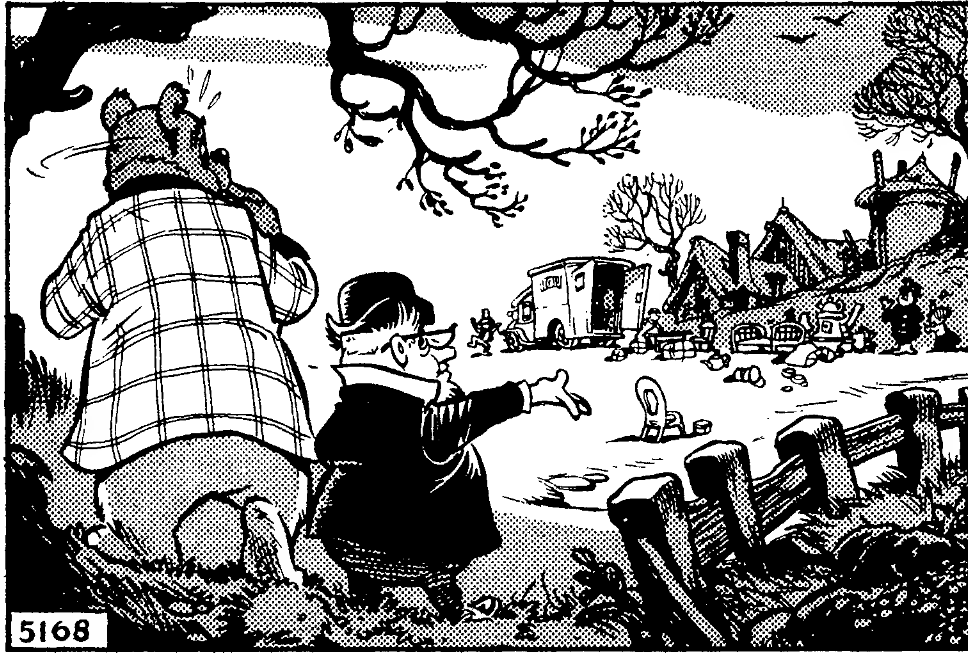
Heer Ollie hield de pas in en wierp een geschokte blik op het veld dat de ander aanwees.

'Bouwland?!' riep hij uit. 'Dit is geen bouwland; dit zijn groene weidegronden, die bij Bommelstein horen. Dacht u, dat ik die ging verkopen voor dat tuig van Richel, als u begrijpt wie ik bedoel? Nooit!'

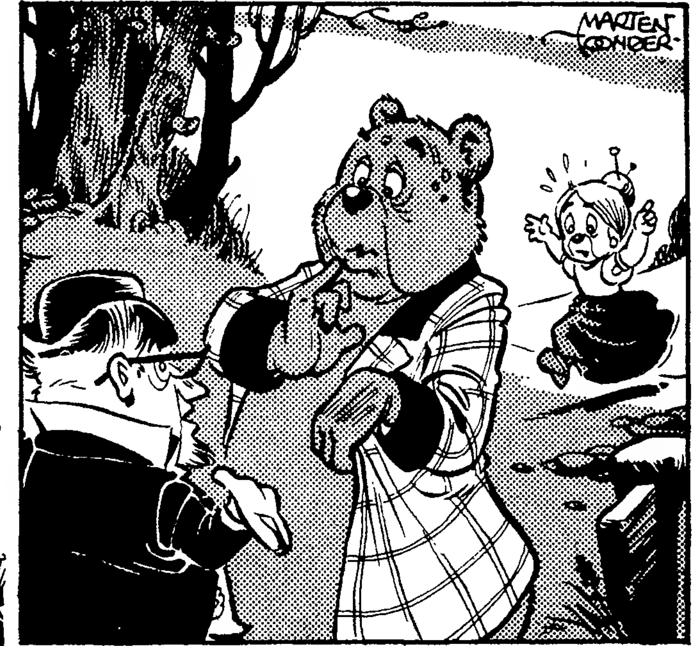
De heer Brekel betrok.

'Helaas', zei hij met een zucht. 'Wat is dat nu toch jammer! Dag en nacht probeer ik wat licht in het leven van ongelukkigen te brengen. Maar als ik geen hulp krijg, sta ik machteloos.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5168 Al lopende hadden ze nu de grenzen van Bommelsteins landerijen bereikt, en Brekel hield de pas een beetje in.

'Daar ligt de boerderij van Loen', hernam hij peinzend. 'Arme Loen.'

'Hoezo, arme Loen?' vroeg heer Ollie. Hij wierp een blik op het landbouwbedrijfje dat de ander hem wees en bleef onthutst staan.

Het erf was gevuld met armelijke huisraad, dat door gespierde verhuizers in een vrachtwagen geladen werd. Een agent stond er gemelijk bij en het klaaglijk geroep van de landlieden was tot ver in de omtrek te horen.

'W-wat g-gebeurt daar?' stamelde hij.

'De Richels en de Loenen worden uit hun huizen gezet', verklaarde de ander. 'Ik heb die boerderijen gekocht. Ze kunnen de huur niet betalen en ook hun afbetalingstermijnen zijn al lang vervallen; daardoor heb ik de wet op mijn hand.'

'O', prevelde heer Bommel geschokt.

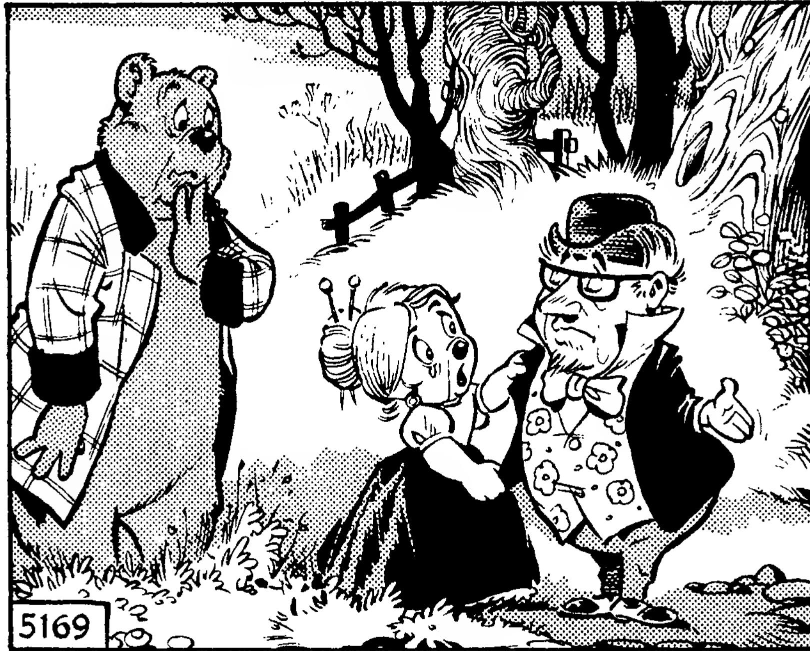
'Maar natuurlijk wil ik hun ondergang niet', vervolgde de heer Brekel met een dappere glimlach. 'Ik had de arme lieden willen verrassen met een mooie, frisse, nieuwe woning. En daarvoor had ik jouw stukje bouwgrond nodig. Maar ja, nu dat niet gaat... Het is soms moeilijk om te blijven lachen in deze koude, berekenende wereld.'

'O', zei heer Ollie bleekjes. 'Ja, ik bedoel eh... ik wist niet... Hm, tja...'

Hij zweeg en het was duidelijk, dat hij aan een innerlijke tweestrijd ten prooi was. Doch voordat hij iets had kunnen zeggen, werden zij gestoord door de nadering van vrouw Loen.

'Meneer Brekel!' riep de boerin. 'Al honderd jaren woont onze familie op de boerderij - en nu worden wij er uitgezet! Help me toch!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5169 ‘Ik kan je niet helpen, vrouwtje’, zei de heer Brekel met een droeve glimlach. ‘Hoe graag ik het ook zou willen. Maar deze heer hier maakt het mij onmogelijk.’

‘Wacht even!’ riep heer Ollie verscheurd. ‘Ik wil... ik bedoel, het is geen bouwland! Het is groene weidegrond, voor het uitzicht uit mijn eetkamer! Ik heb niet...’

‘Soms ontmoet men niets dan eigenbelang’, hernam de heer Brekel. ‘Dan vergaat zelfs mij het lachen. Deze heer hier heeft geen hart voor arme lieden. Hij weigert mij een klein stukje bouwgrond te verkopen, waarop ik een mooi, nieuw huis voor jullie zou kunnen zetten...’ Hij zweeg en pinkte tersluiks een traan weg.

‘Als het nu om geld ging’, vervolgde hij snikkend. ‘Maar dat betekent niets voor mij. Sinds ik het geld heb uitgevonden, heb ik zoveel als ik wil.’

‘Oho!’ riep heer Ollie uit. ‘Voor mij speelt geld ook geen rol, dat moest u weten! Ik heb...’

‘Dus je wilt verkopen?’ riep Brekel oplevend. ‘Noem je prijs, dan betaal ik contant. En dan kunnen deze lieden in hun huizen blijven tot het nieuwe klaar is.’

Heer Bommel knikte stom en ook hem schoten de tranen in de ogen, toen hij de dankbaarheid van de anderen zag.

Maar aan deze gevoelige stemming kwam een einde toen Tom Poes over de heuvel naderde.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5170 Toen hij bij heer Bommel kwam, had die een bundel bankbiljetten in de hand en ontroerd keek hij Brekel na, die vrolijk met vrouw Loen naar de boerderij liep.

'Het is mooi om goed te doen', mompelde heer Ollie. 'Maar toch... Wat is er, jonge vriend? Zoek je me?'

'Ja', zei Tom Poes. 'Ik kom u waarschuwen. In de krant staat dat die Brekel een stuk grond van u gaat kopen, om er een flat op te bouwen.'

'Jij met je krant', riep heer Ollie ongeduldig uit. 'Ik heb...' Hij zweeg plotseling en zette grote ogen op.

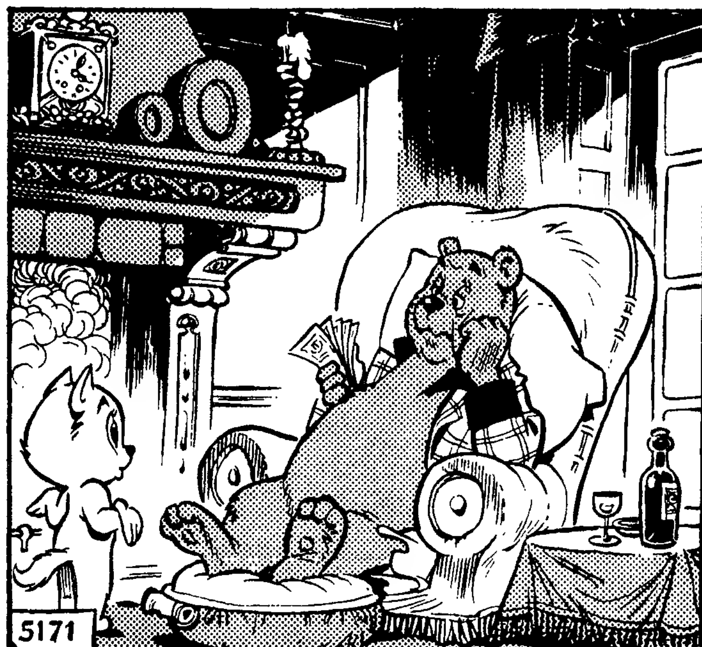
'W-wàt staat er in de krant?' stamelde hij.

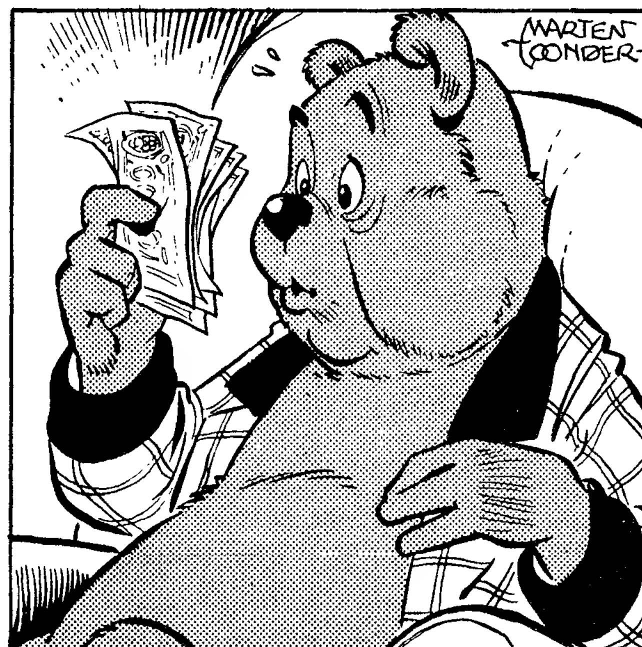
'Dat heb ik u al verteld', zei Tom Poes ongeduldig. 'Brekel heeft u een mooi bod gedaan op een stuk bouwland. Hij wil daar huizen op zetten, die de bewoners gelukkig zullen maken. Allemaal glas en ingebouwde radio's en t.v.-toestellen om te kunnen blijven lachen. Zo staat het in de krant. En u voelt er veel voor, schrijven ze erbij.'

'O', prevelde heer Ollie inzinkend. 'Schrijven ze dat?' Hij wierp een blik op het geld dat hij in zijn hand had en begon in gebogen houding naar huis terug te lopen.

'Daarom kom ik u waarschuwen', zei Tom Poes. 'U moet dat niet doen, want er is iets mis met die Brekel. Hij deugt niet.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5171 Toen hij thuiskwam, liet heer Bommel zich zuchtend in een zetel naast het haardvuur zakken en staarde bekommerd naar de bankbiljetten.

'Ik weet niet precies wat het is', zei Tom Poes. 'Maar er is iets niet in orde en u moet vooral geen land verkopen, hoor! Dat zou...'

'Het is te laat', mompelde heer Ollie. Hij haalde diep adem en vervolgde met verheffing van stem: 'Ik heb het al gedaan - en het land is al betaald ook. Je bent weer eens te laat, jonge vriend.'

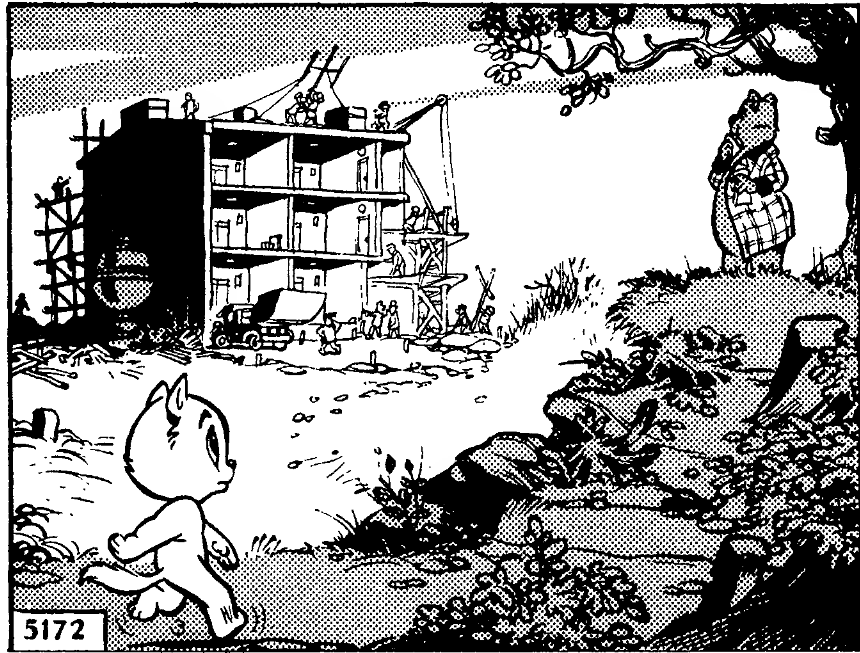
'Hm', zei Tom Poes. 'Al betaald ook, hè? Tja, dan ben ik te laat. Als dat tenminste ècht geld is.'

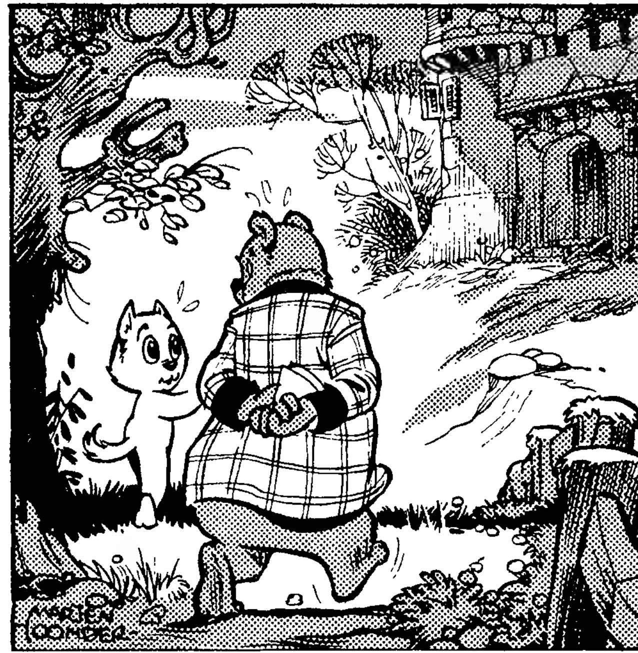
'Wat bedoel je?' vroeg heer Bommel verrast. 'Bedoel je soms, dat hij met vals geld betaalt? Dat bankbiljet van de markies was vals, maar eh... Ach wat! Waarom zou Brekel dat doen! Geld speelt voor hem geen rol; hij heeft het zelf uitgevonden, zei hij. Die man heeft belangrijker dingen aan zijn hoofd!'

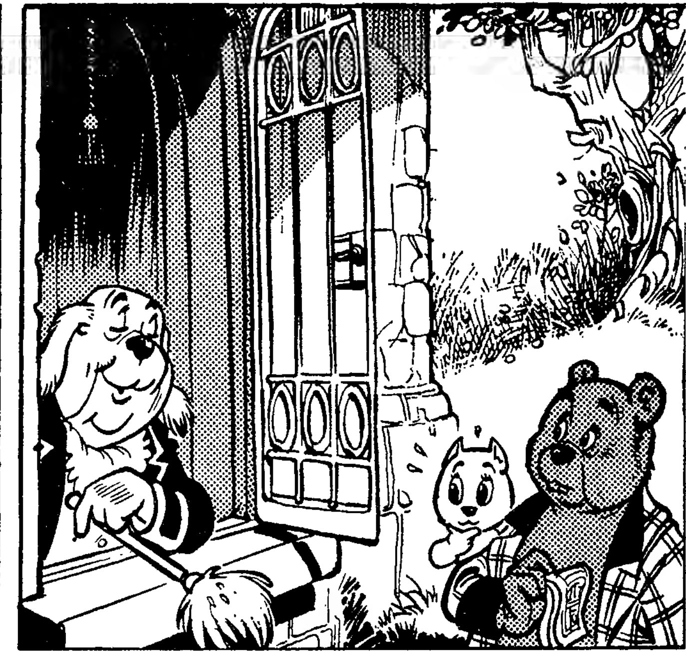
Nu, dat was waar. Juist op dat moment stapte de heer Brekel met bezige tred het kantoor van de programmaleider der Rommeldamse Televisie Stichting binnen.

'Prettig, dat ik u even kan spreken', riep hij uit. 'Ik heb een erg leuk ideetje voor een nieuwe serie. Het heet De Loerdraaier en ik betaal het uit eigen middelen. Alleen maar om wat vreugde in de huiskamers te brengen, ziet u? We blijven lachen, is mijn motto. Luister, het zal u zeker interesseren.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5172 Het stukje grond dat hij verkocht had, liet heer Bommel niet met rust - en de volgende dagen kon men hem dikwijls bekommerd waarnemen op een heuvel bij het verkochte terrein.

Daar werd met grote snelheid een luchtig bouwwerk opgetrokken uit glas en aangevoerde wanden, en onder de ogen van de bedrukte heer nam het al spoedig de vorm van een woongelegenheid aan.

'Jammer van uw uitzicht', zei Tom Poes, die er op een middag langs kwam. 'Mooi is het niet, vind ik.'

'Ach', mompelde heer Ollie, zich vreugdeloos afwendend, 'het is voor een goed doel. Denk eens aan het genoegen, dat de Richels en de Loenen zullen smaken. Het is erg handig, bedoel ik. En licht en gezond ook. Beter dan hun bedompte boerderijen, zeg nu zelf.'

'Hm', zei Tom Poes.

'Wàt hm', hernam heer Bommel ontstemd. 'Is het soms niet mooi om een lichtpuntje te brengen? Het geld waarmee het betaald is, is trouwens echt, zeiden ze op de bank. Ik kan het niet meer ongedaan maken.'

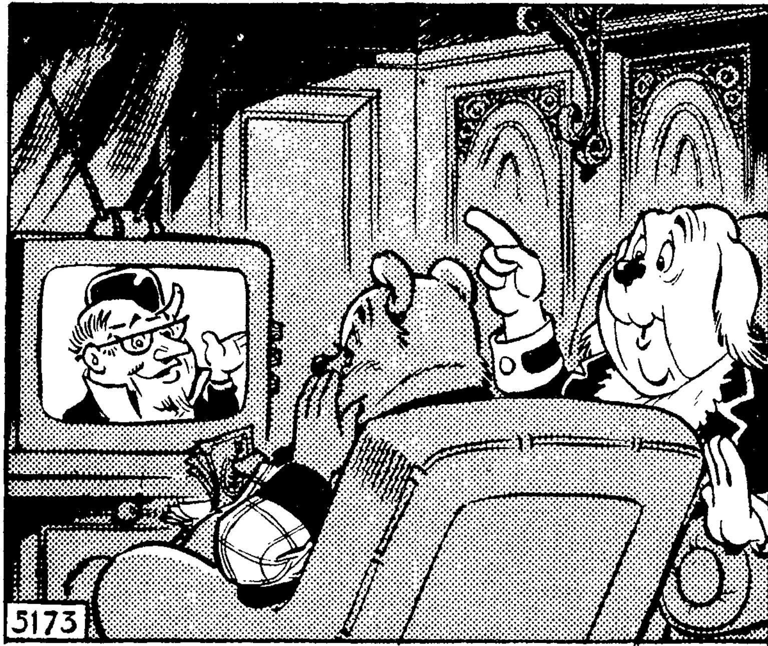
Zo sprekend waren zij Bommelstein genaderd en op het geluid van zijn meesters stem boog Joost zich glimlachend naar buiten om stof uit te slaan.

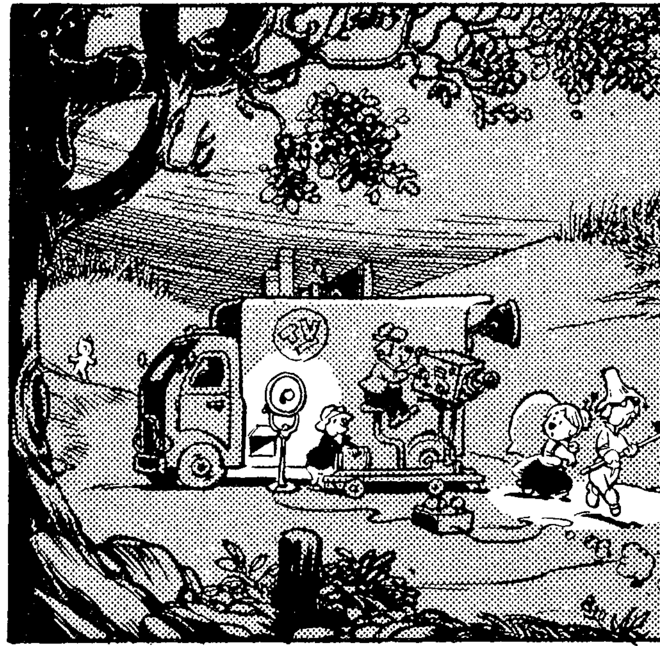
'Dag, heer Olivier', sprak hij. 'Het belooft een leuke avond te worden, met uw goedvinden.'

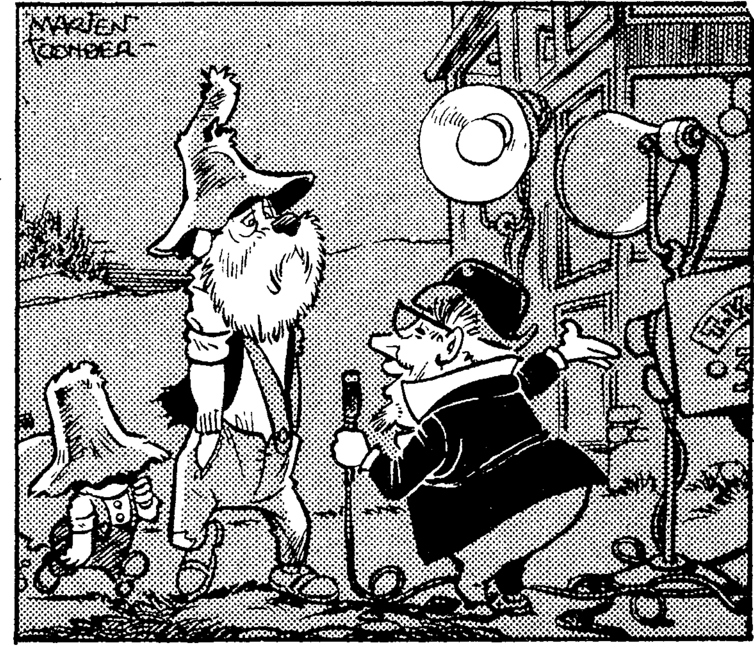
'Huh?' vroeg heer Ollie onthutst. 'Leuke avond? Alsof ik niet genoeg zorgen aan m'n hoofd heb!'

'Ik bedoel de televisie', verklaarde de bediende. 'Er is een héél aantrekkelijk programma, dat De Loerdraaier heet. Het wordt gepresenteerd door de heer Brekel, die wat vreugde in de huiskamers wil brengen. Dat belooft wat, als ik zo vrij mag zijn.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5173 Gedreven door een zekere nieuwsgierigheid nam ook heer Ollie die avond plaats voor het televisietoestel.

'Wat wil die Brekel eigenlijk?' vroeg hij zich af. 'Huizen bouwen of programma's verzorgen? Ik snap die man niet. Wie is Brekel, Joost?'

'Stil, heer Olivier', fluisterde de knecht gespannen. 'Daar is hij, als u mij toestaat.'

En ja hoor. Op het scherm verscheen het gelaat van de besprokene en daar trilde ook reeds zijn aangename stem door de kamer.

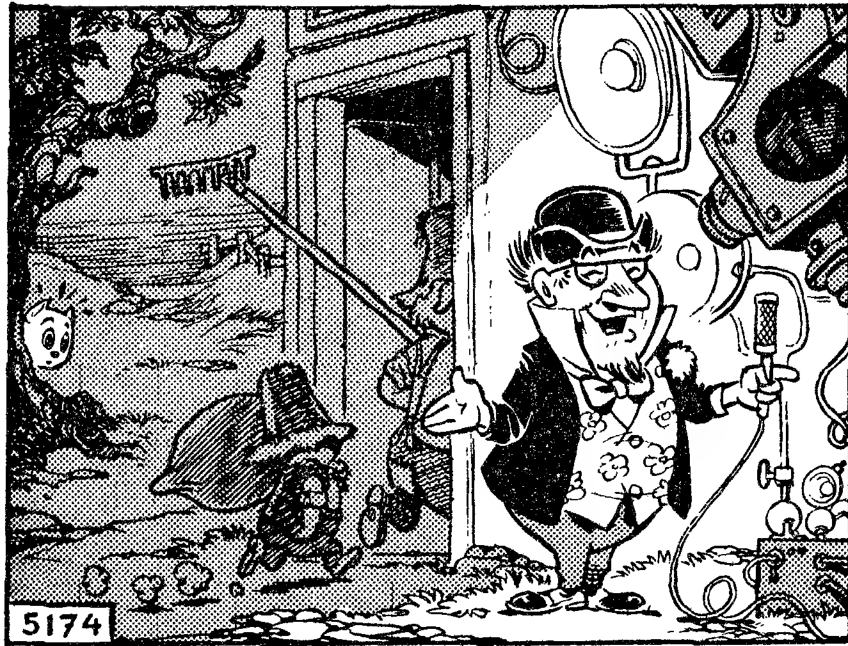
'Breng een lichtpuntje, vrienden!' sprak hij. 'Vreugde in de huiskamers en vreugde in de harten van eenvoudige lieden. Is er iets mooiers dan het betrekken van een huis vol licht en lucht, wanneer men met huurschuld heeft moeten hokken in een donkere, muffe ruimte? Veel ellende is terug te voeren op het woningprobleem; dat zal ik u vanavond laten zien.'

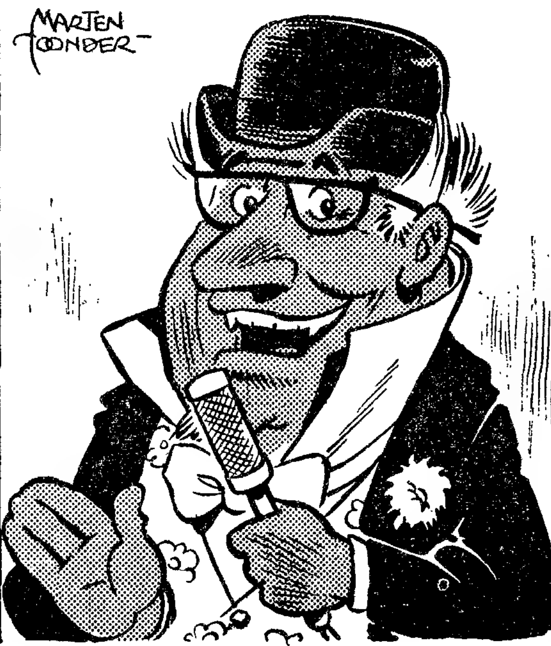
In deze trant sprak hij nog enige tijd door, terwijl de kijkers vol ongeduld voor hun toestellen zaten.

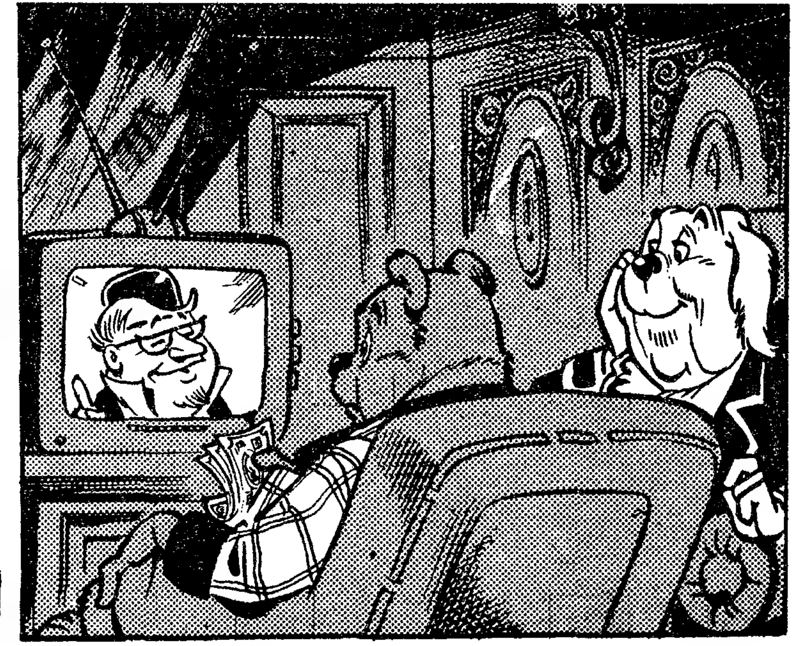
Dat deed Tom Poes echter niet. Hij had een vermoeden waarvandaan de uitzending plaatsvond en daarheen richtte hij dan ook zijn schreden. Het bleek, dat hij goed gedacht had. Voor het nieuwe bouwwerk, dat op heer Bommels land was opgetrokken, bevond zich een auto van de Rommeldamse Televisie Stichting - en na enig zoeken was ook presentator Brekel gevonden. Hij richtte zich juist tot de familie Loen, die over de heuvel naderde.

'Welkom, vrienden!' riep hij uit. 'Zie je dit mooie huis? Het is van jullie! Zonder geld en zonder zorgen. Kom binnen en leef er lang en gelukkig.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5174 De familie Loen staarde bevangen van de tv-camera's naar het nieuwe huis, dat hun zo maar werd aangeboden. Toen begaven ze zich zwijgend en gemelijk naar de voordeur en dromden naar binnen.

De heer Brekel staarde hen bewogen na en liet het licht van een lamp over zijn stralend gelaat spelen.

'Kijk, vrienden', zo riep hij uit. 'Dit is de oplossing van vele vraagstukken van deze tijd. Iedereen in een lichte, luchtige flat. Gemakkelijk te onderhouden en te verwarmen. Maar weten jullie wat het leukste is? Zo'n huis schept een mooie sfeer! Men wordt als het ware gedwongen in vrede en begrip met z'n naaste te leven! We zullen zien, hoe dat in zijn werk gaat, want overal in het gebouw zijn verborgen camera's opgesteld. Let op, vrienden!'

'Wat bedoelt die man?' bromde heer Bommel, die onthutst voor het toestel zat. 'Wat is dit voor een uitzending?'

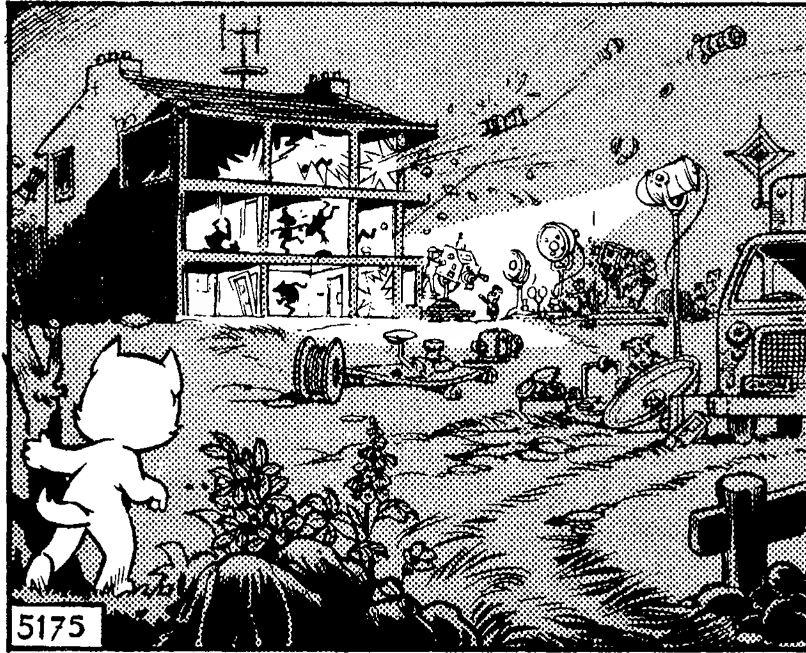
'We blijven lachen!' riep de stem van de omroeper. 'Vreugde in de huiskamers en vreugde in de harten van deze ontheemden!'

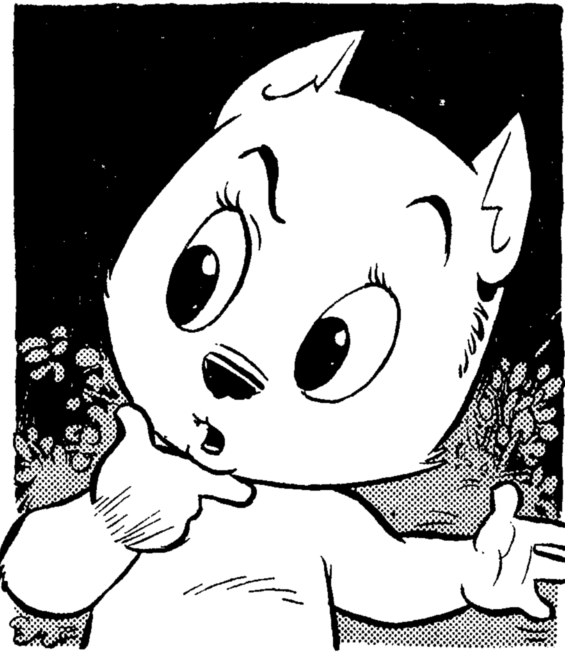
'U hoort het!' fluisterde Joost bewogen. 'Een mooi programma. Ik word helemaal warm van binnen, als u mij toestaat.'

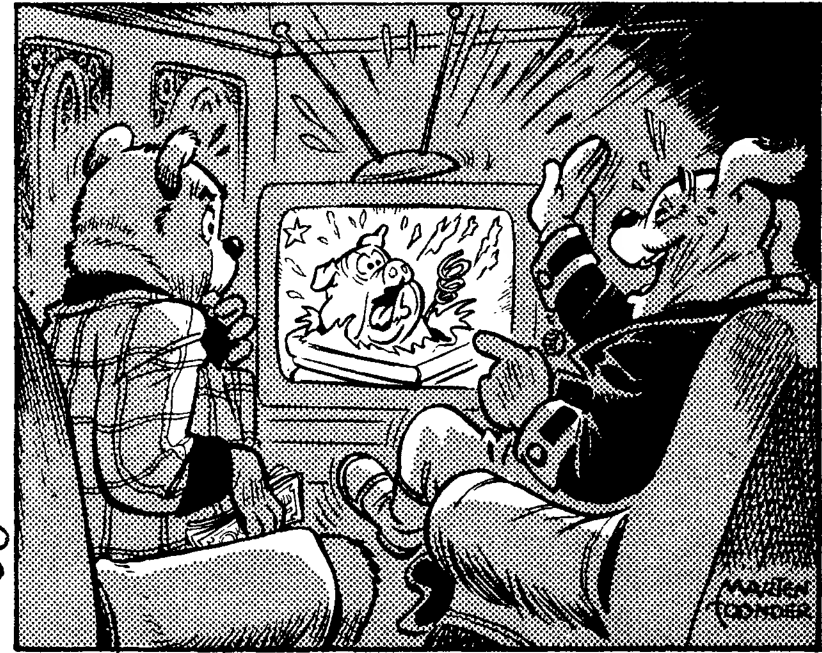
'Bah', zei heer Ollie. Hij hief de bankbiljetten op en keek er somber naar.

'Het idee!' prevelde hij. 'Ach, had ik dat terrein maar niet verkocht. Het geld brandt me in de zak...'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5175 Tom Poes had met enige verbazing de Loenen de nieuwbouw zien betrekken en hij vroeg zich juist af wat er nu zo leuk aan dit programma was, toen een aanzwellend rumoer dat uit het pand opsteeg, zijn aandacht trok.

De muren trilden, er klonk een geluid als van houthakken en daarop vlogen de grote vensterruiten in scherven om doorgang te verlenen aan stoelen en ander meubilair. Door de ontstane openingen werd nu het geschreeuw van ruwe woorden vernomen, zodat het ook voor de eenvoudigste kijker duidelijk was, dat hier een meningsverschil werd uitgevochten.

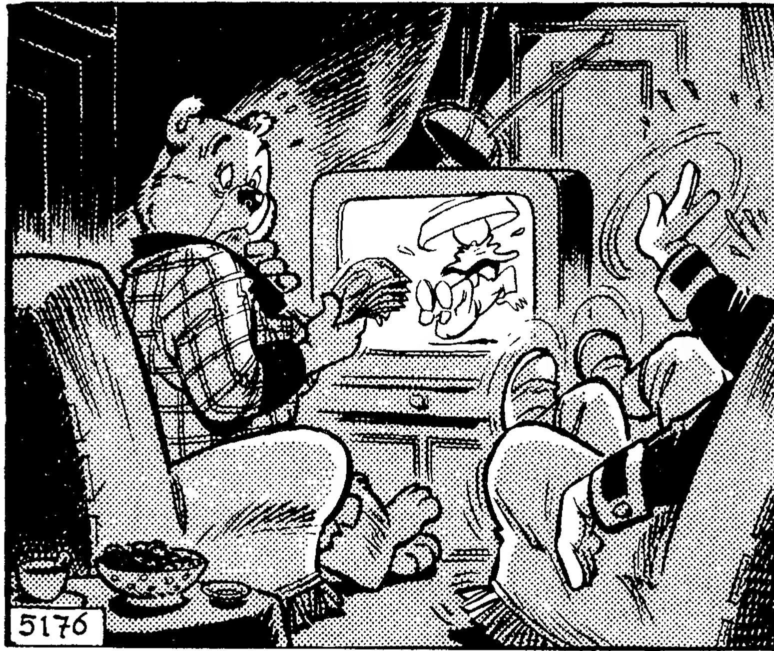
'Nu begrijp ik het', dacht Tom Poes. 'Het zijn de Loenen en de Richels! De Richels waren natuurlijk al binnen - en Brekels bedoeling is om de beide families in één huis te laten wonen. Een pakkend idee; vooral voor een uitzending, dat moet ik zeggen!'

'Wat een geestig programma', zei Joost, die het gebeuren binnenshuis volgde. 'Haha! Wat een humor! We blijven lachen! Hahaha! Kijk nu toch eens aan, met uw welnemen.'

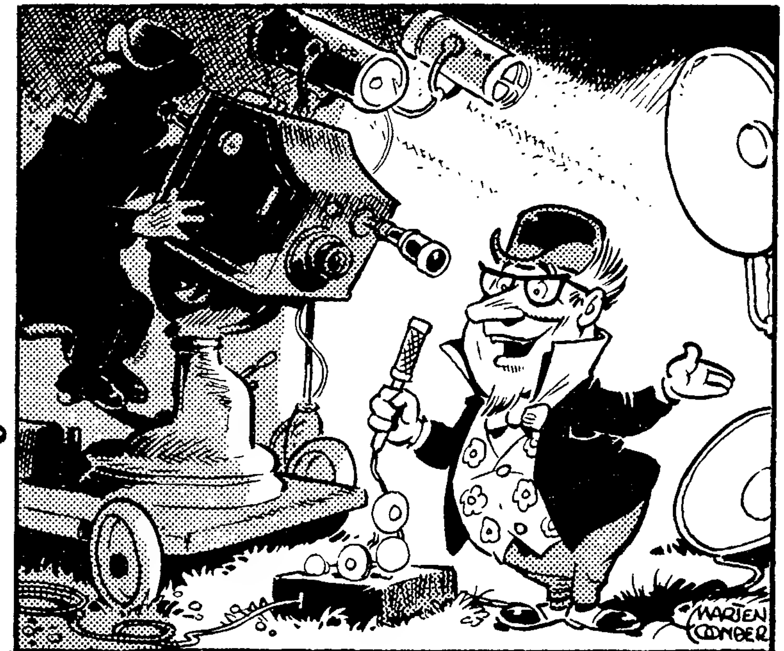
Toen kreeg hij plotseling in de gaten, dat zijn werkgever in het geheel geen pret had en geschrokken ging hij rechtop zitten, terwijl hij zijn ogen afwiste.

'Foei, is me dat lachen', prevelde hij beschaamd. 'Hoogst ongepast, als ik zo vrij mag zijn. Het is zéér... hahaha... betreurenswaardig wat daar gebeurt... hihihiha... pardon... Goede daden... hik... zijn aan die ruwe lieden niet besteed; dat ziet men nu maar eens weer.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5176 Door het wonder van de verborgen camera's konden de kijkers het meningsverschil in het nieuwe pand nauwkeurig volgen. Weliswaar wankelde het beeld enigszins door het slopen van balken en ook werd het licht minder naarmate er meer lampen werden afgerukt, doch dat verhoogde de sfeer van de uitzending slechts. Maar heer Bommel volgde het programma niet en zat broedend voor zich uit te staren.

'Dat komt er nu van', prevelde hij stil voor zich heen. 'Hoe vreselijk is dit alles. Had ik maar aan de woorden van mijn goede vader gedacht. 'Geld speelt geen rol, Ollie, jongen', zei hij. En daar...' Hij zweeg en wierp een verraste blik op de bankbiljetten, die hij al mompelend had opgeheven.

'Nee maar!' riep hij uit. 'Er staat niets meer op. Het is wit papier geworden! Hoe kan dat nu?'

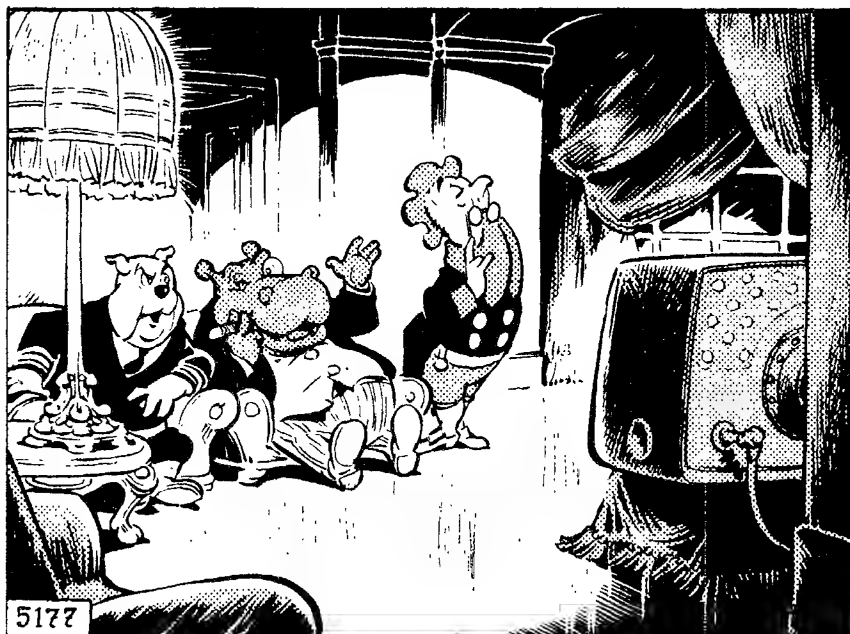
Een ogenblik overdacht hij het verschijnsel en toen trok hij zijn gelaat in een grimmige plooi.

'Vals geld!' mompelde hij. 'Net als Tom Poes al zei. Maar dan is de koop ongeldig! Aha! Nu kan ik een einde aan dit gedoe maken. Men zal de toorn van een heer leren kennen!'

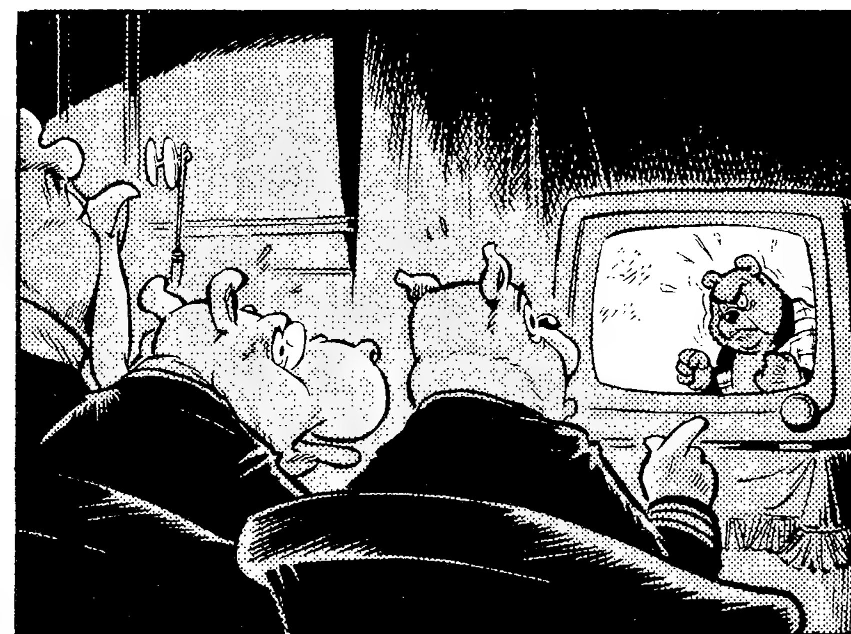
Met deze woorden stond hij op en verliet haastig het vertrek.

'Wij onderbreken deze vrolijke uitzending nu even', sprak de heer Brekel in zijn microfoon. 'Maar blijft aan uw toestellen, vrienden. Over een half uur gaan wij verder, want dan zal de vriendelijke heer die dit lapje grond voor het mooie doel heeft afgestaan, voor de camera verschijnen. We blijven lachen!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5177 Het televisieprogramma van die avond had veel succes en zelfs op de Kleine Club werd er smakelijk om gelachen.

'Haha! Die lui werden aardig in het ootje genomen', zei de burgemeester toen de pauze inviel. 'Zoiets doet het toch altijd. Maar zou het niet een beetje eh... ruw zijn, Bas?'

'Ruw?' riep de commissaris uit. 'Dit zijn de lui die mijn politiebureau hebben afgebroken! U zei toen zelf, dat ik erop had moeten rammen!'

'Wacht even', hernam de magistraat. 'Krachtig optreden door de politie is iets anders dan een vechtpartij! Maar goed, dit gebeurt binnenshuis - en daarom kunnen we er ongestoord van genieten. Buren moeten hun eigen geschillen oplossen, dat kan men van dit programma leren. Haha, heel opvoedend.'

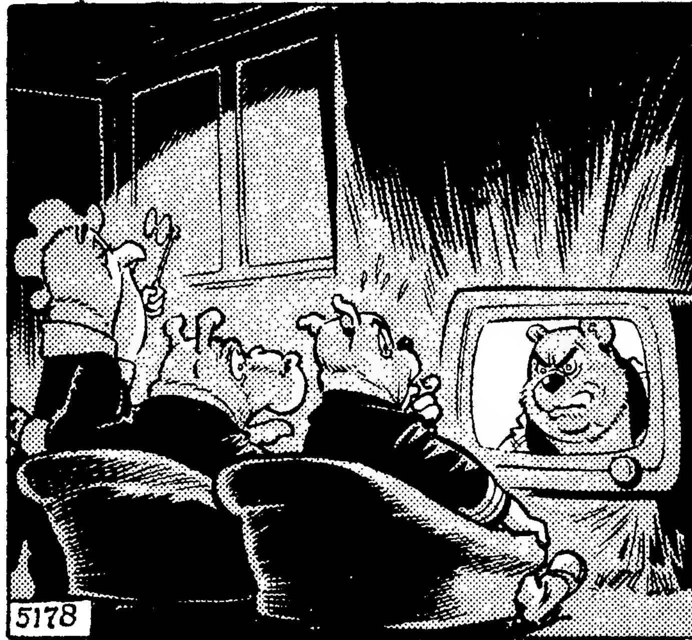
'Heel leerzaam', gaf de markies De Canteclaer toe. 'Die verborgen camera's geven een beeld van de gebruiken onder het grauw, waar men van gruwt. Het is affreus! Maar het zal nog interessanter worden.'

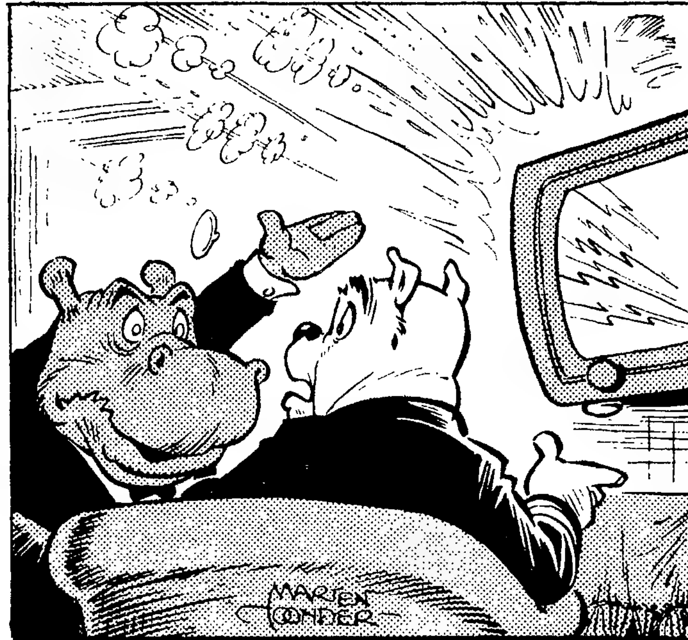
'Zou het?' vroeg de heer Dickerdack. 'Wie is de heer die direct voor de camera gaat verschijnen? Daar ben ik benieuwd naar.'

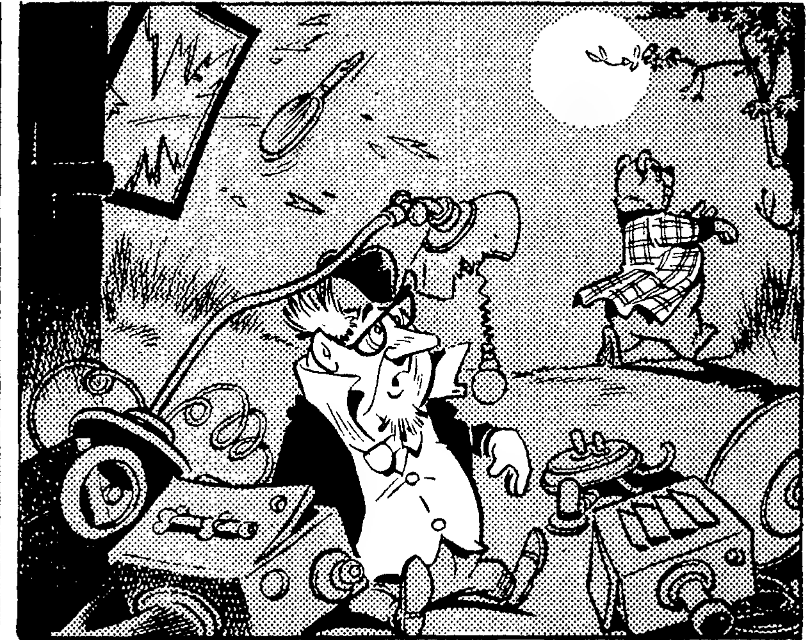
'Ik heb een vermoeden', hernam de edelman. 'Een der leden van deze club doet alles voor een beetje publiciteit. Zelfs optreden in een lachprogramma, amice. Ik noem geen namen...' Hij zweeg, want op dat moment klonk de stem van Brekel uit het toestel.

'We hervatten de uitzending', sprak deze. 'De vriendelijke heer die ik u daarnet aankondigde, is wat vlugger gekomen dan verwacht was. Hij nadert snel met een stralend gezicht eh... hij nadert snel, bedoel ik.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5178 'Het is Bommel!' riep de burgemeester, die gespannen naar het beeld staarde.

'Wie anders?' prevelde de markies. 'Deze platte figuur doet alles om zijn stuitende trekken op het scherm te krijgen.'

'Deze kant op', riep de omroeper met iets jachtigs in zijn stem. 'De deur is open; u kunt het huis betreden als u wilt. Of eh... hmpf... wilde u eerst nog iets zeggen? Eh... een boodschap voor de kijkers, misschien? Niet doen! Niet aankomen! Die kant... hrmpf... ai!'

Uit het apparaat klonk een dreunende knal, het beeld wankelde en viel toen uit, evenals het geluid.

'Wat is er gebeurd?' zo vroeg de magistraat zich af. 'Het lijkt me, dat daar iets voor jou te doen is, Bas!'

'Ik weet het niet, burgemeester', zei de commissaris bevangen. 'Als ik ga rammen waar de televisie bij is, krijgen we iedereen tegen. Misschien kunnen we het beter op een technische storing houden.'

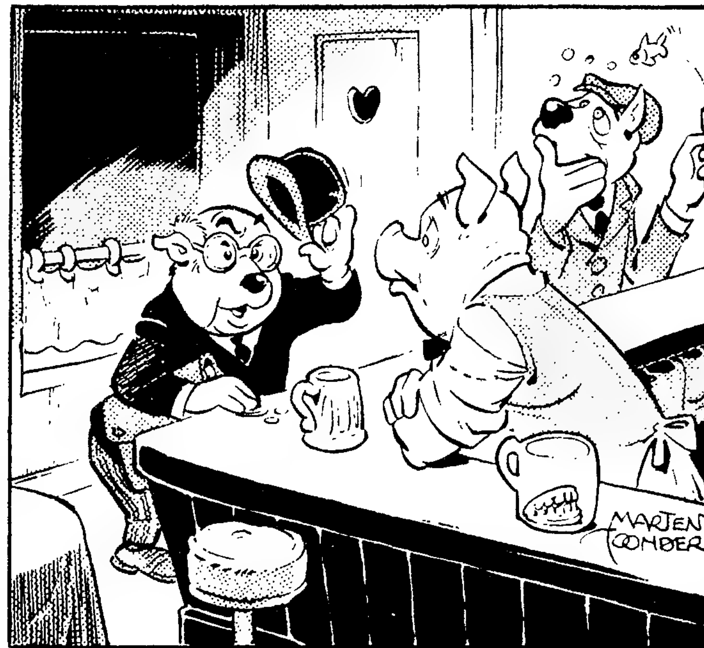
'C'est dommage', prevelde de markies op de achtergrond. 'Deze Bommel heeft nooit gevoel voor humor gehad. Er valt dit keer niets te lachen.'

'We blijven lachen', zei de heer Brekel stil voor zich heen. Hij zat terneergeslagen tussen de gevallen apparatuur zijn gedachten te verzamelen. Daarbij viel zijn blik op heer Ollie, die zich driftig verwijderde en hij schudde droevig het hoofd.

'Een misrekening', mompelde hij. 'Bommel brengt geen lichtpuntjes. Hij houdt niet van de samenleving en hij maakt anderen niet blij. Dom van me, ik had het kunnen weten. Komaan, laten we het gebeurde maar op een technische storing houden.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5179 De ambtenaar eerste klasse Dorknoper placht eens per week een buurtcafé te bezoeken om een verfrissing te gebruiken en een blik op het televisiescherm te slaan.

'Zo houdt men voeling met het publiek en met het wereldgebeuren', placht hij te zeggen - en dat schetst hem als een vooruitstrevend beambte.

Ook deze avond had hij oplettend het programma De Loerdraaier gevolgd, maar hij was er niet veel wijzer van geworden.

'Erg onrustig', sprak hij, toen het beeld was uitgevallen. 'En weinig ontwikkeld, als u mij vraagt. Soms denk ik wel eens, dat de kijkgelden niet altijd nuttig besteed worden.'

'Het was toch geestig?' zei de waard een beetje geërgerd. 'Houdt u soms niet van een lolletje?'

'Zeker', verklaarde de heer Dorknoper. 'Een gepast grapje kan er bij mij altijd wel af. Maar dit vond ik niet vermakelijk. Het is onverantwoord om nieuwbouw zo te beschadigen, want het geeft een onserieuze kijk op het woningprobleem. Zo zie ik het.'

Na deze woorden betaalde hij zijn vertering, lichtte de hoed en begaf zich naar buiten. De duistere straat lag verlaten voor hem; slechts één voetganger bewoog zich mompelend in zijn richting.

'Goedenavond, meneer Bommel', groette de ambtenaar. 'Ik heb u op het scherm gezien, net voor die technische storing.'

'Ik ben erg geduldig', zei heer Ollie, de pas inhoudend. 'Maar als een heer voor het lapje gehouden wordt, is zijn woede vreselijk!'

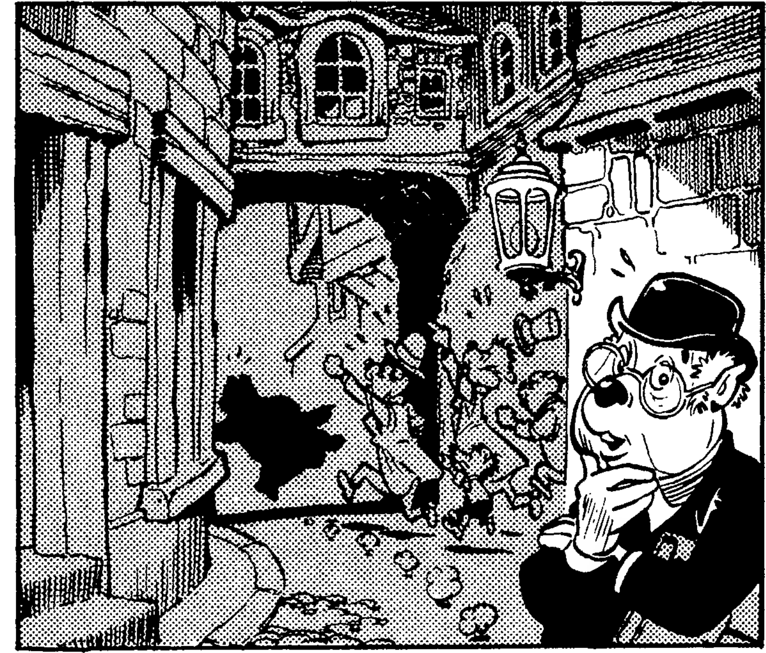
'W-wat bedoelt u?' vroeg de ander geschrokken.

'Die Brekel bedoel ik!' riep heer Bommel, met enige witte papieren zwaaiend.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5180 'Dit was geld!' vervolgde hij. 'Maar nu is het onbedrukt papier, dat die Brekel mij betaald heeft om mijn land met een woondoos te kunnen verknoeien. Loenen en Richels hokken nu op mijn groene weidegrond, zodat iedereen kan lachen. Maar ik lach niet. Ik dien een klacht bij u in!'

Na deze woorden haalde hij diep adem en begon op rustiger toon zijn grieven uit te leggen.

'Aha, juist', zei de heer Dorknoper, toen hij klaar was. 'Nu begrijp ik de diepere zin van de uitzending van hedenavond. Breng iedereen bij elkaar, opdat men leert zijn buurman aardig te vinden. Een heel mooie gedachte, werkelijk! Hier ligt een taak voor de overheid.'

'Wat?' riep heer Ollie verbolgen uit. Voordat hij echter verder kon gaan, werd zijn aandacht getrokken door snel naderende voetstappen.

'Daar loopt hij!' riep iemand. 'De vent die het televisieprogramma verknoeid heeft!'

Heer Bommel wierp een snelle blik over zijn schouder en schrok toen hij een ontstemd groepje wandelaars zag naderen.

'Ik moet deze kant op', sprak hij gejaagd en hij zette het op een lopen. Dit vuurde de menigte aan, dat spreekt. De voordien zo stille straat was dan ook al spoedig gevuld met geschreeuw en het geluid van dravende voetstappen.

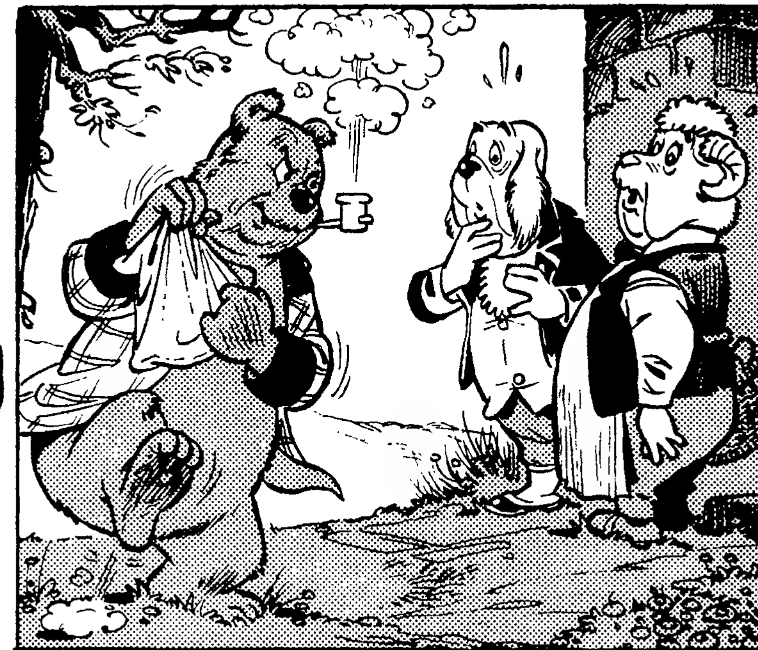
'Kan je wel, mooie meneer?' riep men. 'Betalen we daar ons kijkgeld voor? We zullen jou eens leren lachen, zuurpruim!'

'Ach ja', prevelde de ambtenaar eerste klasse, die eenzaam achterbleef, 'het publiek heeft recht op divertissement. Een goede gedachte om daar de oplossing van het huisvestingsprobleem aan te verbinden.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5181 De volgende morgen verscheen de kruidenier Grootgrut aan de keukendeur om enige boodschappen te overhandigen.

'Hier is de grutsprits die u besteld hebt, meneer Joost', sprak hij. 'Pas vers en in een nieuwe verpakking, die het gebak knapperig houdt. En eh... hoe vond u het programma gisteravond?'

'Alleraardigst', zei de knecht. 'Ik heb me erg vermaakt, als ik me zo mag uitdrukken. Ach, wat heb ik gelachen. Maar het einde was betreurenswaardig...'

'Ja', gaf de ander toe. 'Ik kan me voorstellen, dat het pijnlijk voor u was. Meneer Bommel heeft de pret van alle kijkers bedorven. Hij is een goede klant, daar niet van. Maar dit had hij niet moeten doen. Men moet anderen hun plezier gunnen, nietwaar?'

Op dat moment verscheen heer Ollie onverwacht om de hoek. De moeilijke nacht was hem aan te zien - en ook dat hij een gedeelte van het gesprek opgevangen had.

'Zo', sprak hij, op de afgeleverde bestelling wijzend. 'Wat is dat?'

'Grutsprits, meneer Bommel', zei de kruidenier opgewekt. 'Ik zei net tegen meneer Joost hier...'

'Juist', hernam heer Ollie met verheffing van stem. 'Grutsprits! In Brekels gezonde, gladde, gelukkige verpakking, zie ik.'

'Inderdaad', gaf de handelaar toe. 'Het gebak blijft knapperig, zei ik net. De heer Brekel is een genie, wat u?'

Heer Bommel greep de doorschijnende zak en begon eraan te rukken.

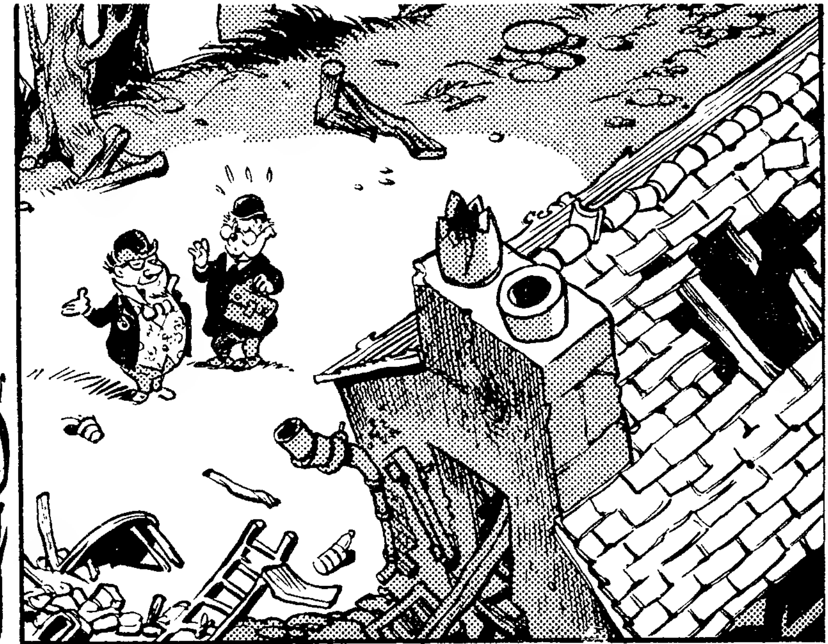
'Knapperig!' riep hij uit. 'Maar je kan er niet bij komen! Brekel! Ha! De Loerdraaier! We blijven lachen! Grrr! Bah!'

En onder het uiten van deze en dergelijke onsamenhangende kreten kneep hij al trekkend de koekjes tot kruim - en daarop wierp hij de zak woedend op het gras.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5182 'Daar!' riep hij. 'Daar heb je Brekels gezonde, gelukkige verpakking! We blijven lachen! Brekels gezonde, vredestichtende flats op mijn weide! Ha! Brekels televisieprogramma brengt vreugde in de huiskamers! Haha! Bah!'

Met deze woorden stampte hij heen, de toeschouwers ontdaan achterlatend.

'Heel betreurenswaardig', mompelde Joost en de kruidenier Grootgrut prevelde: 'Meneer lijkt me een beetje eh... overspannen. Zou er iets gebeurd zijn?'

'Er is van alles gebeurd!' riep heer Ollie, die zich bij de hoek plotseling omdraaide. 'En er gaat nog meer gebeuren! Ik ga een einde aan het gedoe van Brekel maken. Dat ga ik! Ik heb al een klacht over hem ingediend bij de overheid. We zullen zien wie het laatst lacht! Dorknoper heeft de zaak in handen!'

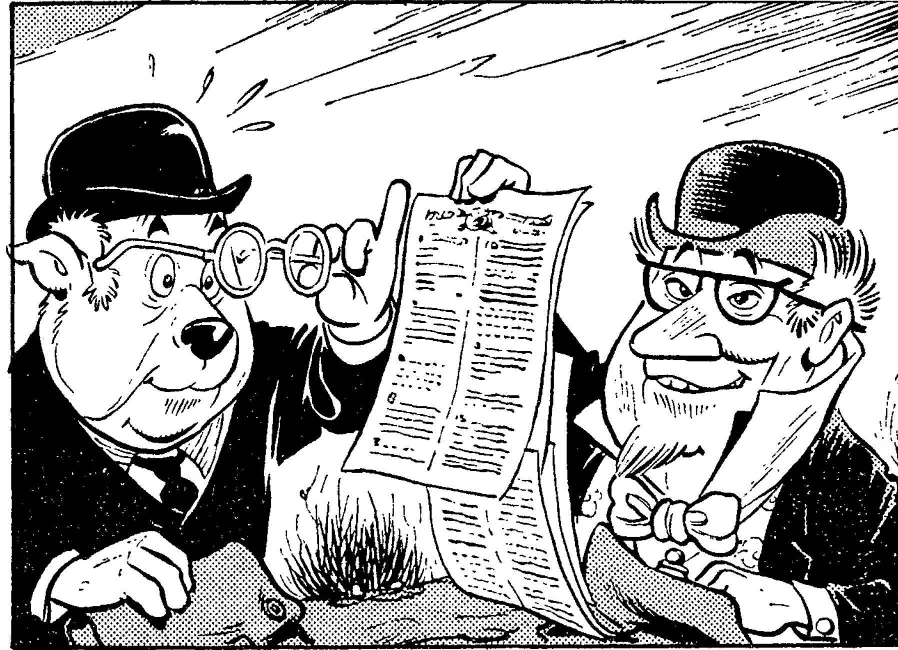
Nu, de ambtenaar eerste klasse had inderdaad al werk gemaakt van heer Ollies klacht en op dit vroege uur kon men hem reeds bij het nieuwe flatgebouw aantreffen.

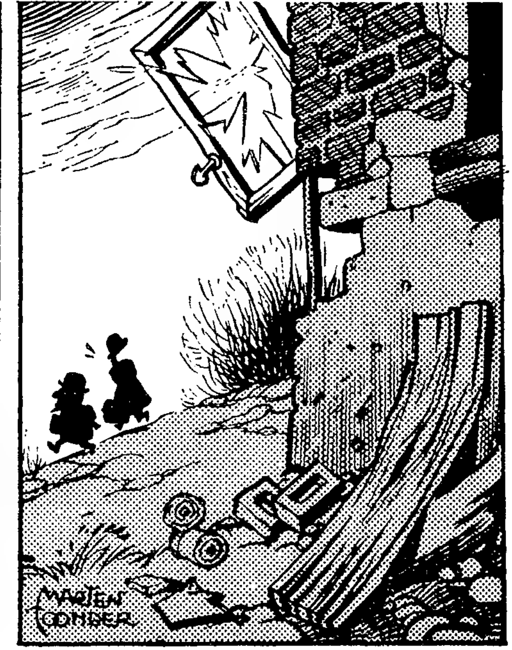
'Hier heeft dus de televisie-uitzending plaatsgevonden', sprak hij. 'Het pand is beschadigd, meneer Brekel. Hebt u een daartoe strekkende vergunning van de overheid?'

'Haha! Die is goed!' riep de ander uit. 'Niet ik heb het gebouw toe-getakeld. Integendeel! Uit eigen middelen heb ik het laten bouwen om de familie Richel en de familie Loen een zonnige omgeving te bezorgen. Breng lichtpuntjes, is mijn motto. Maar soms worden kleine liefdedaden slecht beloond, meneer Dorknoper. Dat was de strekking van het programma, gisteravond.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5183 Hij glimlachte dapper en klopte de beambte op de schouder.

'Prettig u te kennen', sprak hij. 'U en ik spreken dezelfde taal. Geen wonder, we hebben dezelfde belangen, nietwaar?'

'Hoe bedoelt u dat?' vroeg de ander voorzichtig. 'Ik heb geen belangen, stel je voor! Nee, ik dien de gemeenschap in een overheidsfunctie met pensioenregeling.'

'Daar heb ik u!' riep Brekel uit. 'Het dienen van de gemeenschap is ook mijn doel. Met zachte hand de samenleving in banen leiden, zodat er orde en regelmaat ontstaat voor allen. Dat brengt lichtpuntjes in het leven, mijn vriend. Kijk!'

Hij knipte zijn tas open en trok een bundel teergekleurde papieren te voorschijn.

'Kijk,' herhaalde hij, 'weet u wat dit zijn?'

'Natuurlijk,' zei de ambtenaar eerste klasse eerbiedig, 'dat zijn invulformulieren voor de inkomstenbelasting in drievoud.'

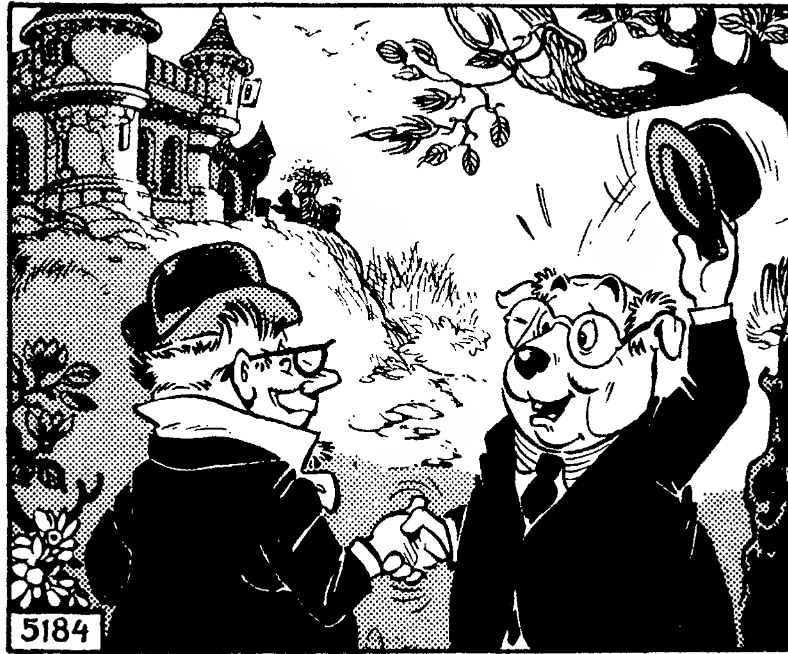
'Juist', hernam de ander. 'Weet u wie de tekst ontworpen heeft? Niet? Dan zal ik het u zeggen: ik! Ik, Lieven Brekel, heb de tekst opgesteld! En weet u, wie de grammatica van het wetboek vastgesteld heeft? Nogmaals: ik! Ik ben de ontwerper van de wettelijke taal, die iedereen behoort te kennen!'

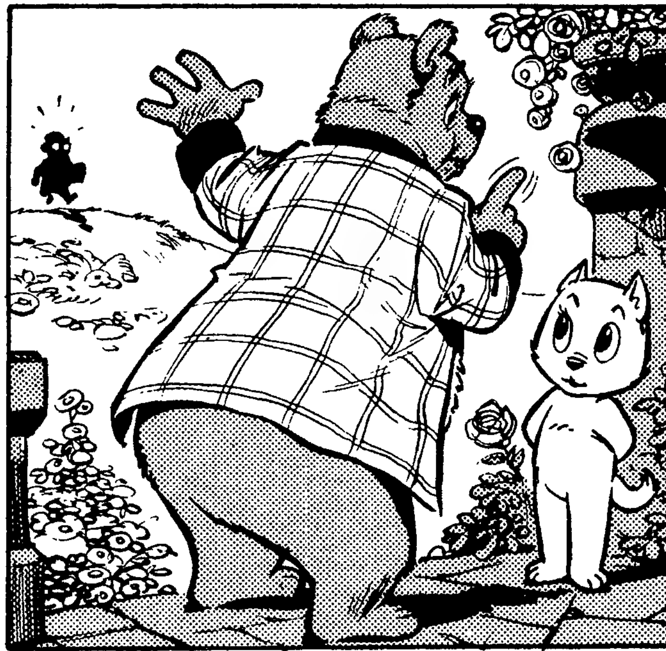
De heer Dorknoper veegde geroerd zijn bril schoon en volgde zijn metgezel, die zich met lichte tred in beweging zette.

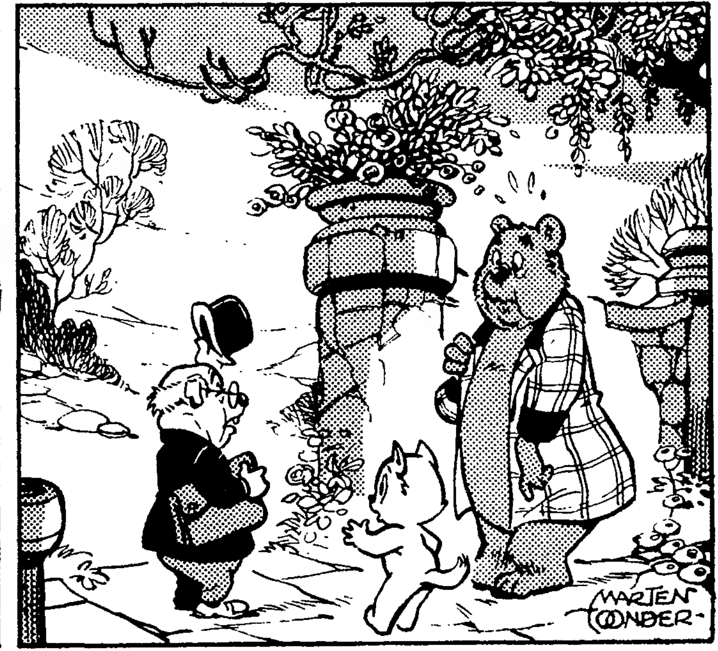
'Grutjes!' riep hij schuchter uit. 'Het is een grote eer voor mij. Werkelijk. Al dikwijls heb ik gedacht: wie is toch het genie dat achter die prachtige paragrafen zit! En nu loop ik er gewoon mee te praten. Hoe bestaat het?'

'Ach, ik doe alleen maar wat ik doen moet', zei de heer Brekel bescheiden. 'Dat is mijn plicht.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5184 Toen het slot Bommelstein in zicht kwam, stond de heer Dorknoper stil.

'Het was mij een grote eer', sprak hij, de hoed lichtend. 'Eindelijk heb ik de man ontmoet die ik al zo lang bewonderd heb. Dit is een onvergetelijke dag voor mij, meneer Brekel! U kunt op mijn steun rekenen; ik zie wat mij te doen staat.'

Na deze woorden nam hij afscheid en begaf zich vastberaden naar de woning van heer Ollie. Die stond juist in de tuin met Tom Poes over de gebeurtenissen van de vorige dag te praten.

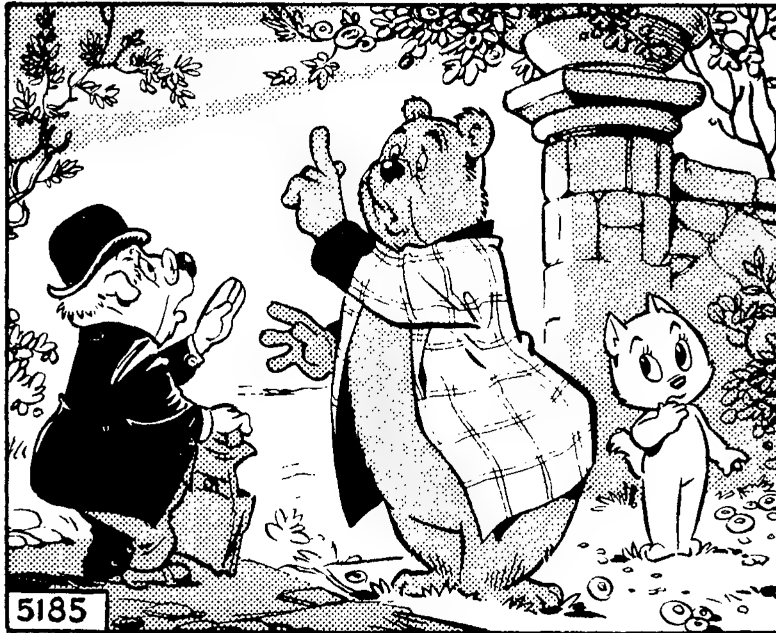
'Je hoeft me niet meer te waarschuwen, jonge vriend', zei hij. 'Ik heb die Brekel nu dóór! Hij is een groot gevaar voor de samenleving en het is mijn plicht als Bommel en als heer om een einde aan zijn gedoe te maken. Gelukkig heb ik de steun van de overheid, want de heer Dorknoper zit al achter de schelm aan. Nee, je kunt dit rustig aan mij overlaten.'

Op dat moment viel er een schaduw over het tuinpad en daar stond de overheid groetend voor hem.

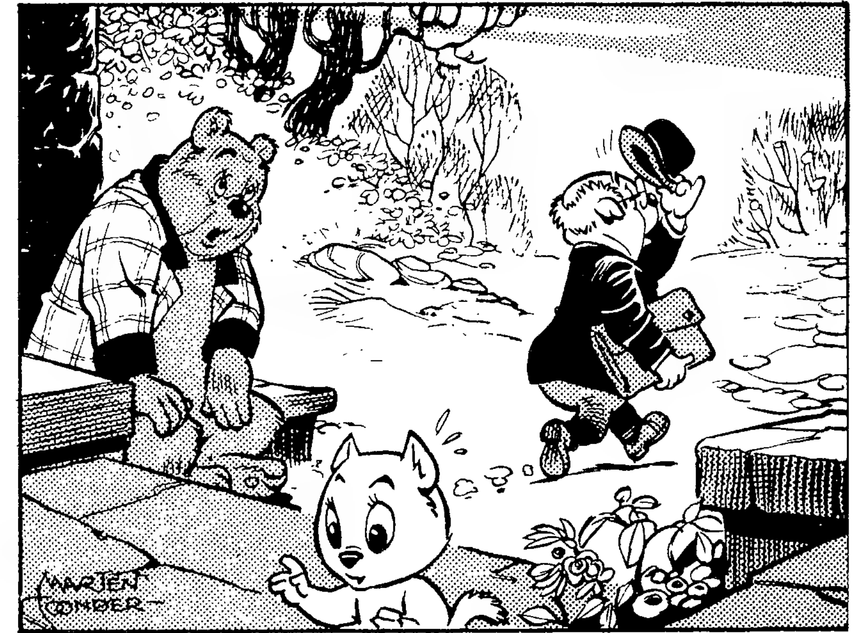
'Goedemiddag', sprak deze vormelijk. 'Ik kom u mededelen, dat uw klacht geheel ongegrond is, meneer Bommel! De witte papieren die u mij toonde, bewijzen niets. Integendeel, ze duiden op laster! Zelden heb ik een hoger staand iemand ontmoet dan de heer Brekel. U moet zich schamen, dat u zo'n liefdadig persoon wilt vervolgen als een misdadiger!'

'Maar hij deugt niet!' riep heer Ollie verslagen uit. 'Hij is een liefdadiger, als u begrijpt wat ik bedoel.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5185 'Ziet u dan niet, dat alles wat hij doet ellende brengt?' vervolgde heer Bommel. 'Het geld en de verpakkingen die hij uitgevonden heeft, de afbetaling en de flats, die televisie-uitzending, de...'

'Zwijg', sprak de ander kil. 'Direct noemt u nog de wetten en de belastingformulieren. Ik kan werkelijk niet langer naar uw grievende woorden luisteren. De overheid staat achter het streven van de heer Brekel, dat kan ik u ambtshalve mededelen. Brengt vreugde en barmhartigheid in het leven van uw medeburgers, dat is het motto van de gemeente Rommeldam - en Lieven Brekel is ons lichtend voorbeeld. Wees dus gewaarschuwd, meneer Bommel. De bouw van torenflats volgens het Brekelschema wordt bereids overwogen en uw terrein komt ons uitermate geschikt voor. Laat u dat gezegd zijn!'

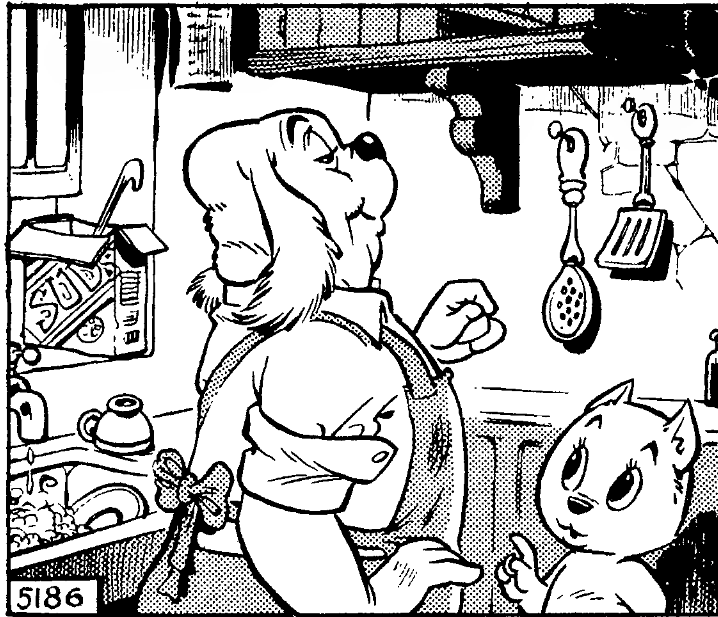
Hij lichtte de hoed en verliet het toneel met waardige tred, en heer Bommel bleef verscheurd achter.

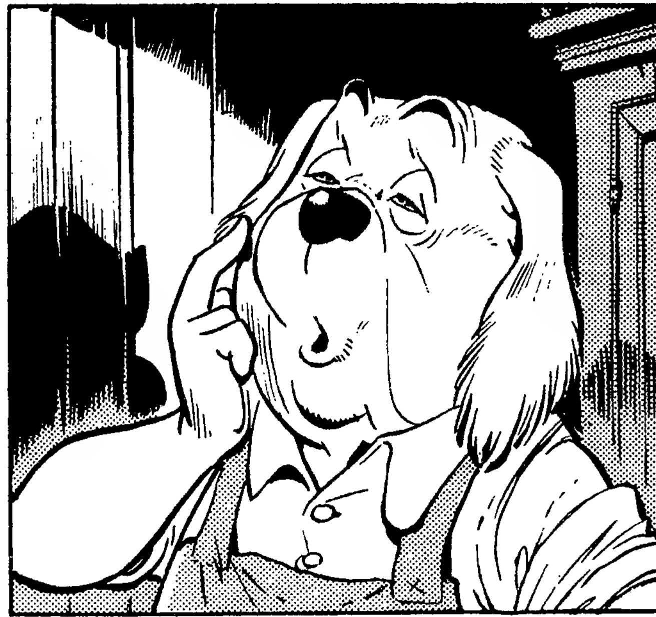
'Als heer staat men overal alleen voor', sprak hij bleek tot zichzelf. 'Ach, het klinkt zo mooi om vreugde te brengen in het leven van anderen. Maar ik voel, dat deze vreugde ten koste van weer anderen gaat, als je begrijpt wat ik bedoel. Niemand heeft zo'n diep gevoelsleven als ik, jonge vriend en dat is de reden... Luister je, Tom Poes? Tom Poes! Waar ben je?'

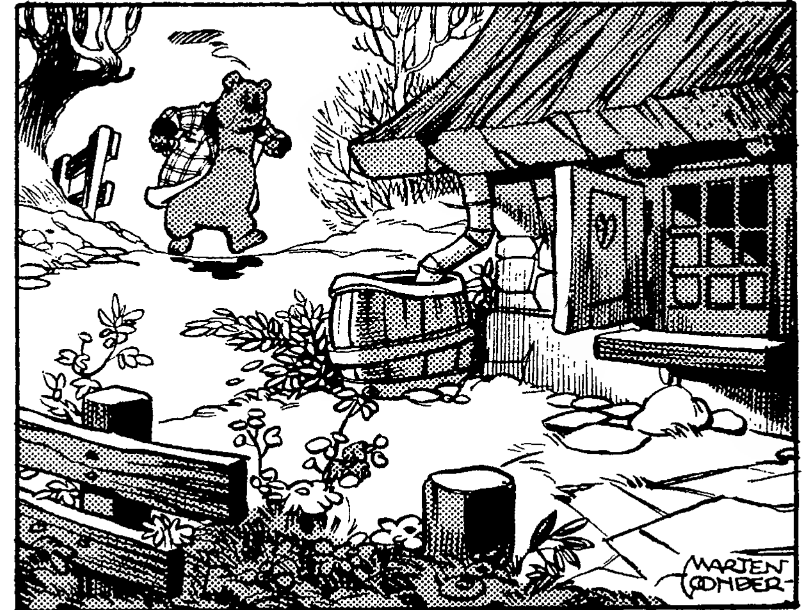
Helaas, Tom Poes luisterde niet. Hij had zijn eigen gedachten gevolgd en liep naar binnen.

'Hoe was dat versje over de brekels nog maar?' vroeg hij zich af. 'Als ik me niet vergis kende Joost het.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5186 Tom Poes vond de trouwe knecht in de keuken bezig met huishoudelijke beslommeringen, maar hij staakte gaarne zijn bezigheden om een praatje te maken.

'Het versje over de brekels?' herhaalde hij peinzend. 'Ik heb er dikwijls aan moeten denken de laatste tijd. Eens kijken, hoe was het ook weer? Iets met kwiske, als ik zo vrij mag wezen...'

Hij zweeg even, sloot de ogen en sprak toen op gevoelvolle toon:

'Kwiske sibi proksimos.
Bij de zevenboom in 't Savelbos
Zijn vannacht de brekels los.
Wie een ring ziet om de maan,
Moet niet naar de brekels gaan.

Zo is het, met uw welnemen. Een eigenaardig rijmpje, vindt u niet?'

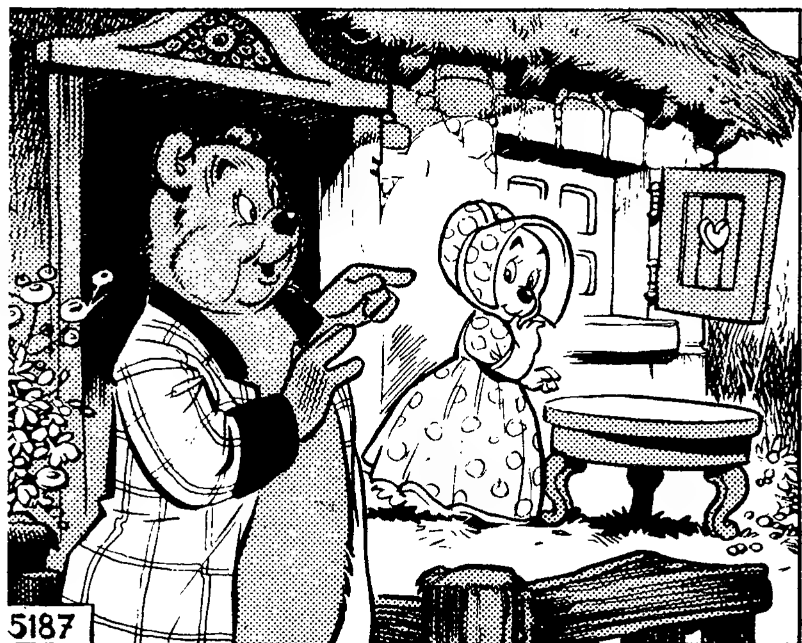
'Hm', zei Tom Poes.

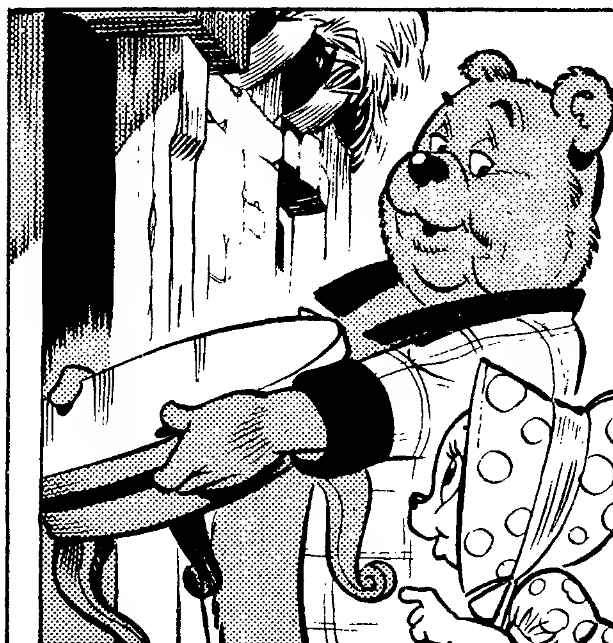
'En weet u, wat zo grappig is?' hernam de bediende. 'Dat versje is de oorzaak van de mooie vriendschap die heer Olivier met de heer Brekel gesloten heeft, wanneer ik mij zo mag uitdrukken.'

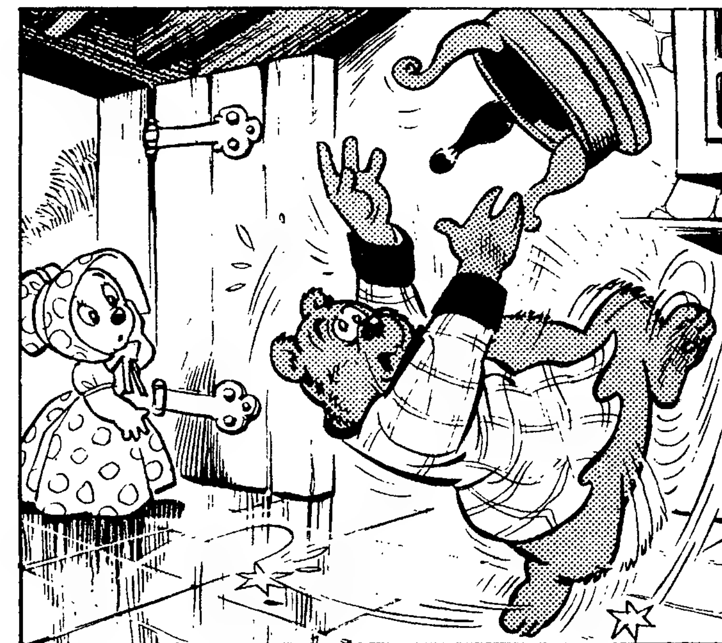
Het was maar goed, dat heer Bommel deze woorden niet hoorde. Hij liep met gebalde vuisten en duistere gedachten over de weg om zijn zinnen te verzetten en mompelde in zichzelf.

'Die schurk!' prevelde hij. 'Iedereen palmt hij in, maar ik heb hem door... eenzaam en onbegrepen. Die Brekel is een losgebroken brekel, als iemand begrijpt wat ik bedoel!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5187 'Het is een vreselijke last', vervolgde heer Ollie, terwijl hij somber voortstapte. 'Hier loop ik nu; de enige in Rommeldam die weet wat een gevaar er boven de stad hangt. Niemand die naar mij luisteren wil - nergens ontmoet ik begrip!'

Op dat moment passeerde hij het huis van juffrouw Doddel, zijn buurvrouw, en hij zag, dat ze bezig was een tafeltje naar binnen te dragen.

'Wacht even, mevrouw', sprak hij, de pas inhoudend. 'Laat mij dat doen. Zoiets is geen vrouwenwerk.'

'O, het is niet zwaar, hoor', zei het vrouwtje.

'Dat doet er niet toe', hernam heer Bommel. 'Men is er om elkaar te helpen, dan komen het luisteren en het begrip vanzelf, als u begrijpt wat ik bedoel.'

Zo sprekende tilde hij het meubeltje op en torste het naar de deur.

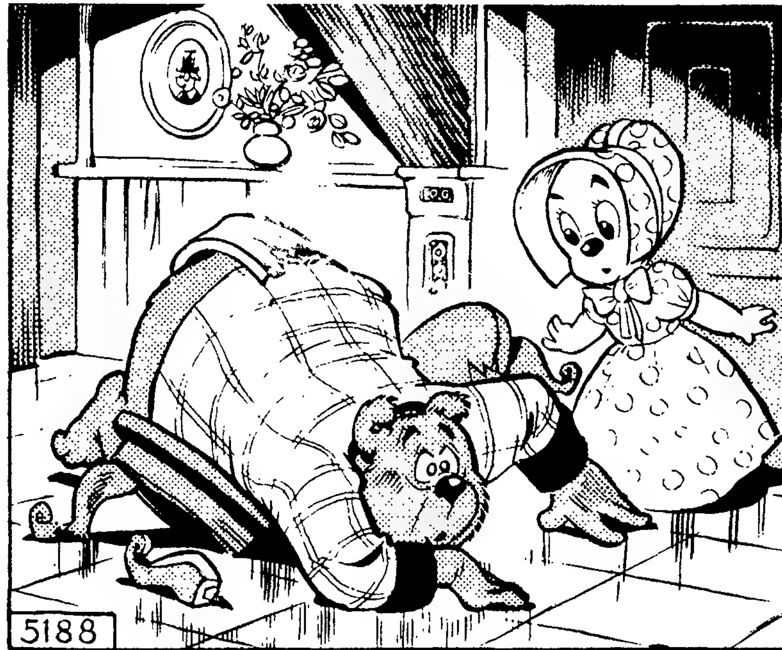
'Ik heb een nieuwe vloer in de gang laten leggen', verklaarde juffrouw Doddel. 'Een hele mooie. Modder-afstotend en erg gemakkelijk schoon te maken. En de betaling was prettig te regelen, daarom heb ik het maar gedaan. De gangtafel moest toen zolang naar buiten.'

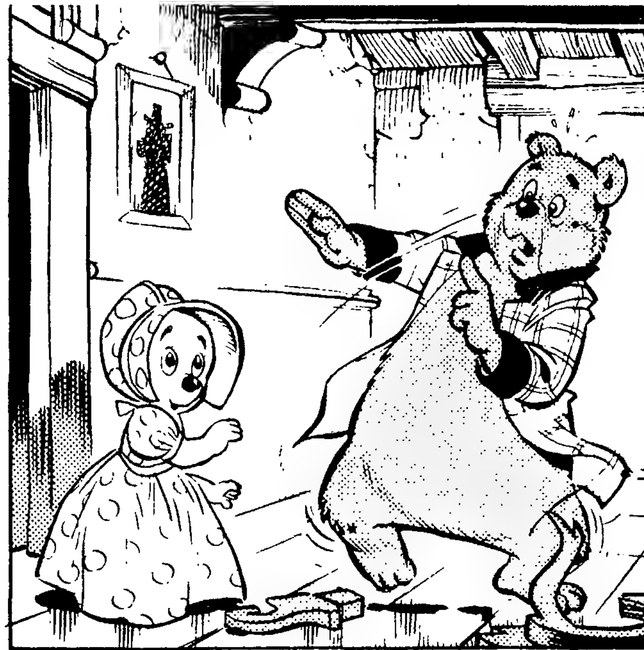
'Het is helemaal geen moeite', zei heer Ollie hijgend. 'Nee, er zijn andere dingen, die veel zwaarder zijn om te dragen. Geestelijke dingen, bedoel ik, waar ik eenzaam en onbegrepen mee rondloop.'

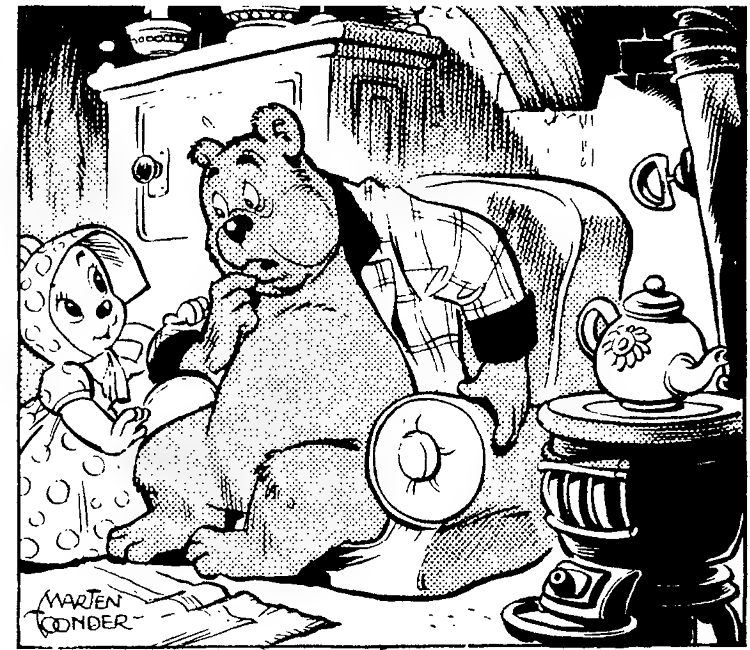
'Wat naar voor je, Ollie', zei zijn buurvrouw. 'Maar de vloer is echt mooi. Allemaal rode tegels van een nieuw soort spul: plastiflex of zo. Ze zijn een beetje glad, maar die meneer zei...'

Ze zweeg verschrikt, want op dat moment schoten de voeten onder heer Bommel uit.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5188 Na een lange schuiver kwam hij zwaar op de nieuwe vloerbedekking terecht, in zijn val het gangtafeltje verpletterend.

'O, wat erg!' riep juffrouw Doddel. 'Arme Ollie! Heb je je pijn gedaan? Ja, het is een beetje glad, hè? Maar het stoot heus modder af. Dat heb ik zelf gezien, toen die aardige meneer het kwam demonstreren!'

'Hrmpf', prevelde heer Ollie.

Hij sloeg de ogen op en staarde vol afkeer naar de glimmende tegels om zich heen. Toen nam hij voorzichtig een zittende houding aan.

'Hij heeft er stof en aarde opgegooid', vervolgde het vrouwtje. 'En daar heeft hij op getrappeld en gestampt. Maar het kon er heel gemakkelijk worden afgeveegd. 'Men moet er even aan wennen', zei die meneer. 'Plastiflex is een beetje glad, maar het is een zegen voor de huisvrouw. We blijven lachen', zei hij. En de betalingsvoorwaarden...'

Ze zweeg en deinsde een stapje achteruit, toen heer Bommel met een gesmoorde kreet overeind sprong.

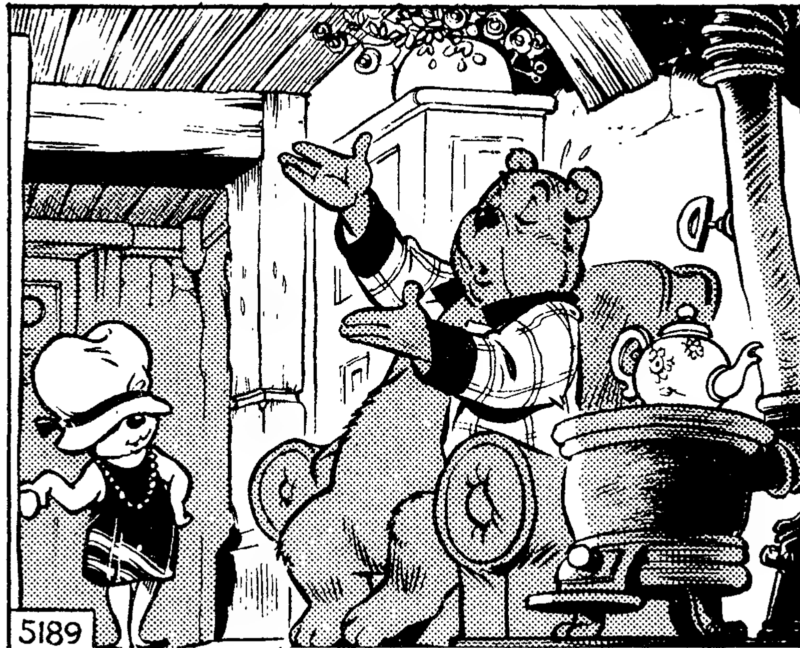
'Wàt zei hij?' riep hij uit. 'Hoe heette die man?'

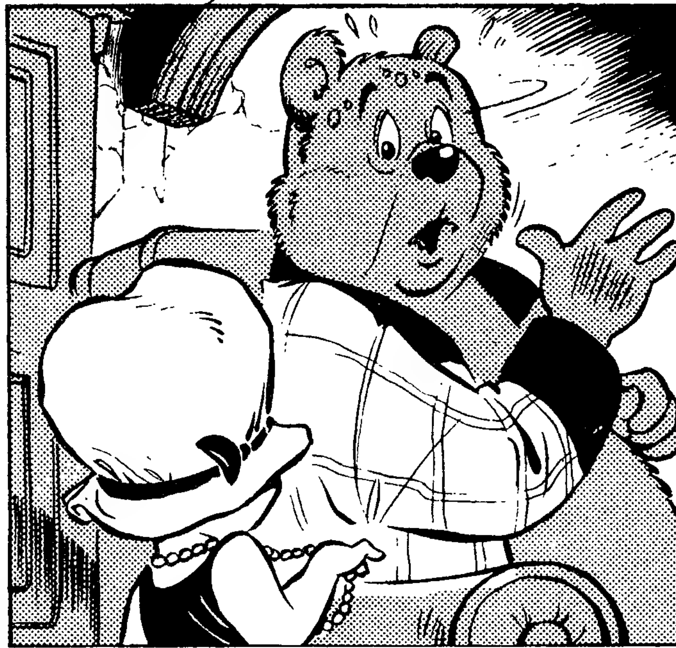
'Voorzichtig!' suste juffrouw Doddel. 'Anders val je opnieuw. Kom, ik zal je naar binnen brengen, dan krijg je thee. Ik zal eerst even mijn tafel...'

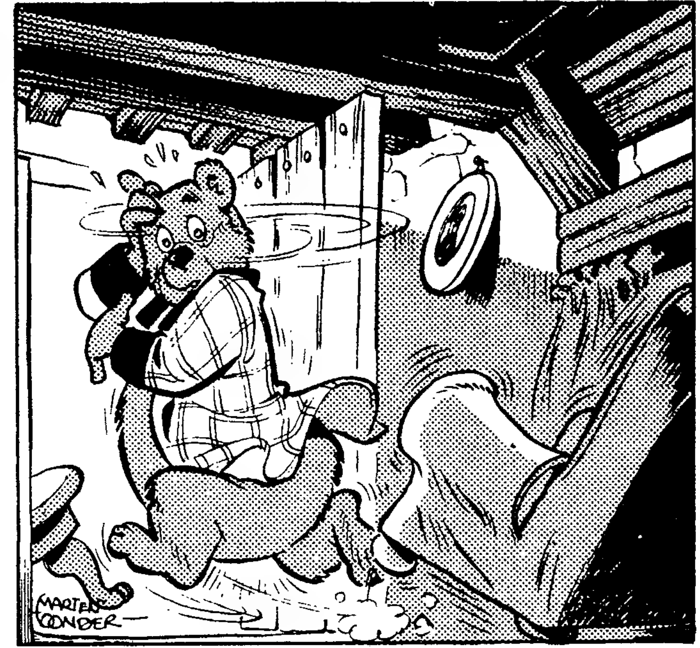
'U krijgt een nieuwe tafel, mevrouw', hernam heer Ollie, terwijl hij moeilijk ging zitten. 'Maar hoe heette die tegelverkoper? Dat moet ik weten!'

'Brekel', zei de buurvrouw. 'Een aardige man; werkelijk. Wind je nu niet zo op en neem er je gemak van. Weet je wat? Ik zal je mijn nieuwe jurk eens laten zien. Die kon ik heel goedkoop krijgen.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5189 In de gemakkelijke stoel bij de kachel kwam heer Ollie een beetje tot zichzelf.

'Ach', sprak hij met zachte stem, 'het is goed om in deze vertrouwde omgeving eens open te kunnen praten. Er dreigt een groot gevaar, mevrouw. Deze Brekel, die u een gladde gang heeft aangesmeerd, is een gevaar voor de omgeving. Hij draait alles om en hij zal iedereen ongelukkig maken met zijn wit papieren geld en zijn gemakkelijke betalingen en zijn flats en zijn programma's. Zijn vloeren stoten niet alleen modder af, maar ook heren. En daarom vraag ik u: waar moet dat heen?'

Zijn vraag bleef in de lucht hangen, doch bij de deur klonk een zacht lachje.

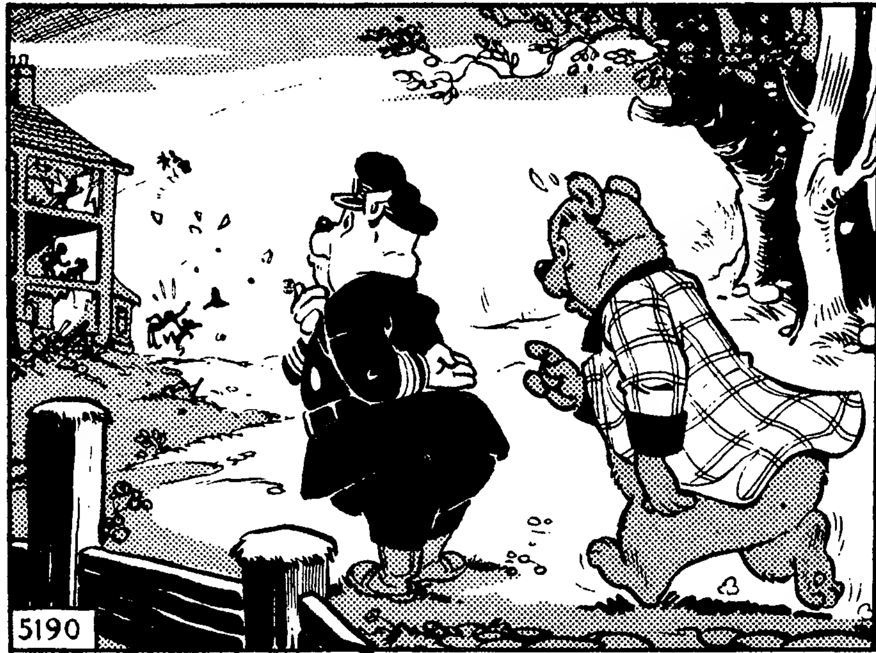
'Kijk', hernam heer Bommel met verheffing van stem, 'u bent een vrouw met smaak en onderscheidingsvermogen. U weet wat mooi en lelijk is en daarom...'

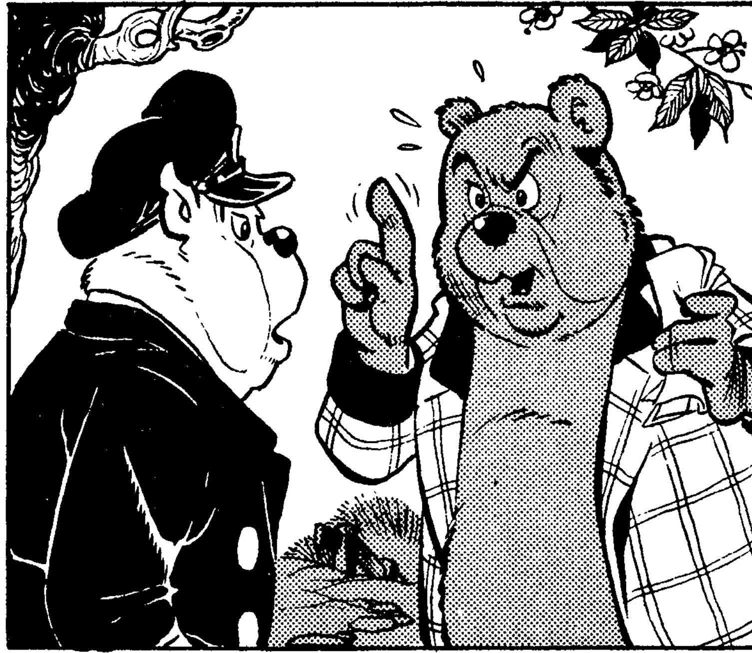
Op dat moment werd hij op de mouw getikt en toen hij verrast omkeek, zag hij naast zich iemand staan, in wie oplettende lezertjes met enige moeite de gastvrouw zullen herkennen.

'Hoe vind je mijn nieuwe jurk, Ollie?' vroeg ze. 'Schattig, hè? Het werd tijd, dat ik iets aan de mode ging doen. Een vrouw als u moet niet uit de tijd raken', zei die meneer. Daarom heb ik de hoed erbij gekocht. Is het geen dotje? Een echte Lieven-Brekelhoed, Ollie, uit zijn eigen atelier. Nu, hoe vind je me?'

Heer Bommel stamelde iets. Hij sprong overeind en verliet verward de eens zo vertrouwde omgeving.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5190 Over de weidegronden waar de heer Brekel zijn eerste flat had opgetrokken, woei een zachte voorjaarswind. De vogels zongen, de bladeren ritselden en uit het bouwwerk klonken rauwe kreten, want de bewoners hadden ruzie.

'Alles verandert', mompelde commissaris Bas, die peinzend een weggeworpen bloempot naoogde. 'Mijn vingers jeuken en de burgemeester staat achter me. En toch weet ik het niet. Kijk, de wet moet gehanteerd worden. Maar hoe? Hard of zacht? Het zijn moeilijke tijden...'

'Het is treurig!' riep heer Ollie, die hem vol ingehouden toorn naderde. 'Wat is dit voor een wereld? Alles wordt lelijk en belachelijk en ik sta daar als heer eenzaam midden in. Maar er is nog een wet, heer Bas; wat Dorknoper ook zegt!'

'Hoe bedoelt u?' vroeg de politiechef koeltjes.

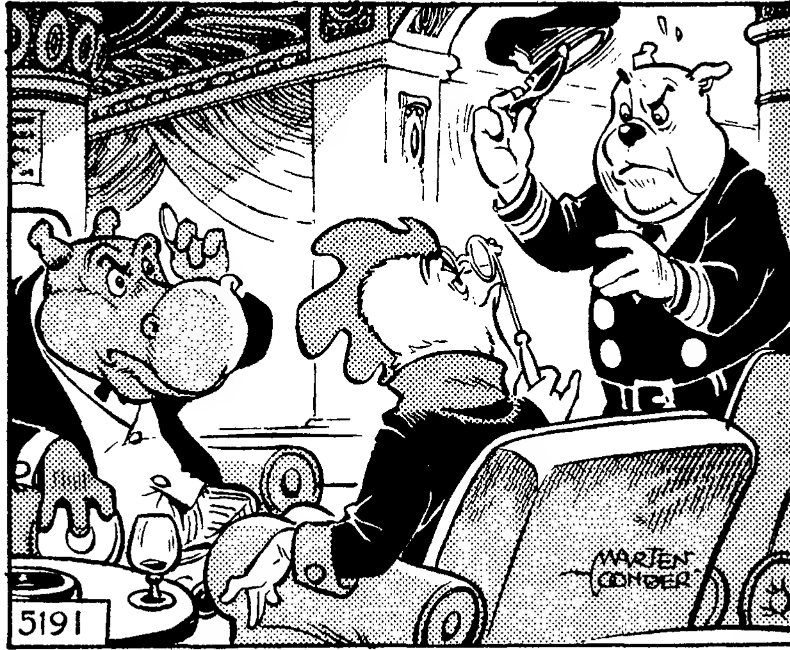
'Ik bedoel, dat ik mijn recht eis!' riep heer Bommel uit. 'Ik eis, dat die flat onmiddellijk ontruimd wordt! Dit is mijn terrein. Het geld dat men mij ervoor betaald heeft, is wit papier geworden. Kijk maar!'

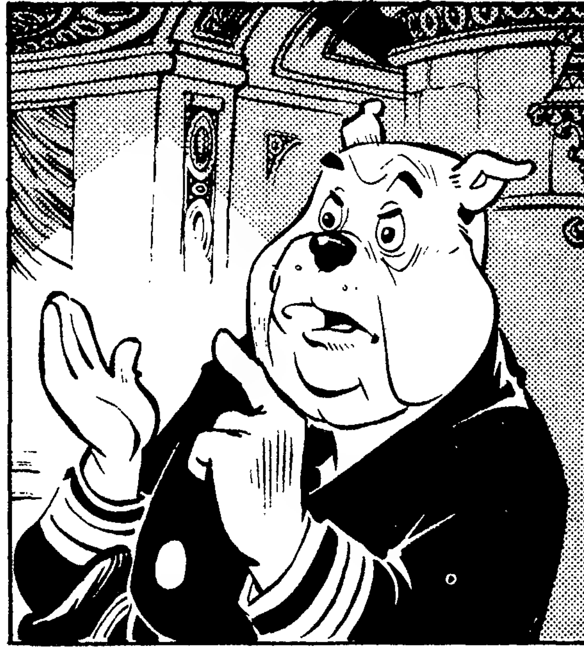
De commissaris wierp een lusteloze blik op het bundeltje, dat de ander omhooghield en haalde de schouders op.

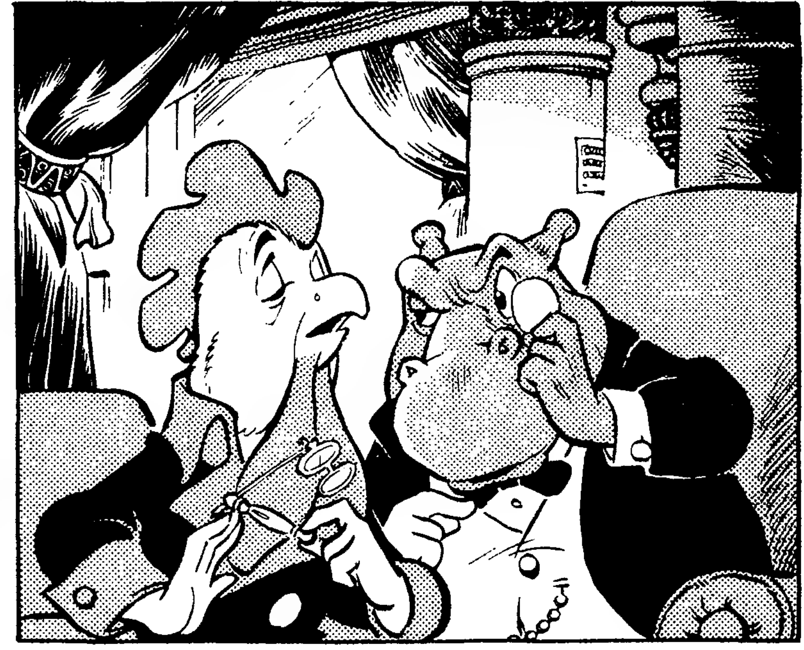
'Ach ja, u zegt dat het geld is geweest', zei hij. 'Maar alles verandert, meneer Bommel. En het is begrijpelijk, dat het geld zijn waarde verliest, wanneer het gebruikt wordt zoals de heer Brekel doet. Maar het is allemaal voor een goed doel, dat begin ik in te zien. Neem nu zo'n flat...'

'Nee!' riep heer Ollie koppig. 'Die neem ik niet, dat is het juist. Ook een heer heeft rechten!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5191 Burgemeester Dickerdack en de markies De Canteclaer zaten in de Kleine Club en spraken over de veranderde tijden, toen commissaris Bas binnentrad.

'Ik moet nieuwe richtlijnen hebben', sprak deze na een korte groet. 'Die Bommel tast me in het geweten. Hoe moet het nu? Hard of zacht?'

'Wat bedoel je?' vroeg de burgemeester opschrikkend.

'Kijk,' verklaarde de politiechef, 'Bommel is ouderwets, lijkt me. Hij vraagt om een harde aanpak in die flatzaak. Maar dat gaat tegen meneer Brekel!'

'Parbleu!' mompelde de markies. 'Bommel! Brekel! Het grauw roert zich!'

'Ik zou de heer Brekel niet grauw willen noemen', zei de magistraat voorzichtig. 'Hij is een zegen voor de stad. Maar wat Bommel betreft...'

'Daar heb ik u!' riep de commissaris uit. 'Bommel is tegen de verkleuring van geld en tegen samenwoning in flats en hij wil niet lachen. En nu vraag ik u: waar sta ik?'

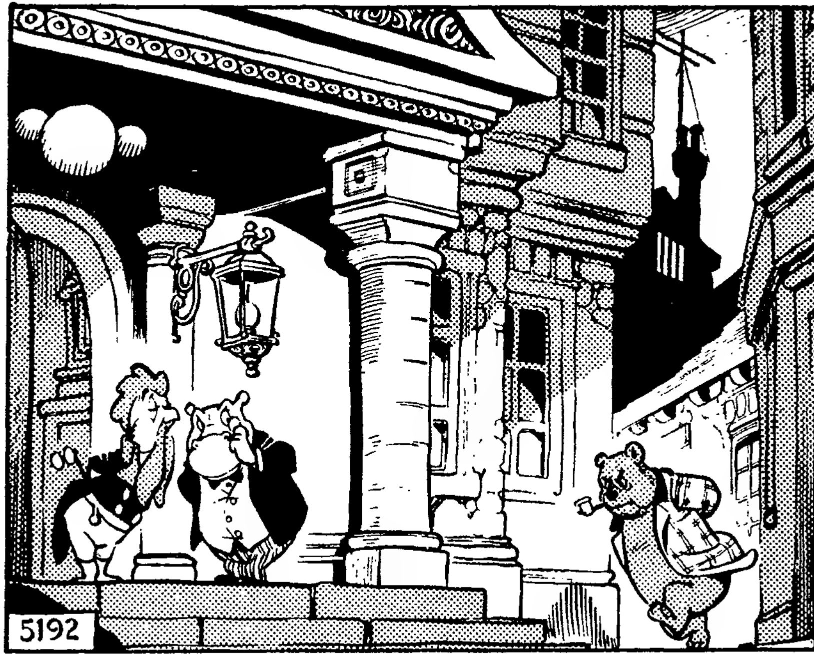
Er viel een stilte. De burgemeester schoof onzeker in zijn stoel heen en weer en keek vragend naar de edelman. Doch deze haalde de schouders op.

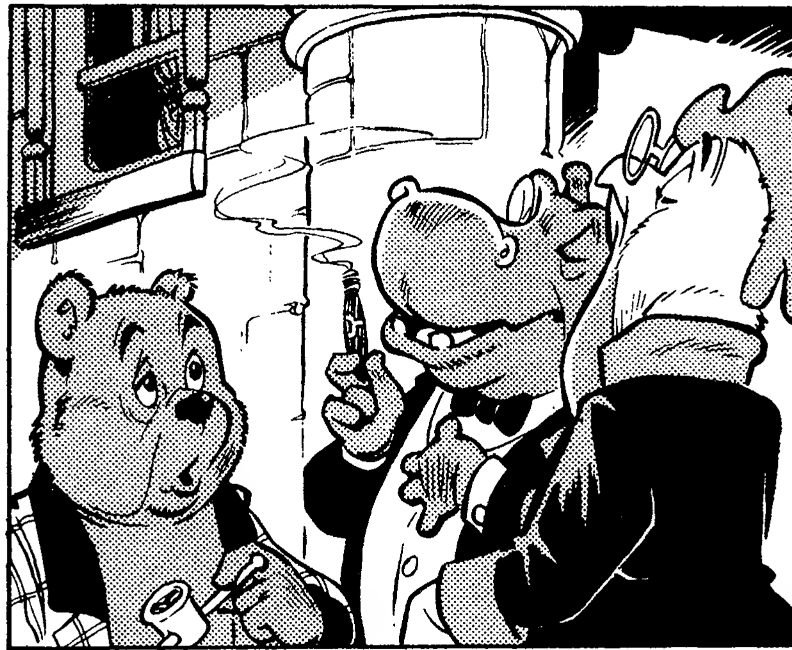
'Ik weet niet, waar Bas staat', prevelde hij. 'Daar kan ik mij niet mee inlaten. Noblesse oblige, amice!'

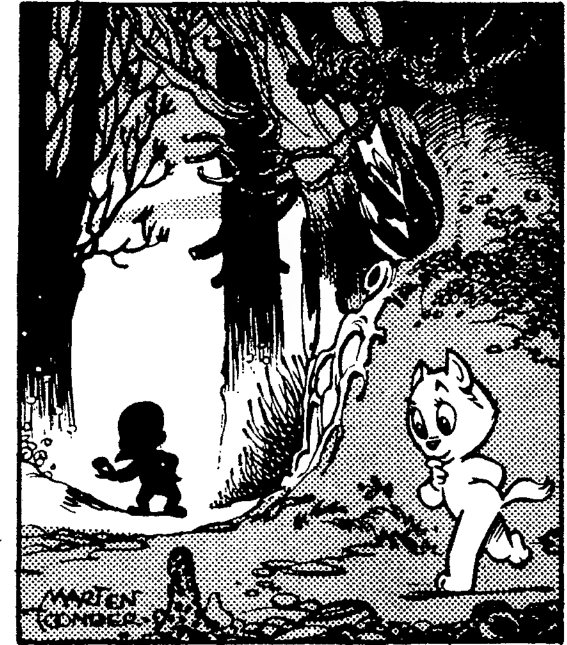
'Zo schieten we niet op', zei de burgemeester klagend. 'Ik moet aan mijn aanzien denken - en Brekel is erg gezien. Bas moet het maar kalm aandoen, wat u?'

'Het kan me niet schelen', verklaarde de markies. 'Mijn gedachten zijn bij de sonnetbewerking van dat oude poëem: Quisque sibi proximus - en alles wat ik vraag is met rust te worden gelaten.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5192 Enige tijd later verlieten de markies en de burgemeester de Kleine Club om zich naar huis te begeven, maar ze verstrakten toen ze een eenzame wandelaar zagen naderen.

'Daar is hij', sprak de magistraat tussen de tanden.

'En effet', mompelde de edelman. 'Het is Bommel.'

'Wat?' riep heer Ollie opschrikkend. Hij wierp een blik op de beide anderen en bleef staan.

'Gelukkig, dat ik u juist tref', vervolgde hij. 'Er is niemand met wie ik praten kan - en toch moet er wat gebeuren.'

'Wat moet er gebeuren?' vroeg de burgemeester, en de markies prevelde: 'Hij zint weer op onlusten, amice.'

'Het gaat over Brekel', hernam heer Bommel. 'Hij waart rond en brengt ellende over de stad. Gladde vloeren en nieuwe mode, als u begrijpt wat ik bedoel. Wij zijn de enigen die er iets aan kunnen doen. Laten wij de handen ineenslaan!'

'Fi donc', zei de edelman terugdeinzend. 'Geen handtastelijkheden!'

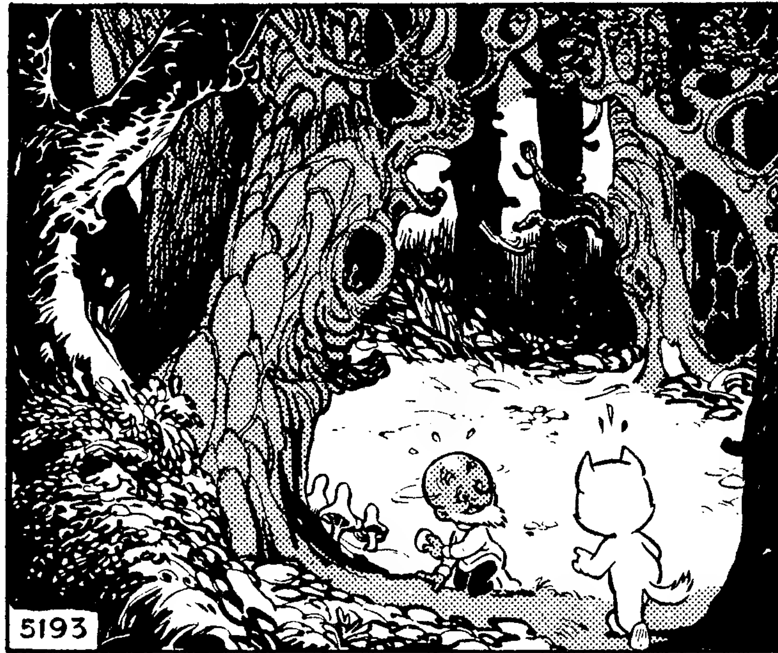
'Het moet afgelopen zijn, Bommel', verklaarde de heer Dickerdack. 'Lieven Brekel is een zegen voor de stad en ik kan niet dulden, dat je hem tegenwerkt. Rust, orde en lichtpuntjes is ons motto. En als je dwars bent, krijg je de politie op je dak, begrepen? Ik heb Bas strenge orders gegeven.'

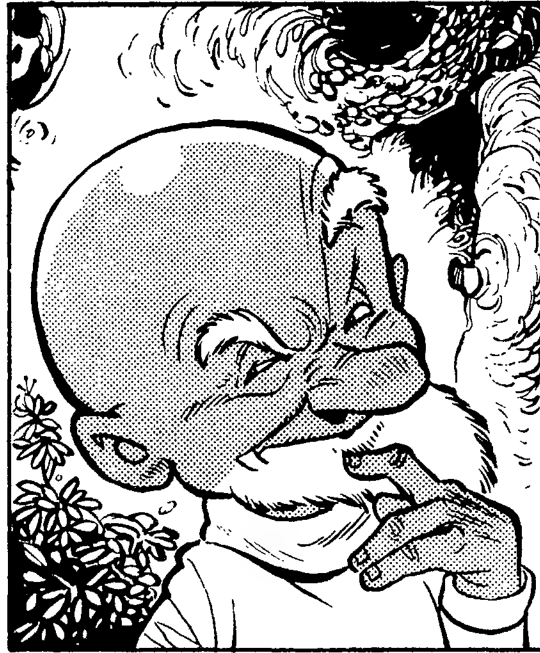
Het is duidelijk, dat heer Ollie ook hier weinig steun ontmoette. Maar toch was er iemand die begrip had voor zijn zorgen - en dat was Tom Poes.

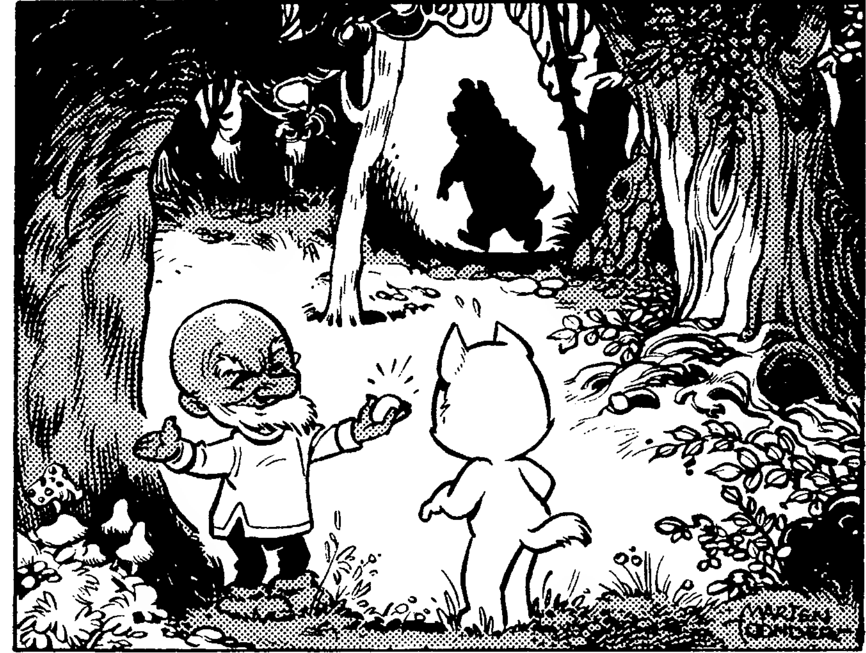
Die liep op dat moment peinzend door het bos, terwijl hij binnensmonds het versje opzei, dat Joost hem geleerd had.

'Brekel is een brekel', mompelde hij. 'Maar wat is dat?'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5193 Op dat moment zag hij plotseling een klein mannetje in het mos zitten, dat aandachtig over een steen wreef.

'Kwetal!' riep hij verrast uit. 'Dat treft! Kan jij me soms vertellen wat een brekel is?'

Het ventje schrok op en staakte zijn bezigheid.

'Een brekel?' herhaalde het onthutst. 'Natuurlijk weet ik dat. Het is knap, dat je meteen een brekelsteen herkent. Ik heb daar altijd veel moeite mee.'

Tom Poes keek verbaasd naar de steen die de ander omhooghief. Het voorwerp glansde zacht in het zonlicht, maar het zag er verder uit als een gewone gladde kiezel. Voordat hij echter iets had kunnen vragen, vervolgde de grijsaard: 'Jij zag zeker direct, dat de assikaankwartsen ruimveldig gebonden zijn met het grondloog. Maar ik heb maar een klein denkraam. Ik herken dat niet zo vlug. Nee, ik moet daarvoor wachten tot het volle maan is.'

'Hm', zei Tom Poes, maar de oude luisterde niet.

'Het is moeilijk', voer hij voort. 'Ik ben bezig een silicaat te maken. Een doorzichtige structuur, die rond van vorm is en die ik op allerhande voorwerpen kan leggen waardoor ze groter lijken dan ze zijn.'

'Een vergrootglas', zei Tom Poes begrijpend. 'Maar...'

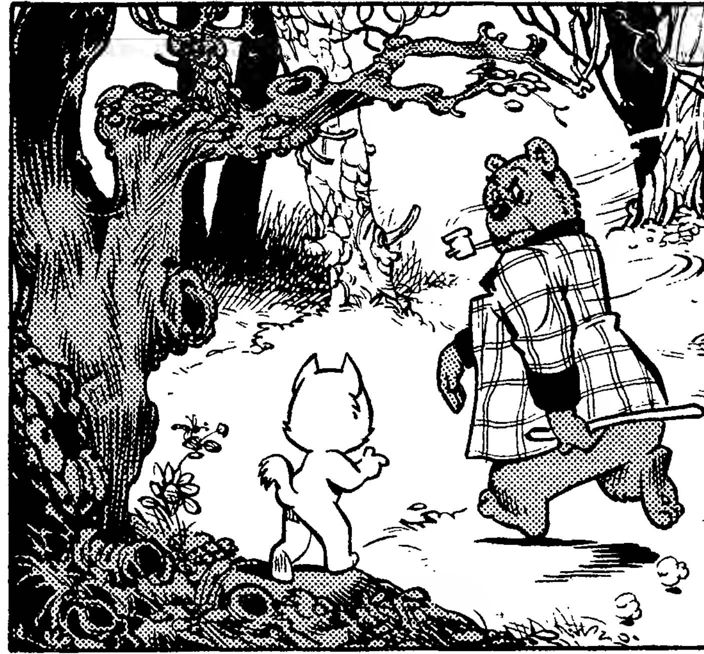
'Je gebruikt zulke moeilijke woorden', hernam Kwetal. 'Maar ik, ik zit ermee. Ik heb gewacht tot de maan vol was en toen ben ik naar het Savelbos gegaan en toen heb ik de brekelsteen kunnen vinden. Misschien kan ik nu het silicaat maken.'

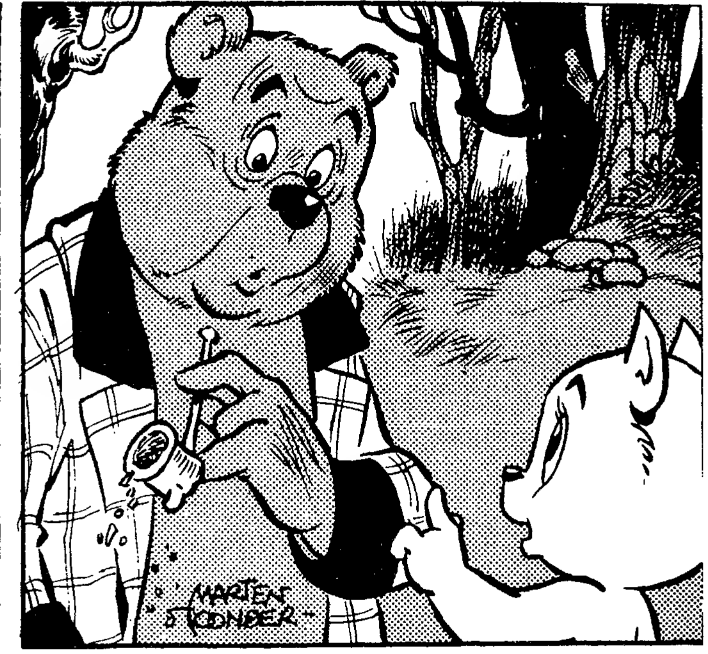
'Maar wat is een brekel?' herhaalde Tom Poes ongeduldig.

'Wat een grappige vraag!' riep de dwerg uit. 'De elementaal van de steen natuurlijk! Pas op als de brekel losraakt! Zonder deze steen is hij gevaarlijk!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5194 'Wat moet je doen als hij los is?' vroeg Tom Poes.

'Dan moet je hem zijn zin geven', zei het ventje. 'Als de brekel zijn zin krijgt, gaat hij zichzelf tegenwerken. Maar daar gaat het niet om. Als ik nu maar mijn silicaat had...'

Tom Poes luisterde niet langer, want in de verte zag hij heer Bommel door het woud lopen.

'Ik kom nog wel eens terug', zei hij haastig. 'Misschien kan ik je helpen met je vergrootglas, als je mij dan ook helpt!'

Na deze woorden liep hij snel achter de voortschuifelende heer aan en hield deze staande.

'Heer Ollie!' riep hij. 'Wacht even! Ik heb een gesprek met Kwetal gehad en nu...'

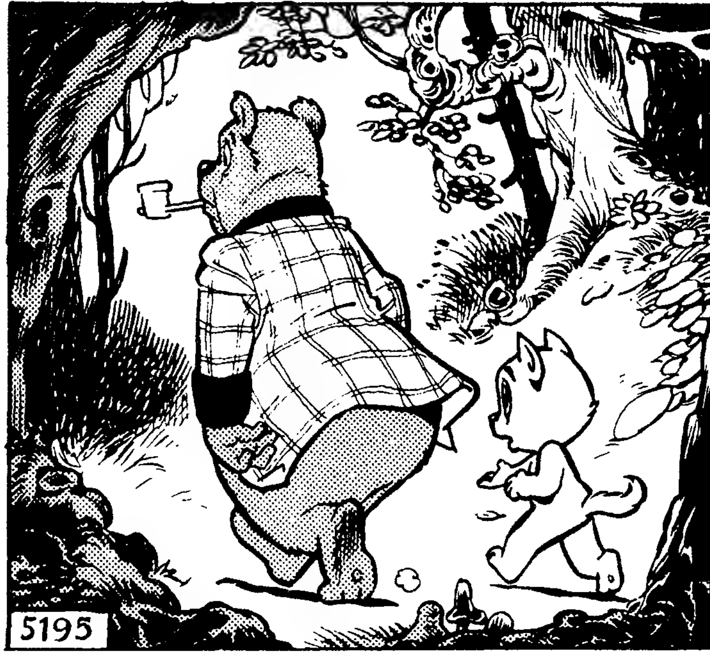
'Dag, jonge vriend', zei heer Bommel, opschrikkend uit moeilijke gedachten. 'Het is prettig voor je, dat je aanspraak hebt. Ik voor mij ga eenzaam mijn moeilijke weg, want ik ben de enige die weet dat Brekel een brekel is, als je begrijpt wat ik bedoel. En weet je wat het gevolg is? Men wil mij schrappen als lid van de Kleine Club, wanneer ik Brekel blijf tegenwerken. Dat is mijn dank!'

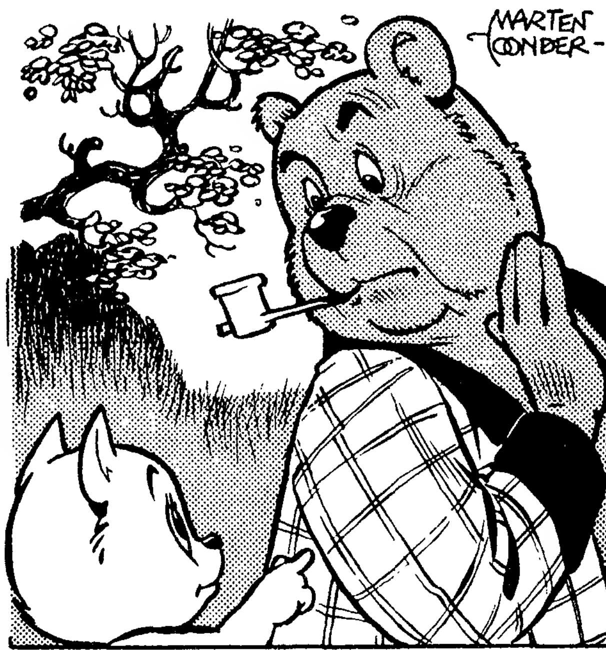
'U moet hem ook niet tegenwerken', hernam Tom Poes. 'U moet hem zijn zin geven!'

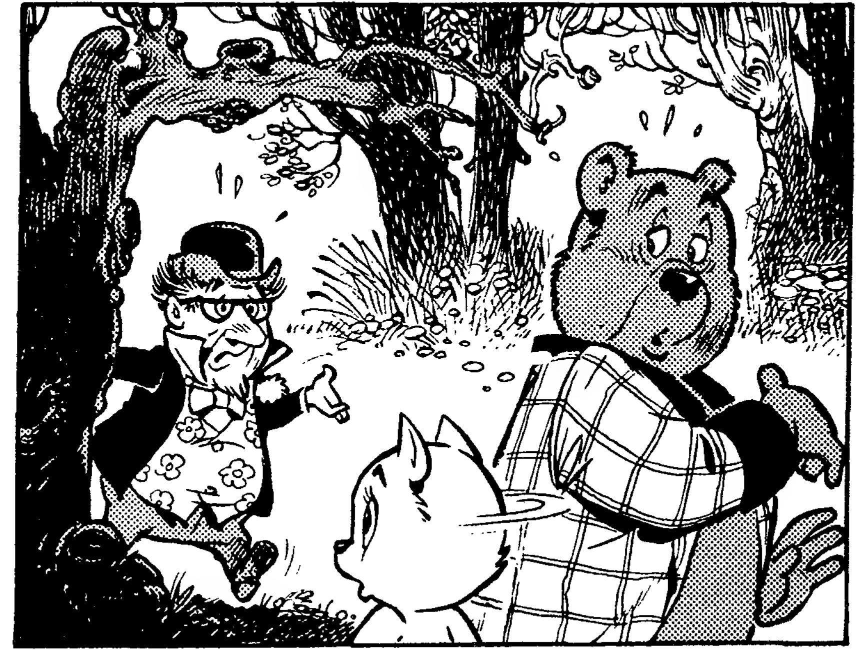
Heer Ollie hield de pas in en zette grote ogen op.

'W-wàt zeg je daar?' riep hij uit. 'Jij ook al? Het is mooi! Iedereen laat me in de steek!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5195 'Ik laat u niet in de steek', zei Tom Poes ongeduldig. 'Als een brekel zijn zin krijgt, gaat hij zichzelf tegenwerken', zegt Kwetal. En die kan het weten, want hij heeft een brekelsteen. Ik weet nog niet precies wat dat is. Maar dat kom ik nog wel te weten, wanneer ik een vergrootglas heb.'

'Je praat wartaal', zei heer Bommel kribbig. 'Ik kan je niet volgen. Een heer van mijn stand denkt zuiver en logisch en alleen op die manier kan het brekelvraagstuk worden opgelost! Eh... Wàt zei je over een brekelsteen?'

Tom Poes herhaalde geduldig wat Kwetal hem verteld had, maar heer Ollie begreep er niet veel van.

'Het lijkt mij gebrabbel', mompelde hij. 'Dat mannetje is al oud en praat naar dat het verstand heeft. Hij met zijn denkraam! Natuurlijk is het toevallig, dat hij ook naar het Savelbos gegaan is. Maar wat heeft hij daar gevonden! Een steen! Terwijl ik...'

'Daar gaat het nu niet om', zei Tom Poes ongeduldig. 'De hoofdzaak is, dat Brekel onschadelijk gemaakt wordt. En dat kan alleen wanneer hij zijn zin krijgt. U moet dus vriendschap met hem sluiten.'

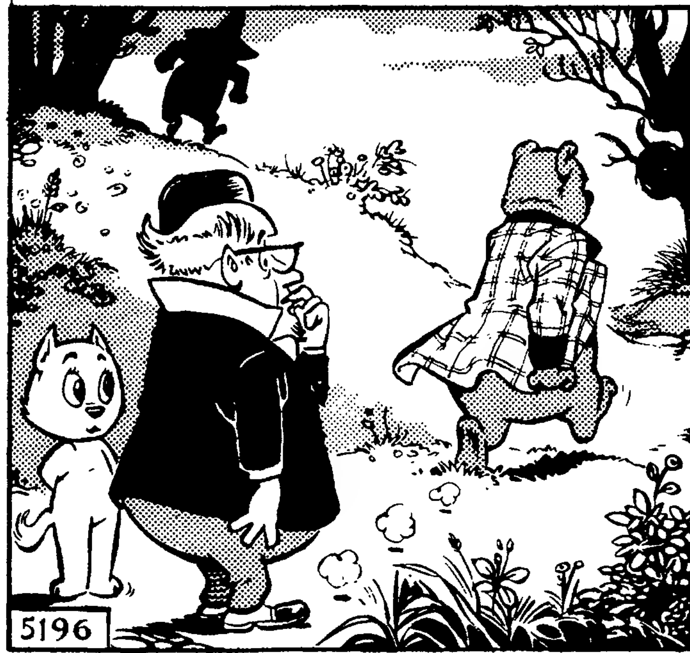
Nu bleef heer Bommel staan en een toornige uitdrukking verduisterde zijn gelaat.

'Onzin!' riep hij met overslaande stem. 'Hoe is het mogelijk om vriendschap te sluiten met iemand als Lieven Brekel?'

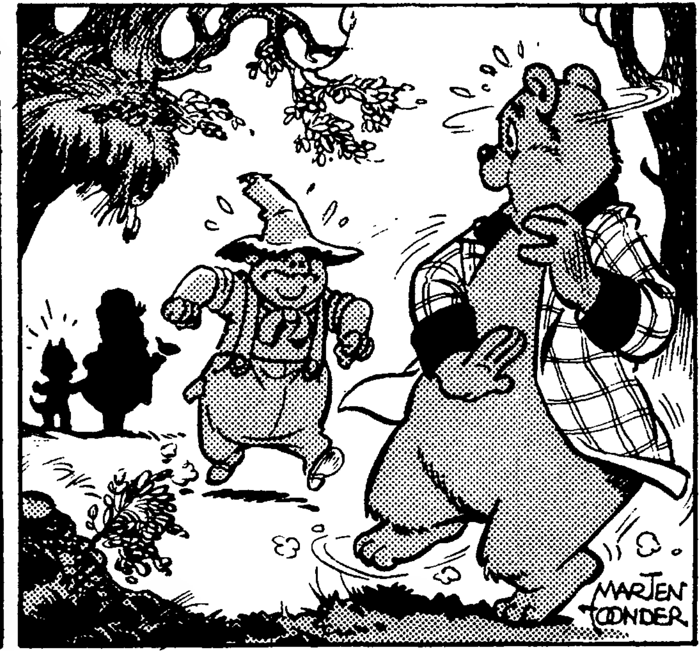
Op dat moment ritselde het in de struiken en vanachter een woudreus trad de heer Brekel te voorschijn.

'Waarom is dat onzin?' vroeg hij droevig. 'Wat is dat nu toch jammer! Kunnen we dan werkelijk geen vrienden zijn? Dag en nacht ben ik bezig om lichtpuntjes te verspreiden. Ik bedoel het toch goed?'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5196 Heer Bommel wierp hem een verstoorde blik toe, doch toen trok hij zijn schouders recht en stapte voort alsof hij niets gezien had.

'Wat is dat nu toch jammer', klaagde de heer Brekel. 'Waarom weigert hij de vriendschapshand? Samen zouden we zoveel goeds kunnen doen. Lichtpuntjes verspreiden en aan de vooruitgang werken bijvoorbeeld...'

'Ach', zei Tom Poes, 'heer Bommel meent het niet zo kwaad, hoor. Hij moet alleen aan u wennen. Ik weet zeker...'

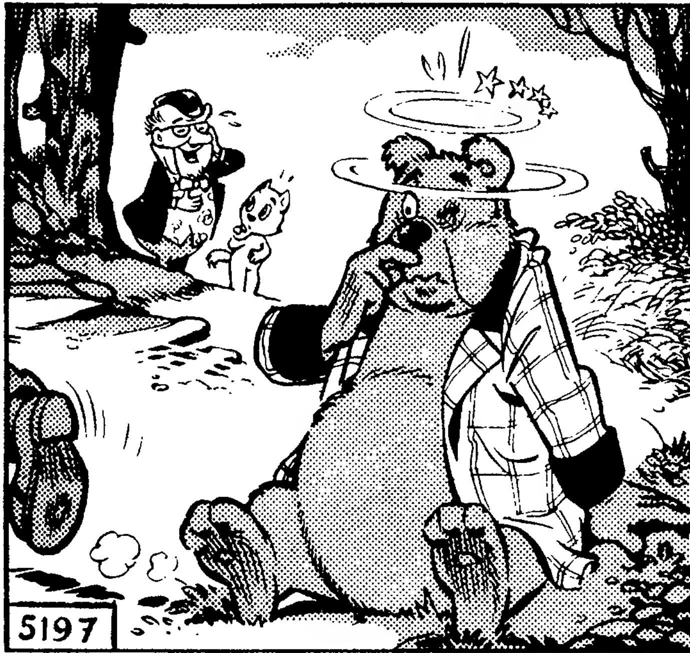
Op dat moment werd hij gestoord door een van de boeren, die sinds kort in de nieuwe flat gehuisvest waren. Het was de oude Richel, die grommend zijn mouwen begon op te rollen.

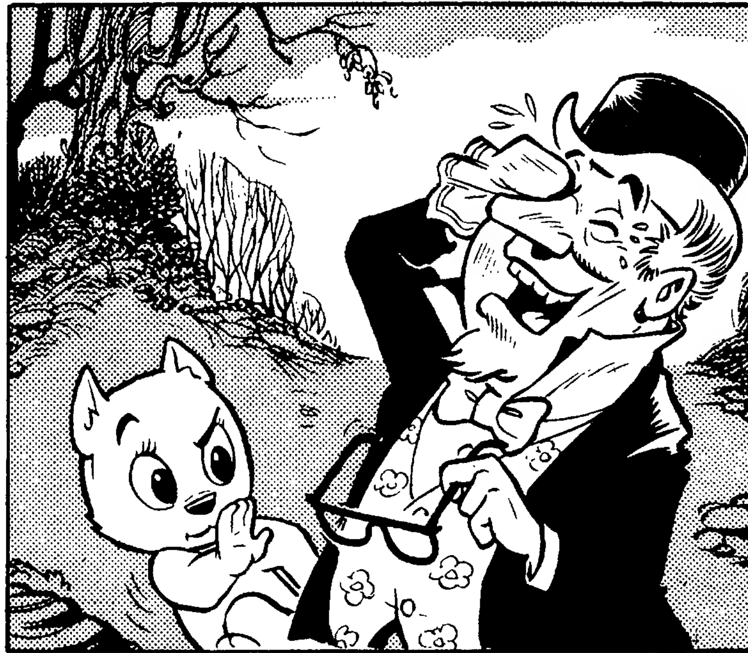
'Zo, meneer Brekel!' snauwde de landman. 'Nou heb ik je dan eens onder vier ogen, om zo te zeggen. Eindelijk een kans om met je af te rekenen. Lachen om andermans ongeluk, huh? Ik zal je leren lachen, meneer Brekel. Kom op!'

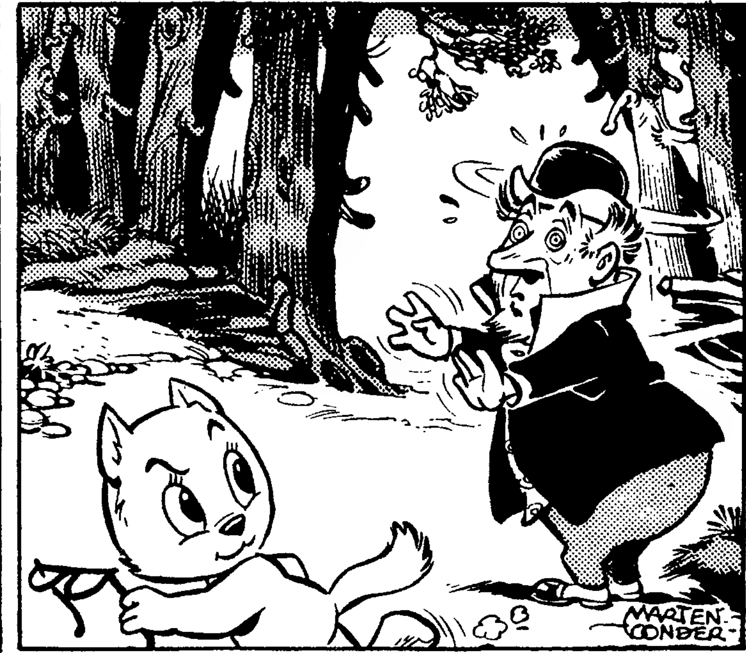
'Wacht even, goede vriend!' riep de ander haastig. 'Je hebt de verkeerde voor! Ik ben degene die jou en je familie met weldaden heeft overladen. Als er klachten zijn over je nieuwe huis moet je niet bij mij wezen, maar bij hèm daar! 'Laten we die boeren met hun vete in een glazen huis stoppen', zei hij. 'Dan kunnen we lachen!' Dat zei hij - en kijk hem nu eens lopen!'

Zo sprekende wees hij naar heer Ollie, die met de neus in de wind voortstapte. Dit beeld en Brekels woorden prikkelden de overspannen Richel nog meer - en met een rauwe kreet spoedde hij zich achter de wandelaar aan.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5197 De overspannen landbouwer sprong met gebalde vuisten op heer Bommel toe en voordat hij begreep wat er gebeurde, had hij reeds een blauw oog te pakken.

'Dat is gemeen!' riep Tom Poes woedend uit. 'Waarom stuurt u die woesteling naar heer Ollie?'

'Haha!' lachte Brekel. 'Nogal logisch! Anders zou hij míj hebben aangevallen, nietwaar? Haha. Stel je voor. Dan zou ìk nu zo op de grond hebben gezeten. Nee hoor, ik blijf liever lachen. Trouwens, ieder is zichzelf het naast. Quisque sibi proximus. Zo is het toch? Haha!'

'Een mooie vriendschap is dat', zei Tom Poes, maar de heer Brekel liet hem niet uitspreken.

'Haha, die dikke Bommel!' riep hij gierend. 'Hij wilde mijn vriendschap niet - en kijk hem nu eens zitten! Je moet het ruim zien, jongen, hahaha, dan ontdek je overal lichtpuntjes!'

Na deze woorden gaf hij zich geheel over aan een bulderend gelach, dat akelig over het landschap schalde. Toen hij ten slotte bedaarde, nam hij zijn bril af om zich de tranen uit de ogen te wissen en dat bracht Tom Poes op een idee.

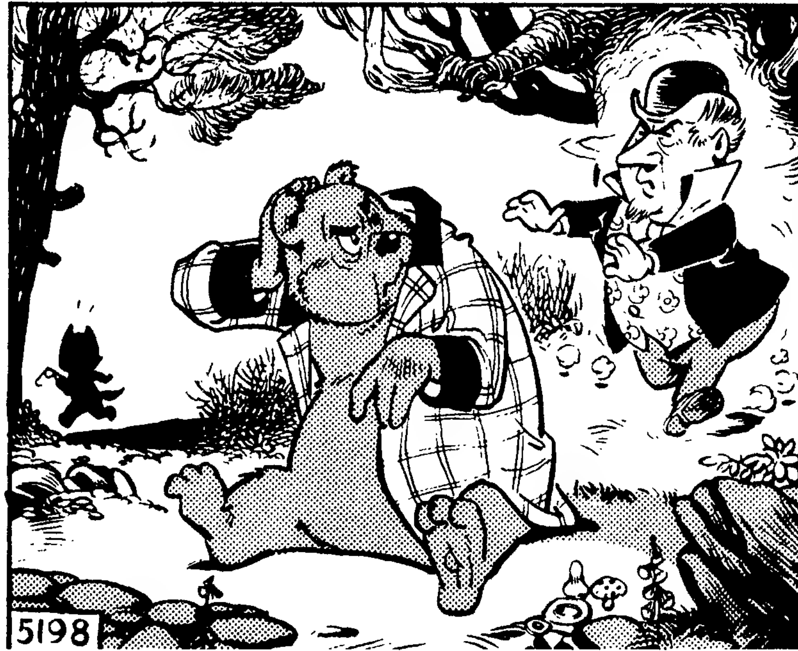
'Ieder is zichzelf het naast', zei hij. 'Jawel!'

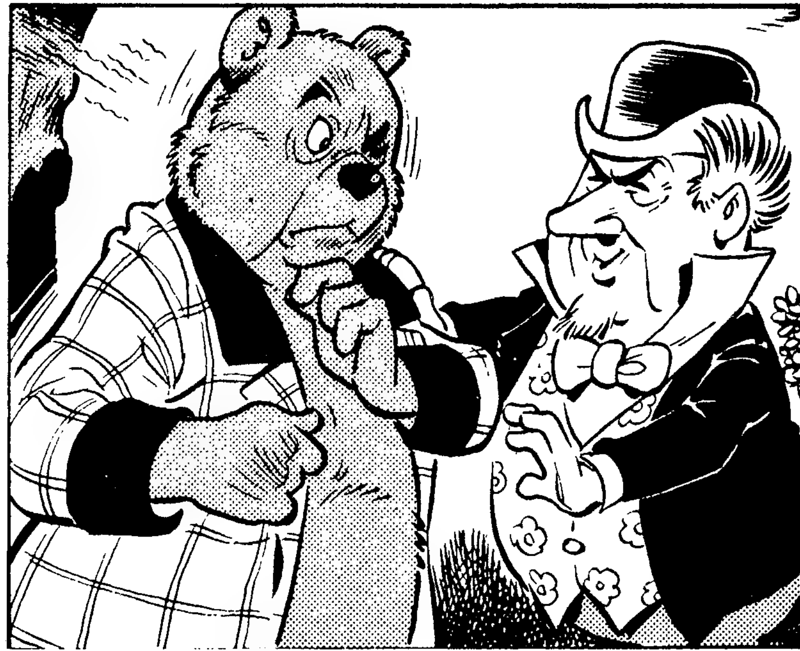
Met een sprong griste hij de ander het montuur uit de hand en zette het op een lopen in de richting van het bos, dat ze zojuist verlaten hadden. Nu bestierf de heer Brekel de lach op de lippen. Met uitgestrekte handen tastte hij om zich heen, terwijl hij een klaaglijke kreet uitstiet.

'Geef terug!' riep hij. 'Zonder glazen is de wereld onzichtbaar voor mij. Geef terug!'

Hij kreeg echter geen antwoord. De haastige voetstappen van Tom Poes verstierven in de verte en van dichtbij klonk het gesteun van heer Ollie, die langzaam tot zichzelf kwam.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5198 Deze draaide voorzichtig het hoofd rond om te onderzoeken of dit nog vast op de romp zat en zuchtte smartelijk.

'Hoe vr-vreselijk', stamelde hij. 'Bij klaarlichte dag wordt een heer door een woesteling neergeslagen zonder dat de politie ingrijpt. Waar is Tom Poes trouwens? Waarom deed die niets? En Brekel?'

Op dat moment viel zijn blik op een figuur die met uitgestrekte handen op hem toeschuifelde en plotseling herinnerde hij zich wat er gebeurd was.

'Brekel!' riep hij, opspringend. 'Jij bent de schuld van alles! Misselijke lafaard! Blijf staan; dan zal je de toorn van een heer leren kennen.'

'Mijn glazen', zei de ander op doffe toon. 'Mijn bril is weg. Help me toch. Ik ben zeer kortzichtig.'

'Ik zàl je', hernam heer Bommel, terwijl hij met gebalde vuisten nadertrad. Doch nu drong het tot hem door, dat de heer Brekel zich vreemd gedroeg en ook overigens iets miste.

'Wat is weg?' vroeg hij dringend. 'Wat ben je?'

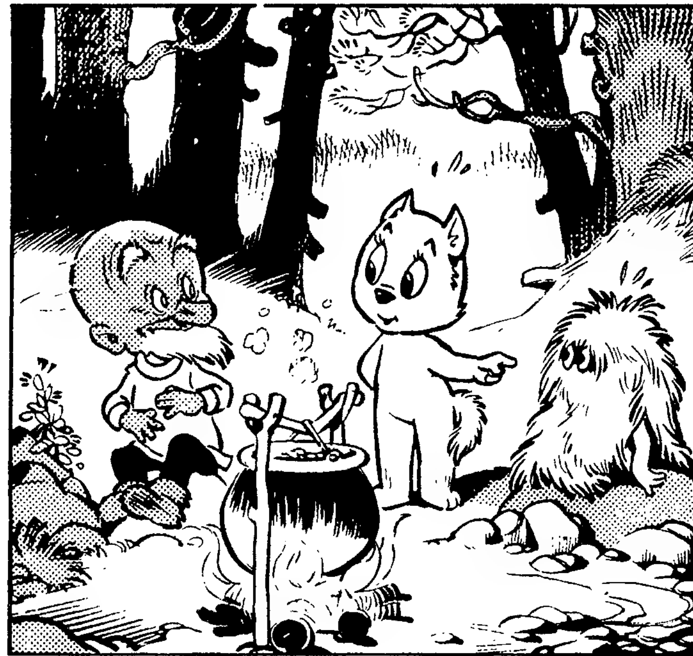
'Onzichtig', mompelde Brekel. 'De aarde is onzichtbaar voor me wanneer ik mijn glazen mis. Help me toch!'

Heer Ollie voerde gedurende enkele ogenblikken een zware tweestrijd. Tot zijn grote ergernis voelde hij zijn woede wegzinken en ten slotte stak hij zuchtend een arm uit.

'Kijk, dat is nu mooi van je', riep de ander geroerd, terwijl hij die vol vertrouwen greep. 'Als je me even naar huis brengt, kan ik een reservebril halen. Ik heb haast, zie je. Het is zaterdag - en ik moet de weekeinderitten organiseren.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5199 Op een open plek in het bos zat Kwetal met een somber gezicht in het vuur te staren. Boven de vlammen hing een potje te sudderen, doch dit gezellige geluid verschafte de grijsaard geen genoegen.

'Prut', prevelde hij. 'Gemalen grondloog en uitgezocht witsel, aandachtig gemengd en langzaam oplopend te vuur gezet. En wat krijg ik? Prut!'

Hij wierp een gramstorige blik op de zwaar behaarde gedaante die naast hem zat en wilde iets zeggen. Maar op dat moment klonken er naderende voetstappen en hij draaide achterdochtig het hoofd om.

'Daar ben ik weer', zei Tom Poes. 'Misschien kunnen we nu een ruiltje maken. Maar wie is dit?'

'Dit is Brek, een jonge brekel', verklaarde de oude. 'Te jong, vrees ik. Hoe meer haren, hoe kleiner denkraam; je kent dat.'

'Een brekel?' riep Tom Poes verrast uit. 'Hij lijkt anders niet op Lieven. Maar dat komt misschien omdat die ouder is. Is deze Brek een vriend van je?'

'O nee!' riep Kwetal vol weerzin. 'Ik heb hem opgeroepen met mijn brekelsteen, omdat de brekels het geheim kennen van de doorzichtige kwartsen. Maar ik heb niets aan hem. Hij kan niet eens sprekel met malt verbinden. Nee, met hem kan ik niet werken; hij heeft een hekel aan mij.'

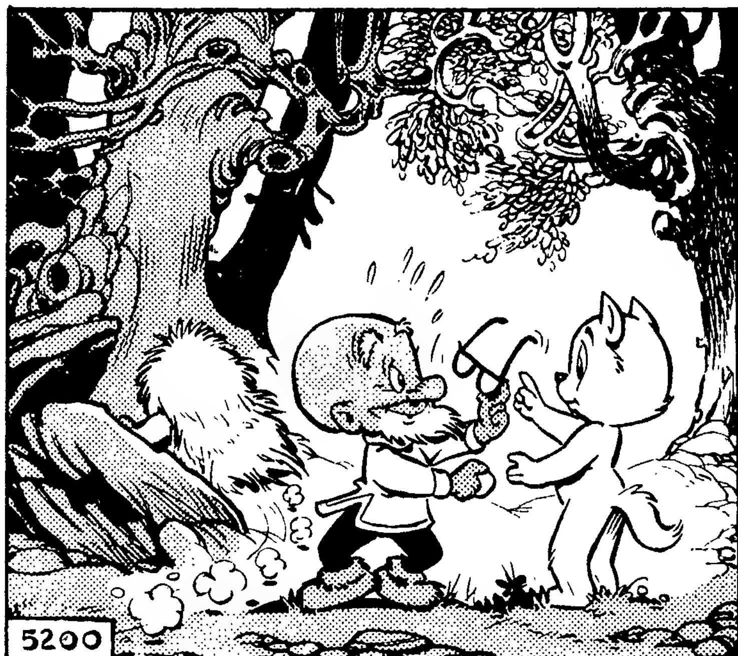
'Waarom blijft hij dan bij je?' vroeg Tom Poes belangstellend.

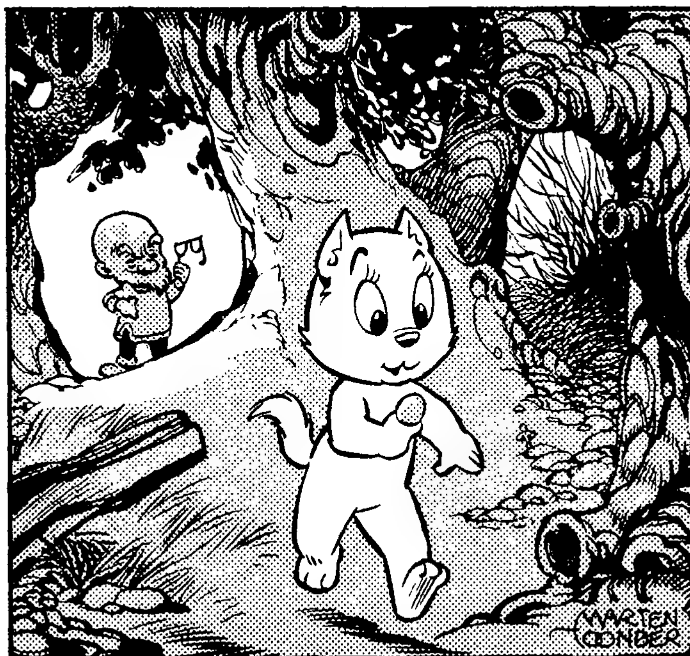
'Door de steen natuurlijk!' riep de ander uit. 'Zolang ik die heb, kan hij niet weglopen. Maar het is allemaal waardeloos. Op deze manier zal ik nooit mijn hoogzichtig silicaat kunnen maken.'

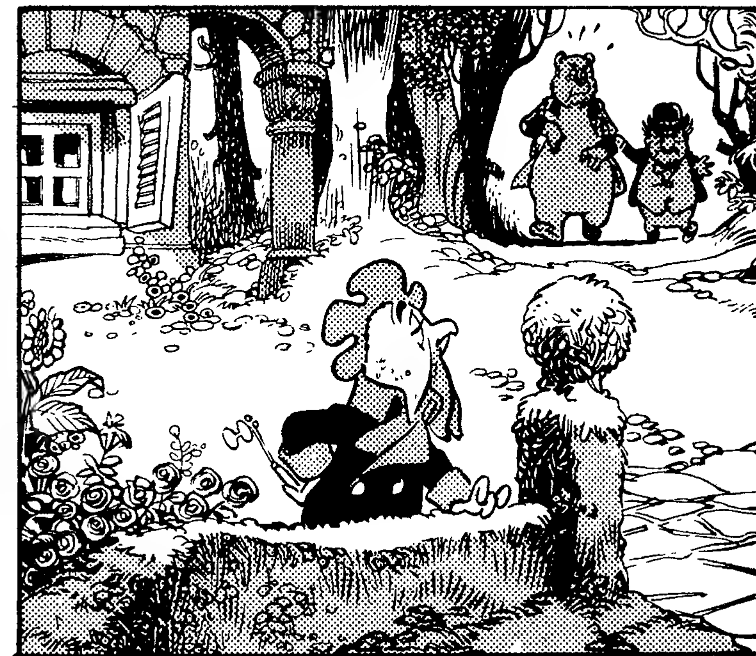
'Je vergrootglas, bedoel je', zei Tom Poes. 'Hm. Is dit misschien wat je zoekt?'

En met deze woorden bracht hij de bril te voorschijn die hij de heer Brekel had afgenomen.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5200 Kwetal sprong op en greep de bril, die Tom Poes hem voorhield.

'O, wat mooi!' riep hij uit. 'De grondloog moet wel uiterst fijn gemalen zijn. En er zit een prachtige bolling in de structuur. Het werk van een gevorderde brekel; dat zie ik direct!'

'Hm', zei Tom Poes. 'Jij mag hem hebben, wanneer ik de steen krijg, Kwetal!'

'Dat is een goede ruil!' riep de grijsaard. 'Hier is hij. Veel geluk ermee. Maar denk eraan: voor iedere brekel werkt de steen maar één keer!'

'Wat bedoel je?' vroeg Tom Poes.

De oude wees op het harige ventje, dat met een tevreden geknor achter een rotsblok verdween.

'Kijk," verklaarde hij, 'een opgeroepen brekel blijft bij je, zolang je dit soort steen hebt. Maar als je de steen weggeeft, is hij weer vrij.'

Tom Poes bedankte hem en nam afscheid.

'Nu komen we een eind verder', dacht hij. 'Wanneer heer Ollie een beetje wil meewerken, is er misschien een kans om van Lieven Brekel af te komen.'

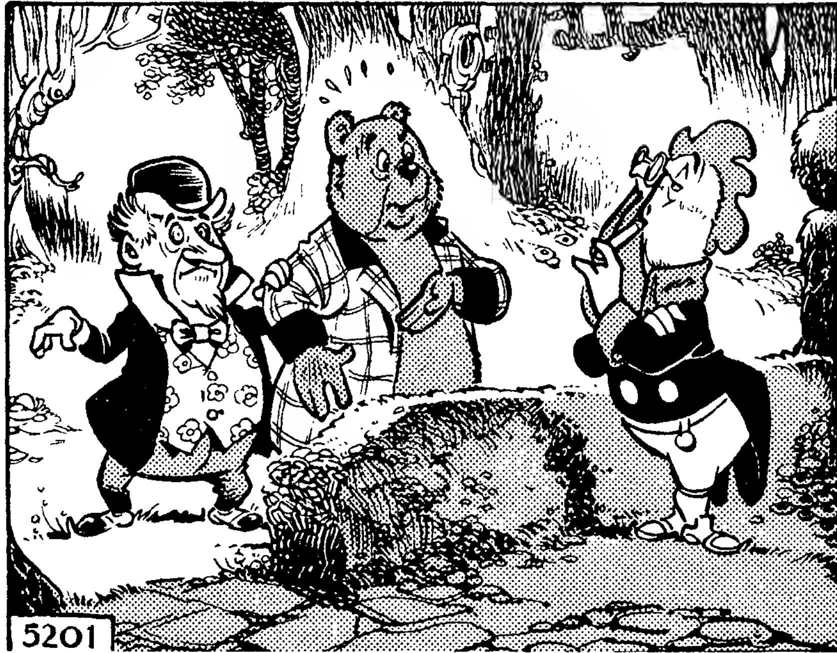
Nu, heer Bommel was vol goede wil. Hoewel het hem zwaar viel, zien we hem hier lopen als leidsman van de heer Brekel, die zich door het gemis van zijn bril in een dichte mist voortbewoog.

'Ik ben zowel kortzichtig als vèrzichtig', verklaarde de laatste. 'Men kan het onzichtig noemen. Het is een gebrek, dat bij ons in de familie zit en het is akelig, hoor. Want wanneer je niet goed ziet wat anderen doen, is het moeilijk om te blijven lachen.'

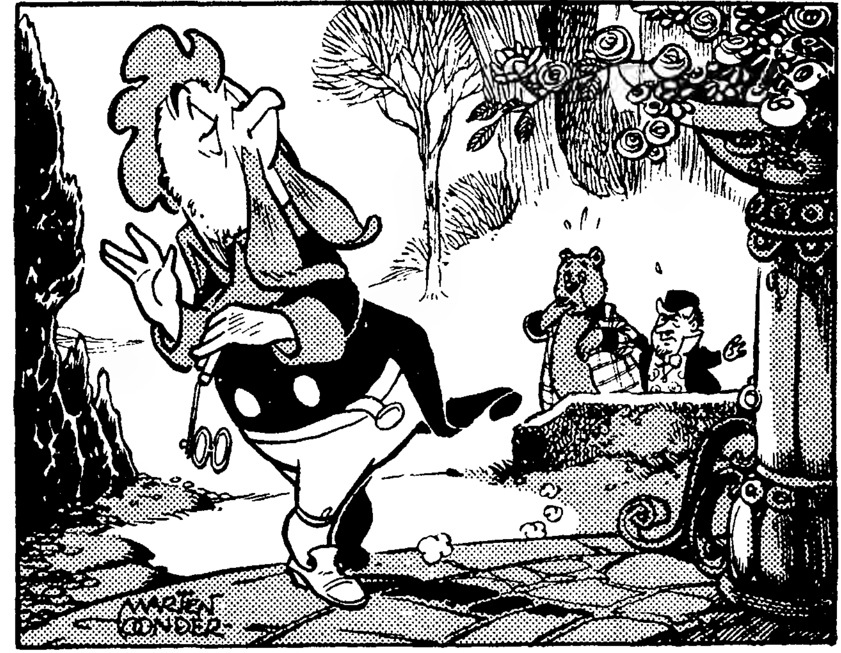
'Ik weet het niet', mompelde heer Ollie. 'Zolang je maar ziet, wat je zelf doet, als u begrijpt wat ik bedoel.'

Hij zweeg, want bij een kromming in de weg werd hij de markies De Canteclaer gewaar.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5201 'Parbleu', sprak deze. 'Vriendschap gesloten, amice? Bommels en Brekels, ja, ja. Het is een tijdverschijnsel.'

'Het is geen tijdverschijnsel', zei heer Ollie een beetje kribbig. 'Deze heer heeft zijn bril verloren en nu ben ik bezig om een goed werk te doen, als u begrijpt wat ik bedoel.'

'Eh bien', mompelde de edelman. 'Naastenliefde! Quisque sibi proximus.'

De heer Brekel keek verrast op.

'Dat is een bekende tekst!' zei hij pijnlijk getroffen.

'Ach wat, een kinderversje', hernam heer Bommel. 'Kom, laten we verder gaan. Ik heb niet de hele dag tijd om u thuis te brengen.'

Zo sprekende deed hij ongeduldig een paar passen, doch Brekel hield hem staande.

'Wacht even', zei hij. 'Misschien wil deze heer hier mij verder naar huis brengen? Ik moet alleen even een bril halen, maar het is vervelend om geholpen te worden door iemand die onaardig is.'

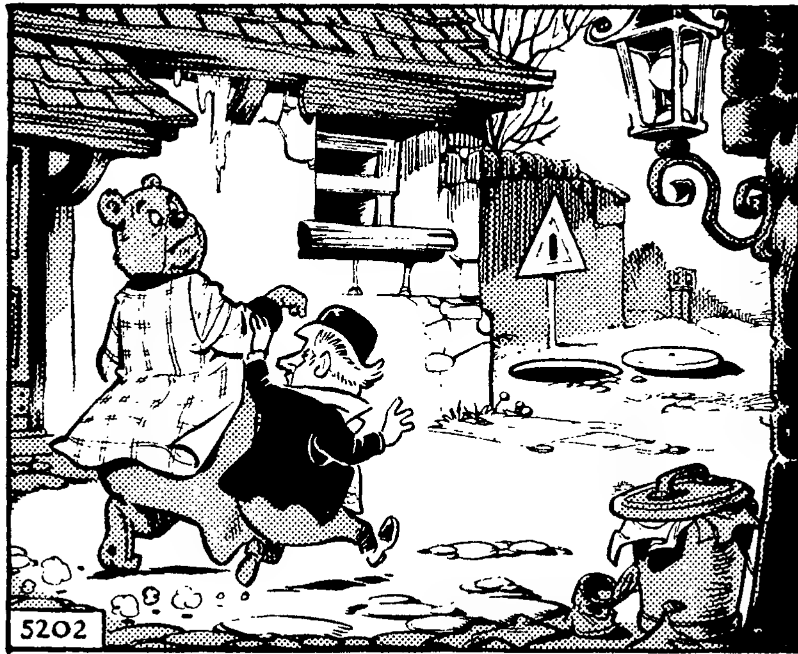
'Ik u naar huis geleiden?' herhaalde de markies met opgetrokken wenkbrauwen. 'Par exemple!'

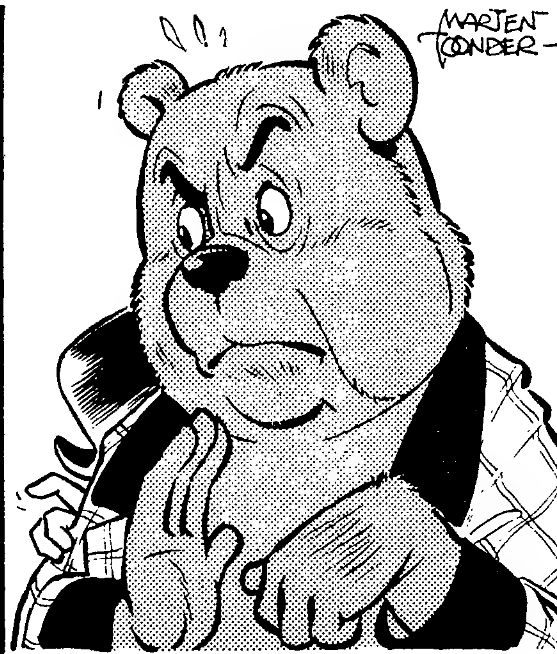
'Het is het toppunt!' riep heer Ollie uit. 'Ik sloof mij uit om in stilte een goed werk te doen - en dat is mijn dank!'

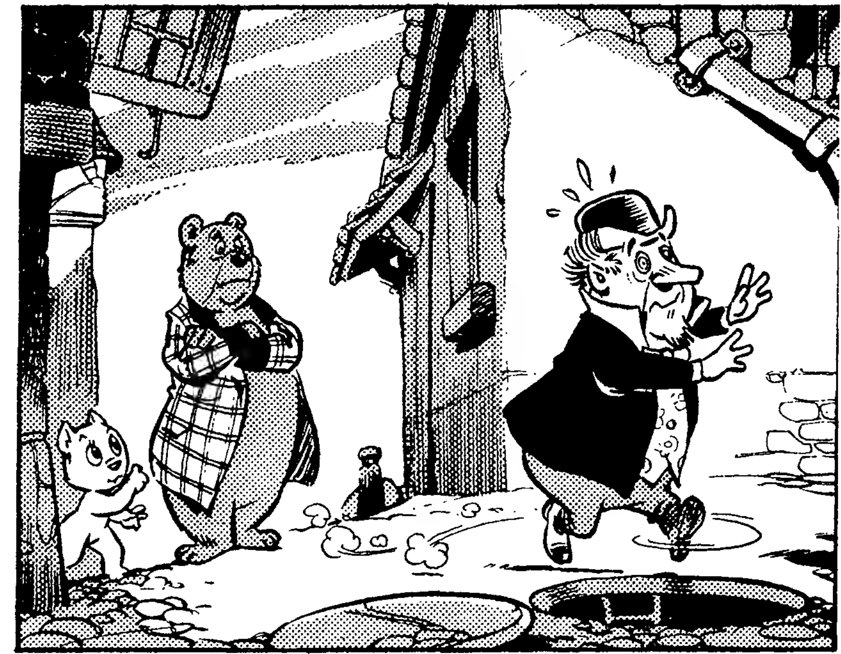
'Wind u niet op, amice', sprak de edelman. 'Maak rustig uw goede daad af. Ik zal u niet in de weg staan, want ik heb wel wat beters te doen dan deze eh... Brekel naar zijn stuitende kijkglazen te voeren. Mijn gedachten zijn bij mijn sonnet Quisque sibi proximus.'

Na deze woorden wendde hij zich om en verdween statig in zijn buiten.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5202 Heer Bommel liep verder en Lieven Brekel greep haastig zijn arm om zich te laten leiden.

'Nog een klein eindje', sprak hij om de drukkende stilte te breken. 'Ik nader mijn huis, dat voel ik. Zijn dit niet de buitenwijken van Rommeldam?'

Heer Ollie luisterde echter niet naar hem.

'Wat bedoelde de markies toch?' vroeg hij zich af. 'Met dat versje.

Kwiske sibi, bedoel ik.'

'Haha, ja, dat versje uit het Savelbos', herhaalde Brekel een beetje schichtig. 'Heel aardig, we blijven lachen. Maar ik woon hier dichtbij. Als we...'

'Met dat versje kan men brekels oproepen', hernam heer Bommel tobberig. 'Wat betekent dat: kwiski sibi en zo?'

'Ieder is zichzelf het naast', mompelde de ander. 'Dat betekent het.'

Nu bleef heer Bommel staan.

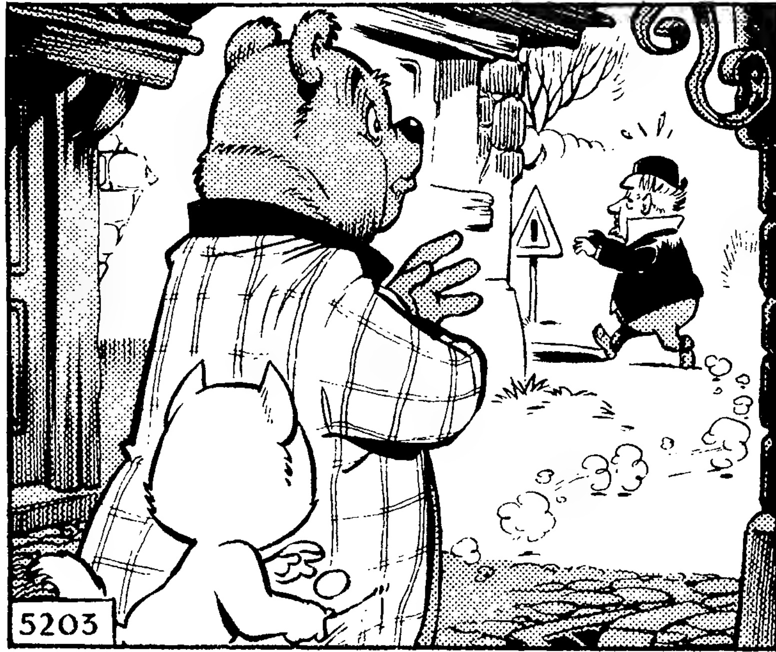
'Heel aardig', riep hij grimmig uit. 'Ik houd mij aan uw vers, heer Brekel. Ga maar alleen verder!'

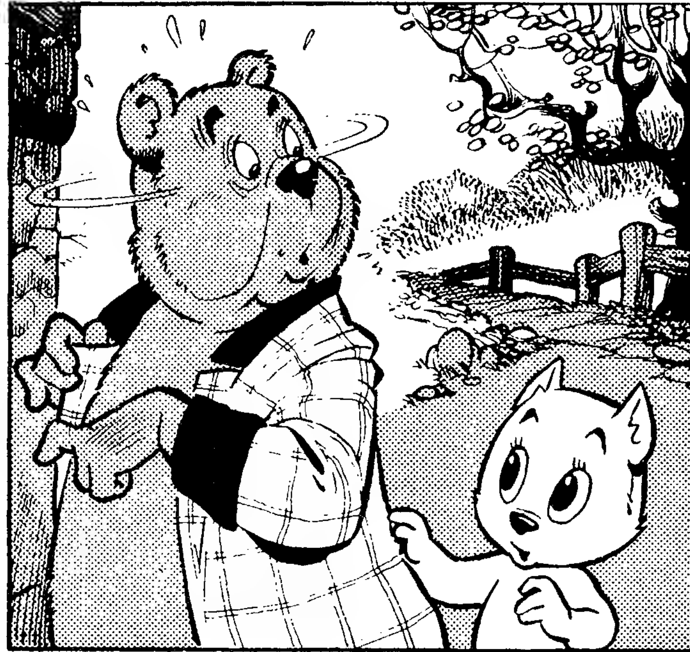
Zijn metgezel aarzelde even, doch toen stak hij de handen uit en liep met onzekere passen voort.

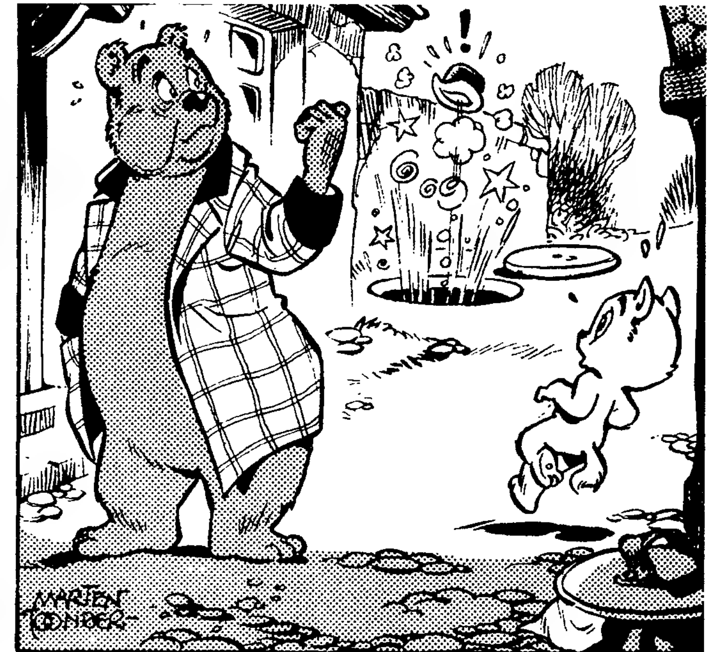
'Hier was ik bang voor', prevelde hij onder het gaan. 'Maar het is niet ver meer - en bovendien heb ik geen tijd te verliezen. Het is zaterdag en de weekeinderitten wachten. Ik moet nodig wat lichtpuntjes brengen.'

Heer Ollie keek de wankele wandelaar met gekruiste armen na. Zijn toorn zakte echter en ging over in een akelig zelfverwijt, want tot zijn schrik zag hij, dat de tobber regelrecht op een open mangat toescharrelde en nu brak het zweet hem uit.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5203 ‘Wat moet ik doen?’ vroeg hij zich radeloos af. ‘Hij loopt zijn ongeluk tegemoet - en als heer zou ik... Aan de ene kant moet ik... Ach wat! Aan de andere kant...’

Deze en dergelijke gedachten hielden hem zo bezig, dat hij de nadering van Tom Poes niet opmerkte, en ook voelde hij niet, dat er een ronde brekelsteen in zijn jaszak gleed.

‘Dag, heer Bommel’, zei Tom Poes. ‘Gelukkig, dat ik u tref. Ik heb al een poosje naar u gezocht.’

‘Huh?!’ riep heer Ollie hevig schrikkend. ‘O, ben jij het? Het is zijn eigen schuld, als je dat maar weet! En op deze manier zijn we in één keer van hem af.’

‘Wat bedoelt u?’ vroeg Tom Poes verbaasd.

‘Een heer moet hard kunnen zijn’, hernam de ander met trillende lippen. ‘Het geluk van de samenleving hangt er van af. Dat moet je goed begrijpen.’

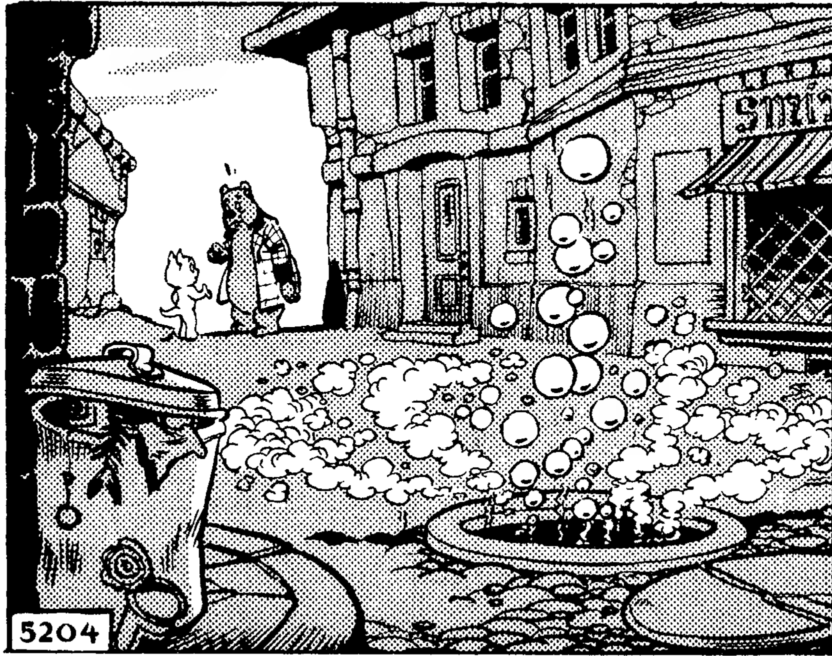
‘Ik weet niet, waar u het over hebt’, zei Tom Poes schouderophalend. ‘Maar weet u ook waar Brekel is? Ik heb zijn bril afgepakt, zodat hij niet goed kon kijken. Maar ik dacht, dat u hem wel op weg zou helpen.’

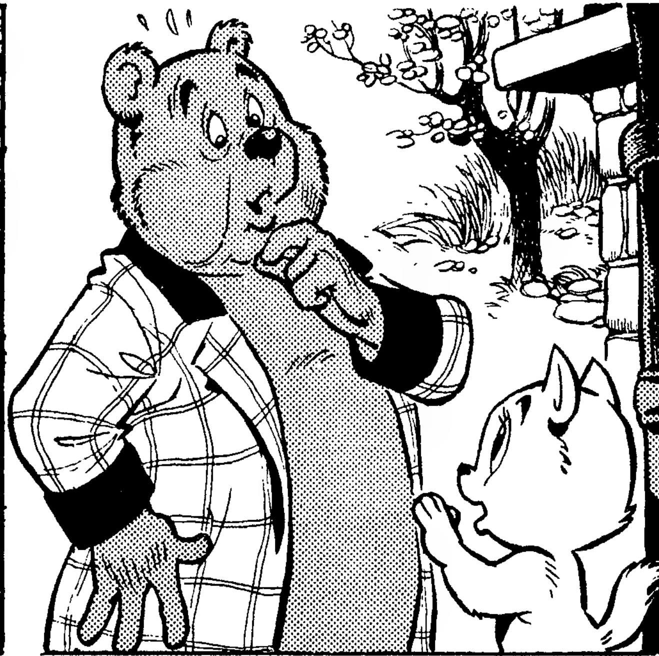
‘Zo, dacht je dat?’ prevelde heer Bommel inzakkend. ‘Nu, dat heb ik gedaan. Ik bedoel, ik heb een list bedacht om hem kwijt te raken. Weet je waar hij is? Daar!’

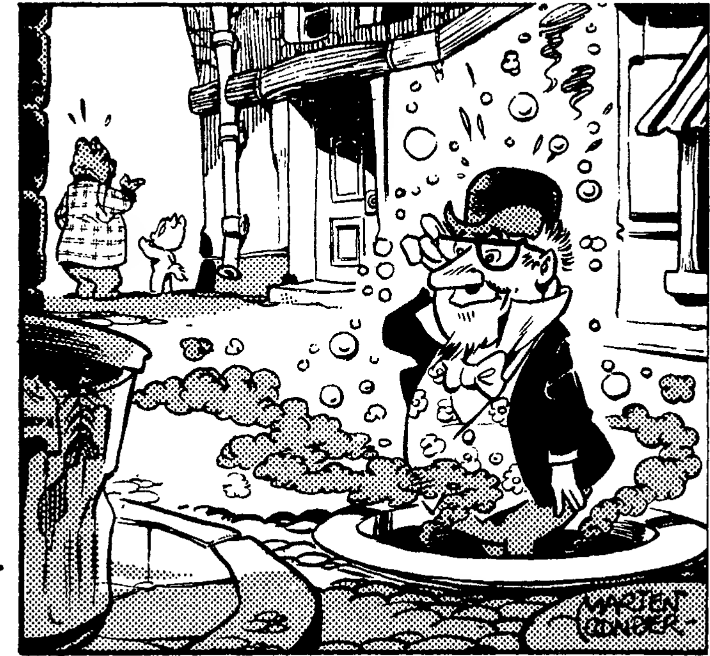
Zo sprekende wees hij op het open gat in de straat waaruit rookwolken en veel gekleurde lichtbellen opstegen - en ook was er een zwak borrelend geluid hoorbaar.

Tom Poes staarde onthutst naar de gapende opening. Hij wilde iets zeggen, maar toen hij de wroeging van zijn vriend zag, schudde hij slechts het hoofd.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5204 ‘Hij is erin gevallen’, zei heer Bommel met toonloze stem. ‘Zijn eigen schuld. Hij deugde niet - en als heer zag ik mijn plicht.’

‘Hm’, zei Tom Poes. ‘Dat is niet zo best, want nu hebt u hem boos gemaakt. Een brekel uit het Savelbos laat zich trouwens niet in een gat vangen. Hij komt terug, dat verzeker ik u.’

‘Hij komt niet terug!’ riep heer Ollie uit.

‘U hoeft niet bang te zijn’, hernam Tom Poes. ‘Maar u moet met hem meewerken en u moet zorgen, dat hij niet op de achtergrond blijft lachen. Hij moet meedoen in de dingen die hij zelf verzint.’

‘Onzin!’ riep heer Bommel. ‘Als hij terugkomt, zal hij wraak willen nemen, en hoe kan ik dan zorgen, dat hij gaat meedoen?’

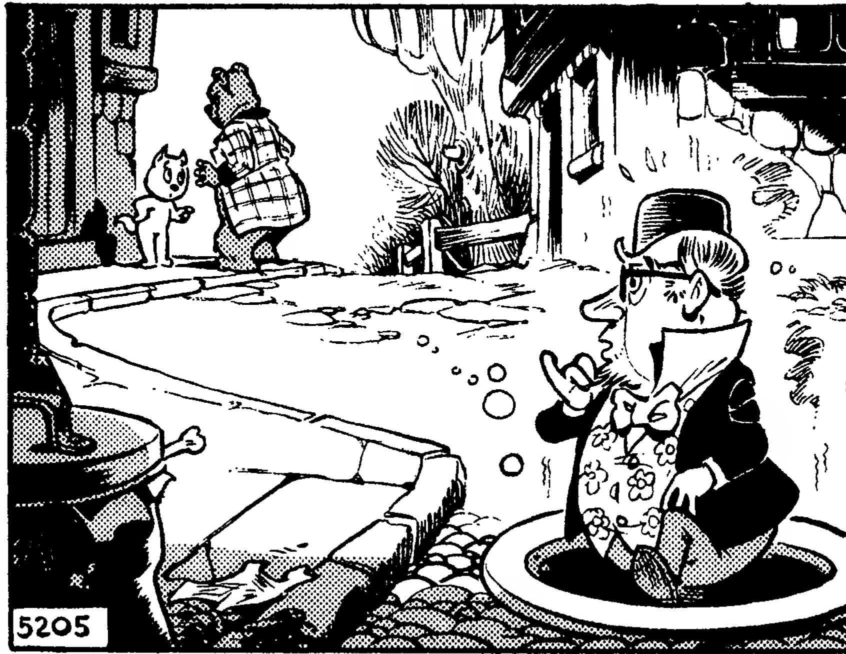
‘O, dat is gemakkelijk’, verklaarde Tom Poes. ‘U moet zèlf meedoen. Lieven Brekel blijft voortaan bij u, dat zult u zien.’

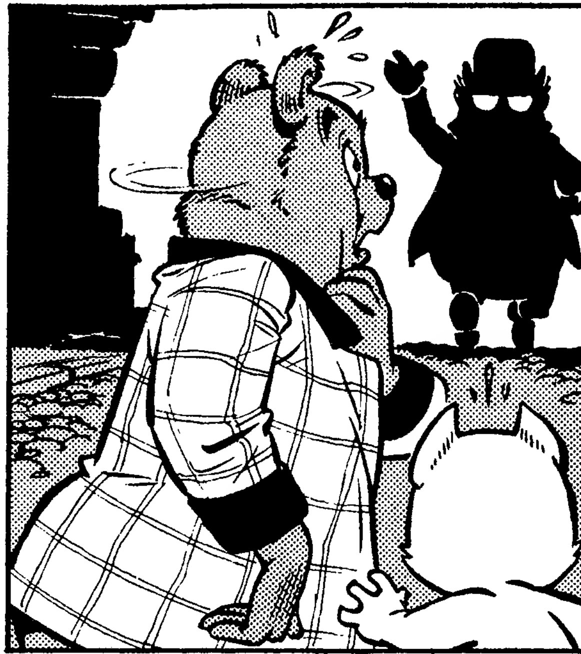
Er viel een stilte. Heer Ollie had moeite om het gehoorde te verwerken en omdat hij niet wist dat Tom Poes een brekelsteen in zijn zak gestopt had, begreep hij er niets van.

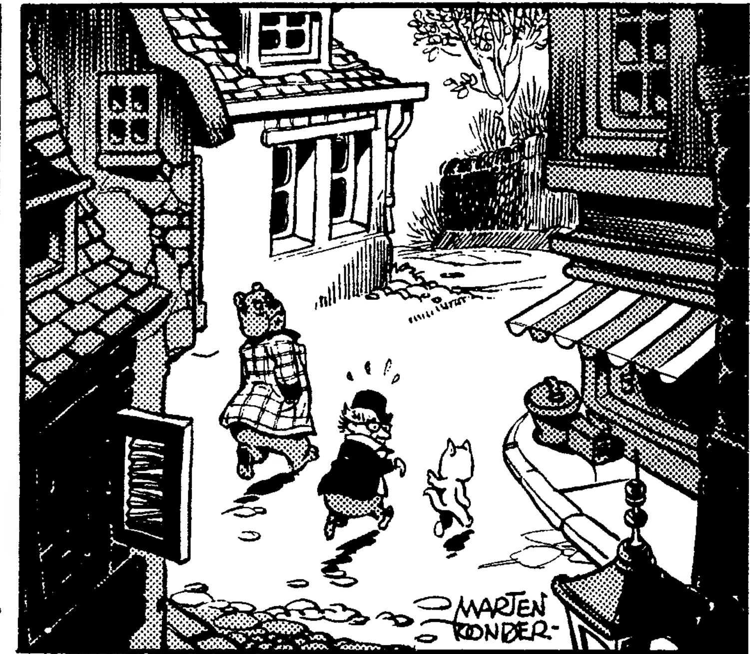
‘Kinderpraat’, zei hij ten slotte. ‘Je bent nog te jong om te begrijpen hoe gevaarlijk hij is. Tot alles in staat, jonge vriend. Tot alles! En dan maar lachen op de achtergrond. Ach, wat praat ik? Hij komt niet terug. We gaan gewoon het deksel op die put schuiven en we praten er niet meer over. Afgesproken?’

Helaas, zoals de oplettende lezertjes kunnen zien, was heer Bommels plan al te eenvoudig.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5205 Achter hun ruggen steeg, te midden van luchtbellen, de heer Brekel uit het mangat omhoog, opnieuw met een bril gesierd, terwijl zijn kostuum geen enkele smet vertoonde.

'Zo', prevelde hij glimlachend. 'Gelukkig dat ik mijn huis zo gemakkelijk kon vinden. Maar nu zal ik moeten voortmaken om de weekeinderitten in de juiste vorm te gieten voor het programma van vanavond.'

Met die woorden klom hij op het wegdek om zich ongemerkt stadwaarts te begeven, maar tot zijn ontstemming was er iets wat hem tegenhield.

'Vreemd', mompelde hij, een aarzelende blik op heer Bommel werpend. 'Ik zou wel voort willen, maar mijn gevoel trekt mij naar die zuurpruim. Merkwaardig is dat!'

Besluiteloos bevingerde hij een ogenblik zijn kinbaard. Toen zuchtte hij en richtte zijn schreden naar het tweetal, dat op de straathoek stond te praten.

'Daar is hij!' riep Tom Poes uit. 'Net wat ik dacht!'

'D-daar is hij...' stamelde heer Ollie, hevig schrikkend. 'W-wat nu te d-doen?'

'Daar ben ik weer', zei Brekel met een gemaakt lachje. 'Ik heb besloten bij je te blijven, Bommel. Het is toch te laat voor de autobeurs. Wat ga je vanmiddag doen?'

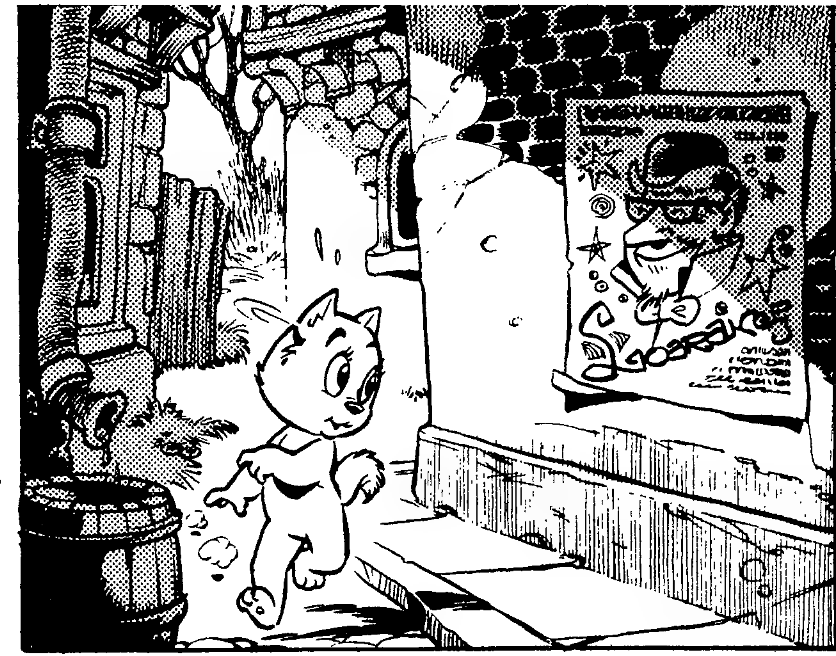
'Een eindje rijden', zei Tom Poes haastig. 'Nietwaar, heer Ollie?'

'Met jou praat ik niet', hernam de liefdadiger. 'Jij hebt mijn bril gestolen - en dat is niet om te lachen. Luister niet naar dit witte ventje, jongen. Wat ga je vanmiddag doen, vroeg ik?'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5206 Heer Bommel wierp een onzekere blik op Tom Poes, toen wendde hij zich af en sloeg de weg naar Bommelstein in.

'Ik ga vanmiddag een eindje rijden', verklaarde hij somber.

'Picknicken op de heide', riep Tom Poes hem na. 'Nietwaar, heer Ollie?'

'Picknicken op de heide, dacht ik', vervolgde heer Bommel.

'Zou je dat nu wel doen?' vroeg Lieven Brekel, die bekommerd naast hem ging. 'Je moet je oren niet naar dat witte ventje laten hangen! Ik vertrouw hem niet; hij doet mij het lachen vergaan...'

'Het is zaterdag', zei heer Ollie. 'En ik heb mijn rust nodig. Bovendien is het mooi weer. Wat is er tegen een eindje rijden?'

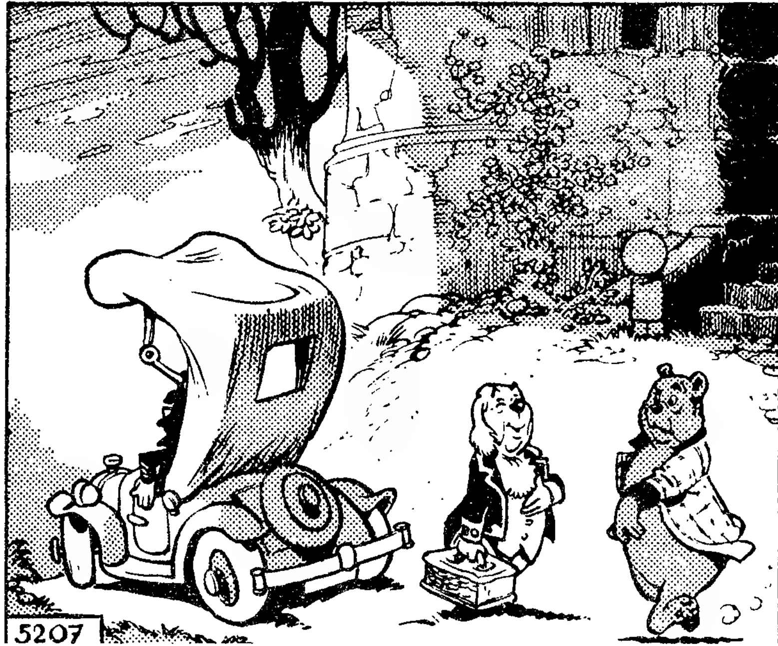
'Niets', gaf de ander toe. 'Maar...'

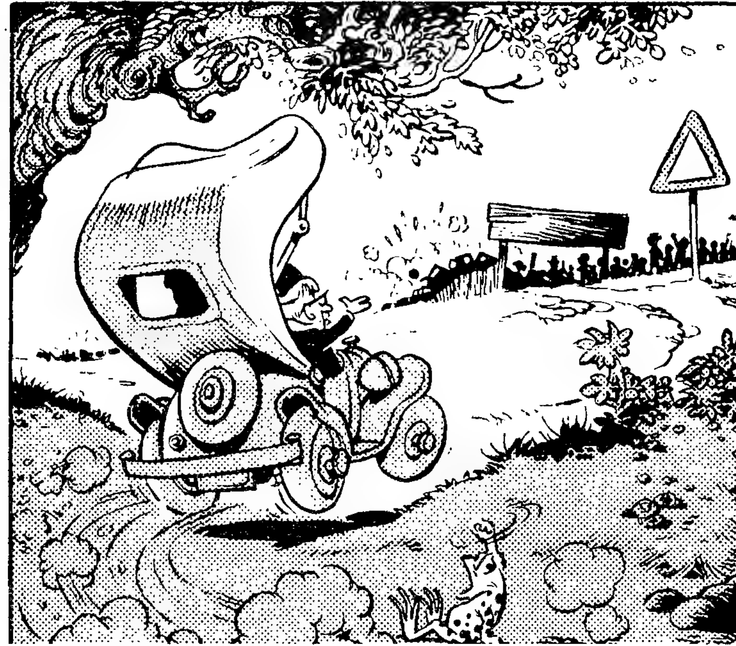
'Ik laat mijn oren niet hangen!' voer heer Bommel met verheffing van stem voort. 'Zo ben ik niet, dat moest u weten. Wat is er tegen een picknick op de heide? De vrije natuur; dat is wat iemand van mijn stand nodig heeft.'

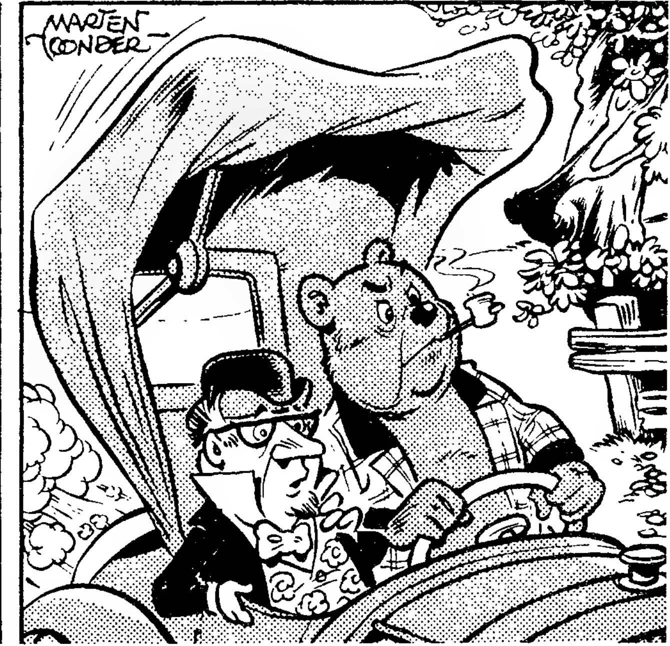
Tom Poes wachtte tot het geluid van hun twistende stemmen in de verte verstorven was en liep toen terug naar de stad. Bij een straathoek hield hij even de pas in om een blik te werpen op een aanplakbiljet dat daar hing.

'Vergeet niet om hedenavond af te stemmen op Lieven Brekels tv-programma De Loerdraaier', stond daar op. 'Geniet in uw zetel van de vrije natuur - en blijf lachen. Maar als u mee wilt doen aan deze kostelijke uitzending, ga dan een eindje rijden.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5207 Joost had de Oude Schicht voorgereden en een picknickmand gevuld met verkwikkende hapjes.

‘Een mooie dag, met uw welnemen’, sprak hij. ‘Echt weer voor een tochtje naar de heide, heer Olivier!’

‘Hum’, zei heer Bommel, die somber uit het huis kwam.

‘En zo gezellig voor u, dat de heer Brekel meegaat’, vervolgde de knecht. ‘Er gaat niets boven een prettige, beschaafde aanspraak. De heer Brekel is zo’n hoogstaand mens, wanneer u mij toestaat.’

‘Harumf’, mompelde heer Ollie. ‘Dag, Joost.’

Hij steeg naast zijn reisgenoot in het voertuig en al spoedig reed hij hobbelend over het zandpad dat naar de hoofdweg leidde. Van een prettige aanspraak was echter geen sprake. Onder het zonbeschenen kapje heerste een broedend zwijgen, dat pas verbroken werd, toen er aan de horizon een soort staketsel zichtbaar werd.

‘Wat is dat daar voor een drukte?’ vroeg heer Bommel fronsend.

‘Een kleine onderneming, die ik heb opgericht’, verklaarde de ander oplevend. ‘Ook eenvoudige lieden hebben recht op lichtpuntjes in hun bestaan, nietwaar? Welnu, daar kan men occasions krijgen!’

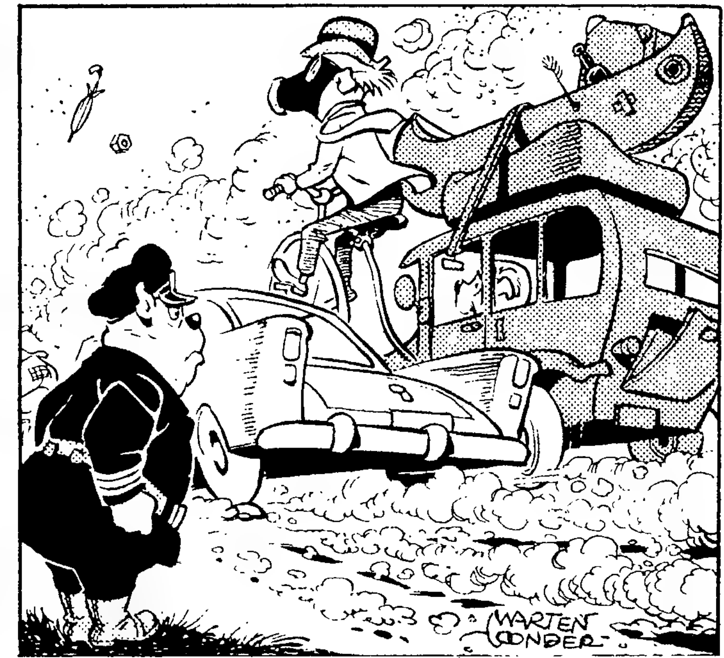
‘Occasions?’ herhaalde heer Ollie.

‘Gelegenheidskoopjes’, verklaarde zijn metgezel. ‘Tegen spotprijzen kan de gewone man daar een automobiel op afbetaling krijgen. ‘Brekel’s Kreukels’ noemt men ze in de volksmond. Ach, het is mooi om goed te doen, jongen!’ Hij zuchtte en er verscheen een bekommerde trek op zijn gelaat.

‘Eigenlijk zou ik er hier uit willen’, hernam hij. ‘Om te kunnen blijven lachen, voel je wel? Maar iets weerhoudt mij.’

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5208 'De weg die van Rommeldam naar Upsterwolde voert, is terecht tot ver buiten de grenzen beroemd. Liefelijke heuvels welven zich over het landschap en statige loofbomen bieden rust aan het oog van de passerende reiziger. Het klateren van heldere beekjes paart zich aan het gezang van de zeldzame vogelsoorten, die zich hier in de lentetijd nestelen, en de geuren van zeldzame kruiden mengen zich met de reuk van de wilde foelie, die als een tere wade over de glooiingen ligt. Het mag dan ook geen verwondering wekken, dat dit heerlijke oord meer en meer gezocht wordt door de vermoeide stedeling, wanneer hij na gedane arbeid een ogenblik verpozing zoekt.'

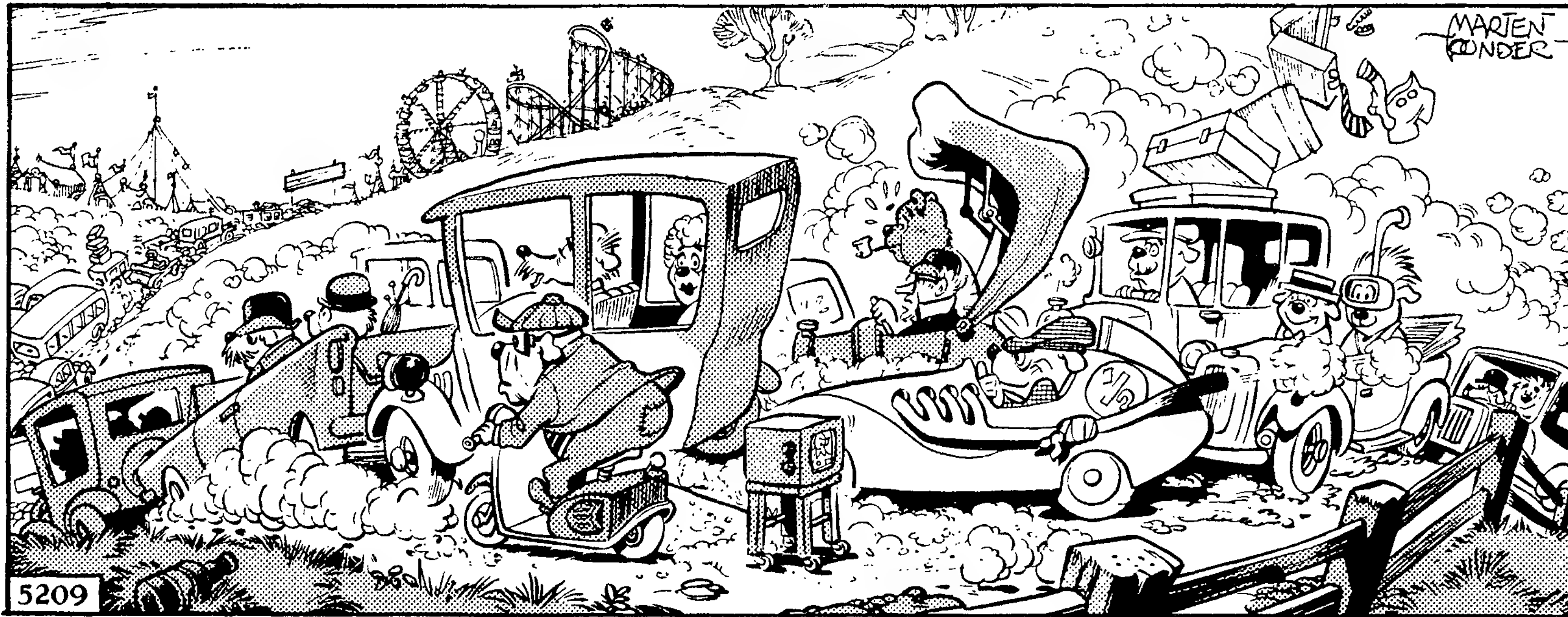
Dit staat in het boekje dat de Rommeldamse Vereniging Voor Vreemdelingenverkeer in de handel brengt. Het wordt weinig gekocht, want ook zonder aanbeveling trekken de stedelingen er in het weekeinde op uit om van de natuur te gaan genieten.

Onder de talrijke verpozing zoekenden kon men ook de Oude Schicht waarnemen. Het trouwe voertuig bewoog zich tegen wil en dank voort in de stroom der zaterdagrijders - op weg naar een picknick op de Upsterwoldse heide.

Commissaris Bas sloeg de verkeersstroom met gemengde gevoelens gade.

'Bij het viaduct zit de zaak al vast', mompelde hij. 'En bij Heksterzwaag is het helemaal uit de hand gelopen. Maar wat moet ik doen? Ik red het niet door erop te rammen...'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5209 De Oude Schicht begon lelijk warm te lopen. Het was duidelijk, dat het voortdurend remmen en weer optrekken de oude wagen geen goed deden. De inzittenden was de pret dan ook sinds lang vergaan.

'Laten we terugkeren', stelde de heer Brekel voor. 'Eigenlijk heb ik helemaal geen tijd voor dit pleziertochtje. Vanavond heb ik een tv-uitzending en dit is een toptijd voor mijn handel in occasions. Waarom ik met je mee ben gegaan, snap ik eigenlijk niet.'

'Ik ook niet', mompelde heer Bommel transpirerend. 'Tom Poes kan zeggen wat hij wil, maar het valt voor een heer niet mee om zijn plicht te doen.'

Hij remde krachtig voor een inhoudende voorligger, die van het uitzicht wilde genieten en schoot omhoog toen een achterligger zijn bumper raakte.

'Toch gaan we verder!' verklaarde hij grimmig. 'Een Bommel zet dóór, ook als hij door het gevaar omringd wordt. Trouwens, we zijn er haast.'

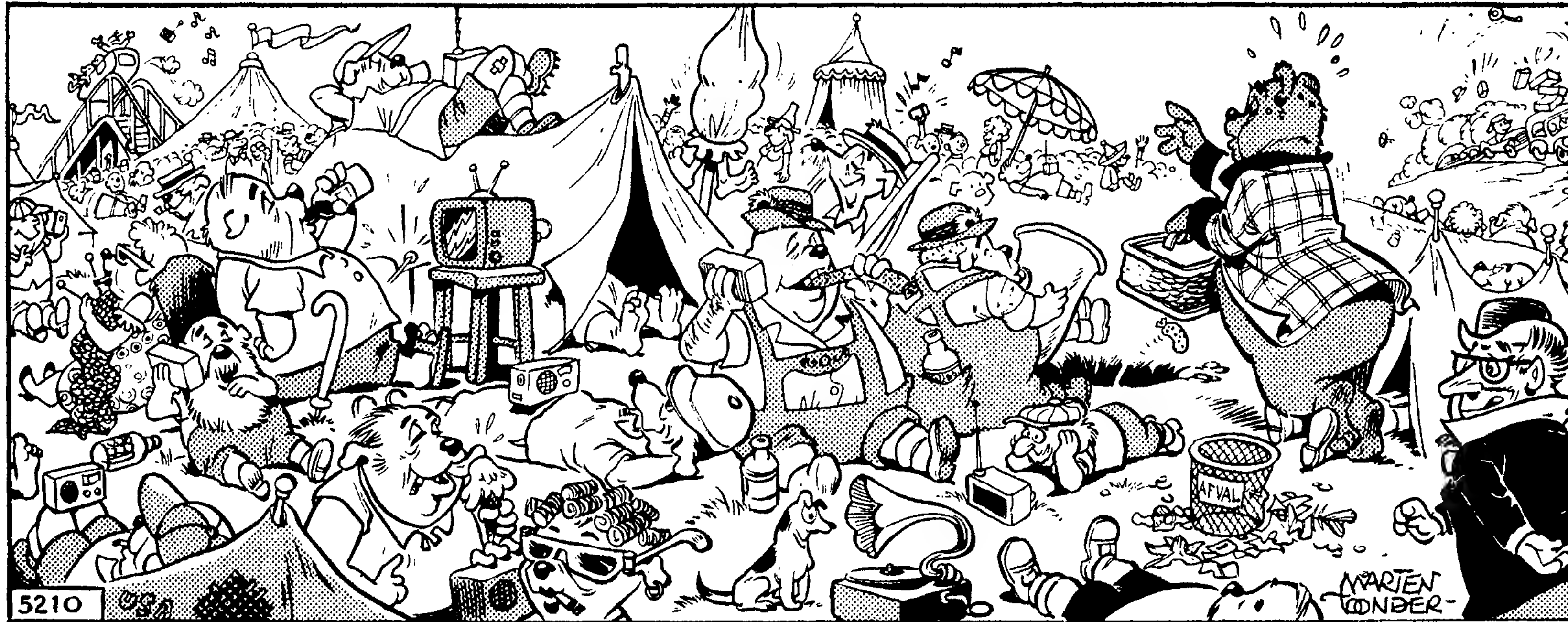
'We blijven lachen', zei Brekel wanhopig. 'Waar zijn we haast?'

'Op de plek waar we gaan picknicken', legde de bestuurder bitter uit. 'Daar in de verte, bij die tenten, is de Upsterwoldse heide, als u begrijpt wat ik bedoel.'

'Ah, de heide!' mompelde Joost, die op dat moment bij het open venster op zijn kamer zat. Hij had zijn spaarpot leeggeschud en keek met een glimlach naar de inhoud.

'Ik benijd heer Olivier, als men mij toestaat', sprak hij. 'Maar wat let me om een ploffiets te kopen? Morgen is mijn vrije dag - en ik heb een fraaie occasion bij meneer Brekel's Kreukels zien staan. Een rode met chroomwerk, als ik zo vrij mag zijn.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5210 De Upsterwoldse heide is bedekt met de plantesoort die hier bij voorkeur groeit: de gewone of struikheide (Calluna vulgaris). Doch ook treft men er de fijne of dopheide aan (Erica tetralix) en het is dan ook geen wonder dat deze streek zeer gezocht wordt voor het genieten van een picknick in de vrije natuur. De heer Brekel had er, om nog meer lichtpuntjes in het leven van de bezoekers te brengen, een Lunapark doen optrekken, dat veel natuurminnaars trok.

Maar het zien van het dichtbevolkte reuzenrad bood de ondernemer dit keer geen vreugde. Met een gedwongen glimlach bewoog hij zich achter heer Bommel aan om een geschikt plekje te zoeken.

'Waarom doe ik dit eigenlijk?' prevelde hij transpirerend. 'Ik ben een vrije Brekel, maar toch valt het mij moeilijk om te blijven lachen. Dat is vreemd; er is iets onnatuurlijks aan de hand, dat voel ik.'

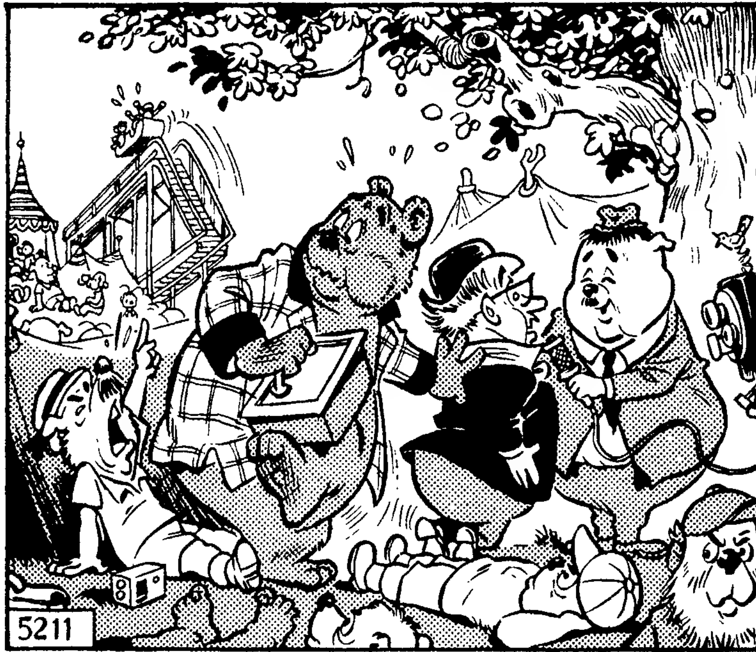
Heer Ollie had geen tijd voor zulke gedachten. Hij torste zijn picknickmand en stapte struikelend en springend voort door de Calluna vulgaris, totdat hij in de buurt van een boomgroepje belandde. Daar stond een verborgen-cameraman leuke toneeltjes te schieten voor het tv-programma van die avond.

'Kijk daar es!' sprak zijn collega, die de microfoon bediende. 'Dat is meneer Brekel zelf! Die moeten we hebben, Piet! Een reuze ideetje om hem mee te laten doen aan zijn eigen programma!'

'Reuze', beaamde de ander. 'Stuntje hoor, dan blijven we pas lachen! Hoe doen we dat?'

'We zullen hem een paar woorden laten zeggen', hernam de eerste en hij begon zich omzichtig een doortocht te banen om bij de grote man te komen.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5211 Het was niet gemakkelijk om een geschikte plek te vinden voor het houden van een picknick. Heer Bommel, die voorop liep, begreep al lang niet meer, wat hij hier eigenlijk kwam doen. In doffe koppigheid bewoog hij zich over de Upsterwoldse heide; struikelend over natuurliefhebbers en opgeschrikt door hun woedende kreten. Aan Lieven Brekel had hij in het geheel geen steun. Het was duidelijk, dat ook de stille weldoener zich niet op zijn gemak voelde in het gewoel van de genieters.

'Ga weg met die microfoon!' riep hij met raspende stem. 'Ik hoor hier niet!'

'Een paar woordjes maar', sprak de televisietechnicus, op hem indringend. 'Voor de kijkers vanavond, meneer Brekel. Iets over lichtpuntjes in het leven en blijven lachen; u weet wel.'

'Ga weg, bolle!' riep een rauwe stem uit de menigte. 'Lach om je eigen!'

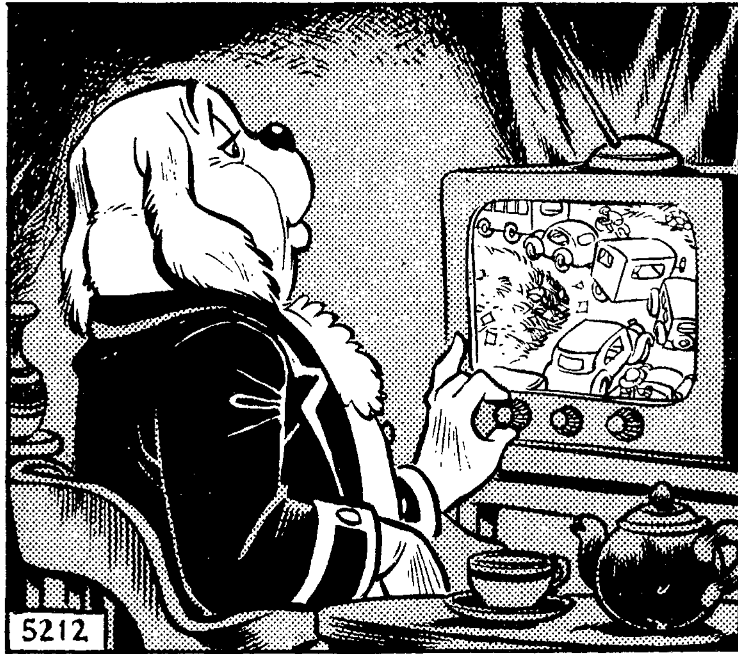
De technicus verdween uit het beeld en de heer Brekel staarde walgend naar de microfoon die hem in de hand was gedrukt.

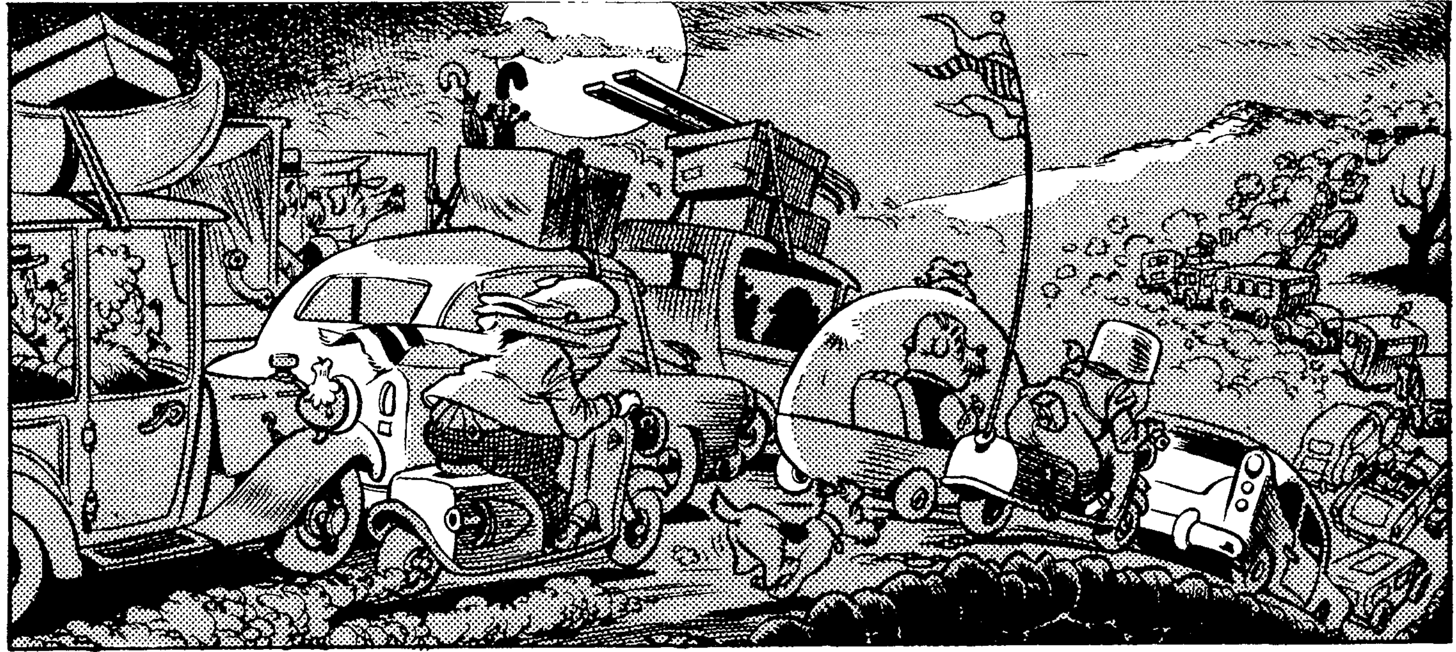
'Er is niks te lachen!' schreeuwde hij uitzinnig. 'Opzij! Laat me door! Ik wil weg! Het ruikt hier...'

Op dat moment werd hij door een kaatsebal op de hoed getroffen en een voorbijganger sneed hem de adem af, zodat zijn toespraak ontaardde in kreten die stuitend waren om aan te horen.

We zullen de vrije natuur dan ook een ogenblik in de steek laten en de blik richten op de stad Rommeldam. Door het fraaie weder waren de straten geheel verlaten en een doodse stilte hing over de anders zo bedrijvige gemeente. De enige wandelaar die we hier waarnemen, was de heer Dorknoper, die zich in overuren voortspoedde. Voor hem was er geen tijd voor een verzetje.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5212 Ach ja, zelfs in deze verlichte tijd bestaan er nog figuren die zich op zaterdag niet aan ontspanning kunnen wijden. Zo zien we hier bijvoorbeeld de bediende Joost in de eenzaamheid van zijn kamer zitten. Buiten bruiste het volle leven van de weekeindegenieters voorbij. Doch de stille knecht, die slechts één vrije dag per week had, paste plichtsgetrouw op het huis, terwijl zijn meester zich in de natuur vermaakte.

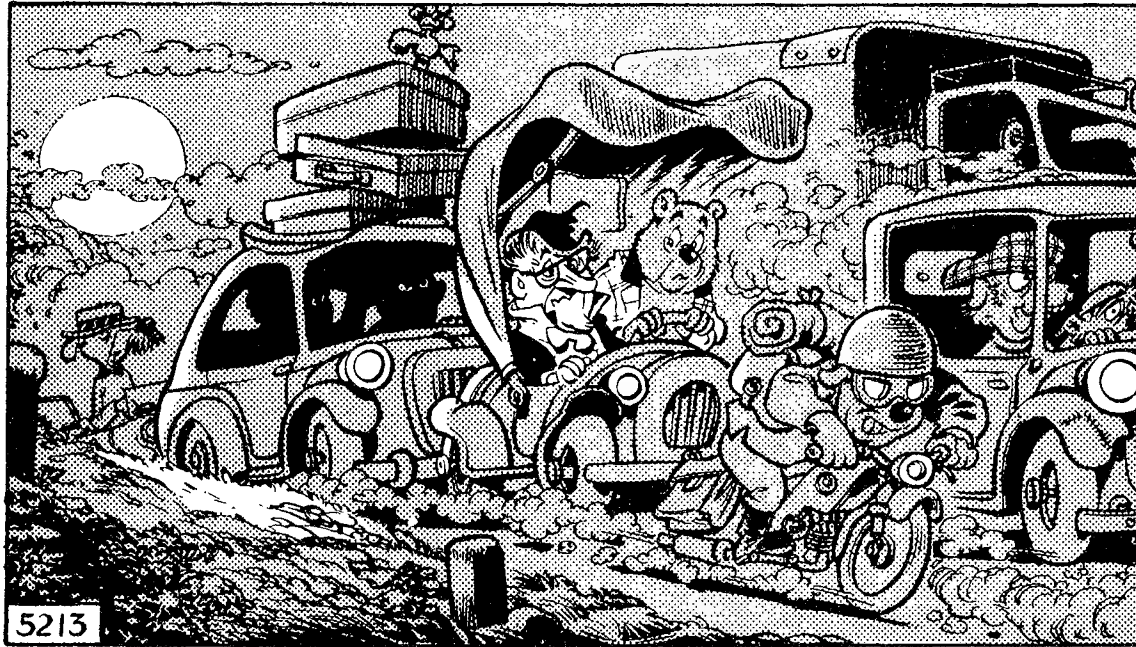
Hij had het zich echter zo gezellig mogelijk gemaakt. Nadat hij de thee binnen handbereik had geplaatst, zette hij de televisie aan en zuchtte tevreden.

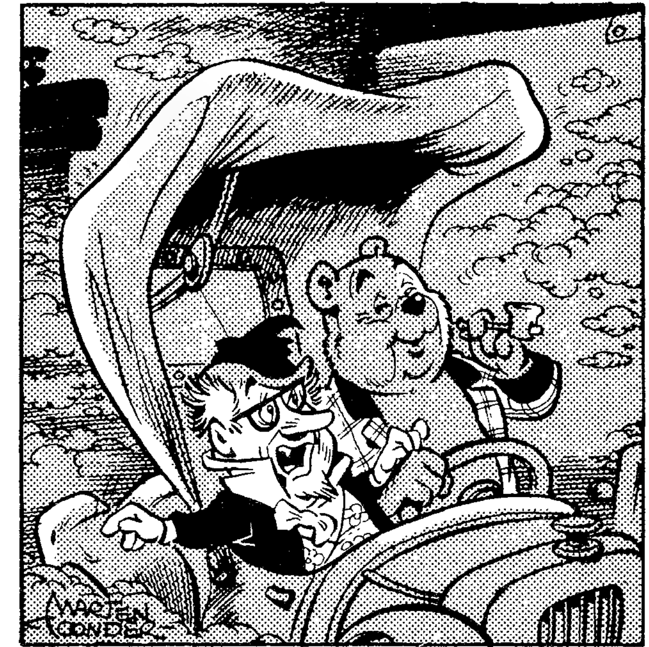
'Er zijn rangen en standen, wanneer men mij toestaat', prevelde hij. 'Niet iedereen kan het even goed hebben, maar door de tv kan men toch meegenieten met het vertier van anderen. Meneer Brekel heeft dat zo mooi begrepen. Zijn programma De Loerdraaier voorziet in een behoefte voor de minder bedeelde. Kijk nu toch eens aan, daar rijdt men de vrije natuur in. Er is heel wat belangstelling, als ik mij zo mag uitdrukken!'

Helaas, niet iedereen is zo bescheiden als de trouwe knecht. Er zijn lieden die àlles willen hebben: niet alleen de verpozing van de vrije dag, doch ook de tv-uitzending erna.

Bij het vallen van de avond bewoog zich dan ook een haastige drom voertuigen over de hoofdweg weer stadwaarts om tijdig thuis te zijn. De maan scheen helder, doch het valt te betwijfelen of alle reizigers voldoende van het sprookjesachtige landschap genoten.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5213 De Oude Schicht reed te midden van deze rij voertuigen. Van de picknick was niet veel terechtgekomen, zodat heer Ollie een onvoldaan gevoel in zijn maagstreek had. Ook leed hij aan een opkomende hoofdpijn en zijn humeur liet te wensen over.

'Een eindje rijden', sprak hij misprijzend. 'Wie komt nu op zo'n belachelijk idee!'

'Ik weet het niet', mompelde Brekel, die verscheurd naast hem zat, 'Het is ontzettend.'

'En je hebt het zelf uitgevonden!' riep heer Bommel uit. 'Jij bent toch de man van de weekeinderitten en van het Lunapark op de heide?'

'Die ben ik', gaf de ander dof toe. 'En van nog zoveel meer. Altijd ben ik bezig voor anderen. Maar daarom is het vreselijk om er zelf aan mee te doen. Als men lichtpuntjes in het leven van zijn buurman brengt, blijft men lachen. Maar o wee als men er zelf het slachtoffer van wordt. Dan vergaat het lachen, jongen!'

Heer Bommel zat een ogenblik verbaasd te kijken, doch toen herinnerde hij zich wat Tom Poes gezegd had.

'Juist!' riep hij uit. 'Daar heb ik je! Je bent bang voor je eigen streken en daarom moest ik je meenemen. Haha! We blijven lachen!'

'Lach niet!' kraste zijn metgezel.

'Ach ja', hernam heer Ollie, 'een Bommel voelt direct waar de knoop zit, maar één ding is me toch niet duidelijk: waarom ben je meegegaan?'

'Dat weet ik niet!' schreeuwde Brekel. 'En nu is het genoeg. Ik wil niet verder! Ik wil eruit. Stop!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5214 Heer Bommel remde om zijn passagier uit te laten stappen. Dat gaf heel wat getoeter en geschreeuw van achterliggers, dat valt te begrijpen. Doch toen de stroom zich opnieuw geprikkeld achter de Oude Schicht aan in beweging zette, liep de heer Brekel eenzaam over de maanbeschenen heide.

'Dit is beter', mompelde hij, het voorhoofd afwissend. 'Achter mij het motorgeronk van de weekeindeontspanning. Brekel's Kreukels over het landschap. We blijven lachen...'

Op zijn gelaat was echter zelfs geen glimlach te bespeuren en toen hij omkeek naar het verkeer dat door de nacht daverde, zag hij er bekommerd uit.

'Vreemd', prevelde hij. 'Hier loop ik nu, een vrije brekel. Maar er is iets wat mij naar Bommel trekt. Wat is er toch met mij aan de hand?'

'Daar loopt Brekel', sprak de burgemeester, die niet ver vandaar op een heuvel stond om naar de passerende auto's te kijken. 'Die man heeft heel wat welvaart gebracht, Bas! Ik heb nog nooit zo'n drukte gezien. Er rolt heel wat geld op zo'n weekeinde, dat verzeker ik je.'

'Jawel', zei de commissaris. 'En heel wat kreukels. Zeventien aanrijdingen, drie over de kop en bij de rotonde alles muurvast door een uit de wagen gevallen motorblok.'

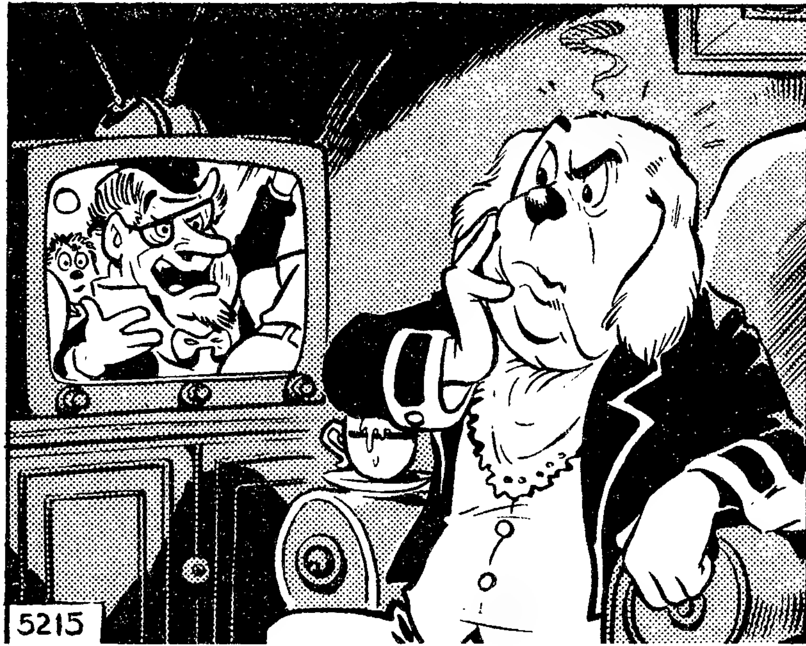
'Je zeurt', hernam de magistraat. 'Daar is de politie voor. Bekijk het ruim, Bas!'

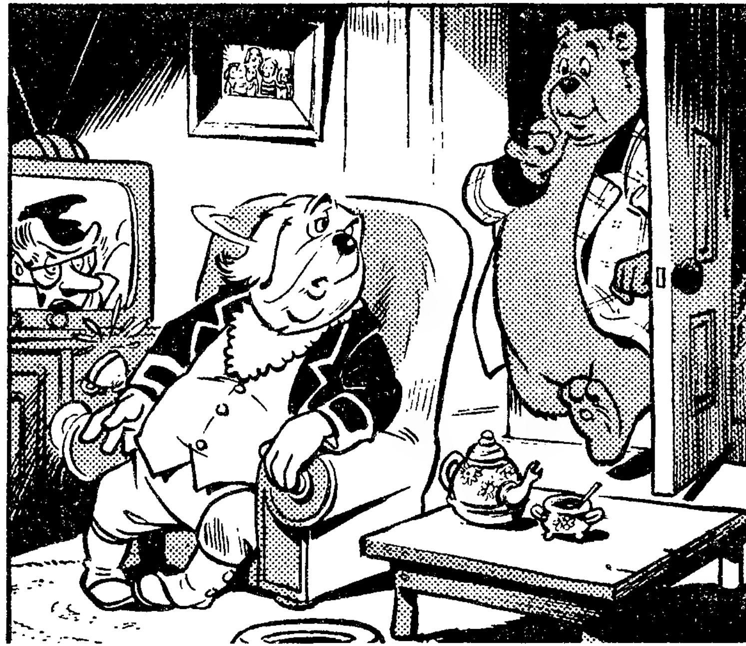
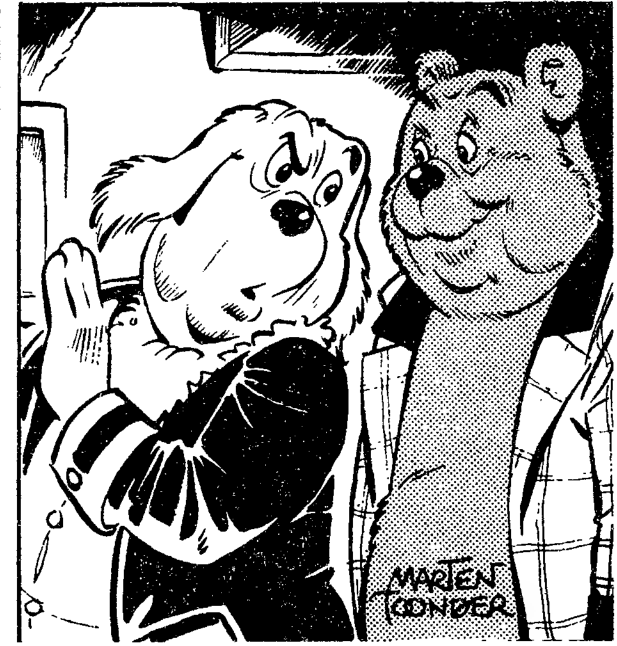
Daarop wendde hij zich tot de naderende wandelaar en wenkte hem.

'Mooi werk', riep hij. 'U moet morgen eens op de Kleine Club komen, meneer Brekel. Ik zal u voorhangen.'

Tot zijn verbazing draaide de aangesprokene zich echter om zonder te antwoorden en liep terug naar de hoofdweg.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5215 De bediende Joost had oplettend het weekeindeprogramma gevolgd. Genietend zag hij de natuurgangers in dichte rijen over het beeld trekken; op de gepaste ogenblikken schoot hij in de lach wanneer de verborgen camera een aardig toneeltje trof, maar toch was hij niet geheel voldaan.

'Ik mis iets, als ik zo vrij mag zijn', sprak hij tot zichzelf. 'Waar is de heer Brekel toch? Het was geestig, toen die gezette dame in de kuil viel, en de ijsetende heer die op het radiootje trapte, was zeer vermakelijk. Maar ik mis de begeleiding van mijnheer Brekel. Die kan zulke heerlijke toelichtingen geven, over lichtpuntjes en blijven lachen.'

'Lach om je eigen!' riep een rauwe stem uit het toestel, en nu verscheen plotseling de heer Brekel op het scherm. Hij staarde met verwrongen trekken naar de geschokte kijker en schreeuwde: 'Er is niks te lachen! Ik hoor hier niet; ik wil weg. Laat me door, losgebroken niksweet! Het ruikt hier...'

Op dat moment trad heer Bommel, moe doch voldaan, de kamer binnen.

'Dag Joost', sprak hij vriendelijk.

'Overspannen neuroten!' krijste het toestel. 'Ingeblikte krekelaars! Ga weg of ik bega een ongeluk! Stin...'

De bediende draaide met betrokken gelaat de knop om, zodat er een weldadige stilte over het vertrek viel.

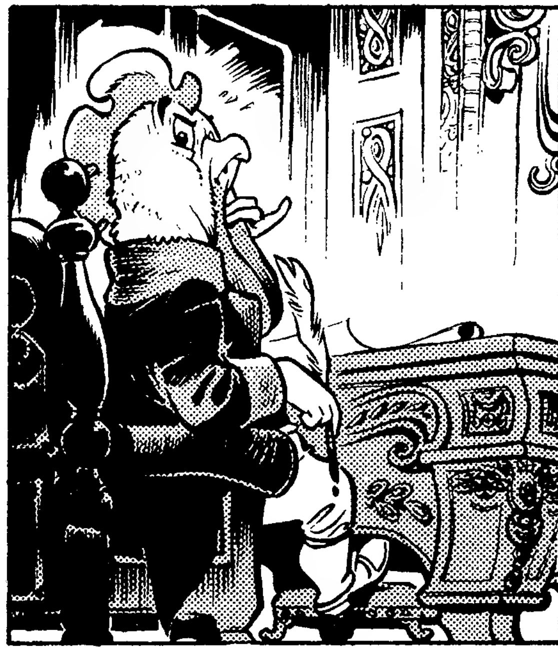
'Dag, heer Olivier', zei Joost, opstaande. 'Ik hoop, dat u een prettige dag gehad hebt. Maar deze reportage is zeer ongepast. Ik betaal geen kijkgeld om uitgescholden te worden, met uw welnemen!'

'Kom, kom', suste heer Ollie. 'We blijven lachen, jongen!'

'Er valt niets te lachen', hernam de knecht koel. 'En ik ben zo astrant om uw vriendschap met Brekel betreurenswaardig te noemen. Hij is een grof persoon.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5216 Op deze zaterdagavond had de markies De Canteclaer zich teruggetrokken in zijn studeervertrek. Hier drong het rumoer van de buitenwereld niet door, zodat de edelman zich geheel kon overgeven aan zijn kunstzinnige gedachten. Met een glimlach wierp hij sierlijk gekrulde woorden op het papier, die hij zichzelf van tijd tot tijd met heldere stem voorlas.

'Plat is het leven, dat tiert en raast,
Dat haast en jakkert naar een vormloos doel.
Dat boldert over 's dichters teer besnaard gevoel;
Een ieder is zichzelf het naast.'

Hij knikte en leunde terug in zijn zetel.

'Eerste strofe', prevelde hij. 'De spanning is gewekt, het onheil loert reeds. Nu verder.

Zacht zeeft de maan haar licht door 't geblaart'.
Stil is mijn hart en stil is de nacht...'

Op dat moment scheurde een gillend gepiep door de avond en een klaaglijk geloei deed de ramen trillen.

'Fi donc!' mompelde de dichter verblekend. 'Daar drijft een kinkel zijn vee over mijn gazon! Deze onbeschaamdheid gaat te ver!'

Hij stond op en opende grimmig het venster om een blik naar buiten te werpen. Daar naderde een gezette gedaante met opgewekte tred over het grasveld. Het was burgemeester Dickerdack, die, op weg naar huis, even langs kwam om een praatje te maken.

'Hallo, amice!' riep hij reeds van verre. 'Een mooie avond, wat?'

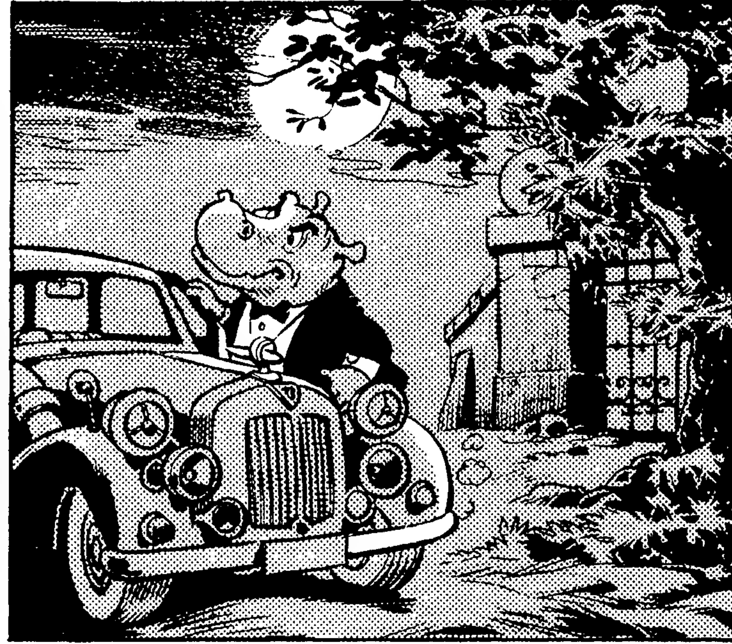
'Inderdaad', zei de markies koel. 'Maar dat is nog geen reden om uw kudde uit te weiden.'

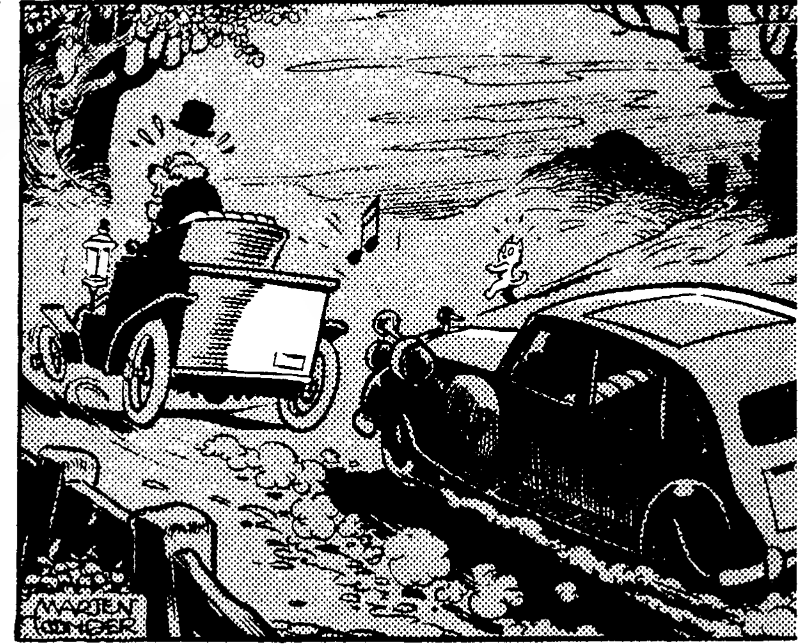
'Kudde?' herhaalde de magistraat verbaasd. 'O, haha! Dat is mijn nieuwe claxon. Van Brekel gekregen. Ik dacht: ik toeter even...'

'Parbleu!' sprak de heer De Canteclaer. 'Spaar me uw stuitende gedachte. Ge hebt mijn sonnet ermee beschadigd.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5217 De burgemeester zakte wat in en staarde naar de edelman, die daar zo verkillend uit zijn venster leunde.

'Ik dacht: ik kom even langs', verklaarde hij bedremmeld. 'Het was een mooie dag en er zijn goede zaken gedaan. De vreemdelingenindustrie tiert, ziet u? Ik dacht, dat zal de markies toch ook interesseren. Hij is een vooraanstaand burger van Rommeldam, dacht ik...'

'Parbleu!' hernam de ander huiverend. 'Een Cantec-laer van Barneveldt is geen burger en het tieren van vreemdelingen interesseert hem niet. Bovendien staat het loeien van uw automobiel hem onuitsprekelijk tegen. Wilt u bij het heengaan de motor zachtjes in beweging brengen? En ik verzoek u niet te claxonneren. Goedenavond.'

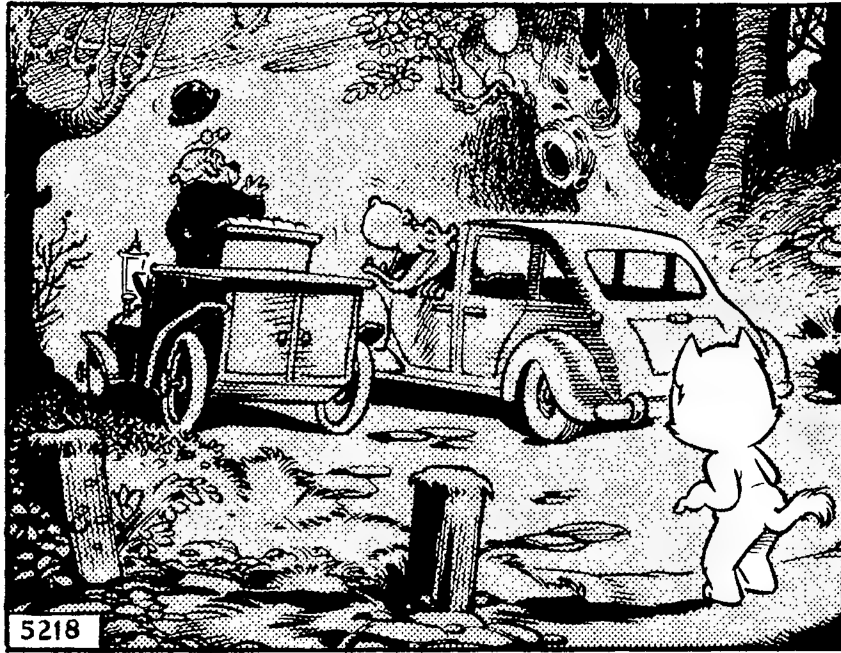
Na deze woorden trok de spreker zich terug en sloot het venster geruisloos achter zich.

'Dat is sterk!' mompelde de magistraat. Hij wendde zich om en stampte met zware schreden naar zijn voertuig, dat hij met vol gas startte.

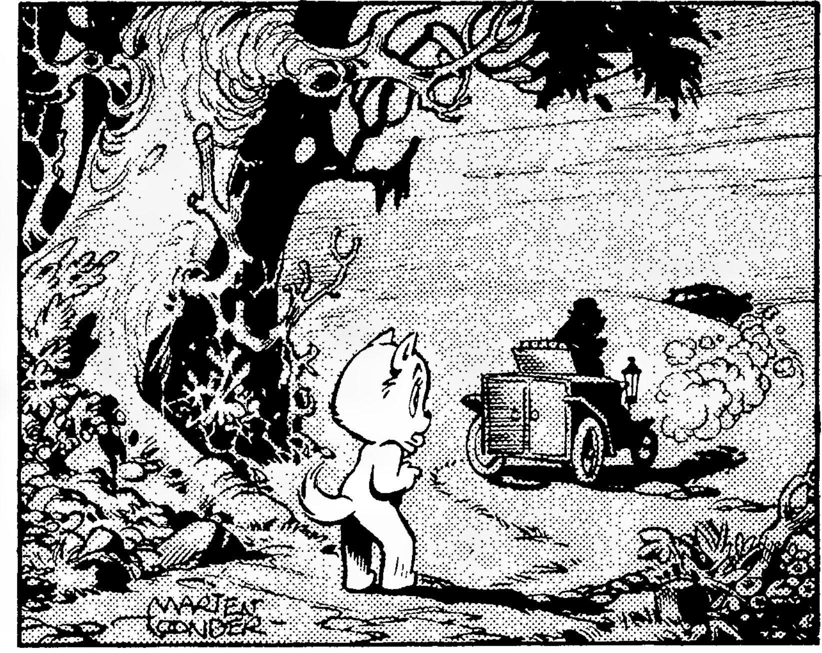
'De kouwe drukte!' hernam hij wegscheurend. 'De bloei van de stad kan hem niet schelen. Zo, zo! Nu, daar zullen we rekening mee houden. Eigenlijk hoort zo'n figuur niet thuis in deze tijd van toenemende welvaart. Hij is onmaatschappelijk; dat is hij! En waar moet het heen wanneer de burgemeester niet mag toeteren, zoals hij wil? Ik ben toch zeker het hoofd van de politie?'

Zo sprekende drukte hij grimmig op de daartoe bestemde knop, zodat een schallend geloei door de nacht scheurde. De bestuurder van het voor hem rijdende wagentje schrok hevig - en ook Tom Poes, die daar in de buurt wandelde, keek onthutst om.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5218 De heer Dorknoper bracht zijn voertuigje tot stilstand en keek ontdaan om. Het loeien van de bovenmaatse koe ging ten onder in het gieren van remmen en een bulderend gelach. Het was de burgemeester, die naast de ambtenaar eerste klasse halt gehouden had.

'Haha!' riep de magistraat uit. 'Heb ik je laten schrikken? Het is maar een grapje, hoor. Die toeter is een cadeau van Brekel! Ja, ja, die man brengt heel wat vrolijkheid, niet? Wat jij?'

'Ja, ja, zegt u dat wel', zei de beambte, de hoed recht zettend. 'Maar volgens artikel 27 sub b van het verkeersreglementmagdeclaxonslechtsgebruiktworden...'

'Ach, wat!' hernam de ander. 'Schei uit met je ambtelijke taal, Dorknoper! We blijven lachen; het is na diensttijd.'

'Voor mij niet', verklaarde de ambtenaar. 'Ik ben doende de belastinggelden ter bestemder plaatse te brengen. In overuren weliswaar. Maar toch...' Hij zweeg even en toen trok er een dromerige glimlach over zijn vermoeid gelaat.

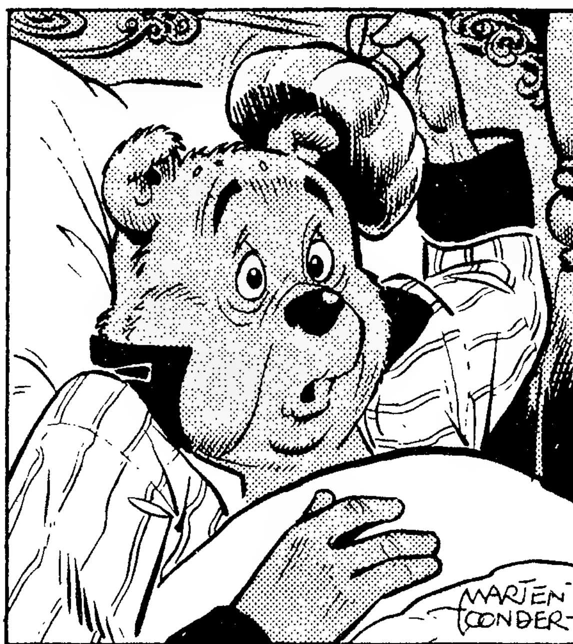
'Ach ja', vervolgde hij. 'Misschien mag men een oogje toe doen. Er is inderdaad reden tot gepaste vrolijkheid, want ik heb nog nooit zóveel belastinggelden opgehaald. De welvaart is groot, burgemeester!'

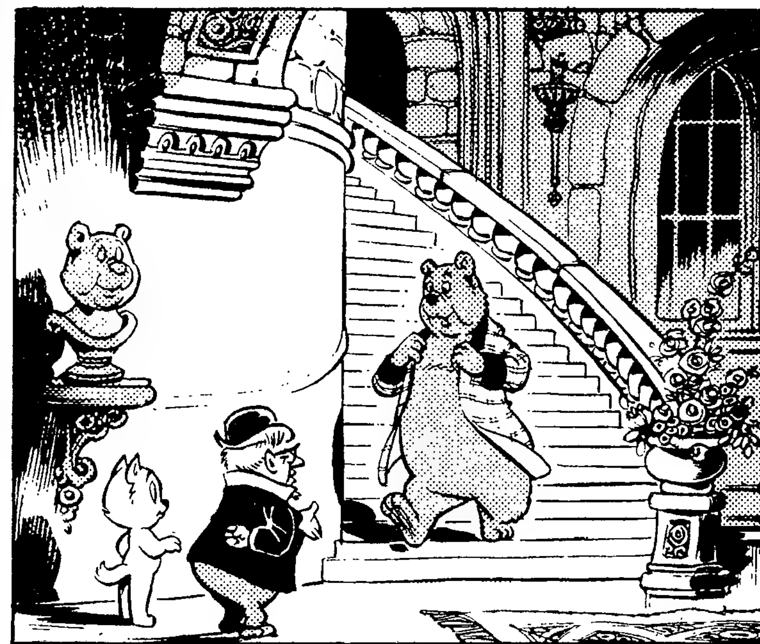
Tom Poes, die het gesprek op een afstandje afluisterde, zag dat de heren opgewekt afscheid namen en hun weg vervolgden; ieder op zijn wijze.

'Hm', mompelde hij toen het motorengeronk verstorven was. 'Jawel. De welvaart is groot. Nu weet ik wat heer Bommel morgen gaat doen. Ik hoop alleen maar, dat hij de brekelsteen nog heeft en dat het ding nog werkt. Want dan is het einde van Brekel in het zicht.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5219 Heer Bommel sliep die nacht niet goed, want de vermoeienissen van de weekeinderit waren te veel geweest voor zijn teer gestel. In het licht van de morgenzon kon men hem dan ook, onder een ijsblaas uit, lijdend naar het ontbijt zien kijken, dat de bediende Joost had binnengebracht.

'Er is bezoek voor u', sprak de knecht. 'De heer Brekel vraagt belet. Hij heeft de gehele nacht op de stoep gezeten, als u mij toestaat.'

'Op de stoep gezeten?' herhaalde heer Ollie verbaasd. 'Waarom?'

'Dat weet hij niet', verklaarde de bediende. 'Er is iets wat hem naar u toedrijft, met uw welnemen. Heel betreurenswaardig. Hij is geen goed gezelschap!'

Heer Bommel zuchtte en verzette zijn blaas.

'Nee', mompelde hij. 'Geen goed gezelschap. Wat wil hij nu?'

'Hij vraagt wat u wilt', hernam de knecht. 'En voor het geval u niet weet wat u wilt, vraagt de jongeheer Poes u te spreken. Hij is zojuist aangekomen.'

'Ik kan je niet volgen', zei heer Bommel klagend. 'Stuur ze weg, Joost. Het is nog vroeg en al dit denken is te veel voor mij, dat voel ik.'

'Het spijt me, heer Olivier', zei de bediende afgemeten. 'Vandaag is mijn vrije dag en uw ontbijt was heden mijn laatste daad, als ik zo astrant mag zijn. Ik overweeg een fietstocht naar de heide.'

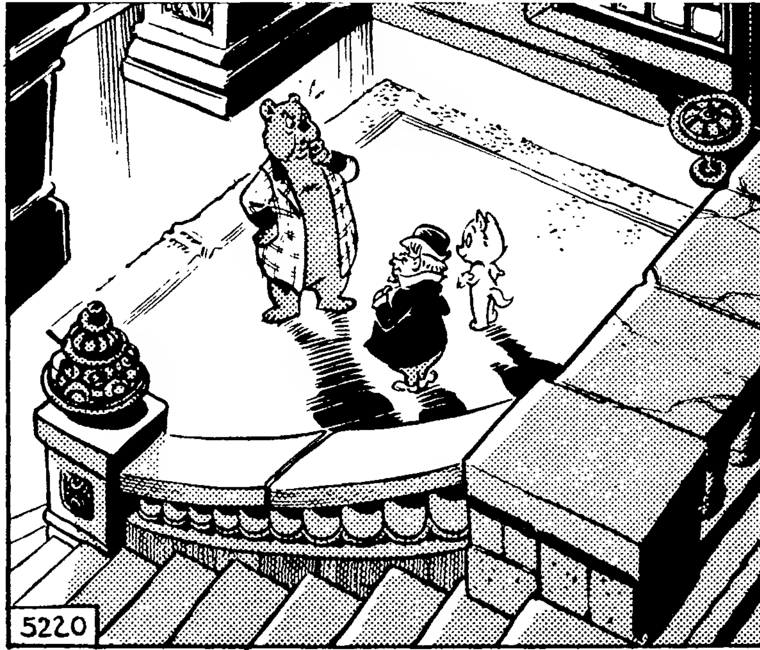
Na deze woorden verliet hij het vertrek en heer Bommel stapte met grote tegenzin uit zijn legerstede om zich naar beneden te begeven. Daar stonden zijn bezoekers hem reeds op te wachten, onder aan de trap.

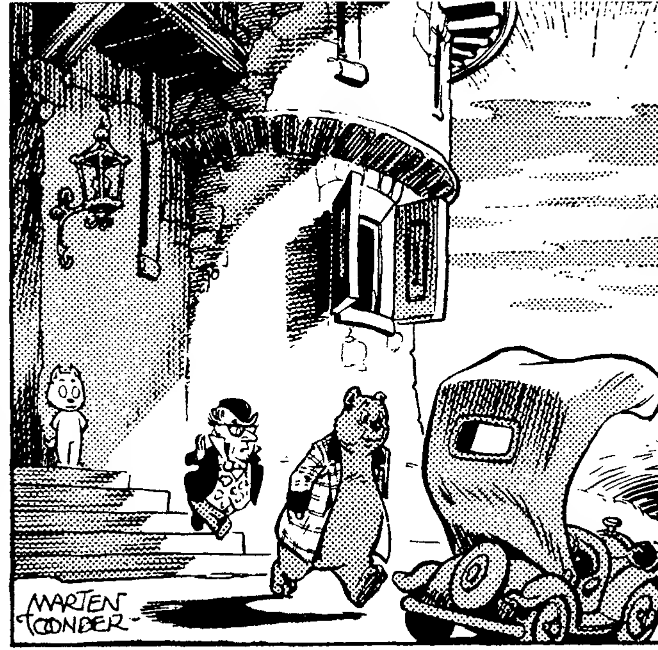
'Wat gaan we doen, jongen?' vroeg de heer Brekel gespannen.

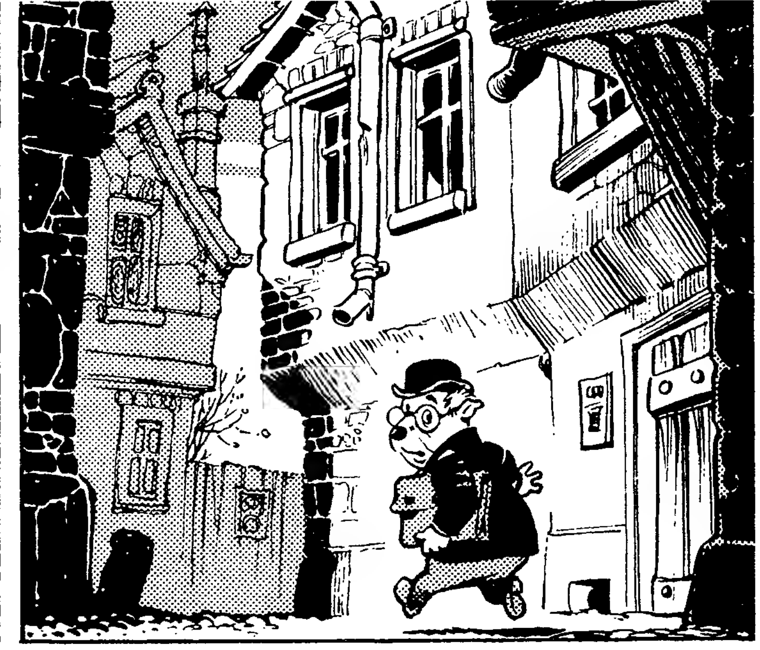
Heer Ollie wilde een antwoord geven, maar Tom Poes was hem voor.

'U wilt naar de stad, hè?' zei hij. 'Een bezoek brengen aan het belastingkantoor, niet?'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5220 'Waarom ga ik naar het belastingkantoor?' vroeg heer Bommel klagend. 'Alles is toch in orde? Ik heb meer betaald dan ooit! Wat moet ik daar nu doen op deze vrije dag?'

'Lachen', zei Tom Poes. 'Praat niet zo', zei de heer Brekel beklemd. 'Nee, op dat kantoor hebben we niets te maken. Ik voor mij heb meer belasting betaald dan iedereen. Dat is goed werk, want het verspreidt lichtpuntjes. Maar toch vind ik er niets aan om daar naar toe te gaan; ik blijf liever lachen.'

'Heer Bommel wil er toch heen', zei Tom Poes koppig. 'Nietwaar, heer Ollie!?'

De aangesprokene wierp een peinzende blik op zijn jonge vriend en trad toen naar buiten.

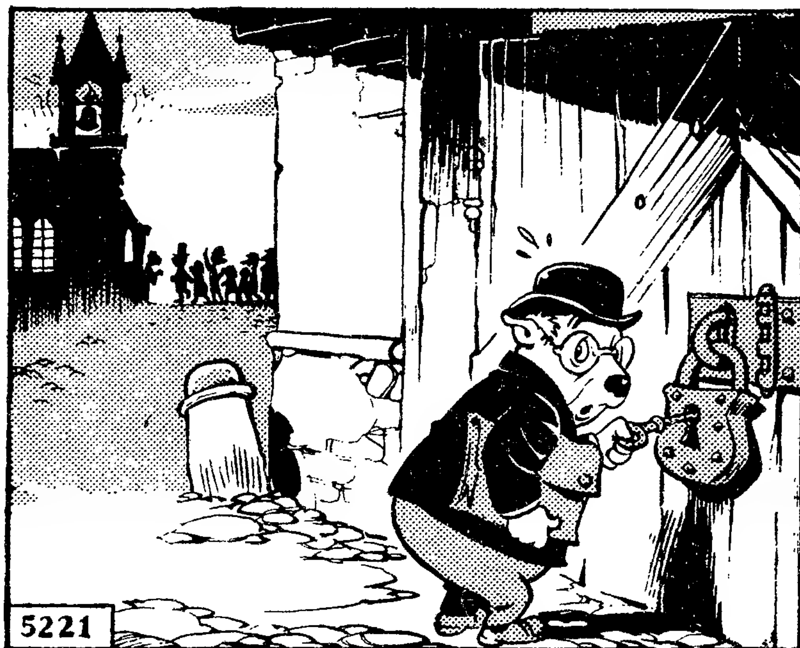
'We gaan naar het belastingkantoor', sprak hij. 'Heel gewoon. Het is er net een ochtend voor, vind ik.'

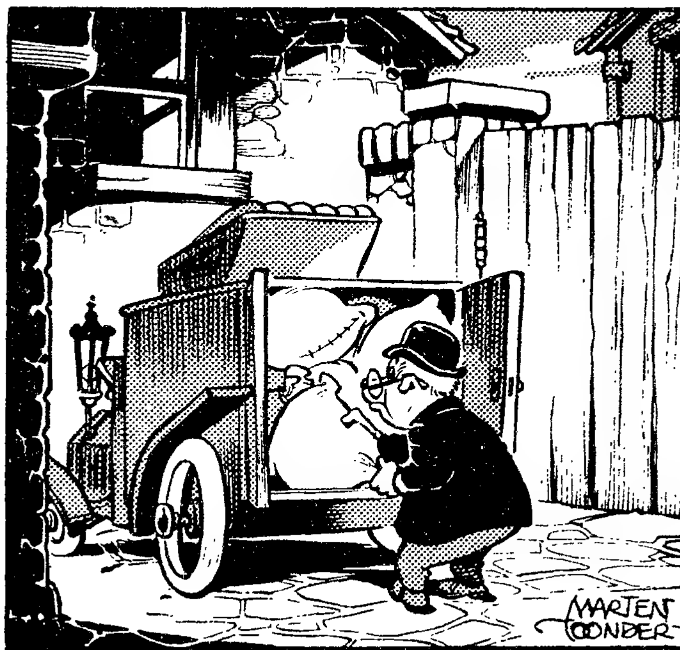
'Laat je oren toch niet naar dat domme ventje hangen!' riep Lieven Brekel uit. 'Ach, waarom ga ik eigenlijk met je mee? Ik wil helemaal niet! Maar er is iets wat me trekt...'

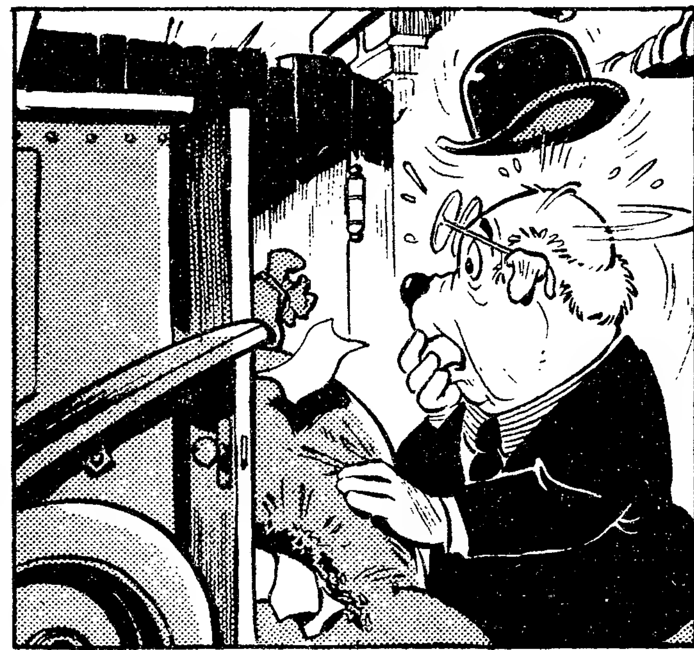
Zijn ontstemming valt te begrijpen. Wie gaat er op een mooie zondagmorgen nu naar een gebouw dat in zo'n slechte reuk staat? En toch was er nog iemand die hetzelfde plan had opgevat. Het was de ambtenaar eerste klasse, die we hier wat schichtig door de stille straten van Rommeldam zien lopen.

'Even naar de opgehaalde belastinggelden kijken', prevelde hij. 'Ik kan het niet laten.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5221 Bij de poort van het belastingkantoor bleef hij staan en haalde een sleutel uit zijn tas.

'Als niemand me nu maar ziet', mompelde hij nerveus. 'Wat ik doe zou men een inbreuk op de reglementen kunnen noemen. Maar ach, ik kan het niet laten. Even naar de belastinggelden kijken, heel eventjes maar. Daar schuilt toch geen kwaad in?'

Hij wierp een schuldige blik in het rond, stak toen de sleutel in het hangslot en glipte naar binnen. Het pleintje, dat overdag veel vertier van gebogen aangeslagenen en grimmige deurwaarders bood, lag nu verlaten in de ochtendzon. Slechts de ophaalauto stond eenzaam voor de ingang en daarheen was het, dat de ambtenaar zijn schreden richtte. Een blosje kleurde zijn bleke wangen en zijn ademhaling ging gejaagd toen hij de deurtjes opende.

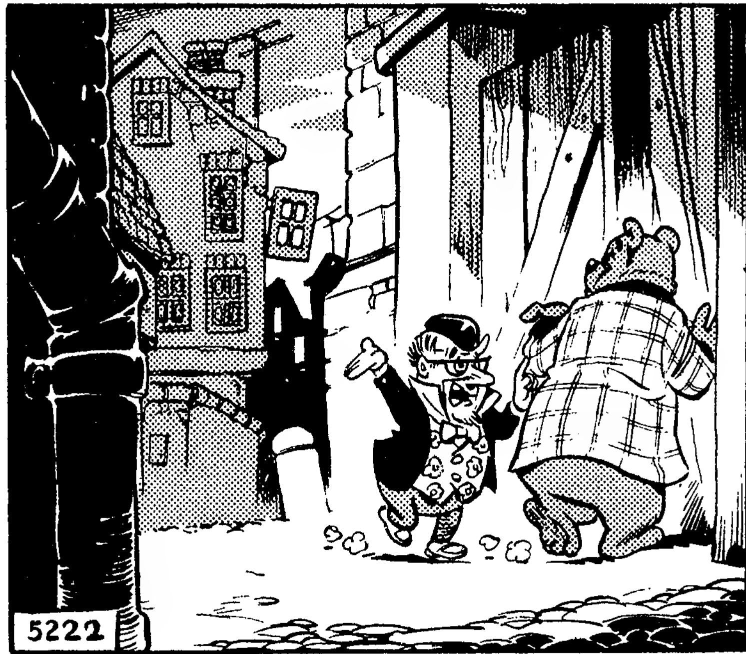
'Een paar minuten maar', prevelde hij, een geldzak naar buiten trekkend. 'Een korte blik is voldoende. Ach, er is geen mooiere dag in het jaar, dan wanneer de oogst binnen is. Men moet mij dit gunnen.'

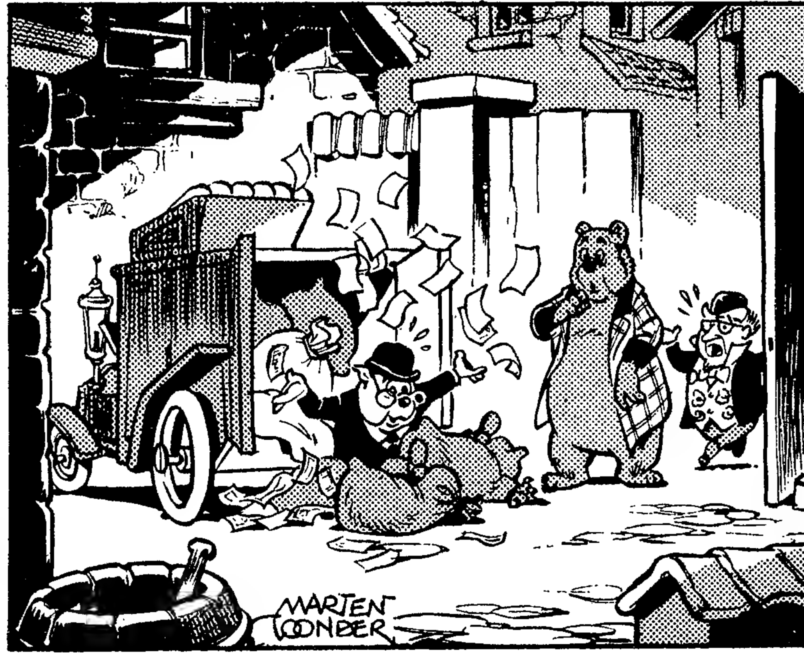
Zo pratende werkte hij stevig door, maar toen hij met de vierde buidel bezig was werd er op de poort geklopt. De ambtenaar verstijfde en een dodelijke bleekheid overtoog zijn trekken.

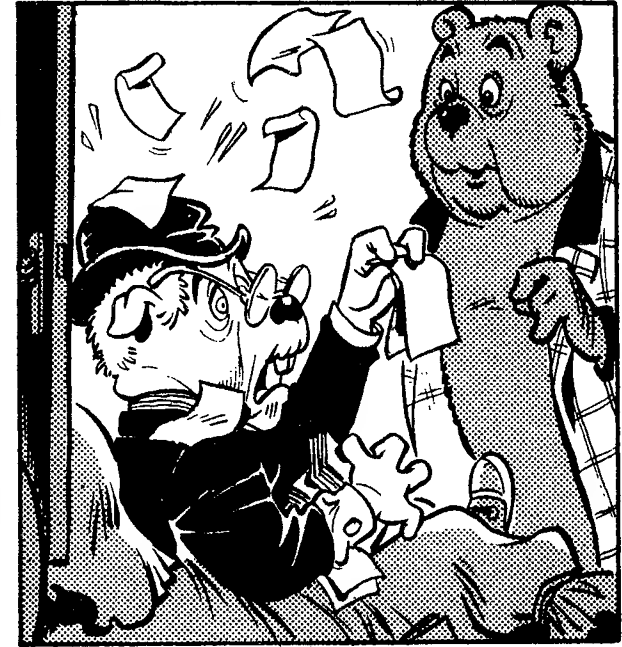
'D-daar is iemand', stamelde hij. 'W-waarschijnlijk een achterstallige... of een geval van gewetensgelden. W-wat moet ik doen? Men zal mij op heterdaad betrappen...'

Het koude zweet brak hem uit en met bevende handen poogde hij de zak weer naar binnen te duwen. Doch door de zenuwen deed hij dit zo onhandig, dat de jute scheurde en de banknoten naar buiten puilden.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5222 Degene die op dit vreemde uur aan de poort van de ontvanger klopte, was heer Bommel.

'Er is natuurlijk niemand', sprak hij gemelijk. 'Wat doe ik hier eigenlijk?'

'Je hebt je laten ringeloren door dat witte ventje', zei de heer Brekel met dunne stem. 'Kom toch mee, jongen. Dan gaan we gezellig samen aan een automatische babyverzorger werken.'

'Nee', zei heer Ollie koppig. 'Hier moet ik zijn.' En met deze woorden duwde hij krachtig tegen de deur, die tot zijn verrassing meegaf.

'Net als ik dacht', vervolgde hij binnenstappend. 'Er is iemand...'

'Ik ben hier niet graag', jammerde Brekel. 'Voor de welvaart heb ik gezorgd, maar de gevolgen zijn niets voor mij. Ik blijf liever lachen. Kom toch!!'

Heer Bommel gaf geen antwoord, doch staarde met grote ogen naar een vreemd schouwspel dat zich op de stille binnenplaats ontrolde.

Achter de dienstauto der directe belastingen zat de heer Dorknoper tussen en onder gevallen geldzakken. Het was de bezoeker duidelijk dat de ambtenaar daar niet voor zijn genoegen verwijlde. Met bevende handen wierp hij bankbiljetten omhoog, terwijl een zacht gesteun aan zijn opengevallen mond ontsnapte.

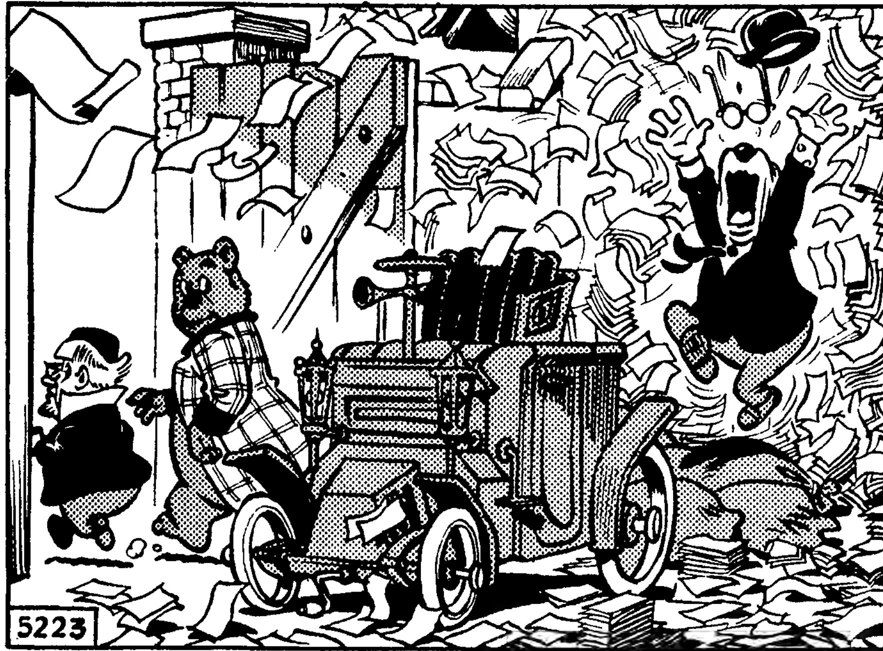
'Wat een geld, wat een geld!' riep Lieven Brekel uit. 'Al deze welvaart is mijn werk. Maar ik wens geen dank. Ga toch mee, jongen!'

'Is er iets?' vroeg heer Ollie, op de overspannen beambte toetredend.

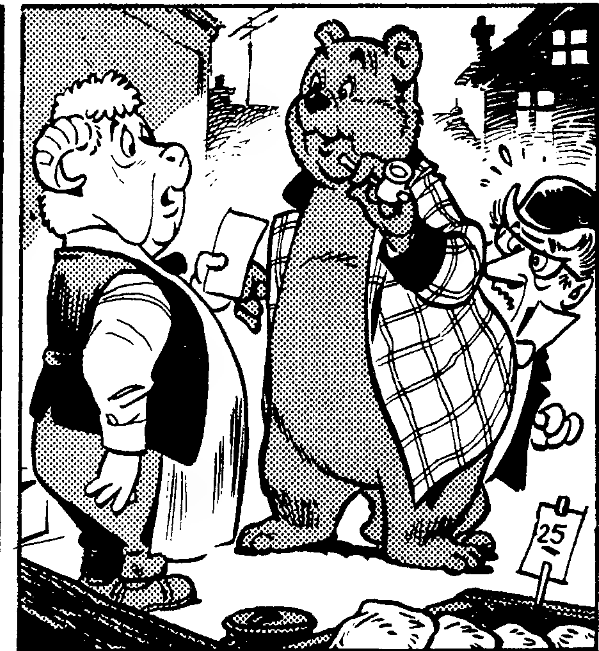
Deze beheerste zich met grote wilskracht.

'Is er iets?' herhaalde hij met gebroken stem. 'Dat zou ik menen! Hier, kijk maar. Dit zijn geen bankno-ten... het is gewoon wit papier!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5223 'Ze waren goed toen ik ze erin deed. Maar ze zijn geheel verbleekt!'

'Het zijn er toch véél!' zei de heer Brekel, terwijl hij zich voorzichtig in de richting van de poort begon terug te trekken. 'U moet de lichtpuntjes zoeken', vervolgde hij. 'Ik heb gezorgd, dat er véél geld binnenkwam - en daar gaat het om. Kom, we blijven lachen!'

'Het is waardeloos!' schreeuwde de beambte.

Met deze woorden stortte hij zich op de balen en strooide de inhoud met zoveel geweld in het rond, dat het leek of er een sneeuwstorm woedde.

'We gaan maar weer eens verder', zei heer Ollie. 'Ik voel, dat we de heer Dorknoper in het werk storen.'

Hij voegde de daad bij het woord en al spoedig hadden ze het gekrijs van de uitzinnige ambtenaar eerste klasse achter zich gelaten.

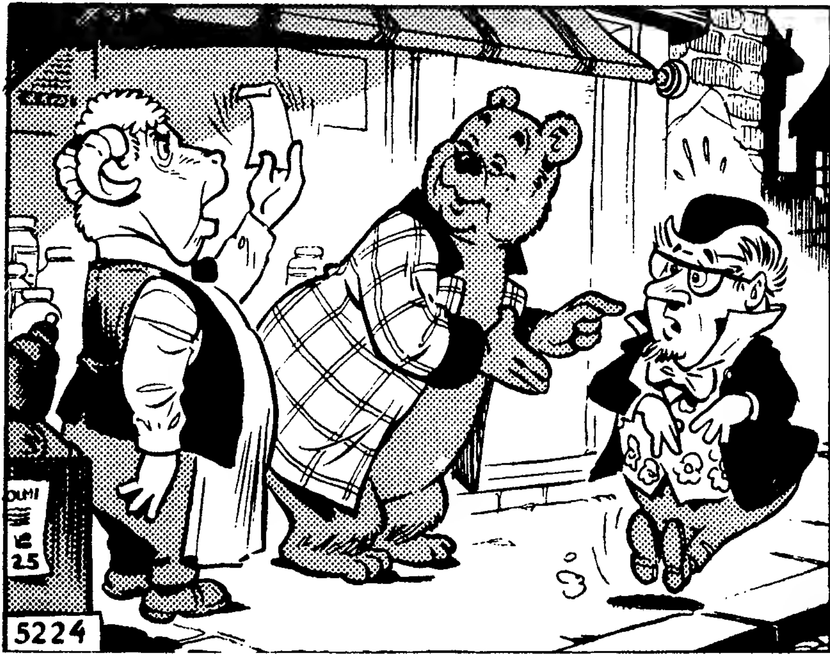
'Zo gaat het nu wanneer men welvaart brengt', prevelde Lieven Brekel terneergeslagen. 'Ach, het is prettig om het te doen, maar men moet onopvallend op de achtergrond blijven. Al deze publiciteit is niets voor mij. Kom toch mee, jongen...'

'Wacht even', zei heer Bommel, die schik in de wandeling begon te krijgen. 'Daar staat Grootgrut voor zijn winkel. Hij lijkt me wat bedrukt en het is net wat voor u om hem aan het lachen te brengen.'

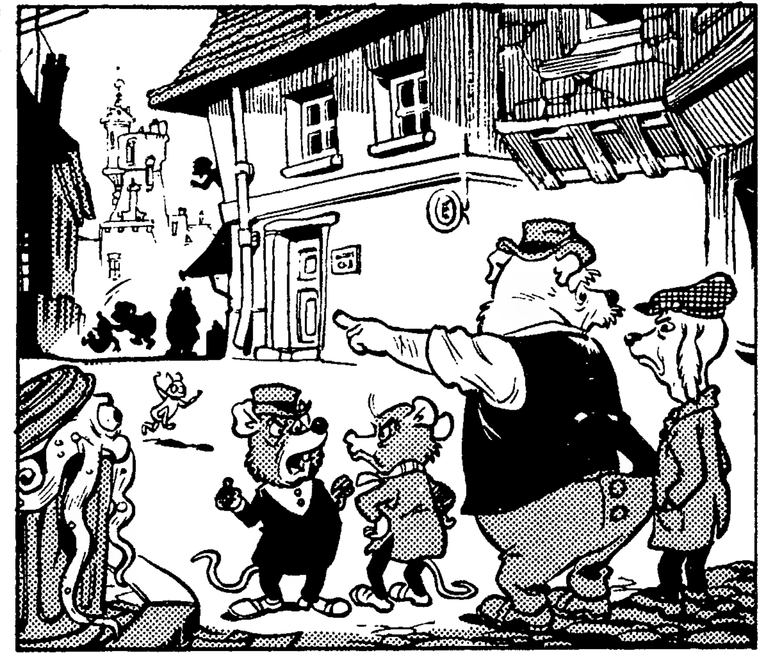
'Een ander keertje!' riep zijn metgezel. 'Nu niet!'

Maar het was reeds te laat. Heer Ollie wendde zich glimlachend tot de handelaar en sprak hem aan.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5224 'U hebt daar een wit bankbiljet, zie ik', zei heer Ollie. 'Dat komt tegenwoordig meer voor. Er is heel wat geld in omloop, maar het ontkleurt nogal. Ik heb het persoonlijk meegemaakt.'

'Het is treurig', mompelde de kruidenier bedrukt. 'Een héél slechte kwaliteit geld. En natuurlijk is de middenstand weer de dupe.'

'We blijven lachen', merkte heer Bommel op, doch dit viel in slechte aarde.

'Spreek me niet over lachen!' riep Grootgrut uit. 'Al dat gelach gaat ten koste van de kleine zelfstandige. En gisteravond was men zo onbeschaamd om de kijkers in hun gezicht uit te schelden. Ik zie daar niets vermakelijks in.'

'Het komt allemaal door de welvaart', hernam heer Ollie. 'In het begin zag ik er ook het leuke niet van, maar Tom Poes zei eh... ik bedoel, sinds ik Brekel mee laat doen aan zijn eigen grappen, begin ik er pret in te krijgen.'

'Brekel?!' herhaalde de winkelier met een dreigende klank in zijn stem. 'Dat is de man die schuttingtaal uitsloeg voor de beeldbuis.'

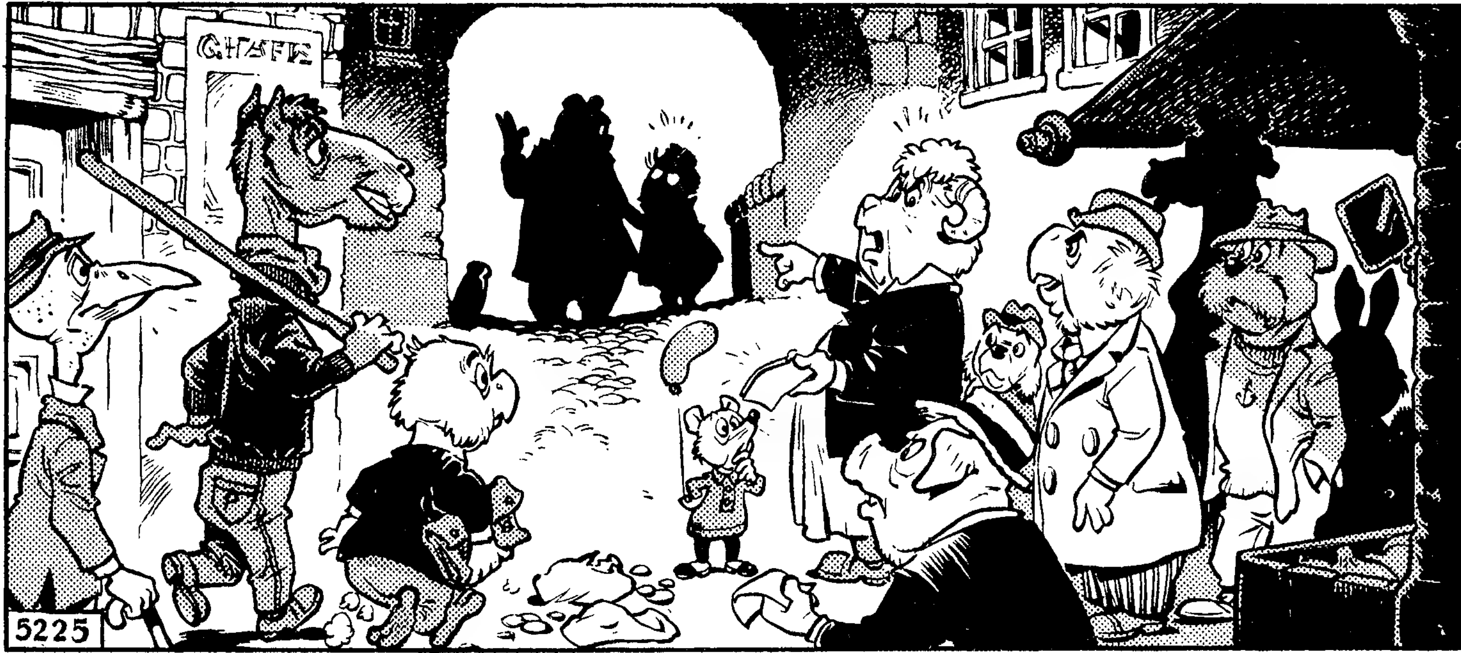
'Ja, ja', zei heer Bommel opzij stappend. 'Hier staat hij. Al deze lichtpuntjes zijn zijn werk, als u begrijpt wat ik bedoel.'

Nu stegen de zorgen de middenstander naar de keel. Hij greep een zak grutsprits in glanzende verpakking en deed die met grote kracht op de hoed van de liefdadiger terechtkomen onder het uiten van onsamenhangende kreten.

Het gerucht van dit gebeuren knetterde door de stille straat en trok de opmerkzaamheid van enkele voorbijgangers.

'Nou zal je het hebben', sprak een van hen. 'Zie je dat? Dat is die vent van de tv-uitzending van gisteravond. Hij valt daar de kruidenier aan.'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5225 De heer Brekel maakte zich vrij uit de grutsprits en snelde de straat in, maar al spoedig bleef hij besluiteloos staan.

'Waarom ga je niet mee?' riep hij gejaagd tot heer Ollie, die hem op zijn gemak volgde. 'Ik wil hier weg, maar er is iets wat mij tegenhoudt, als jij er niet bij bent. We moeten vluchten!'

'Ik niet', zei heer Bommel rustig. 'Een heer vlucht niet, want hij heeft een schoon geweten. En bovendien wil ik blijven lachen, als u begrijpt wat ik bedoel. Ik heb het nooit zo begrepen, maar ik begin lichtpuntjes te zien, bedoel ik.'

Lieven Brekel begon te knarsetanden, doch dit geluid werd overstemd door het geroep van de overspannen Grootgrut.

'Daar staan ze te lachen!' riep de winkelier uit. 'De heer Bommel is altijd een goede klant geweest en stipt van betalen. Maar het stijgt me boven de boordeknoop, nu hij met die Brekel meedoet. Brekel brengt verblekend geld in omloop.'

'Brekel?' schreeuwde een omstander. 'Die scheldt de kijkers uit!'

'Hij drijft de spot met de woningnood', gromde een tweede en een derde morde: 'Hij gooit kreukels op de weg. Mijn rem is door de vering geslagen.'

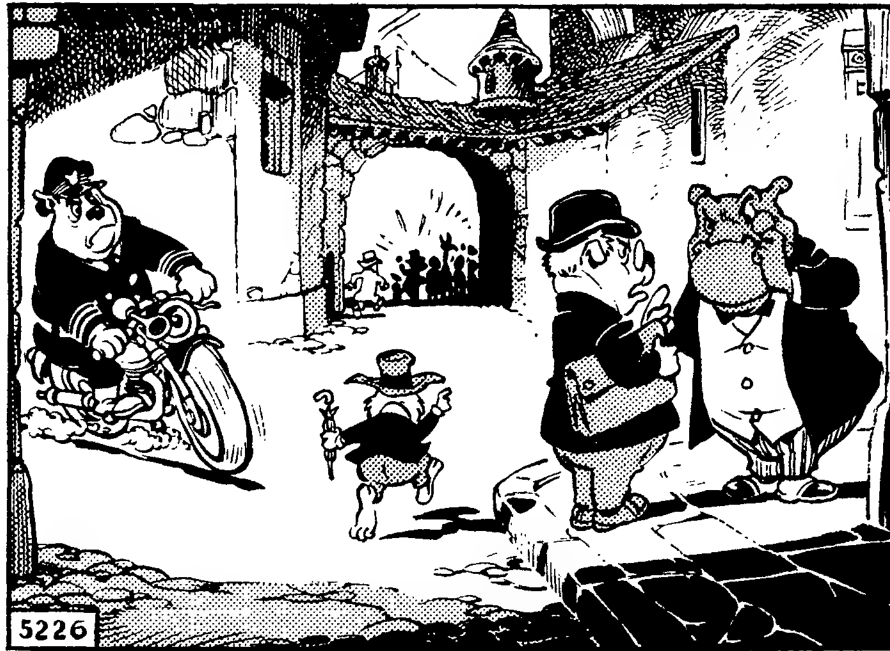
'Hij heeft het middenstandsdiploma uitgevonden!' hernam de kruidenier vol wrok. 'En de invulformulieren in drievoud. Dat gaat zo niet langer. Als de overheid niet ingrijpt, moeten we zelf iets doen!'

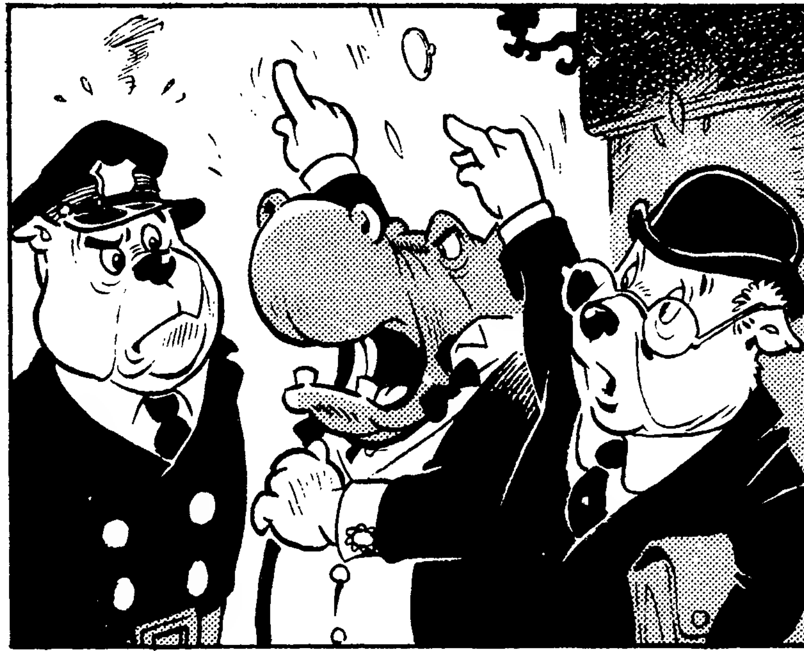
Dit voorstel vond instemming en uit het publiek rees een dreigend gegrom op.

'We moeten vluchten!' drong Brekel nerveus aan.

Heer Bommel aarzelde. Het was duidelijk, dat zijn rust hem begon te verlaten.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5226 Niet ver van de samenscholing voor Grootgruts Handel in Fijne Comestibles stond burgemeester Dickerdack met de overspannen Dorknoper te praten.

'Een oploop', sprak de magistraat. 'Maar ik kan er niet dichter bij komen zonder gevaar voor mijn kleding. Wat is er aan de hand?'

'Het is die Brekel', sprak de beambte met overslaande stem. 'De belastinggelden ontkleuren. Er is iets onwettigs aan de hand, maar ik kan er de vinger nog niet op leggen. Het staat echter vast, dat er moet worden ingegrepen! Hier mag de overheid niet werkeloos toezien!'

De magistraat keek weifelend naar zijn glanzende bottines, doch gelukkig naderde op dat moment commissaris Bas het toneeltje. Hij remde krachtig en wilde groeten. Maar daar kreeg hij de tijd niet voor.

'Waar wacht je op?' riep de burgemeester streng. 'Daar is een oploop!'

'Het wachten is op de sterke arm!' vulde de beambte aan. 'Artikel 95 moet in alle gestrengheid worden toegepast!'

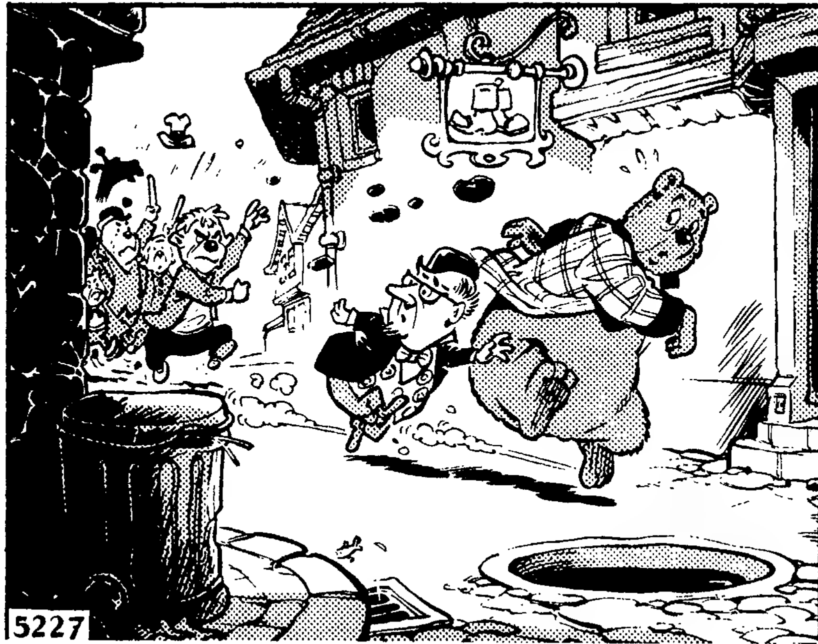
'Huh?' prevelde de politiechef onthutst. 'Wat is er aan de hand?'

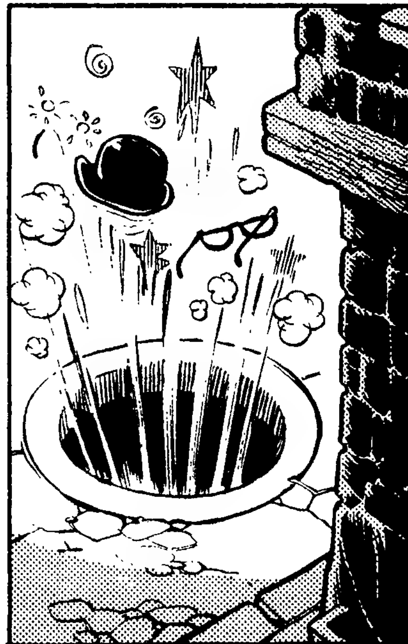
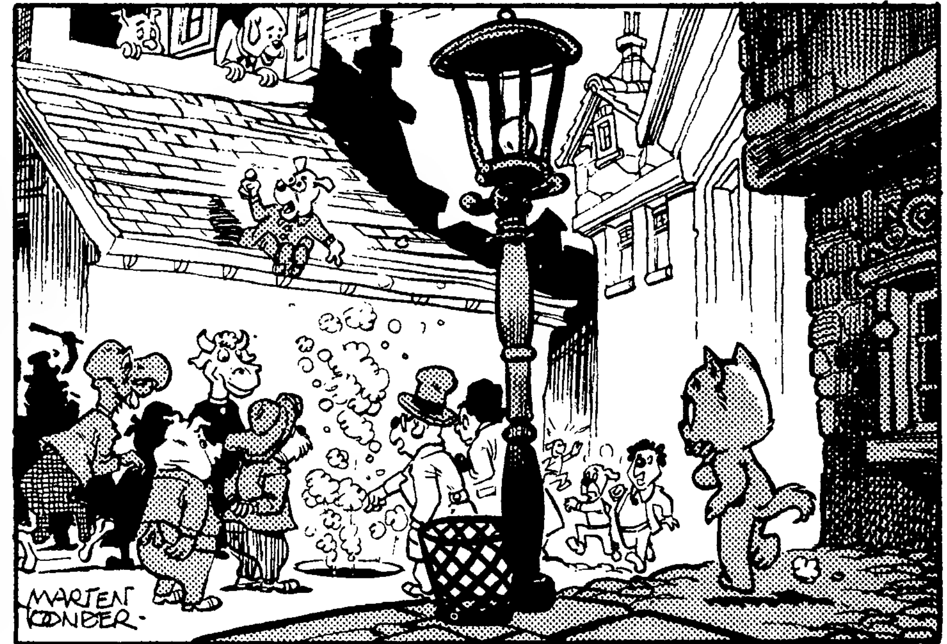
'Ram erop!' bulderde de heer Dickerdack. 'Daar is de een of andere overtreding gaande!'

Welke overtreding de vooraanstaande burger op het oog had, weet ik niet. Maar een feit is het, dat de menigte in beweging was gekomen en nu achter Brekel en heer Bommel aanjoeg. De laatste had alle aardigheid in de onderneming verloren, toen hij begreep, dat hij voor een medeplichtige werd aangezien.

'Ik lach helemaal niet!' riep hij nog. Maar hij werd overstemd door het woedende getier van de achtervolgers.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5227 Ergens in de buitenwijken van Rommeldam lag een mangat reeds geruime tijd open. Waarschijnlijk was er een fout in de bebuizing geslopen of misschien werd hier een nieuwe leiding voorbereid. Door een tekort aan personeel werd het werk echter niet krachtig ter hand genomen en gaapte de opening dag in dag uit doelloos tussen de straatstenen.

Zoiets is gevaarlijk, dat spreekt. We hebben de heer Brekel reeds een keer in kortzichtige toestand omlaag zien tuimelen en hier zien we hem opnieuw, nu in gezelschap van heer Bommel, het gat naderen. Geen van beiden had er erg in, hun aandacht werd te zeer in beslag genomen door de menigte die hen achtervolgde.

'Ik heb niets gedaan!' riep heer Ollie al dravende. 'Het is de schuld van Tom Poes... Ik moest met Brekel mee!'

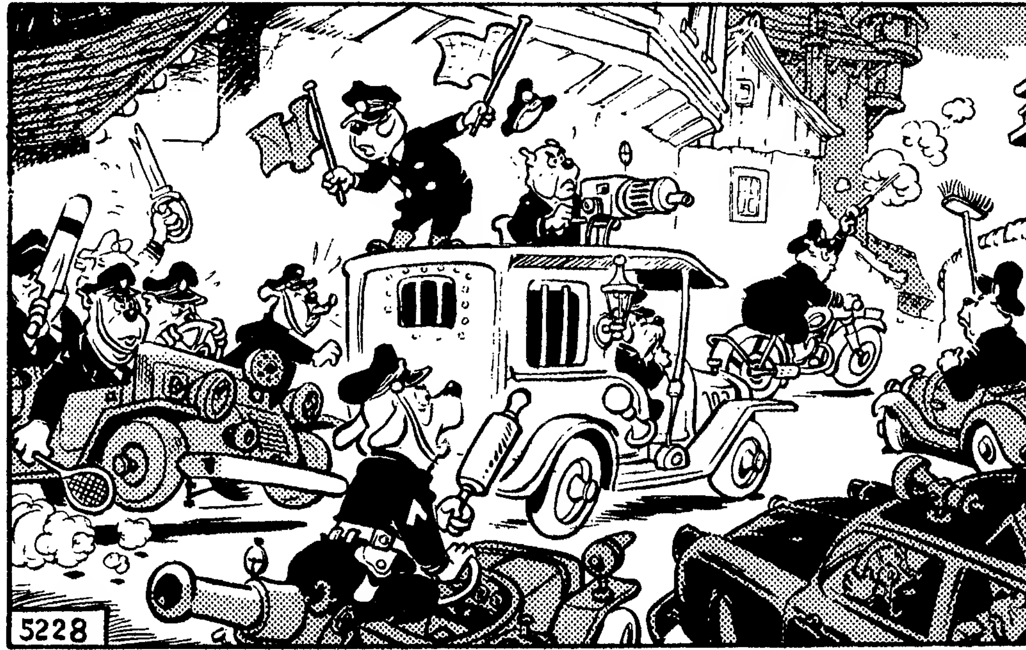
'Spaar je adem!' hijgde de liefdadiger. 'Zo'n sprinkhanenzwerm heeft geen verstand. Mijn huis is hier dichtbij. Eventjes nog!'

Het volgende moment bevonden de vluchtelingen zich reeds boven het mangat en verdwenen na een ijle kreet uit het gezicht.

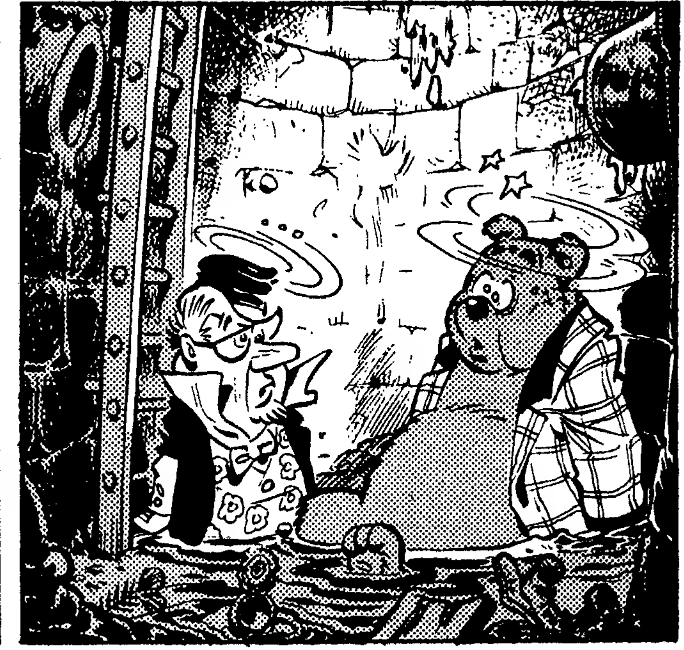
Het toeval wilde, dat Tom Poes juist door deze straat op weg naar huis was. Hij had wat door de stad gezworven zonder een spoor van heer Bommel te ontdekken - en hij had juist besloten om de gang van zaken maar rustig af te wachten, toen hij een aangroeiende menigte bij de open put ontwaarde.

'Dat is dezelfde plek waar Brekel een nieuwe bril heeft gehaald', dacht hij ongerust. 'Wat doen al die lieden daar? Ze schijnen boos te zijn en het lijkt wel of ze Brekel roepen. Zou hij er opnieuw ingevallen zijn?'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5228 Commissaris Bas was zonder verdere vragen naar het bureau gereden.

'Heldere, duidelijke richtlijnen', sprak hij tot zichzelf. 'Daar heb je wat aan. 'Ram erop', zei de burgemeester. Dat geeft tenminste vastheid. Beter dan gemekker over lichtpuntjes en het laten lachen van je buurman.'

Met deze denkbeelden in het hoofd riep hij zijn manschappen bij elkander en deelde korte, begrijpelijke orders uit. Niet lang daarna trok de politiemacht van Rommeldam dan ook op naar de wijk waar de onlusten plaatsvonden.

'Geen gepraat!' riep de commissaris, die voorop reed. 'De rel moet uit elkaar. Eerst rammen, dan vragen, begrepen? Het is afgelopen met de liefdadigheid, we krijgen nu weer orde.'

Deze woorden brachten een kranige sfeer in het corps. Met daverende motoren en loeiende sirenes spoedde de colonne zich naar de buitenwijken en al spoedig was daar het lieve leven gaande.

'W-wat gebeurt er?' stamelde heer Ollie, die bleek op de bodem van de put zat. 'Er wordt gevochten, dat v-voel ik!'

Enkele schoten daverden hol door het gewelf en hij sloot gekweld de ogen.

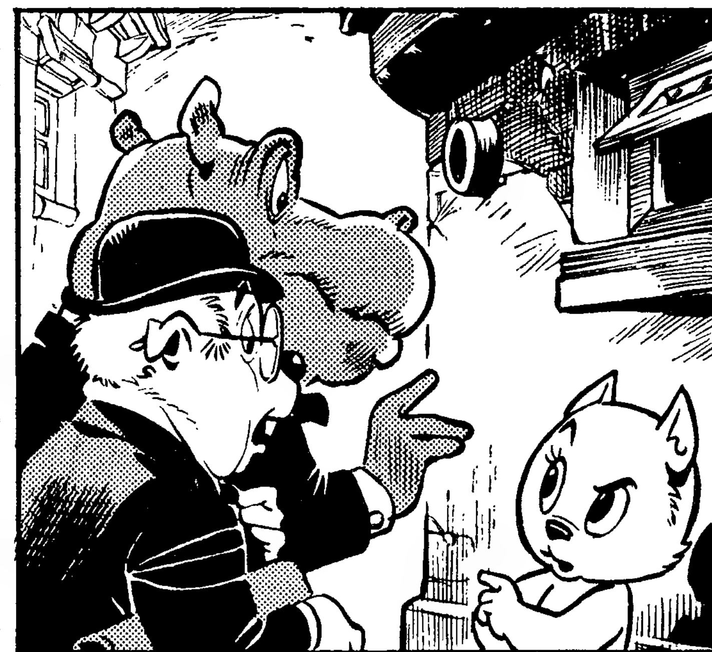
'Is er dan niemand die aan mij denkt?' prevelde hij. 'Door die val heb ik een bonkende hoofdpijn opgedaan, maar word ik er zorgzaam uit geholpen? Nee, men schoolt samen en vecht boven mijn hoofd en men laat mij in de put zitten.'

Brekel hoorde zijn klagende woorden niet. Het rumoer was te hevig en bovendien volgde hij zijn eigen gedachten.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5229 'Ik ben bij het vechten betrokken!' riep Brekel huilerig. 'Het is afgelopen met de pret! We hebben heel wat afgelachen, waar of niet? Maar jij hebt het te dol gemaakt en daarom wil ik hier weg. Ieder is zichzelf het naast als het fout gaat, wat jij?'

'Ga dan', zei heer Ollie kribbig. 'Ik houd u niet tegen, heer Brekel. Maar mijn plaats is hier; ik blijf wachten tot ik op gepaste wijze uit de put word gehaald.'

Helaas, het zag er niet naar uit, dat dit snel zou gebeuren. Want rond het mangat deinde de menigte onder het woeden der politie en alleen Tom Poes had nog belangstelling voor zijn vriend.

'Weet u ook, waar heer Bommel is?' vroeg hij aan de burgemeester, die niet ver vandaar het relletje gadesloeg.

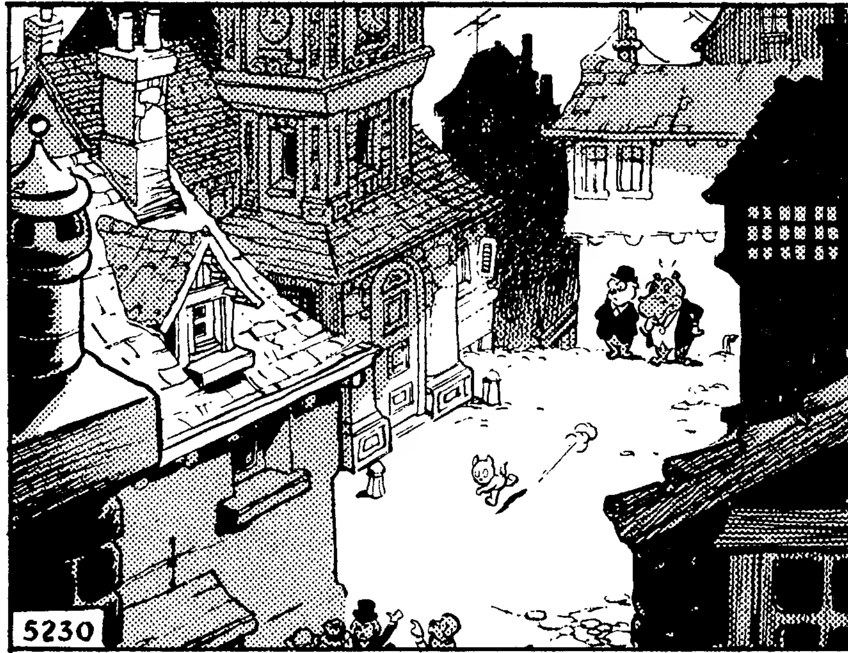
'Bommel?' herhaalde de magistraat. 'Daar natuurlijk!'

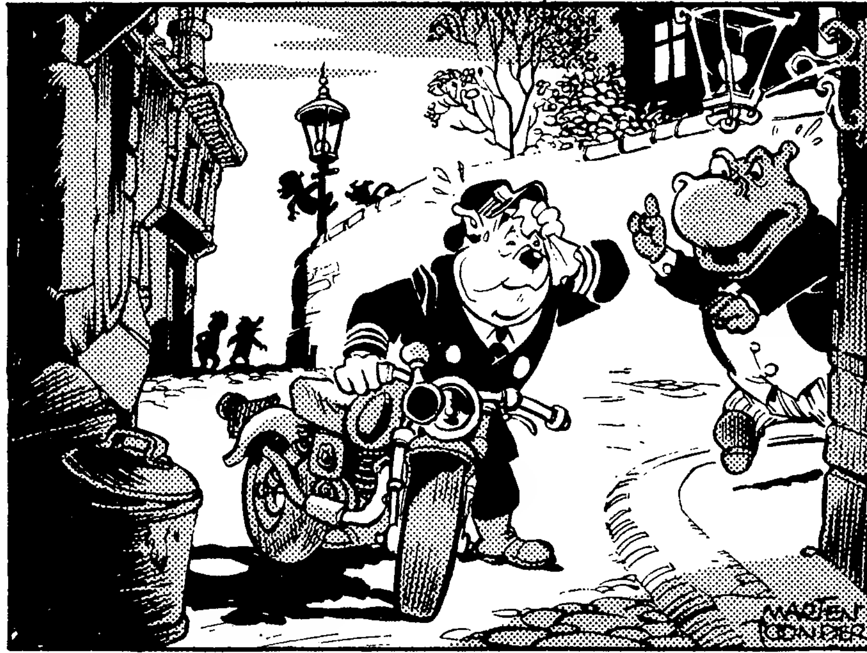
'Ja', beaamde de ambtenaar Dorknoper. 'Bommel is met zijn medeplichtige in dat gat gevallen. Zo gaat het als men geld ontwaardt; het ontstemt de burgerij en prikkelt de overheid. De gevolgen zijn niet te overzien.'

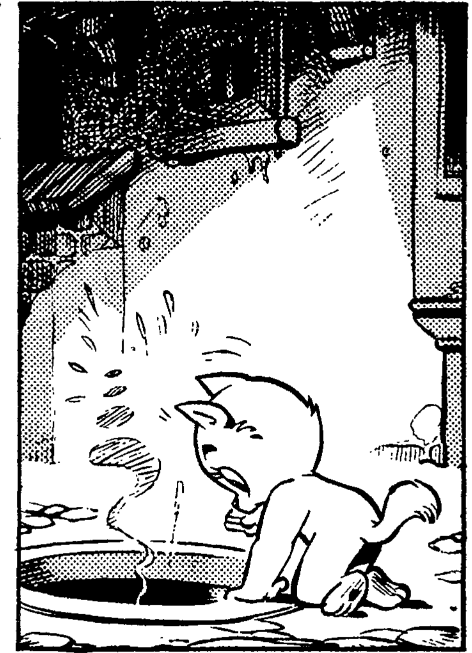
'Onzin', zei Tom Poes boos. 'Heer Bommel was de enige die wist dat Brekel en zijn geld niet deugen. Hij zat achter de schurk aan en jullie laten hem in de put zitten nu hij hem gevangen heeft. Laf, hoor!'

Hij wachtte niet af wat de uitwerking van zijn woorden zou zijn, maar rende in de richting van het mangat, waar de politie de laatste samenscholers met zachte drang verwijderde.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5230 'Hoorde je dat, Dorknoper?' vroeg de burgemeester peinzend. 'Bommel heeft de schurk alleen nagejaagd en hem in die put gevangen!'

'Ja', prevelde de beambte bedrukt. 'Ik herinner me nu, dat hij me al eerder attent maakte op het witte geld en dit werpt helemaal een nieuw licht op de zaak. Zou het waar zijn?'

'Het is waar!' riep de magistraat met opstekend schuldgevoel. 'Toen wij nog allemaal 'Leve Brekel' riepen en blij waren met lawaaitoeters op onze wagens, heeft Bommel ons al gewaarschuwd!'

'Ik heb geen lawaaitoeter', wierp de ander tegen.

De burgemeester antwoordde niet. Hij had commissaris Bas in de gaten gekregen, die na gedane arbeid zijn voorhoofd afdroogde, en daar snelde hij nu op af.

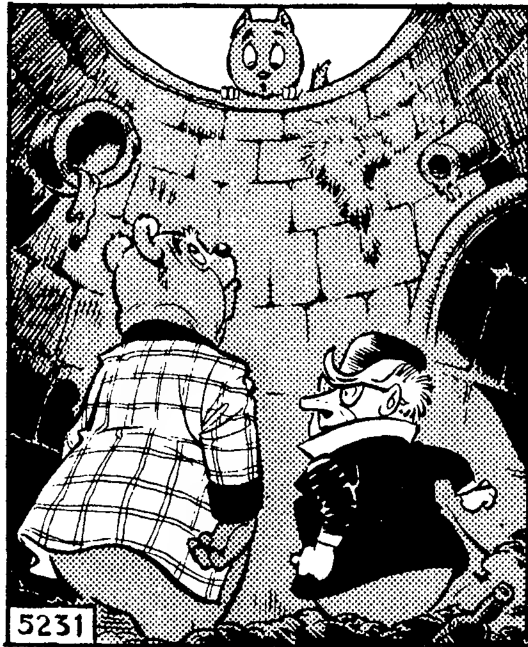
'Ongelukkige!' riep hij uit. 'Wat heb je gedaan?'

'De zaak is in orde', zei de politiechef met een vermoeid glimlachje. 'De oploop is uit elkaar geramd; mooi, ouderwets werk. We zullen ze leren!'

'Ach wat!' riep de ander verhit. 'Niet de oploop, maar Brekel moet je hebben! Nu zit Bommel met de schurk in dat mangat. En wat doet de politie? Niets! Die rust op zijn lauweren! Dat gaat niet, Bas! Aan het werk!'

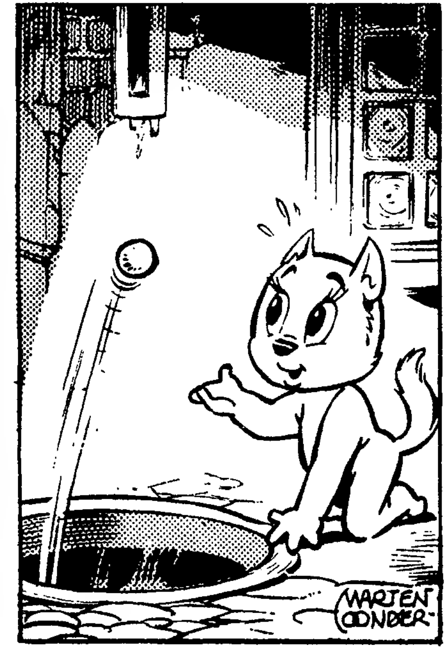
Deze nieuwe orders veroorzaakten enige verwarring en daar maakte Tom Poes gebruik van. Hij knielde neer bij de put, die verlaten in het zonlicht lag en boog zich eroverheen.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5231 Heer Bommel keek verrast omhoog, toen de opening van de put verduisterd werd.

'Tom Poes!' riep hij uit. 'Ben je daar eindelijk? Het werd tijd! Ik wens deze benauwde omgeving te verlaten...'

'Kom mee!' siste Brekel achter hem. 'Ik woon hier vlakbij, maar ik kan niet weg als jij niet meegaat. Er is iets wat mij in jouw buurt houdt!'

'Er zit een steen in uw zak!' riep Tom Poes van boven. 'Die moet ik hebben!'

Heer Ollie liep rood aan en het was duidelijk dat een grote drift zich van hem meester maakte.

'Is dat alle hulp die ik van je krijg?' riep hij, zijn hand in zijn jaszak stekend. 'Mooi is dat! Hier sta ik: een heer en een Bommel, tot de knieën in de ellende - en in gezelschap van een neerdrukkend iemand! En jij vraagt om een steen!'

Hij zweeg even en wierp een verbaasde blik op het voorwerp dat hij te voorschijn had getrokken.

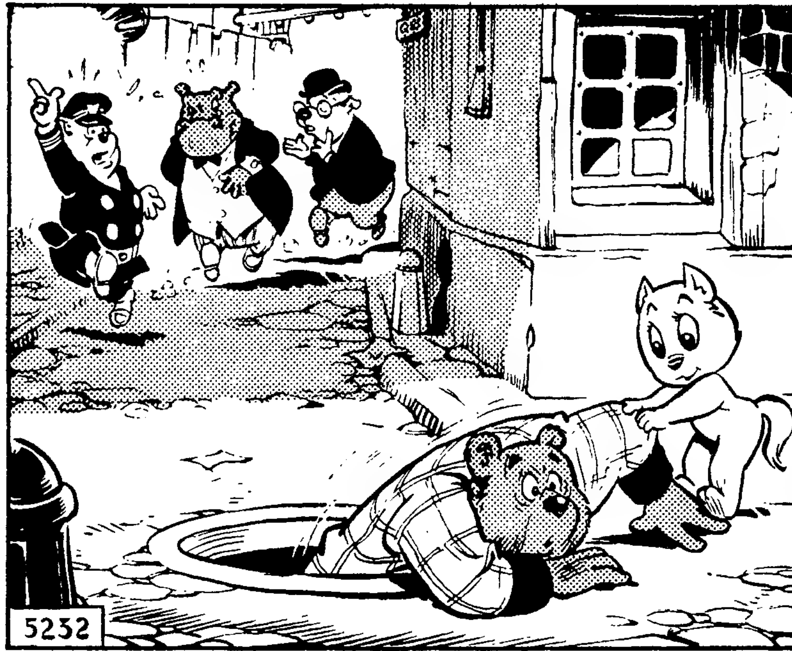
'Een steen!' hernam hij. 'Dat is het toppunt! Hoe kom ik daaraan? Wat heb jij met mijn steen te maken, bedoel ik? Ik bedoel: zeg liever hoe ik Brekel ooit weer kwijt moet raken!'

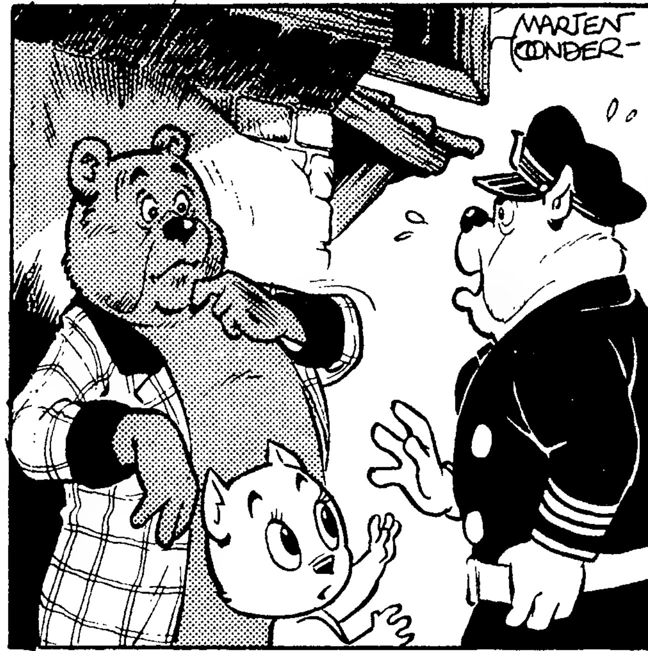
Zo sprekende wierp hij de steen woedend naar boven en Tom Poes ving hem behendig op.

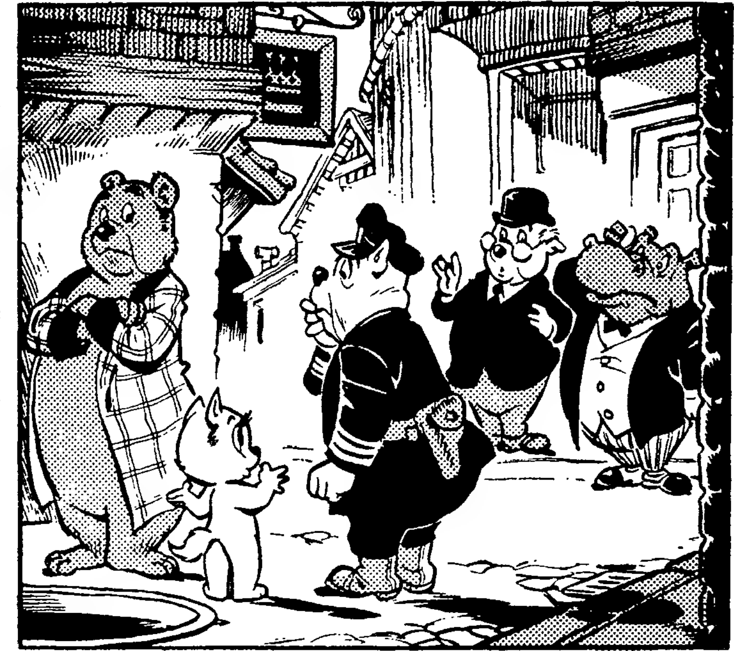
'Brekel is al weg', zei hij. 'Hij is steeds bij u gebleven, omdat ik dit in uw zak had gestopt. Maar nu ik hem terug heb, is Brekel naar huis gegaan; waar dat dan ook is. Het is een brekelsteen, heer Ollie!'

In de put bleef het geruime tijd stil. Heer Bommel stond er onthutst rond te kijken, maar van zijn metgezel was geen spoor meer te bekennen en langzamerhand begon hij te begrijpen, dat Tom Poes het bij het rechte eind had.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5232 Ten slotte klom hij ingezakt langs het ijzeren laddertje omhoog.

'Brekel is weg', prevelde hij. 'Gelukkig. Met mijn tere gezondheid had ik hem niet veel langer kunnen verdragen. Maar wat bedoel je met een brekelsteen?'

'Dat zal ik later uitleggen', zei Tom Poes, die hem zorgzaam over de rand trok. 'Daar komen een paar lieden die u willen spreken.'

Hij wees op de commissaris, die gevolgd door de burgemeester en de ambtenaar eerste klasse in draf naderde.

'Zo', riep de politiechef. 'Ondergedoken, huh? Het is maar goed, dat je uit je schuilplaats komt, Bommel. Je bent erbij! Waar is je medeplichtige?'

Heer Ollie richtte zich op en trok zijn jas recht.

'Een Bommel heeft geen medeplichtige', sprak hij. 'Die is trouwens weggelopen. Ik wens niet...'

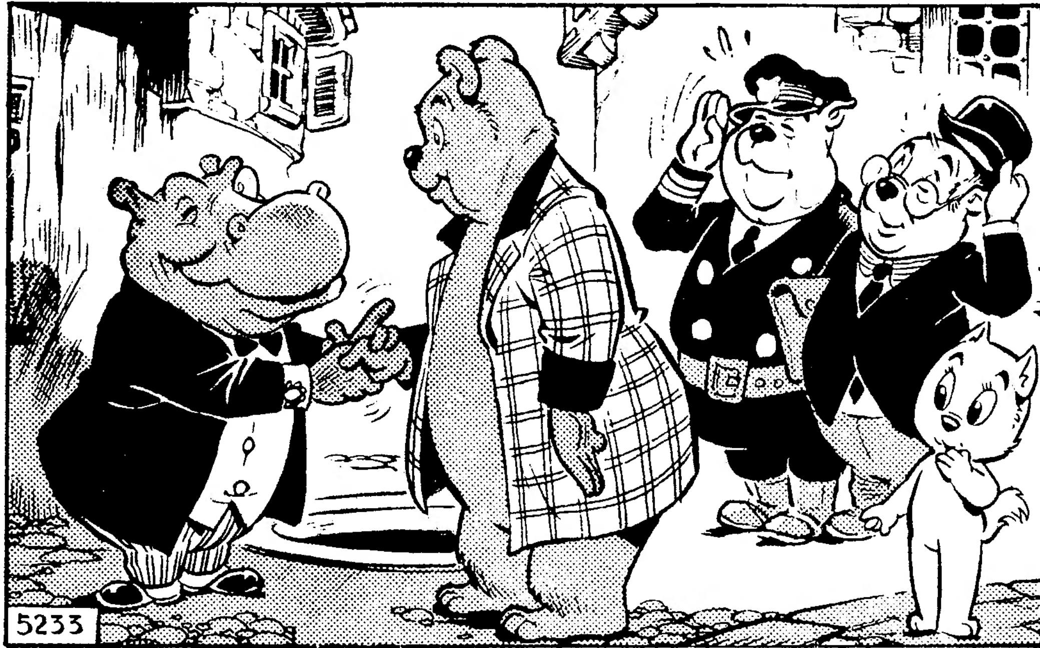
'U begrijpt het verkeerd, commissaris', zei Tom Poes haastig. 'Heer Bommel heeft Brekel onschadelijk gemaakt, helemaal alleen.'

'Je begrijpt het verkeerd, Bas!' riep de burgemeester op de achtergrond. 'Bommel heeft jouw werk gedaan! In plaats van hem te arresteren mag je hem wel dankbaar zijn!'

'Nu breekt mijn klomp', prevelde de hooggeplaatste politiebeambte. 'Wat was mijn werk dan in dit geval, zou ik wel eens willen weten?'

'Het ontmaskeren van Lieven Brekel!' verklaarde de heer Dorknoper. 'U had door moeten hebben dat zijn geld zou ontkleuren en dat zijn kreukels en zijn huizen niet deugen. U had de overheid tijdig moeten waarschuwen. Zo zie ik het!'

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5233 De heer Dickerdack trad voorwaarts en schudde heer Ollie de hand.

‘Namens de gemeente’, zo sprak hij, ‘zeg ik je dank, Bommel. Ik geef toe, dat ik je voor een zuurpruim heb versleten, toen je geen lichtpuntjes wilde verspreiden en toen je niet wilde blijven lachen. Maar je had het bij het rechte einde; dat zie ik nu in. Deze stad gaat aan het lachen ten onder. Wat valt er eigenlijk te lachen, vraag ik me af? We beleven ernstige tijden; zo is het.’

‘Zo is het’, beaamde de ambtenaar Dorknoper, zijn hoed lichtend.

‘Vooral in de weekeinden’, gromde de commissaris. ‘Waar is die Brekel eigenlijk?’

‘Die is verjaagd door deze oppassende burger’, hernam de magistraat. ‘Kom Bommel, ik zal je een lift naar huis geven. En help me onthouden, dat ik die loeitoeter van mijn wagen haal. Dat ding geeft aanstoot.’

‘Waar is die Brekel?’ herhaalde de politiechef. Hij knielde neer bij het mangat en onderzocht het nauwkeurig zonder een spoor van de liefdadiger te vinden.

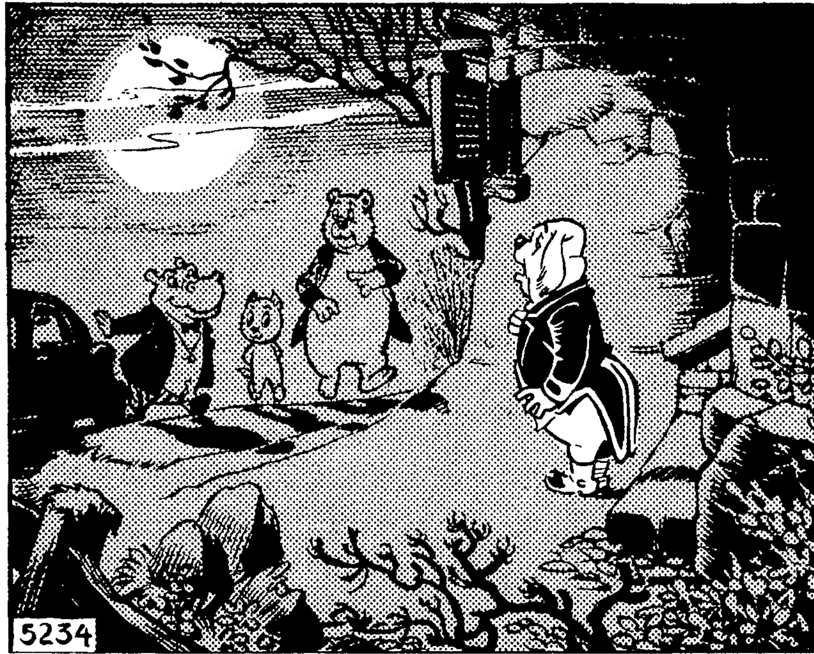
‘Hij is weg’, zei Tom Poes. ‘En ik denk niet, dat hij terug zal komen.’

‘Ik hoop dat je gelijk hebt’, mompelde de politiechef zorgelijk. ‘Want anders zou ik met vervroegd pensioen moeten gaan. Ik ben op van de zenuwen.’

‘Het is jammer dat Brekel weg is’, zei de heer Dorknoper, die de burgemeester volgde. ‘Wat moet ik nu met dat ontkleurde belastinggeld?’

‘Ik weet het niet’, prevelde de magistraat. ‘Maak er maar het beste van, Dorknoper. We beleven ernstige tijden. Maar daarvóór hebben we hartelijk gelachen, dat mogen we niet vergeten.’

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5234 Tegen het vallen van de avond stond Joost in de tuin van Bommelstein naar de maan te kijken.

'Kwiskesibiproksimos',sprakhijmetomfloerstestem.

'Bij de zevenboom in 't Savelbos
Zijn vannacht de brekels los...'

Op dat moment knarste het geluid van een remmende auto door de stille avond en even later betrad heer Bommel met enige gasten het gazon.

'Dag, Joost', sprak hij, 'is de maaltijd klaar?'

'Binnen een kwartier, heer Olivier', zei de trouwe knecht. 'Maar ziet u, met uw welnemen, een ring om de maan?'

Heer Ollie wierp onthutst een blik op het uitspansel en haalde de schouders op.

'Vaagjes', zei hij. 'Waarom? Wat heeft dat met het eten te maken?' 'Niets', verklaarde de bediende. 'Maar wie een kring ziet om de maan moet niet naar de brekels gaan, u weet wel. En nu heb ik eens nagedacht, als u mij toestaat. Was Brekel een brekel, vraag ik mij af.'

Na deze vraag spoedde hij zich naar binnen om de tafel te dekken en heer Bommel volgde hem glimlachend.

'Joost begrijpt het wat laat', sprak hij, toen iedereen gezeten was.

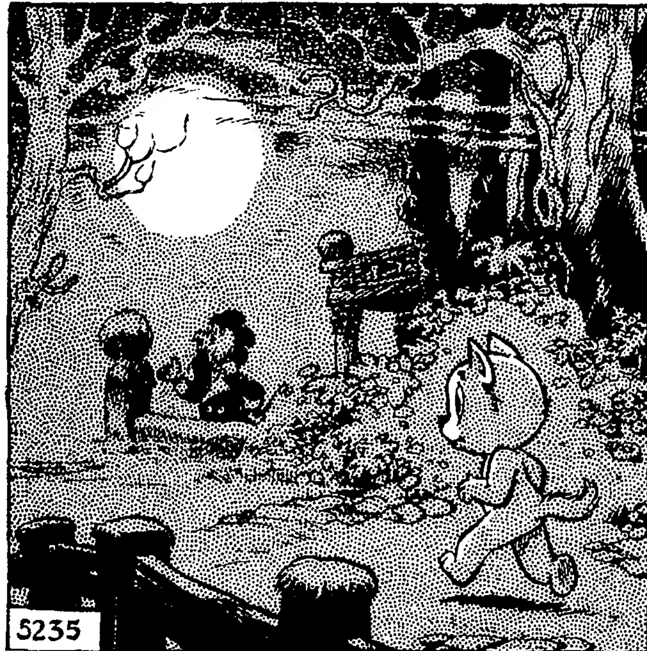
'Maar het is allemaal onzin.'

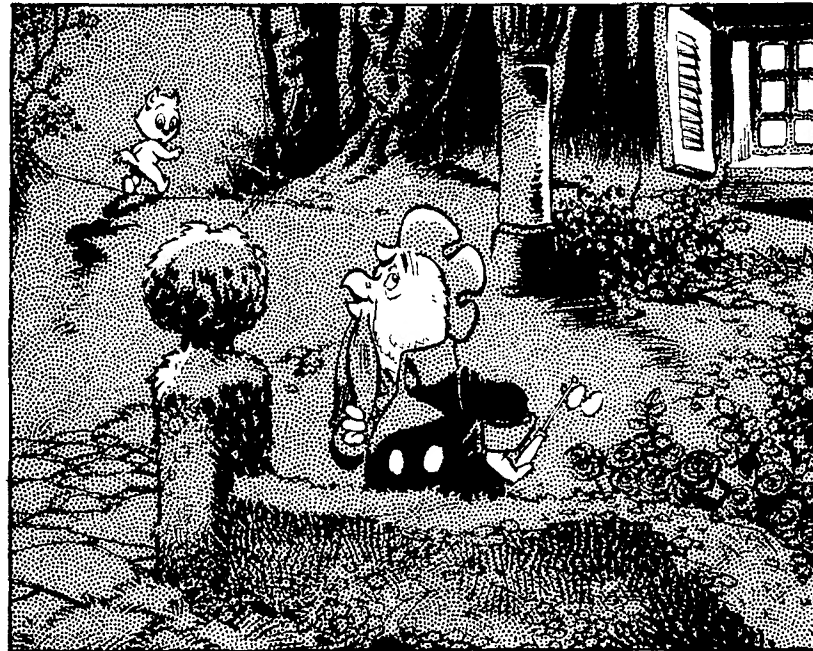
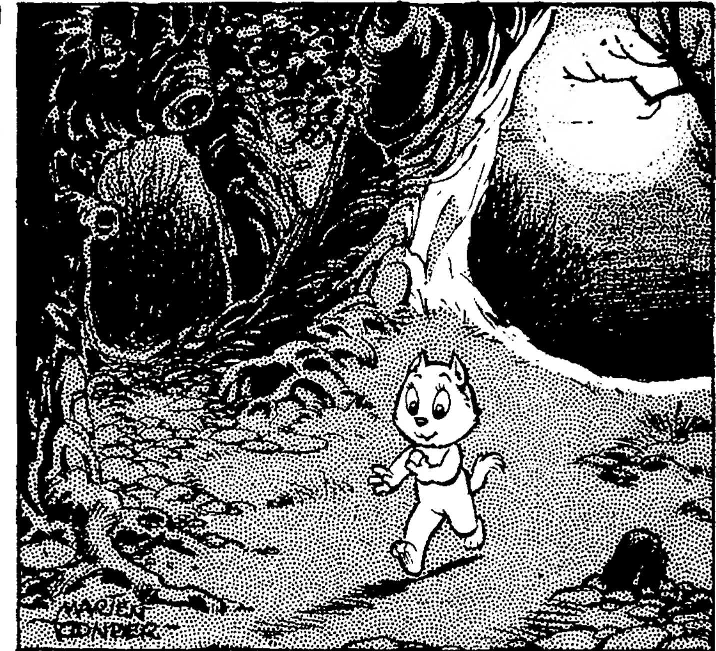
'Wat is onzin?' vroeg de burgemeester verrast.

'Brekels bestaan niet!' riep de gastheer uit. 'Ik heb wel eens gedacht: als ik niet naar het Savelbos gegaan was, zou alles anders gelopen zijn, maar dat is onzin! Brekel was mijn schuld niet. Ik ga die boerderijen terugkopen voor de Richels en de Loenen, en dan ga ik dat flatgebouw laten afbreken en dan is alles weer zoals het was. Wat jij, jonge vriend?'

'Hm', zei Tom Poes.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5235 Het was al laat, toen Tom Poes die avond naar huis liep. Een zacht windje bewoog het lommer, maar verder was het zeer stil in de natuur.

'Hé', dacht Tom Poes, 'het is net of ik in de verte hoor roepen. Zou daar iemand zijn, die hulp nodig heeft?'

Hij verhaastte zijn pas, maar bij een kromming in de weg merkte hij, dat hij zich vergist had. Het was de markies, die in de eenzaamheid van de nacht bij zijn heg stond en tot de maan sprak.

'Plat is het leven, dat tiert en raast,
Dat haast en jakkert naar een vormloos doel.
Dat boldert over 's dichters fijn besnaard gevoel.
Een ieder is zichzelf het naast...'

'Het is toch wel lekker rustig', zei Tom Poes, de pas inhoudend. 'En dat zal het wel blijven, hoor. Brekel is weg!'

De heer De Canteclaer hief zijn face-à-main en staarde hem zo kil aan, dat het Tom Poes koud over de rug liep.

'Fi donc', prevelde de edelman. 'Dag en nacht wordt men gehinderd door de passerende levensvormen van Brekels, Bommels en trawanten. De tijd van het sonnet is voorbij en het enige dat er overblijft, is de terugkeer naar de oergedachte.'

'U begrijpt het niet', zei Tom Poes. 'Brekel is werkelijk weg; ik heb het zelf gezien.'

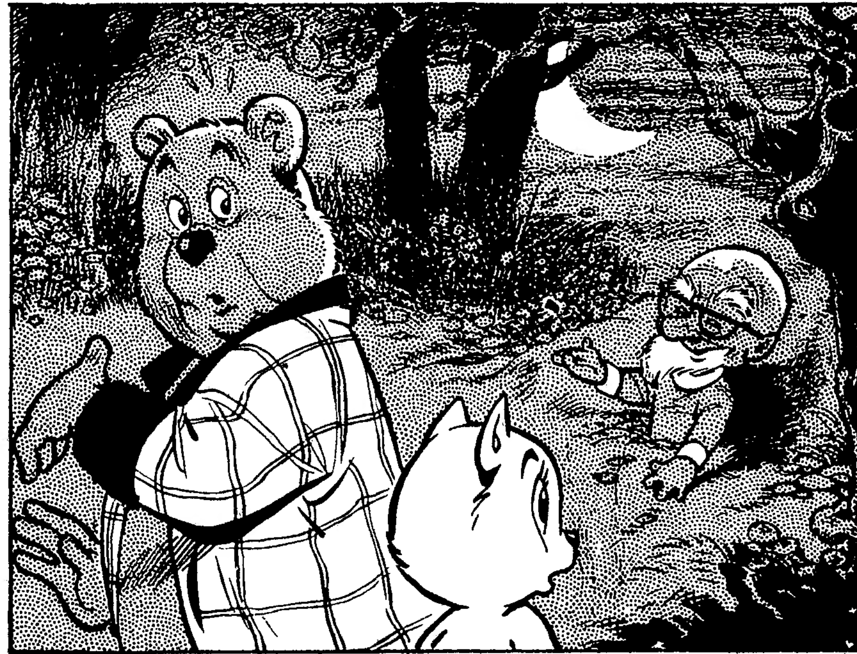
De ander luisterde echter niet. Hij staarde peinzend naar de bleke maan en mompelde: 'Bij de zevenboom in 't Savelbos zijn vannacht de brekels los. Jawel. Quisque sibi proximus.'

'Ik weet niet, wat hij bedoelt', dacht Tom Poes, terwijl hij schouderophalend doorliep. 'Met die is niet te praten.'

Nu, daar had hij gelijk in. Maar wat de markies bedoelde, kan het slot van deze ware geschiedenis ons misschien leren.

HEER BOMMEL EN DE LIEFDADIGER Door Marten Toonder

5236 Enkele dagen later maakten heer Bommel en Tom Poes een wandeling over de heide. De maan was reeds aan het afnemen, maar de hoofdweg in de verte was fel verlicht door het langsrazende verkeer.

'Ik begrijp het niet', zei heer Ollie onthutst. 'Er schijnt niets veranderd te zijn. Met gevaar voor eigen leven heb ik Lieven Brekel verdreven en met grote opofferingen heb ik de Loenen en de Richels weer in hun boerderijen gezet. Maar de weekeinderitten gaan gewoon door, het Lunapark hier verderop draait nog en zaterdagavond zei iemand op de televisie: 'We blijven lachen.' Hoe kan dat nu?'

Tom Poes wist niet goed wat te zeggen. Maar op dat moment verscheen onverwacht het hoofd van Kwetal uit een konijnehol.

'Er is een brekel los!' riep het ventje.

'W-watblief?' stamelde heer Bommel onthutst. 'Hoe kan dat?'

'Er was een ring om de maan', verklaarde Kwetal. 'Een paar nachten geleden, u weet wel. En toen is er weer iemand zonder brekelsteen naar het Savelbos gegaan. Iemand zonder denkraam natuurlijk. Die heb je veel, de laatste tijd.'

'O', zei heer Ollie bedremmeld. 'O, zou het? Wat erg!'

'Ja', gaf de dwerg toe. 'Het is erg onleuk.'

Hij nam de bril, die hij op zijn neus had, af en keek er peinzend naar.

'Brekels zijn in één ding knap', hernam hij. 'Ze kunnen erg goed vergroten. En weet u hoe dat komt? Ze zien zelf niets.'

EINDE VAN DIT VERHAAL

960109